

DEBRECEN

Megyei Jogú Város Önkormányzatának

K Ö Z L Ö N Y E

2008. évi 10. szám

2008. május 14.

TARTALOMJEGYZÉK

Szám	Tárgy	Oldal
------	-------	-------

A KÖZGYŰLÉS HATÁROZATA

84/2008. (IV. 24.) Ö.h.	Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának elfogadásáról	1488
-------------------------	--	------

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
84/2008. (IV. 24.) határozata

A Közgyűlés

a polgármester előterjesztésére, az 1990. évi LXV törvény 8. § (1) bekezdés alapján

1./ elfogadja Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját a melléklet szerint.

2./ Felkéri a jegyző útján a Szervezési Osztály vezetőjét, hogy az Integrált Városfejlesztési Stratégiának Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közlönyének önálló számában történő kihirdetéséről, valamint a város honlapján való megjelentetéséről gondoskodjon.

Határidő: azonnal

Felelős: a Szervezési Osztály vezetője

Dr. Szekeres Antal sk.
jegyző

Kósa Lajos sk.
polgármester

Debrecen Megyei Jogú Város
Integrált Városfejlesztési Stratégiája

Készítette:

Euro-Régió Ház Kht.

Debrecen, 2008. április

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető.....	5
1. Debrecen szerepe a településhálózatban	8
1.1. Általános jellemzők	8
1.2. Debrecen városhatáron túlmutató szerepköre és feladatai	10
1.2.1. Regionális szerepkör	10
1.2.2. Megyei funkciók.....	11
1.2.3. Kistérségi funkciók	11
1.3. Debrecen Megyei Jogú Város vonzáskörzete.....	12
1.4. Debrecen dinamikai típusainak rövid jellemzése	14
1.4.1. Népeségyszám.....	14
1.4.2. Foglalkoztatottság, munkanélküliség	15
1.4.3. Gazdasági szervezetek.....	16
1.4.4. Városi funkciók, városhierarchiában betöltött szerep	17
2. A város egészére vonatkozó helyzetértékelés	18
2.2. Gazdaság	18
2.2.1. Gazdasági szervezetek.....	18
2.2.2. Idegenforgalom	25
2.2.3. Kutatás-fejlesztés.....	27
2.2.4. Ipari parkok.....	30
2.3. Társadalom	31
2.3.1. A népeségyszám alakulása	31
2.3.2. Debrecen lakosságának kor és nem szerinti megoszlása	33
2.3.3. Iskolai végzettség és foglalkoztatottság.....	34
2.3.4. Jövedelmi viszonyok	39
2.4. Települési környezet és infrastruktúra	41
2.4.1. Természeti környezet	41
2.4.2. Épített környezet	43
2.4.2.1. Műemlékek és helyi építészeti értékek.....	43
2.4.2.2. Lakásállomány	44
2.4.3. Infrastruktúra	47
2.4.3.1. Közüzemi ivóvízellátás és csatornázottság	47
2.4.3.2. Energiaellátás	49
2.4.3.3. Hulladékgyűjtés és hulladékgazdálkodás	50
2.4.3.4. Vasúthálózat	51
2.4.3.5. Közúthálózat.....	53
2.5. Közszolgáltatások	57
2.5.1. Oktatás-nevelés	57
2.5.2. Egészségügy	60
2.5.3. Szociális ellátás	62
2.5.4. Közösségi közlekedés.....	66
2.5.4.1. Helyközi tömegközlekedés	66
2.5.4.2. Helyi tömegközlekedés	67
2.5.5. Kultúra	69
3. Debrecen városrészeinek lehatárolása	72
4. Városrész-szintű helyzetelemzés	76
4.1. Belváros	76
4.2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	79
4.3. Lakótelepek.....	82

4.4. Villanegyed.....	86
4.5. Kertváros.....	89
4.6. Ipari üzem terület.....	94
4.7. Nagyerdő	98
4.8. Józsa.....	101
4.9. Külső településrészek	102
4.10. Egyéb övezet.....	105
4.11. A városrész szintű helyzetelemzés összehasonlító táblázatai	107
5. Anti-szegregációs terv	122
5.1. Előzmények	122
5.2. Esélyegyenlőség a közoktatási rendszerben	123
5.3. Lakáskonceptió	124
5.4. Szociális szolgáltatások rendszere.....	127
5.5. Szegregátum-vizsgálat	129
5.5.1. A szegregációs jelleget mutató IVS városrészek bemutatása.....	131
5.6. Debrecen alacsony infrastrukturális ellátottsággal jellemezhető belterületei	138
5.7. Javasolt fejlesztési akciók	139
6. Stratégia	141
6.1. Tervezési keretek.....	141
6.2. A város hosszú távú jövőképe	141
6.3. A jövőbeli fejlesztési irányok meghatározása.....	142
6.3.1. Az átfogó cél	142
6.3.2. Középtávú tematikus célok	143
6.3.3. Városrészekhez kapcsolódó célok	151
6.4. A stratégia koherenciája és konzisztenciája	161
6.4.1. Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel	161
6.4.2. A célrendszer koherenciája	162
6.4.3. Agglomerációs együttműködések	168
6.4.4. Lehetséges környezeti hatások és kompenzálásuk.....	170
7. A fejleszteni kívánt akcióterületek indikatív kijelölése (2007-2013)	178
8. A stratégia megvalósíthatósága.....	188
8.1. Ingatlangezdeményterv	188
8.2. A városrehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek	188
8.2.1. Városmarketing stratégia.....	188
8.2.2. Helyi szabályozási rendszer	189
8.2.3. Helyi adókedvezmények.....	189
8.3. Partnerség	190
8.4. Szervezeti háttér	192
8.4.1. Az IVS megvalósításában közreműködő szervezetek.....	192
8.4.2. Városfejlesztő társaság (Cívis Ház Zrt.)	198
8.4.2.1. Jelenlegi gazdasági forma, tulajdonosi szerkezet.....	199
8.4.2.2. Feladatok	200
8.4.2.3. Szabályozók	201
8.4.2.4. Gazdasági eredmények.....	202
8.4.2.5. Városfejlesztési tevékenység előzménye	202
8.4.2.6. Elvárásoknak való jelenlegi megfelelés	203
8.4.2.7. További teendők.....	203
8.5. A stratégia megvalósulásának monitoringja.....	204

9. Mellékletek	205
1. melléklet: Debrecen településrészeinek elnevezése	206
2. melléklet: Az IVS célrendszerének monitoring mutatói	208
3. melléklet: Az infrastruktúra-ellátottság néhány jellemzője.....	211

Bevezető

Az Európai Unióban a 2007-2013 közötti támogatási periódus alatt a konvergencia és a vidéki területek felzárkóztatása mellett kiemelt hangsúlyt kap a területfejlesztés, azon belül pedig a fenntartható integrált városfejlesztés is. Az Európai Unió több olyan dokumentumot is elfogadott, amelyek a városrehabilitációs fejlesztések keretét képezik:

- Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására (Közösségi Stratégiai Irányutatók a 2007–2013 közötti időszakra, Bizottsági közlemény, 2006. július)
- Kohéziós politika és a városok: a városok és az agglomerációk hozzájárulása a régiók növekedéséhez és foglalkoztatottságához (Bizottsági Kommunikáció, 2006. július)
- Bristol megállapodás a fenntartható városi közösségekről (2005. december)
- Lipcsei Charta a fenntartható európai városokról (2007. május)
- Területi Agenda (2007. május)

Az Európai Bizottság által támasztott követelményeknek megfelelően a városi dimenzióknak a tagállamok Nemzeti Stratégiai Referenciakeretében (Magyarország esetében ez az Új Magyarország Fejlesztési Terv) is meg kell jelenniük. Emellett a városoknak, az integrált megközelítés elvét alkalmazva, városfejlesztési stratégiában kell meghatározniuk a fejlesztési célokat és területeket, valamint kiemelt figyelmet kell fordítani a partnerség szempontjainak érvényesítésére, azaz az önkormányzat vezető szerepe mellett a lakosság, a gazdasági szereplők, a civil szféra stb. bevonására.

A városfejlesztési elképzeléseik megvalósításához és a városrehabilitációs célú uniós támogatások megszerzéséhez a városoknak Magyarországon integrált városfejlesztési stratégiát (IVS) kell készíteniük. Az integrált városfejlesztési stratégia egy középtávú (7-8 év) fejlesztési szemléletű dokumentum, amelynek célja a területi alapú és szemléletű tervezés megszilárdítása a városokban, a városrészekre vonatkozó célok meghatározása, és azok középtávú megvalósítása.

Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiája tehát egy középtávú dokumentum, amely a „Városrehabilitáció 2007-2013-ban, Kézikönyv a városok számára” című módszertani útmutató alapján, az abban megfogalmazott elvárásoknak megfelelően készült, figyelembe véve a „Tervezési útmutató a Megyei Jogú Városok Városrehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslataihoz” elnevezésű dokumentum irányutatóit is. Ezekben a dokumentumokban, valamint a hozzájuk kapcsolódó kiegészítésekben az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, illetve a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség olyan szigorú kritériumrendszert és előírásokat fogalmazott meg az

IVS-el kapcsolatosan, amelyek biztosítják a dokumentum belső koherenciáját és szakmai megalapozottságát.

Az IVS alapoz a város már meglévő stratégiai tervezési dokumentumaira és biztosítja az azokhoz való illeszkedést az IVS stratégiájában kitűzött célok vonatkozásában. Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájának tervezésekor a város Hosszútávú Városfejlesztési Konceptiója, illetve DMJV Településfejlesztési Konceptiója és Településrendezési Terve mellett a legfontosabb figyelembe vett tervezési dokumentum DMJV 2007-2013 közötti fejlesztésének stratégiai és operatív programja volt. Emellett a tervezés során természetesen figyelembe vettük a különböző hatályban lévő városi szakmai koncepciókat és terveket (pl. DMJV Városrehabilitációs Stratégiája és Programja, DMJV Közoktatási Esélyegyenlőségi Terve stb.).

A városfejlesztés egy összetett folyamat, amelynek során számos szereplő (önkormányzat, lakosság, gazdasági szereplők, Debrecen esetében a Debreceni Egyetem és a számos oktatási intézmény, stb.) érdekeit kell figyelembe venni, ugyanakkor a fejlesztések hatékonysága megköveteli a források koncentrálását is. Az IVS-el szemben elvárás a partnerségi alapú tervezés és megvalósítás, amely biztosítja, hogy az érintett csoportok szempontjait is figyelembe vegyék a stratégiában kialakított célok megfogalmazásánál.

Az IVS-ben ki kell jelölni azokat a fejleszteni kívánt akcióterületeket, amelyekre a város középtávon koncentrálni kíván. Az akcióterületek kijelölése és az ott javasolt fejlesztési tevékenységek meghatározása indikatív jellegű, azok a fejlesztéspolitikai célkitűzések módosulása és egyéb folyamatok alakulása függvényében az IVS felülvizsgálatokor (általában 2-3 évente) változhatnak. Azokra az akcióterületekre, amelyek fejlesztéséhez a város a regionális operatív program (ROP) adott akciótervében rendelkezésre álló városrehabilitációs forrásokra pályázni szeretne akcióterületi tervet kell készíteni, amely bár szorosan kapcsolódik az IVS-hez, nem képezi annak részét. Megyei jogú városok esetében a ROP-ban rendelkezésre álló városrehabilitációs célú források lehívása pályázatos úton, speciális kiemelt projekt eljárásrend keretében történik. Ennek értelmében első körben az IVS-t és az előzetes akcióterületi terveket kell benyújtani, majd azok elfogadása után kell kidolgozni minden részletre kiterjedően és teljes műszaki tartalommal a végleges akcióterületi terveket. Utóbbi pozitív elbírálása után, kormánydöntést követően kerülhet sor a támogatási szerződés megkötésére.

Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiája a módszertani kézikönyv útmutatásainak megfelelően öt fő részből áll:

- **Város egészére vonatkozó helyzetértékelés:** ennek részeként került elemzésre Debrecen településhálózatban elfoglalt helye és szerepköre, valamint elkészült a város egészére kiterjedő részletes helyzetfeltárás.
- **Városrészek lehatárolása és területi megközelítésű elemzése:** ebben a fejezetben elsősorban a funkciójuk és a beépítettségi sajátosságaik alapján lehatárolásra kerültek Debrecen városrészei, amelyekre külön-külön helyzetértékelés készült számos szempont figyelembevételével (társadalom, gazdaság, intézmények, funkciók, lakásállomány, sajtóságok beazonosítása stb.). A városrész szintű helyzetelemzéshez kapcsolódik a megyei jogú városok számára kötelezően elkészítendő anti-szegregációs terv, amely megvizsgálja, hogy a városban van-e szegregált lakókörnyezet (telep, telepszerű lakókörnyezet). Amennyiben létezik ilyen, akkor feltárja ezen területek problémáit, és elemzi, hogy a tervezett fejlesztések hogyan befolyásolják a szegregációt. A központilag meghatározott ún. szegregációs mutató alapján Debrecen nem rendelkezik szegregátumokkal, viszont az anti-szegregációs tervben a megadott szempontok alapján megtörtént a hátrányos helyzetű városrészek vizsgálata.
- **Stratégiai fejezet,** amely tartalmazza a célstruktúrát (három szintű célhierarchia), ezen belül pedig a középtávú tematikus célok és a hozzájuk kapcsolódó tervezett intézkedések, illetve a városrészekhez rendelt középtávú célok bemutatását. Ebben a fejezetben jelenik meg a célstruktúra illeszkedésének bemutatása a város meglévő fejlesztési dokumentumaihoz, valamint itt kerül sor a célrendszer koherenciájának vizsgálatára.
- **A 2007-2013 során fejleszteni kívánt akcióterületek kijelölése** a helyzetelemzésre és a stratégiára támaszkodva történt meg. A megyei jogú város esetében kötelező funkcióbővítő és szociális típusú beavatkozásokat is végrehajtani.
- **A stratégia megvalósíthatósága:** ennek részeként középtávú ingatlangazdálkodási terv készült a kijelölt akcióterületekre vonatkozóan, és az egyéb nem fejlesztési jellegű tevékenységek ismertetése történik meg. Emellett itt szerepel a stratégia megvalósulásának nyomon követésére kidolgozott monitoring-rendszer és a megvalósítással kapcsolatos szervezeti elvárások.

Az IVS elkészítése során problémaként jelentkezett, hogy bár a módszertani és tervezési útmutató adott volt, viszont annak többször változó központi értelmezései megnehezítették a tervezési folyamatot. Emellett a Városrehabilitáció 2007-2013-ban című kézikönyv által a városrészek, illetve a szegregátumok elemzéséhez előírt adatok megfelelő területi bontásban több esetben sem a hivatalos statisztikai, sem pedig az önkormányzati adatbázisokban nem álltak rendelkezésre.

1. Debrecen szerepe a településhálózatban

1.1. Általános jellemzők

Debrecen népességszámát tekintve Magyarország második, az Alföldnek pedig legnagyobb városa, már évtizedek óta kiemelkedő funkciógazdagságú település, urbánus hatásait az egész régióra kiterjesztő, vitathatatlan erejű regionális központ. A város Hajdú-Bihar megye székhelye, az Észak-Alföldi Régió központja, területe 461,65 km².

Debrecen az Alföld keleti részén található 220 km-re keletre Budapesttől. A várostól keleti irányban 30 km-re húzódik a magyar-román és 120 kilométerre a magyar-ukrán határ. **Közlekedés-földrajzi helyzete kedvező**, hiszen az ország egyik legfontosabb közlekedési tengelyvonalát képező Budapest–Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony nemzetközi törzshálózati vasúti fővonal és 4. sz. főút mentén fekszik, amelyhez további jelentős – a megyeszékhely, mint központ körül kialakult – sugaras hálózati elemek csatlakoznak. Regionális szerepkörének fontosságát mutatja az is, hogy itt kapcsolódnak össze a Tiszaújváros–Miskolc, a Tiszafüred–Eger, a Békéscsaba–Szeged, valamint a Nyírbátor–Mátészalka felé vezető, regionális térszerkezeti vonalakként funkcionáló közlekedési folyosók. A város elérhetősége az M35-ös autópálya 35 km-es szakaszának 2006-os átadásával minőségileg jelentősen javult. Az autópálya révén Debrecen Budapestről 2 órán belül elérhetővé vált, és ez lehetővé teszi a város intenzívebb bekapcsolódását az országos és a nemzetközi vérkeringésbe.

A légi közlekedés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a *debreceni repülőtér*, amely 2003 áprilisától már állandó nemzetközi határnyitású kereskedelmi repülőtérként működik. Kelet-Magyarország legnagyobb burkolt kifutópályás, nagy repülőgépek fogadására is alkalmas nemzetközi repülőtere (a légikikötő 2006-os utasforgalma 40.540 fő volt, amely 2007-ben 43.950 főre növekedett). Az objektumot a jelenleg érvényes kormányhatározat az államilag támogatható két regionális nemzetközi kereskedelmi repülőtér egyikeként említi. Napjainkban forgalmának döntő részét nemzetközi turisztikai charter-járatok adják.

A város Hajdú-Bihar megye, az Észak-alföldi, és egyszersmind **a tágabb régió gazdasági, oktatási, tudományos és kulturális, makroregionális szerepkörrel bíró központja**, egyike az ország tényleges, teljes körű regionális központjainak. Adottságai kedvezőek a nagytérségi szerepkör betöltéséhez, gazdasági, oktatási, kereskedelmi, kulturális, egészségügyi kapcsolatai országhatáron túl is jelentősek. A város évszázadok óta a különböző

adottságú és jellegű vidékek közötti munkamegosztás közvetítője, szervezője és irányítója. A szomszédos országok gazdasági életében fontos szerepet játszó városokkal (Nagyvárad, Székelyudvarhely, Szatmárnémeti, Ungvár, Munkács) kapcsolatai jelentősek. Debrecen egyik legfontosabb erőssége a Debreceni Egyetem, amelynek 15 karán több mint 1.400 oktató és kutató jelenleg mintegy 29.000 hallgatót oktat. Az egyetemen folyó kutató és fejlesztő tevékenység egy olyan szellemi erőforrást biztosít, amely kellő vonzerőt jelent a nemzetközi összehasonlításban is élenjáró technológiák és termelő beruházások megtelepedéséhez. Az integrált Debreceni Egyetem megalakításával, új szakok, szakpárosítások rugalmas, az igényekhez alkalmazkodó kialakításával megteremtődött a lehetősége az interdiszciplináris tudást igénylő, informatikai alkalmazásokat is kezelni, fejleszteni tudó szakemberek képzésének.

Debrecen Megyei Jogú Város szerepe jól körülhatárolható. Az Országos Területfejlesztési Koncepcióban meghatározott **policentrikus városfejlesztési koncepcióhoz kapcsolódóan** és a pólusfejlesztési koncepcióban Debrecen is nevesítésre került, mint regionális szerepkört ellátó központ. Meg kell említeni, hogy már a korai szakirodalmak is Stein Lőrinc (Magyar Közigazgatás, 1873) Hantos Gyula (Magyar közigazgatás területi alapjai, 1931), Prinz Gyula (izokronos vizsgálatai), de akár Beluszky Pál centrum modelljei is mind kiemelt szerepkörben, regionális központként vázolták fel Debrecent. Itt meg kell jegyezni, hogy egyedül a már említett Beluszky Pál emelte ki (Tér és Társadalom, A polgárosodás törekeny váza c tanulmányában), hogy Nagyvárad regionális szerepköre hosszabb távon elnyomta volna Debrecen hasonló ambícióit, de ezt a trianoni határok meghúzósa és a Debreceni Egyetem fejlődése illetve a központi funkciók kényszerű áttértékelődése megváltoztatta és egy kedvező fejlődési spirálra állította a várost.

Kedvező örökség, hogy nem volt rá jellemző az egyoldalú iparszerkezet, ezt a szocialista iparosítás sem tudta döntően befolyásolni. A rendszerváltás után az ipar fejlesztése megbicsaklott, a keleti piacok megrendülése a mezőgazdasági feldolgozóiparban és a könnyűiparban rögtön érezhetővé vált. A folyamat később jelentkezett az MGM-nél is, ahol a Daewoo tulajdonszerzése tiszavirág életűnek mutatkozott, és csak később a FAG betelepülése jelentette az első fényt az alagút végén. A Biogal gyógyszergyár privatizációjára is csak az 1990-es évek második felében került sor, az izraeli TEVA lett az új tulajdonos. A dohányipar és a járműjavító a közelmúltban zárta be kapuit és okozott százaknak megélhetési gondokat. Az új lehetőségek lassan bontakoztak, bontakoznak ki, az említett FAG mellett megjelentek idáig nem létező debreceni ipari szegmensek, mint például a National Instruments, ami a számítástechnika szempontjából igen jelentős tényezővé vált és szerencsésen visszahatott az egyetemi képzésre is.

1.2. Debrecen városhatáron túlmutató szerepköre és feladatai

1.2.1. Regionális szerepkör

Magyarország második legnagyobb városaként Debrecen már évtizedek óta megkérdőjelezhetetlenül funkciógazdag regionális központ, amely kiemelkedő szolgáltatásai révén megyei, regionális, sőt egyes területeken országos és nemzetközi szerepkört is betölt. Részesedési adatai a régióból csaknem olyanok, mint Budapest adatai az országosból. Lakosságáránya 13,6 %, ugyanakkor itt működik a régió összes vállalkozásának több mint 20 %-a, itt él a szellemi foglalkozásúak 23 %-a, és egyetemi központját látogatja a régió összes felsőfokú hallgatójának 45%-a.

Debrecen az M35-ös autópálya megépítésével Budapesttől a kétórás izokron vonalra került, ez megnövelte regionális szerepének lehetőségét és természetesen ipari parkjainak feltöltési esélyei is megnőnek, amennyiben sikeresen tudja ötvözni az autópálya és a schengeni minősítésű nemzetközi repülőtér adta előnyöket a meglévő tudásbázissal (pl. ESS, vagy Pharmapolis). Emellett sajátos térszerkezetet is kialakíthat, gondoljunk arra a tényre, hogy a kiépült gyorsforgalmi út Debrecen Miskolc közeledését segítheti elő (nem hiába tett ajánlatot a Debreceni Vagyonkezelő Holding a Miskolci Vízműre), viszont ez növelheti a viszonylagos távolságot Debrecen és Szolnok között (új térszerkezeti vonalak alakulhatnak ki). Tudományos vizsgálatok is kimutatták (pl. Bajmóczi–Kiss: Megyék, régiók és központjaik – modellek tükrében), hogy a város regionális szerepkörének egyes funkciói átnyúlnak a régió határain.

A város **számos regionális funkciója** közül első helyen kell említeni a gazdag történelmi hagyományokból táplálkozó, kimagasló **oktatási szerepkörét**, amely kisebb mértékben már a középiskolák szintjén is jelentkezik, de igazán a felsőoktatásban teljesedik ki. A Debreceni Egyetem és más felsőoktatási intézmények (pl. Debreceni Református Hittudományi Egyetem) országos, sőt számos esetben (pl. orvoscépzés) nemzetközi vonzáskörzettel is rendelkeznek. A **kutatás** területén is erősek a város pozíciói, a Debreceni Egyetem mellett több jelentős kutatóintézet (pl. MTA ATOMKI) is működik a városban. Debrecen **egészségügyi** vonzáskörzete is túlmutat a megyehatáron (a Kenézy Kórház elsősorban megyeinek tekinthető, de a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma regionális, sőt bizonyos esetekben országos és határon túlnyúló vonzáskört ölel fel). A város már régóta a hazai **kulturális** élet egyik meghatározó központja, amely szerepköre a közelmúltban végrehajtott városi beruházásoknak (Kölcsey Központ, MODEM, Főnix Csarnok, Jégcsarnok, Sportuszoda) és a számos kulturális rendezvénynek köszönhetően

még tovább bővült. Debrecen egyszersem **egyházi központ** is, a reformáció hazai fellelegvára. Itt található a Tiszántúli Református egyházkerület központja, csakúgy, mint a Debrecen–Nyíregyházi római katolikus egyházmegyének is.

Emellett a városban működő számos **intézmény, vállalat és szolgáltató cég központja** növeli Debrecen regionális szerepkörét (pl. EON Regionális Központ, Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, Vám- és Pénzügyőrség Észak-alföldi Regionális Parancsnoksága, OMMF Észak-alföldi Munkaügyi és Munkavédelmi Felügyelősége, Debreceni Ítéltábla, KSH Debreceni Igazgatósága stb.).

1.2.2. Megyei funkciók

Debrecen egyben mint **megyeszékhely** megyei adminisztrációs, közigazgatási centrum. Debrecen meghatározó megyei központi szerepkört visz, nem csak Hajdú-Bihar megyében, hanem a már idézett Bajmóczi-Kiss kutatásai eredményeképpen bizonyítottan Jász-Nagykun-Szolnok (elsősorban Karcag, Törökszentmiklós körzetében) és Békés megyékben (Szeghalom térsége) megyei funkciókat átfedésben lát el.

Megyei feladatok például:

- Hajdú-Bihar Megyei Bíróság
- Megyei Földhivatal
- Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
- Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat Kenézy Gyula Kórház stb.

1.2.3. Kistérségi funkciók

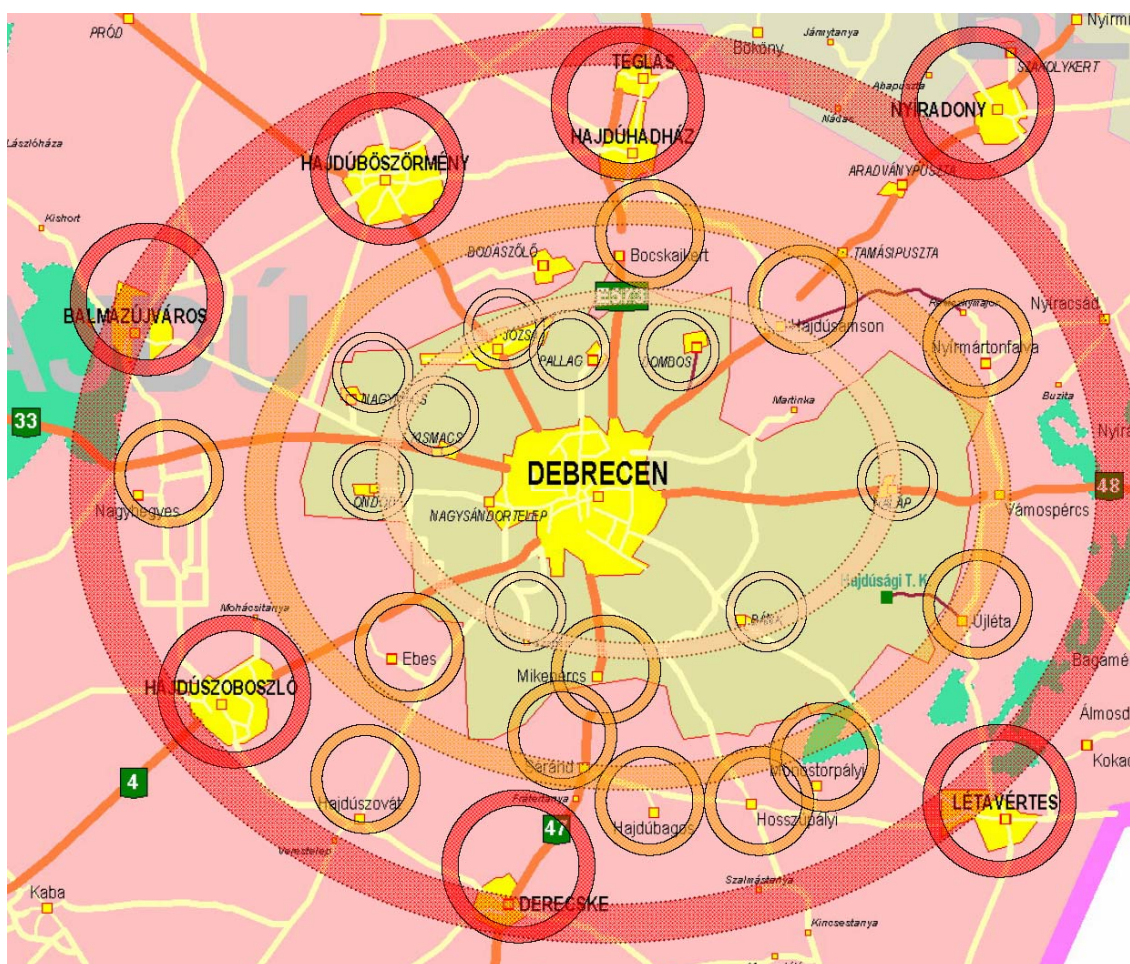
Paradox módon az elmúlt években az ország második legnagyobb városa nem volt megnevezett kistérségnek központja. Ettől függetlenül a vonzáskörzetében nem figyelhető meg negatív tendencia, sőt inkább erősödés figyelhető ezen a szinten is. A város kistérségi vonzáskörzete az országhatár felé szétnyíló, ami az országhatáron átnyúló hatásokra utal. A vonzáskörzeten belül Debrecen asszimetrikusan helyezkedik el. Ennek oka a várost nyugatról félkörben övező kisvárosi gyűrű (aminek létrejöttét sajátos történelmi fejlődés okozta, Hajdú városok).

2008-tól Debrecen újra hivatalosan is többcélú kistérségi társulás központja. A 2007. évi CVII. törvény (a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról szóló 2004. évi CVII. törvény módosítása) értelmében Debrecen Megyei Jogú Város és Miképercs község alkotja a Debreceni kistérséget.

1.3. Debrecen Megyei Jogú Város vonzáskörzete

A sokoldalú fejlődés nyomán kialakult debreceni településeggyüttes magját a nagyváros belterülete adja, amelyet szinte szabályos körkörös alakzatban, mintegy legbelső gyűrűként öleli körül a jórészt Debrecen közigazgatási határain belül elterülő, ún. **kertvárosi-szuburbanizációs övezet**. A Debrecenhez tartozó külterületi településmagok, illetve településrészek (Józsa, Nagymacs, Kismacs, Ondód, Szepes, Bánk, Nagycsere, Haláp, Pallag, Dombostanya stb.) jogi önállóság nélkül is, kvázi agglomerációs gyűrűt alkotva a külterületi- városodási (alvóvárosi) szuburbanizációs folyamatok színterei (1. ábra).

1. ábra
Debrecen agglomerációs térképe

Forrás: Debrecen Megyei Jogú Város Városrehabilitációs Stratégiája és Programja, 2006.

A szuburbanizációs övezet követi a **belső agglomerációs zóna** (Nagyhegyes, Ebes, Hajdúszovát, Mikepércs, Sáránd, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi, Újléta, Nyírmártonfalva, Hajdúsámson és Bocskai kert), illetőleg a mind karakteresebben formálódó

külső bolygóvárosi településgyűrű (Hajdúböszörmény, Balmazújváros, Hajdúszoboszló, Derecske, Létavértes, Hajdúhadház, Téglás és Nyíradony) - potenciálisan pedig Vámospércs. Az elmúlt 15 évben Debrecenben is felgyorsultak a szuburbanizációs folyamatok. Az elmúlt 12 évben Debrecen agglomerációs zónájában 6,0%-kal növekedett a lakosság szám, és az 1994. és 2006. évi adatokat összehasonlítva mindössze három Debrecentől távol eső településen (Balmazújváros, Nyírmártonfalva, Újléta) volt tapasztalható népességcsökkenés. A legjelentősebb növekedést a város közvetlen szomszédságában elhelyezkedő települések mutatták (Bocskai kert: +130,8%, Hajdúsámson: +41,6%, Mikepércs: +22,5%), amelyek közül abszolút értékben kiemelkedik Hajdúsámson (3.576 fő), amely időközben a városi rangot is elnyerte (*1. táblázat*).

1. táblázat

A Debreceni agglomeráció településeinek népességszám-változása, 1994-2006

Településnév	Népesség száma		A 2006. évi népességszám az 1994. évi arányában (%)
	1994	2006	
Bocskai kert	1 255	2 896	230,8
Hajdúsámson	8 587	12 163	141,6
Mikepércs	3 214	3 937	122,5
Hosszúpályi	5 259	5 840	111,0
Hajdúbagos	1 860	2 049	110,2
Nyírábrány	3 639	3 980	109,4
Nyíradony	7 407	7 993	107,9
Nagyhegyes	2 536	2 721	107,3
Sáránd	2 216	2 371	107,0
Téglás	6 108	6 534	107,0
Monostorpályi	2 085	2 227	106,8
Létavértes	6 799	7 218	106,2
Ebes	4 216	4 439	105,3
Vámospércs	5 232	5 463	104,4
Hajdúhadház	12 579	12 872	102,3
Hajdúböszörmény	31 207	31 910	102,3
Hajdúszovát	3 094	3 138	101,4
Derecske	9 179	9 235	100,6
Nyíracsád	3 998	4 006	100,2
Hajdúszoboszló	23 387	23 383	100,0
Nyírmártonfalva	2 168	2 132	98,3
Balmazújváros	18 347	17 752	96,8
Újléta	1 101	1 065	96,7
Összesen	165 473	175 324	106,0

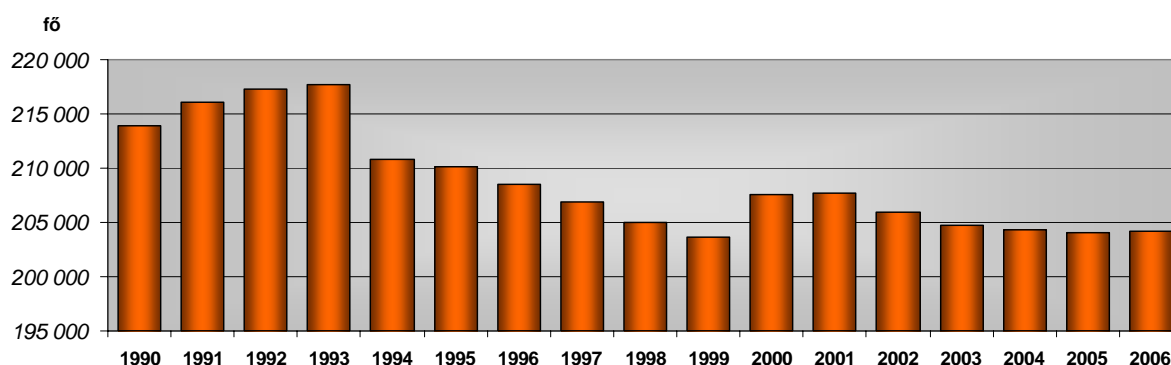
Forrás: TEIR

1.4. Debrecen dinamikai típusainak rövid jellemzése

1.4.1. Népeségszám

Az 1990-es évektől Magyarországon a népesség számát illetően a megyei jogú városok esetében általában visszaesés és folyamatos csökkenés tapasztalható. A KSH adatai alapján megállapítható, hogy Debrecen népessége 1993-ban érte el a csúcspontját 217.706 fővel, ezt követően kezdődött el a népességszám csökkenése (2. ábra), amely azonban nem volt annyira jelentős, mint például Miskolc esetében.

2. ábra
Debrecen népességszámának alakulása 1990-2007 között

Forrás: TEIR alapján saját szerkesztés

Debrecen **2001 utáni** népességfejlődését vizsgálva **pozitív tendenciák** is megfigyelhetők. Ezek közé tartozik, hogy 2004 óta fokozatosan csökken a népességfogyás mértéke, és 2006 és 2007 között már egy kismértékű emelkedés volt jellemző (a 2007. január 1-i lakónépesség száma 204.124 fő). Ez elsősorban a nemzetközi vándorlásban tapasztalható kedvező folyamatokkal magyarázható (2001 és 2006 között 1.648 fő), amely utal a város befogadó képességére. A város alvó, illetve nappali népessége között jelentős különbség van, amely egyrészt a kiemelkedő oktatási szerepkör miatt bejáró diákok, másrészt az ingázók jelentős számának tudható be.

Debrecen demográfiai szempontból általában mind a megyei, mind az országos, mind pedig a megyeszékhelyi értékeknél kedvezőbb mutatókkal rendelkezik. Ez köszönhető a betelepüléseknek és annak is, hogy Debrecen belterülete és egyáltalán területe (461,65 km²) nagynak mondható (sőt belterülete várospolitikai elgondolások miatt mindig nő) ennek köszönhetően a kertes, családiás övezetbe való kitelepülés túlnyomó része városon belül zajlik le (pl. Józsa, Kismacs, Pallag, kertségek), csak kisebb része tolódik az agglomeráció településeire (elsősorban Bocskai kertre, Hajdúsámsonra, Mikepércsre). A népességmozgás

jelentős része tehát a városon belül észlelhető és ezek lekövetése, a belső lakosság számoknak megfelelő szolgáltatás követése meglehetősen nagy feladatok elé állítják a város hivatalát és apparátusát. Mindezek mutatják, hogy az elmúlt hat évben a „lakásépítési boom” zajlott le Debrecenben, ebből kifolyólag pedig lakófunkció szempontjából kevésbé frekventált területek is kialakultak. Mint minden más nagyvárosban, Debrecen belvárosában is megfigyelhetők ezek a tendenciák, számos esetben mindenképp funkcióváltással és tömbrehabilitációval kell számolni.

1.4.2. Foglalkoztatottság, munkanélküliség

A keleti országrész egyik legsúlyosabb problémáját a kedvezőtlen **foglalkoztatottsági viszonyok** jelentik, amelyektől nem mentes Hajdú-Bihar megye és részben Debrecen sem. A foglalkoztatottsági viszonyokat tekintve megállapítható, hogy mind 2001-ben (népszámlálás) mind pedig 2005-ben (mikrocenzus) a 15-64 éves korcsoport kevéssel több, mint 50%-a tartozott a foglalkoztatottak kategóriájába. A városi adat meghaladja a megyei értéket, alacsonyabb ugyanakkor az országosnál. A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlásában 2001 és 2005 között a leglényegesebb változás az ipar/építőipar illetve a szolgáltatási jellegű ágazatok vonatkozásában következett be: csökkent az előbbi kategóriában foglalkoztatottak száma és aránya, és nőtt (igaz kisebb mértékben) az utóbbi területen foglalkoztatottak száma és aránya.

Debrecen **foglalkoztatottsági helyzete az új évezredben hosszú ideig kedvezően alakult**: az alkalmazásban állók száma 2002 és 2006 között – ha nem is jelentős mértékben de – emelkedett. 2006 és 2007 között azonban egy jelentős visszaesés következett be, amelynek háttérében a feldolgozóiparban alkalmazottak számának a csökkenése állt.

A **regisztrált munkanélküliek számát** (napjainkban nyilvántartott álláskereső) tekintve az új évezred első éveiben egy igen **jelentős csökkenést** lehetett megfigyelni, 2004 óta azonban – a megyei trendhez hasonlóan – emelkedik az érték. Az emelkedés nagyobb mértékű, mint a megyei, illetve az országos növekedés, és ennek következtében 2004 óta fokozatosan emelkedik a Debrecenben regisztrált munkanélkülieknek a megyei, illetve az országos adaton belüli aránya. Mindezek eredményeként 2003 óta folyamatosan emelkedett a regisztrált munkanélküliek munkaképes korú népességen belüli aránya, amely egyre inkább megközelíti az országos értéket (*részletesebben lásd 3.3. fejezet*).

A város munkanélküliségének jellemzője, hogy a nagy múltú cégek megszűnése miatt hullámokban jelentkezett (MGM közel 3000 ember, Dohánygyár közel 600 ember), és ezeket

a munkaerőpiac nem tudta egyből felszívni, ennek megfelelően jelentősen nőttek a kedvezőtlen mutatók. A többi regionális központtal összehasonlítva elmarad az új betelepült cégek felszívó hatása, viszont jelentőségüket relatíve felértékeli a megyei és a régiós adatok elmaradása az országos átlagtól (sok a perifériás terület).

1.4.3. Gazdasági szervezetek

A gazdasági szervezetek számának alakulásában és belső struktúrájában a rendszerváltás után kieső nagyvállalatok szerepét sokáig nem tudták maradéktalanul átvenni a hazai kis- és középvállalkozások, sőt itt is megfigyelhető volt a kényszervállalkozások rendkívül magas száma. Az ipari parkok és területek fejlesztés, ha lassan is meghozza gyümölcsét: napjainkban az erősödő középvállalkozók szerepének térnyerése figyelhető meg, az ipari parkok pedig gyakorlatilag megteltek, bővítésük van folyamatban.

A regisztrált vállalkozások száma Debrecenben 2007. január 1-én 28.033 volt, amely érték 2001-hez képest 13%-os bővülést jelent. A Hajdú-Bihar megyében bejegyzett regisztrált vállalkozások 56,3%-a működött a megyeszékhelyen. *(A gazdasági szervezetek részletes jellemzését a 2.1. fejezet tartalmazza).*

Debrecenben a **multinacionális cégek és nagyvállalatok** szerepe is folyamatosan növekszik. A Debrecenben működő jelentősebb gazdasági társaságok tevékenységüket tekintve alapvetően három nagyobb csoportra oszthatóak: *ipari tevékenységet végzők* (pl. FAG Magyarország Ipari Kft., National Instruments, TEVA Gyógyszergyár Rt.), az *informatikai ágazathoz és a pénzügyi szolgáltatáshoz kapcsolódó*, elsősorban az itteni magas képzettségű munkaerőre támaszkodó vállalatok (pl. IT Service Hungary Ltd., British Telecom, Ygomi Europe Kft. debreceni leányvállalatai), valamint *multinacionális kereskedelmi cégek* (pl. TESCO, INTERSPAR, CORA, Baumax, stb.). Kedvező tendenciákat prognosztizál, hogy egyes nagyvállalatok nem csupán gyártóegységeiket, hanem logisztikai és fejlesztő kapacitásokat is telepítenek a városba (pl. National Instruments). A közeljövőben újabb nagyvállalatok letelepedése várható, amelyek nagymértékben alapoznak a helyi tudásbázisra is (Debreceni Egyetem, Pharmapolis, MTA ATOMKI).

1.4.4. Városi funkciók, városhierarchiában betöltött szerep

A városhierarchiában bekövetkezett változások nem számottevőek, de le kell szögezni, hogy Debrecen városára mindenképp visszahat az a tény, hogy az Észak-alföldi Régióban található a legtöbb városi jogállású település Magyarországon. Ennek megfelelően az Észak-Alföld Magyarország egyik legvárosodottabb régiója: 2007-ben az országos 9,5%-kal szemben településeinek 16,5%-a város (ez összesen 64 várost jelent). Más magyar vidéki régiókhoz képest ugyanakkor erősebben **polarizált a városállománya**, azaz a három megyeszékhely – különösen Debrecen – jelentősége számtalan kisváros jelentéktelenségével párosul, miközben kevés az igazi középváros és a jelentősebb kisváros. A három megyeszékhely (és a körük szerveződő agglomerálódó térségek) mellett elsősorban a 15-30 ezres lélekszámú kis- és középvárosok játszhatnak szerepet a régió térszervezésében, versenyképességének erősítésében. Debrecen közelségében található nagy területű hajdúvárosok sajátossága, hogy nem rendelkeznek falusi gyűrűvel, ezért vonzáskörzeteik is érdekesen torzulnak. Mindezen sajátosságok mellett **Debrecen regionális szerepköre teljes lett és tovább erősödött**. Annak ellenére, hogy a bizonyos regionális szerepkörű közigazgatási és államigazgatási funkciójú intézmények más városokba kerültek (pl. Regionális Munkaügyi Központ áthelyezése Nyíregyházára), ezek nem befolyásolják lényegesen Debrecen országos településhierarchiában elfoglalt helyét. Megyei szinten Debrecen gesztor szerepe erősödik, közeli és távolabbi vidékével való kooperációs készsége folyamatosan nő (pl. megyei hulladékkezelő és szennyvíz ISPA-projekt, TISZK).

Megállapítható, hogy **Debrecen** funkcióit és városhierarchiában betöltött szerepét tekintve **egyértelműen funkciógazdag városnak tekinthető** (vagyis *teljes értékű funkcióval rendelkezik*). Ezt támasztja alá a MTA RKK által elvégzett az egyes városok 2000-ben betöltött funkcionális szerepkörét tükröző vizsgálata is, amelyben megállapítják és alátámasztják, hogy Debrecen az ország öt regionális központjának egyike és **a regionális szinthez kötődő funkciók mindegyikével rendelkezik**, vagyis teljes értékű funkcióval bír. (Ugyanezt állapította meg Csordás László, Matolcsy György nevével fémjelzett Térbeli dimenziók – „geomodellek” Magyarországon című 2007-ben készített elemzése is.)

2. A város egészére vonatkozó helyzetértékelés

2.2. Gazdaság

Debrecen, Hajdú-Bihar megye központja, közlekedés-földrajzi helyzete kedvező, hiszen az ország egyik legfontosabb közlekedési tengelyvonalát képező Budapest–Szolnok–Debrecen–Nyíregyháza–Záhony vonal mellett helyezkedik el. A *közúti közlekedés* szempontjából kiemelkedő jelentőségű az M35-ös autópálya 2006-ban átadott Görbeháza és Debrecen közötti szakasza, amelynek révén Debrecen Budapestről 2 órán belül elérhetővé vált, és ez lehetővé teszi a város intenzívebb bekapcsolódását az országos és a nemzetközi vérkeringésbe. Emellett a városon haladnak át az E573-as nemzetközi, a 47-es, a 48-as és a 471-es magyarországi főközlekedési utak, amelyek az éjjel-nappal nyitva tartó határátkelőhelyek révén Szlovákia, Románia, Ukrajna és Szerbia irányába biztosítják az összeköttetést.

A *vasúti közlekedésnél* meghatározó fontosságú a Budapest – Debrecen – Nyíregyháza vasútvonal, amely egyrészt közvetlen kapcsolatot tesz lehetővé Ukrajna és Oroszország felé, másrészt a kétóránként közlekedő Inter City járatok révén Budapest gyors és kényelmes elérhetőségét biztosítja.

A fentiek mellett kiemelkedő adottság a *Debreceni Nemzetközi Repülőtér* megléte, amely Kelet-Magyarország legnagyobb burkolt kifutópályás, nagy repülőgépek fogadására is alkalmas nemzetközi repülőtere (a légitikötő 2006-os utasforgalma 40.540 fő volt, amely 2007-ben már 43.950 főt). Az objektum 2003. április 1-jétől állandó határnyitású, schengeni minősítéssel rendelkező nemzetközi repülőtér, amely magas szolgáltatási színvonalat tud biztosítani. Alkalmas a jelenleg forgalomban lévő repülőgépek döntő részének a fogadására és kiszolgálására, ILS navigációs rendszere pedig bonyolult időjárási körülmények között is lehetővé teszi a repülőgépek leszállását.

2.2.1. Gazdasági szervezetek

A *gazdasági szervezeteket* tekintve (2. táblázat) megállapítható, 2001 és 2006 között – követve a megyei és országos tendenciákat – Debrecenben is növekedett a regisztrált vállalkozások száma, 2007-re azonban már visszaesés tapasztalható. Ennek hátterében alapvetően az egyéni vállalkozások számának jelentős csökkenése áll, a társas vállalkozásoknál még további emelkedés ment végbe.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

A vállalkozások relatív (népességszámra vetített) adatait tekintve Debrecen kedvező helyzete állapítható meg (3. táblázat): az 1.000 főre jutó regisztrált vállalkozások száma a városban jelentős mértékben meghaladja mind a megyei, mind pedig az országos értéket. Debrecen kedvező helyzetét az is jól tükrözi, hogy a másik két területi egységhez viszonyított előnye a nagyobb tőkeerejű társas vállalkozások esetében nagyobb, mint az egyéni vállalkozások vonatkozásában.

2. táblázat

A regisztrált vállalkozások számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2007 között (db, január 1.)

		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Debrecen	A	14.426	14.931	15.508	15.899	16.198	16.288	15.501
	B	10.392	10.881	11.254	11.749	12.065	12.217	12.532
	C	24.818	25.812	26.762	27.648	28.263	28.505	28.033
Hajdú-Bihar megye	A	28.752	29.535	30.756	31.803	32.331	32.541	31.041
	B	15.173	16.010	16.631	17.451	18.058	18.301	18.775
	C	43.925	45.545	47.387	49.254	50.389	50.842	49.816
Magyarország	A	682.532	697.502	707.951	715.966	716.555	709.791	668.748
	B	411.316	426.640	443.569	460.037	481.168	497.781	513.544
	C	1.093.848	1.124.142	1.151.520	1.176.003	1.197.723	1.207.572	1.182.292

A - egyéni vállalkozások, B – társas vállalkozások, C – összes vállalkozás

Forrás: az érintett évek statisztikai évkönyvei

3. táblázat

A regisztrált vállalkozások relatív mutatói Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2007. január 1-én (1.000 főre jutó érték)

	egyéni vállalkozások	társas vállalkozások	összes vállalkozás
Debrecen	75,94	61,39	137,33
Hajdú-Bihar megye	56,89	34,41	91,30
Magyarország	66,43	51,02	117,45
Debrecen/Hajdú-Bihar	1,33	1,78	1,50
Debrecen/Magyarország	1,14	1,20	1,17

Forrás: TEIR

A regisztrált vállalkozások *nemzetgazdasági ágak* szerinti megoszlását tekintve megállapítható (4. táblázat), hogy Debrecenben – a megyei és az országos viszonyokhoz hasonlóan – kiemelkedő arányt képviselnek a kereskedelem és javítás, valamint az ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás területén tevékenykedő vállalkozások. A debreceni értékeket a megyei és országos adatokkal összehasonlítva megfigyelhető, hogy a városi értékek elsősorban az ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás ágazatokban múlják felül a másik két területi egység adatát (az első főleg a város

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

regionális központi szerepkörével és fejlett gazdaságával, a második az oktatásban betöltött szerepével, míg a harmadik az egészségügyi központi szereppel indokolható). Fordított helyzet (a város alacsonyabb értéke) a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halgazdálkodás, a bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz és vízellátás, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazatok esetében figyelhető meg.

A működő vállalkozásokat tekintve (itt adatok csak 2006. január 1-ig állnak rendelkezésre) az adatok jelentős mértékben hasonlítanak (5. táblázat) a regisztrált vállalkozásoknál megfigyelhető trendekhez: jelentős mértékben (kb. 19%-kal) nőtt a vállalkozások száma, és ez meghaladja mind a megyei (17%), mind pedig az országos (13%) értéket.

4. táblázat

A Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon működő regisztrált gazdasági vállalkozások ágazatok szerinti megoszlása 2007. január 1-én (%)

ágazat	Debrecen	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
A+B	2,2	6,2	4,5
C+D+E	5,9	6,3	6,9
F	6,6	8,0	8,0
G	17,6	18,6	17,9
H	3,2	5,7	6,0
I	3,1	4,0	3,8
J	3,2	3,1	3,0
K	41,6	34,1	37,5
M	5,5	4,4	3,2
N	4,2	3,3	2,4
O	6,9	6,3	6,8
összesen	100,0	100,0	100,0

A+B – mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halgazdálkodás, C+D+E – bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz és vízellátás, F – építőipar, G – kereskedelem és javítás, H – szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, I – szállítás, raktározás, posta és távközlés, J – pénzügyi közvetítés, K – ingatlanügyletek és gazdasági szolgáltatás, M – oktatás, N – egészségügyi és szociális ellátás, O – egyéb közösségi és személyi szolgáltatás,

5. táblázat

A működő vállalkozások számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2006 között (db, január 1.)

	Debrecen	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
2001	14.987	27.855	625.147
2002	15.761	29.047	645.881
2003	17.029	31.051	693.788
2004	17.312	31.641	700.855
2005	17.879	32.448	708.307
2006	17.889	32.513	707.756

Forrás: TEIR

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

A működő vállalkozások *nemzetgazdasági ágak* szerinti megoszlását tekintve megállapítható (6. táblázat), hogy Debrecenben – a regisztrált vállalkozásoknál tapasztaltakhoz hasonlóan – kiemelkedő arányt képviselnek a kereskedelem és javítás, valamint az ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás területén tevékenykedő vállalkozások. A debreceni értékeket a megyei és országos adatokkal összehasonlítva megfigyelhető, hogy a városi értékek elsősorban az ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás ágazatokban múlják felül a másik két területi egység adatát, amely a regisztrált vállalkozásoknál leírt tényekkel magyarázható. Fordított helyzet (a város alacsonyabb értéke) a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halgazdálkodás, a bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz és vízellátás, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazatok esetében figyelhetőek meg.

6. táblázat

A Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon bejegyzett működő gazdasági vállalkozások ágazatok szerinti megoszlása 2006. január 1-én (%)

ágazat	Debrecen	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
A+B	1,9	5,2	3,4
C+D+E	7,8	8,2	9,3
F	8,5	10,2	10,2
G	22,2	23,5	22,1
H	3,3	4,6	4,6
I	4,4	5,7	5,2
J	3,8	3,6	3,5
K	29,6	23,6	27,2
M	5,3	4,3	3,5
N	5,5	4,2	3,4
O	7,6	7,0	7,5
összesen	100,0	100,0	100,0

A+B – mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás és halgazdálkodás, C+D+E – bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőz és vízellátás, F – építőipar, G – kereskedelem és javítás, H – szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, I – szállítás, raktározás, posta és távközlés, J – pénzügyi közvetítés, K – ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás, M – oktatás, N – egészségügyi és szociális ellátás, O – egyéb közösségi és személyi szolgáltatás,

A városban működő *kiskereskedelmi üzletek számának* alakulását vizsgálva 2001 és 2007 között csaknem folyamatos fejlődés figyelhető meg (7. táblázat). A növekedés mértéke meghaladta mind a megyei, mind pedig az országos értéket. Szintén pozitív ténynek tekinthető, hogy a relatív (1.000 főre jutó) értékek szempontjából is kedvezőbb Debrecen helyzete a másik két területi egységénél. A kiskereskedelmi üzleteken belül az élelmiszer jellegű üzleteket vizsgálva – hasonlóan a megyei trendekhez – 2003 óta egy visszaesés figyelhető meg (ez az országban már

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

2001 óta tart), amely multinacionális kiskereskedelmi cégek későbbiekben bemutatásra kerülő előretörésével magyarázható. A ruházati jellegű kiskereskedelmi üzleteknél ez a tendencia még nem jelentkezett, ebben a típusban növekedés tapasztalható, amelynek nagysága a három területi egység közül Debrecenben volt a legnagyobb.

A vendéglátóhelyek számát tekintve (8. táblázat) 2001 és 2007 között folyamatos volt a növekedés, és szintén a pozitívumok közé tartozik, hogy egyrészt ennek mértéke Debrecenben volt a legnagyobb, másrészt a relatív értékek szempontjából is város adata a legkedvezőbb.

7. táblázat

A kiskereskedelmi üzletek számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2007 között (db)

év	Debrecen			Hajdú-Bihar			Magyarország		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
2001	3.369	757	428	7.892	2.142	880	156.826	37.154	21.324
2002	3.613	786	441	8.269	2.186	908	160.546	36.912	21.824
2003	3.755	796	449	8.444	2.216	926	163.400	36.529	22.345
2004	3.818	786	460	8.584	2.199	975	165.244	35.963	22.723
2005	3.933	783	464	8.634	2.130	966	166.212	34805	22.733
2006	3.931	730	475	8.616	2.061	979	166.738	33.838	22.719
2007	4.025	724	489	8.597	1.980	996	165.646	32.787	22.356
2007/2001	1,19	0,96	1,14	1,09	0,92	1,13	1,06	0,88	1,05
2007*	19,72	3,55	2,40	15,76	3,63	1,83	16,46	3,26	2,22

A – kiskereskedelmi üzletek száma, B – a kiskereskedelmi üzleteken belül az élelmiszer jellegű kiskereskedelmi jellegű üzletek száma, C - a kiskereskedelmi üzleteken belül a ruházati jellegű kiskereskedelmi jellegű üzletek száma,

* - 1.000 főre jutó üzletek száma

Forrás: TEIR

8. táblázat

A vendéglátóhelyek számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2007 között (db)

év	Debrecen	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
2001	918	2.332	49.945
2002	990	2.485	52.027
2003	1.030	2.545	53.772
2004	1.082	2.642	55.148
2005	1.114	2.697	55.686
2006	1.138	2.727	56.294
2007	1.178	2.730	56.495
2007/2001	1,28	1,17	1,13
2007*	5,77	5,00	5,61

* - 1.000 főre jutó vendéglátóhelyek száma

Forrás: TEIR

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

A Debrecenben működő jelentősebb gazdasági társaságok tevékenységüket tekintve alapvetően három nagyobb csoportra oszthatóak. A *ipari tevékenységet* végzők közül a foglalkoztatottak számát és a tevékenység innovativitását tekintve kiemelkedik a német tulajdonban lévő FAG Magyarország Ipari Kft. (kúpgörgős csapágyak gyártása), az amerikai tulajdonban lévő National Instruments Europe Kft. (elektronikai alkatrészek gyártása) és az izraeli tulajdonban lévő TEVA Gyógyszergyár Zrt. (gyógyszeripar).

A város által kínált kedvező adottságokat jól tükrözi, hogy 2007/2008 folyamán mind a három cég jelentős fejlesztéseket hajtott végre: az FAG a városban működő telephelyét áthelyezve 750 főről 1.100 főre növelte a foglalkoztatotti létszámot. Az eredetileg csupán ipari tevékenységgel foglalkozó National Instruments (a vállalat debreceni egysége jelenleg is az NI legnagyobb gyártóegysége) 2005-ben Amszterdamból a logisztikai központját költöztette át a Debrecenbe, 2007-ben pedig a vevőszolgálat és a szoftverfejlesztéssel foglalkozó részleg is a városba települt. A TEVA Zrt. 2008. márciusában jelentette be, hogy gyártó kapacitásának bővítése révén 2010-ig kb. 400 fővel növeli foglalkoztatottjainak létszámát.

Az egyetemen folyó oktató- és kutatómunka kiemelkedő színvonalát mutatja, hogy 2007. folyamán négy olyan az *informatikai ágazathoz és a pénzügyi szolgáltatáshoz kapcsolódó beruházás* is történt Debrecenben, amely elsősorban az itteni magas képzettségű munkaerőre kíván támaszkodni. A német T-Systems és magyarországi leányvállalata, az IT Service Hungary Ltd. hosszabb távon több száz magasan képzett informatikai és kommunikáció-technológiai szakembert foglalkoztató szervizközpontot hozott létre a városban. A szoftverfejlesztéssel, telematikai rendszerek kidolgozásával és magas szintű call center szolgáltatásokkal foglalkozó amerikai Ygomi Europe Kft. debreceni leányvállalatai (SEI Europe Kft., Connexis Kft., ROC Development Hungary Kft.) közel 250 főt foglalkoztatnak.

Az angol British Telecom Global Services kereskedelmi, technológiai és termékfejlesztői regionális üzleti támogató központja rövid időn belül 250 főnek kínál munkát (az új központ üzleti és technikai támogatást nyújt a BT-nek a régióban, beleértve a termékfejlesztést, a termékmenedzsmentet, az ügyfélszolgálati tevékenységet és a pályázati dokumentációk összeállítását). A kihelyezett ügyfélszolgálati tevékenységet folytató belfasti központú ír GEM cég 2007. októberében alapított leányvállalatot Debrecenben.

A város és környéke által kínált jelentős fogyasztópiacra támaszkodva a Magyarországon működő *multinacionális kereskedelmi cégek* döntő része áruházat nyitott Debrecenben: az

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

általános kínálat nyújtó vállalatok közül a TESCO, az INTERSPAR és a CORA, míg az egy-egy árucsoportra specializálódó cégek közül a Media Markt (műszaki cikkek), a Baumax (barkácsolási termékek), a Praktiker (barkácsolási termékek) és a KIKA (bútor) emelhető ki.

A debreceni önkormányzat által beszédett *helyi iparűzési adó* nagysága (9. táblázat) 2001 és 2004 között növekedett (igaz 2003 és 2004 között már romlott a város helyzete mind a megyei, mind pedig az országos értékhez képest), 2004 és 2005 között ugyanekkor egy igen jelentős csökkenés ment végbe, ami egyrészt a Reemtsma Debreceni Dohánygyár bezárására, másrészt több kisebb vállalkozás elköltözésére vezethető vissza. 2005 és 2006 között már ismét emelkedés figyelhető meg, és ennek eredményeként országos viszonylatban már javult a város helyzete (a megyei viszonylatban még mindig visszaesés tapasztalható), adatai azonban még jelentősen elmaradnak a 2003-as maximumtól. A legfrissebb önkormányzati adatok szerint Debrecenben *2007-ben 23.751 iparűzési adót fizető vállalkozás* volt, amelyek az év folyamán együttesen 7.472.595.028 Ft iparűzési adót fizettek be.

9. táblázat

Az iparűzési adó nagyságának változása Debrecenben, a Hajdú-Bihar megyei településeken és a magyarországi településeken 2001 és 2006 között

év	Debrecen			Hajdú-Bihar (ezer Ft)	Magyarország (ezer Ft)
	A	B	C		
2001	4.693.818	64,55	2,07	7.271.177	226.459.698
2002	5.376.543	65,14	2,13	8.254.352	252.603.243
2003	6.551.457	68,07	2,44	9.624.010	268.253.114
2004	7.478.992	66,61	2,41	11.228.028	310.294.237
2005	6.392.238	63,25	1,91	10.106.073	334.077.041
2006	7.509.092	61,47	1,98	12.215.763	380.158.277
2006/2001	1,60	-	-	1,68	1,68
2006*	36.794	-	-	22.318	37.727

A – abszolút érték (ezer Ft), B – Debrecen/Hajdú-Bihar megye (%), Debrecen/Magyarország (%)

* - egy lakosra jutó érték (Ft)

Forrás: TEIR, www.pm.gov.hu, www.allamkincstar.gov.hu, Debrecen zárszámadási rendelete

A 10 legnagyobb iparűzési adót fizető vállalkozás felsorolásának jogi akadályai vannak, ezért helyette az értékesítés 2006-os nettó árbevétele alapján rangsorolt 10 legnagyobb debreceni székhelyű vállalat nevét közöljük, a Hajdú-Bihari Napló által készített TOP-100 megyei lista alapján. Ezek között a listavezető TEVA és a második helyezett E.ON mellett 3 építőipari és 3 élelmiszeripari vállalat szerepel, a National Instruments az ötödik, míg a FAG a nyolcadik helyen áll:

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

1. **TEVA Gyógyszergyár Zrt.** – Gyógyszerkészítmény gyártása
2. **E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt.** – Villamosenergia-elosztás, -kereskedelem
3. **DEBMUT Magas, Mély és Útépítő Zrt.** – Autópálya, út, repülőtér, sport játéktér építése
4. **FRIESLAND Hungária Kereskedelmi és Termelő Zrt.** – Tejtermék gyártása
5. **National Instruments Europe Software és Hardware Gyártó Kft.** – Elektronikai alkatrész gyártása
6. **Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft.** – Tejtermék, tojás, zsiradék nagykereskedelem
7. **Debreceni Hús Zrt.** – Hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása
8. **FAG Magyarország Ipari Kft.** – Csapágy, erőátviteli elem gyártása
9. **KEVIÉP Építőipari és Kereskedelmi Kft.** – Vízi létesítmény építése
10. **Hunép Universal Építőipari Zrt.** – Épület, híd, alagút, közmű, vezetéképítés

2.2.2. Idegenforgalom

Az elmúlt években lezajlott – elsősorban két területre koncentrálódó – fejlesztéseknek köszönhetően Debrecen gazdasági életében *egyre fontosabb szerepet játszik az idegenforgalom*. Egyrészt az új évezredben a városban számos olyan beruházás ment végbe (például Főnix Csarnok, Kölcsey Központ, MODEM Modern és Művészeti Központ, Debreceni Sportuszoda), amelyek az általuk kínált magas színvonalú szolgáltatásoknak köszönhetően egyre több hazai és nemzetközi kulturális, kereskedelmi, tudományos és sportrendezvényt vonzottak a városba. Másrészt – részben az előbb említett igények kielégítése érdekében – jelentősen bővült (10. táblázat) Debrecen minőségi szálláshely-kapacitása (érdekesség ugyanakkor, hogy a teljes kereskedelmi szálláshely-körben jelentős visszaesés ment végbe, ami az egyéb kereskedelmi szálláshelyek – pl. kemping, panzió – számának csökkenésével magyarázható): míg 2001-ben a szállodai férőhelyek száma még csak 1.762 db volt (ezen belül 39,4% a 4*-os szállodák aránya), addig 2006-ra ez az érték 2.200-ra emelkedett (a 4*-os szállodák aránya 43,3% volt), és 2008-ban Debrecenben adják át Kelet-Magyarország első 5*-os szállodáját. A városra ugyanakkor jellemző, hogy a magán-szállások szerepe – hasonlóan más nagyvárosokhoz – nem olyan nagy, mint a kisebb településeken.

10. táblázat

A szálláshelyek számának alakulása Debrecenben 2001 és 2006 között (db)

év	Kereskedelmi szálláshelyek	Az előzőn belül a szállodák	Magán szálláshelyek
2001	6.424	1.762	215
2002	7.466	1.783	261
2003	6.151	1.727	253
2004	5.889	1.781	261
2005	6.561	1.818	312
2006	5.092	2.200	353

Forrás: TEIR

A fenti fejlesztések eredményeként elsősorban 2004 után jelentős mértékben nőtt a városba érkező vendégek és a városban eltöltött vendégéjszakák száma (11. és 12. táblázat). A vendégek vonatkozásában a 2001 és 2006 közötti növekedés Debrecenben kisebb volt, mint Hajdú-Bihar megyében, amely elsősorban Hajdúszoboszló dinamikus fejlődésére vezethető vissza. Pozitív dolognak kell ugyanakkor tekinteni, hogy egyrészt a magán-szállásadások esetében a városban a növekedés majdnem elérte a megyei értéket, másrészt a nagyobb potenciális bevételt eredményező a szállodák esetében a debreceni érték meghaladta az országosát. A relatív értékek vonatkozásában Debrecen minden mutató tekintetében a harmadik helyet foglalja el.

11. táblázat

A vendégek számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2006 között (fő)

év	Debrecen			Hajdú-Bihar megye			Magyarország		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
2001	118.373	65.425	2.235	259.156	161.926	39.562	6.072.963,	3.988.139,	655.951,
2002	120.833	70.347	5.320	289.860	184.225	45.818	6.175.880,	4.060.294,	635.031,
2003	117.446	73.342	3.380	297.301	198.422	49.959	6.315.494,	4.091.711,	648.825,
2004	109.410	77.951	3.587	277.673	200.955	51.257	6.616.443,	4.570.856,	680.264,
2005	109.968	79.918	2.992	299.730	220.543	53.276	7.064.007,	5.018.007,	667.011,
2006	130.701	91.846	3.776	369.451	269.388	67.439	7.182.550,	5.133.865,	719.691,
2006/2001	1,10	1,40	1,69	1,43	1,66	1,70	1,18	1,29	1,10
2006*	640	450	19	675	492	123	713	509	71

A – kereskedelmi szálláshelyek, B – az előzőn belül szállodák, C – magán-szállásadás

* - relatív (1.000 lakosra jutó) érték

Forrás: TEIR

A vendégéjszakák szempontjából több tekintetben is kedvezőbb a helyzet (12. táblázat). Egyrészt a 2001 és 2006 közötti növekedés nagysága minden mutatónál meghaladta az országos adatokat, a szállodák vonatkozásában pedig a hajdú-biharit is. Másrészt a relatív értékek a kereskedelmi szálláshelyek, és ezen belül különösen a szállodák esetében nagyobbak, mint az országos adatok.

12. táblázat

A vendégéjszakák számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2001 és 2006 között (fő)

év	Debrecen			Hajdú-Bihar megye			Magyarország		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C
2001	355.422	211.707	9.287	1.075.035	713.184	183.160	18.648.371	11.625.638	3.807.578
2002	351.042	227.081	14.418	1.139.177	780.425	188.315	18.449.925	11.680.842	3.488.500
2003	310.799	199.962	14.997	1.089.858	765.370	199.887	18.611.114	11.698.560	3.393.330
2004	302.270	223.743	17.923	1.015.795	760.671	216.995	18.899.483	12.638.477	3.094.224
2005	305.682	233.369	12.781	1.073.564	811.154	234.015	19.737.358	13.598.733	2.948.870
2006	398.686	318.322	14.343	1.304.289	1.013.881	283.369	19.652.026	13.700.998	3.094.296
2006/2001	1,12	1,50	1,54	1,21	1,42	1,55	1,05	1,18	0,81
2006*	1.954	1.560	70	2.383	1.852	518	1.950	1.360	307

A – kereskedelmi szálláshelyek, B – az előzőn belül szállodák, C – magán-szállásadás

* - relatív (1.000 lakosra jutó) érték

Forrás: TEIR

2.2.3. Kutatás-fejlesztés

A városban folyó *K+F tevékenységek* központja egyrészt a Debreceni Egyetem, másrészt a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Központja (MTA ATOMKI). A *Debreceni Egyetem* az ország más integrált felsőoktatási intézményeihez hasonlóan, az addig önállóan működő intézmények újraegyesítésével 2000. január 1-én jött létre. Mintegy 19.000 nappali és 29.000 összes hallgatójával, több mint 1.400 oktatójával az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, de 15 karával és 21 doktori iskolájával (mind a két szám a legnagyobb az országban) a legszélesebb képzési és oktatási kínálatot nyújtja a hallgatóknak. A hallgatók között ma már jelentős hányadot képviselnek a külföldről érkezett, idegen nyelven tanuló hallgatók.

Az oktató és kutatómunka minőségét jelzi, hogy az oktatók közel kétharmada tudományos fokozattal rendelkezik, közülük közel 30 professzor a Magyar Tudományos Akadémia rendes vagy levelező tagja. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium által készített komplex mutató alapján a legjobb vidéki egyetemenként kutatási teljesítménye országos viszonylatban az első három hely valamelyikére jogosítja. A kutatások kb. 30%-a a természettudományok, további kb. 30% pedig az élettudományok területein folyik.

Az egyetem három centrumból (központból) épül fel. A *Tudományegyetemi Karok* egységbe tartozik többek között a Természettudományi és Technológiai Kar, a Bölcsészettudományi Kar, a Közgazdaságtudományi Kar, az Állam- és Jogtudományi Kar, valamint az Informatikai Kar.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

Az *Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma* egyrészt a régió agrárgazdaságának fejlesztése szempontjából kiemelkedő fontosságú mezőgazdasági szakemberképzés központja, másrészt a mérnökképzés révén a gazdasági fejlődés igényeinek kielégítésében is fontos szerepet tölt be (pl. gépészmérnökök – a termelő vállalatok igényeinek kielégítése). Az *Orvos- és Egészségtudományi Centrum* Európa egyik legszebb Campusán a technika robbanásszerű fejlődésével lépést tartva, számos infrastrukturális beruházással, megújuló műszerparkkal, a legkorszerűbb technikák alkalmazásával szolgálja a betegellátást, a szakorvos, a fogorvos, a szakgyógyszerész és az egészségügyi szakemberképzést. A Centrum nemzetközi oktatási jelentőségét növeli, hogy három területen (általános orvos, fogorvos, gyógyszerész) angol nyelvű képzést is folytat. A kutatómunka magas színvonalát mutatja, hogy a Molekuláris Medicina Kutatóközpont elnyerte az Európai Unió Kiválósági Központja címet, a Klinikai Genomikai Központ pedig a hazai humán genom kutatások vezető intézménye.

Az *MTA Atommagkutató Intézetében* napjainkban 186 fő dolgozik, akiknek 52%-a tudományos fokozattal rendelkezik, 5 fő pedig MTA-tag. Az intézet a fő tudományterületi mutatók szerint az MTA természettudományos intézeteinek rangsorában az első helyet foglalja el. Az ATOMKI-nak számos hazai és külföldi partnere van. Hagyományosan jó kapcsolatokat ápol a Debreceni Egyetem különböző tanszékeivel. Közös kutatások vannak folyamatban mind az Orvos- és Egészségtudományi Centrum, mind az Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma, mind pedig a Tudományegyetemi Karok Természettudományi és Technológiai Karának egyes tanszékeivel.

Jelentősek az MTA ATOMKI hazai és *határokon átvéelő kutatási-oktatási együttműködései* is: részt vesz a Debreceni Egyetem különböző szintű képzési programjaiban beleértve a mester- és PhD-képzést az intézet összes kutatási területén. Az intézet több kutatója vesz részt a Nagyváradai Egyetemen, a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetemen és az Ungvári Egyetemen folyó oktatási tevékenységben is. A széleskörű kapcsolatrendszerre és a saját erőforrásokra alapozva az intézetben nemzetközi szintű multidiszciplináris kutatások folynak sok évtizede a legkülönbözőbb területeken (részecske- és magfizika, beleértve a neutronfizikát is, elektronháj fizika, gyorsítók fejlesztése és alkalmazása, anyagtudomány, környezettudomány, stb.).

A fenti intézményeknek köszönhetően az adatok alapján Hajdú-Bihar megye a K+F tevékenység tekintetében Budapest mellett az ország egyik legfontosabb tudományos központjának tekinthető (a Hajdú-Bihar megyei K+F kiadások kb. 98%-a Debrecenből származik, így a megyéről leírtak lényegében igazak a megyeszékhelyre is). A K+F kiadások összege 2001 és 2005 között aktuális

áron számolva több mint duplájára nőtt, azaz a régiós és az országos értéknél is nagyobb mértékben (13. táblázat). Ennek következtében a K+F kiadások GDP-hez viszonyított arányát, illetve a K+F kiadások egy lakosra jutó értékét tekintve a megye 2001 és 2005 között országos viszonylatban a második helyre lépett előre, és az előbbi mutató tekintetében alig el Budapest értékétől.

Kedvezőtlen ténynek tekinthető ugyanakkor, hogy a K+F kiadások csaknem felét a felsőoktatási szektor, közel 40%-át a vállalkozások, a fennmaradó 16%-ot pedig a költségvetési kutatóintézetek és egyéb kutatóhelyek használták fel, azaz a magánszféra K+F kiadásainak megyei aránya elmaradt az országos értéktől (ez kb. 44%), valamint az uniós átlagtól.

13. táblázat

A K+F tevékenység legfontosabb adatai Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (zárójelben a megye helyezése)

	Hajdú-Bihar megye	Magyarország
a K+F kiadások nagysága (2001, millió Ft)	7.190	134.537
a K+F kiadások nagysága (2005, millió Ft)	14.756	207.764
a K+F kiadások GDP-hez viszonyított aránya (2001, %)	1,16 (3.)	0,91
a K+F kiadások GDP-hez viszonyított aránya (2005, %)	1,66 (2.)	0,95
a K+F kiadások egy lakosra jutató értéke (2001, Ft)	12.996 (4.)	13.190
a K+F kiadások egy lakosra jutató értéke (2005, Ft)	26.859 (2.)	20.576
K+F foglalkoztatottak száma (2001, fő)	3.268	45.676
K+F foglalkoztatottak száma (2005, fő)	3.614	49.723
a K+F foglalkoztatottak foglalkoztatottakon belüli aránya (2001, %)	1,70 (4.)	1,18
a K+F foglalkoztatottak foglalkoztatottakon belüli aránya (2005, %)	1,90 (4.)	1,27
a tudomány doktora fokozattal rendelkezők tudományos kutatókon és fejlesztőkön belüli aránya (2005, %)	9,45 (1.)	5,88
a kandidátus (PhD) fokozattal rendelkezők tudományos kutatókon és fejlesztőkön belüli aránya (2005, %)	40,80 (2.)	30,69
a magyar és idegen nyelvű publikációk* egy tudományos kutatóra és fejlesztőre jutó értéke (2005, db)	1,76 (1.)	1,22

* - könyvek és szakfolyóiratokban megjelent cikkek
 Forrás: az érintett évek megye statisztikai évkönyvei

A K+F területén foglalkoztatottak számát tekintve 2001 és 2005 között egy több mint 10%-os emelkedést lehet megfigyelni, és ennek következtében növekedett a K+F foglalkoztatottak teljes foglalkoztatotti körön belüli aránya is (a megye országos pozíciója érdemben nem változott). A megye kutatóinak magas kvalifikáltságát mutatja ugyanakkor, hogy a tudomány doktora, illetve a kandidátus (PhD) fokozattal rendelkezők tudományos kutatókon és fejlesztőkön belüli arányát tekintve országos viszonylatban az első, illetve a második helyen áll. A K+F tevékenység eredményességének egyik mércéje a publikációs tevékenység, és ebben vonatkozásban is előkelő pozíciót foglal el Hajdú-Bihar megye.

2.2.4. Ipari parkok

A gazdaságfejlesztés szempontjából Debrecenben is kiemelt szerepet játszanak az *Ipari Park* címmel rendelkező objektumok, amelyekből jelenleg négy működik a városban. A legrégebbi múltra az 1997-ben létrejött *Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park* tekinthet vissza, amelyben a foglalkoztatottak létszáma 2006 végén elérte a 3.000 főt. A park 40 hektáros területe az elmúlt években lezajlott beruházások hatására már 100%-ban megtelt (betelepült hét vállalat közül a legjelentősebbnek National Instruments Europe Kft. - elektronikai eszközök gyártása, logisztika, szoftver-fejlesztés, az FAG Magyarország Ipari Kft. - kúpörgős csapágyak gyártása, a Bomet Hungary Kft. - autóalkatrész-gyártás és a Hungaerotech Kft. - repülőgép-hajtómű alkatrészek gyártása tekinthető), és ezért jelenleg folyik a parkhoz csatlakozó 16,2 ha-s területen a további vállalati betelepülésekhez szükséges infrastruktúra kialakítása.

A *DELOG Debreceni Logisztikai Központ és Ipari Park* (az objektum az Ipari Park címet 1999-ben kapta meg) gerincét a logisztikai szolgáltatásokat biztosító cégek alkotják, amelyek közül kiemelkedő szerepet tölt be a Trans-Sped Kft. Az ipari park alapterülete 25,7 ha, a betelepült vállalkozások száma pedig 21, amelyek 661 főt foglalkoztatnak. A *Debreceni Egyetemi Ipari Park* (volt Agrárpark - az objektum az Ipari Park címet szintén 1999-ben nyerte el) elsősorban a Debreceni Egyetem és az üzleti szféra kapcsolatára koncentrál. A 25 hektáros területen eddig két vállalkozás telepedett le (mind a kettő új alapítású cég), amelyek 38 főt foglalkoztatnak. A *Nyugati Ipari Park* (az objektum az Ipari Park címet 2000-ben kapta meg) az egykori Házgyár területén barnamezős ipari parkként 2000-ben jött létre. A 100%-ban kihasznált területen 30 hektáron jelenleg 90 vállalkozás működik, amelyek 1.111 főt foglalkoztatnak.

A jövőbeli fejlesztések szempontjából a legnagyobb lehetőséget a város déli részén elhelyezkedő *Debreceni Déli Ipari Park* jelenti, amelynek mérete 113 hektár. Az ipari park logisztikai szempontból kiváló adottságokkal rendelkezik. A belvárosból gépjárművel néhány perc alatt elérhető, a 2x2 sávós Románia felé vezető 47-es számú főútvonal mellett helyezkedik el, az Ukrajnába vezető 4. számú főút is a közelben található, a későbbiekben pedig közvetlen összeköttetés kerül kialakításra a Debrecen elkerülő úttal. Fekvését jelentősen javítja, hogy szomszédságában található a Debreceni Repülőtér, és az 500 méterre haladó Debrecen-Nagykerek vasútvonaltól iparvágány építhető ki. Az ipari park infrastruktúrájának a kialakítására a tervek szerint 2008/2009 folyamán kerül sor.

2.3. Társadalom

2.3.1. A népességszám alakulása

Debrecen 2001 utáni népességfejlődését vizsgálva (14. táblázat) pozitív és negatív tendenciák is megfigyelhetők. Az előbbiek közé tartozik, hogy 2004 óta fokozatosan csökken a népességfogyás mértéke, és 2006 és 2007 között már egy kismértékű emelkedés volt jellemző. Ez a folyamat azonban csak mérsékelni tudta az évezred elején a megyei és az országos adatok képest tapasztalható rosszabb értékeket, és ennek következtében a 2007. január 1-i lakónépesség száma a 2001. január 1-i lakónépességnek – szemben a megyei 98,6%-os és az országos 98,7%-os adattal – csak 98,3%.

14. táblázat

A lakosságszám változása 2001 és 2007 között Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (január 1., fő)

év	Debrecen		Hajdú-Bihar megye		Magyarország	
	fő	előző évi %-a	Fő	előző évi %-a	fő	előző évi %-a
2001	207.625		553.264		10.200.298	
2002	206.564	99,49	552.478	99,86	10.174.853	99,75
2003	205.881	99,67	551.837	99,88	10.142.362	99,68
2004	204.722	99,44	550.265	99,72	10.116.742	99,75
2005	204.297	99,79	549.372	99,84	10.097.549	99,81
2006	204.083	99,90	547.357	99,63	10.076.581	99,79
2007	204.124	100,02	545.641	99,69	10.066.158	99,90

Forrás: Hajdú-Bihar megye statisztikai évkönyv, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, TEIR

A tényleges demográfiai folyamatok mögött álló okokat elemezve (15. táblázat) megállapítható, hogy mind a természetes népesedési folyamatokat, mind pedig a belső migrációt tekintve negatív értékek tapasztalhatóak: a halálozások száma meghaladja az élveszületések számát, az elvándorlók száma pedig a bevándorlókét. A pozitívumok közé tartozik ugyanakkor, hogy a természetes fogyás abszolút nagysága 2001 óta fokozatosan csökken, és 2003 óta ez jellemző a belföldi vándorlási különbözetre is. A város demográfiai viszonyait nagymértékben javítja a nemzetközi vándorlás, amely jelentősen mérsékelte a többi folyamat negatív hatását, és utal a város befogadó képességre.

15. táblázat

Debrecen fontosabb népmozgalmi adatai 2001 és 2006 között (fő)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
élveszületések	1.933	1.965	1.917	1.927	2.031	1.973
halálozások	2.437	2.304	2.247	2.218	2.264	2.127
természetes szaporodás/fogyás	-504	-339	-330	-291	-233	-154
belföldi vándorlási különbözet	-745	-547	-1.122	-427	-299	-158
nemzetközi vándorlási különbözet	188	203	293	293	318	353
tényleges szaporodás/fogyás	-1.061	-683	-1.159	-425	-214	41

Forrás: Hajdú-Bihar megye statisztikai évkönyv, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, TEIR

A város természetes népesedési folyamatának az értékeit a megyei és az országos adatokkal összehasonlítva (16. táblázat) Debrecen kedvező helyzete állapítható meg. Igaz, hogy a születési arányszám tekintetében Hajdú-Bihar megye jobb adatokkal rendelkezik (a debreceni és az országos adatok között nincs lényeges eltérés), de a különbség 2001 óta fokozatosan csökken. A halálozások tekintetében ugyanakkor Debrecen helyzete mind a megyei, mind pedig az országos viszonyokhoz képest sokkal kedvezőbb (2001 óta – 2005 kivételével – fokozatosan csökkent a halálozási arányszám), és ezzel indokolható, hogy a természetes fogyás 1.000 lakosra vetített értéke 2001-hez képest 2006-ra az 1/3-ra csökkent.

16. táblázat

A természetes szaporodás/fogyás összetevői Debrecenben (A), Hajdú-Bihar megyében (B) és Magyarországon (C) (1.000 főre jutó értékek)

		2001	2002	2003	2004	2005	2006
A	Élveszületések	9,3	9,5	9,3	9,4	9,9	9,7
	Halálozások	11,8	11,2	10,9	10,8	11,1	10,4
	Természetes szaporodás/fogyás	-2,4	-1,6	-1,6	-1,4	-1,1	-0,7
B	Élveszületések	10,7	10,5	10,3	10,2	10,4	10,2
	Halálozások	12,0	12,1	12,3	12,0	12,5	12,1
	Természetes szaporodás/fogyás	-1,4	-1,6	-2,0	-1,8	-2,1	-1,9
C	Élveszületések	9,5	9,5	9,3	9,4	9,7	9,8
	Halálozások	13,0	13,1	13,4	13,1	13,5	13,0
	Természetes szaporodás/fogyás	-3,5	-3,5	-4,1	-3,7	-3,8	-3,2

Forrás: Hajdú-Bihar megye statisztikai évkönyv, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, TEIR

2.3.2. Debrecen lakosságának kor és nem szerinti megoszlása

A népesség korcsoportok szerinti megoszlása vonatkozásában (17. táblázat) Debrecenre is az országos tendenciák jellemzőek: fokozatosan csökken a fiatalok száma és aránya és növekszik az időskorúak aránya. A folyamatot a legszemléletesebben az ún. öregedési index (a 65 éven felüliek és a 15 éven aluliak aránya) fejezi ki, amelynek értéke 2002 és 2007 között csaknem 15%-t romlott. Debrecen alapvetően jobb értékekkel rendelkezik, mint Magyarország, Hajdú-Bihar megye esetében ugyanakkor kettős a kép: a megyeszékhelyen az időskorúak aránya még kismértékben alacsonyabb, mint a megyében, a fiatalok tekintetében azonban már a megye javára sokkal nagyobb a különbség.

17. táblázat
A népesség korcsoportok szerinti megoszlása (január 1, %)

	0-14	15-39	40-59	60-	Öregedési index
2002	15,8	38,6	27,6	18,0	83,3
2003	15,5	38,9	27,4	18,2	86,0
2004	15,3	38,9	27,3	18,5	88,4
2006	14,7	39,4	26,8	19,1	93,5
2007 (Debrecen)	14,4	39,5	26,8	19,4	97,5
2007 (Hajdú-Bihar megye)	16,7	37,0	26,8	19,5	86,3
2007 (Magyarország)	15,2	35,9	27,3	21,6	104,9

Forrás: Hajdú-Bihar megye statisztikai évkönyv, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006

A népesség nemek szerinti megoszlását tekintve (18. táblázat) Debrecenben – hasonlóan a megyei és az országos viszonyokhoz – nő-többség tapasztalható, és ennek mértéke azonban felülmúlja a másik két területi egységben megfigyelhető mértéket. A korokat is elemezve jól kitűnik, hogy a fiatalabb korcsoportok esetében még magasabb a férfiak aránya (ez a legmagasabb értéket – 51,2% - a 0-4 éves korosztálynál éri el), majd a lakosság idősebbé válásával fokozatosan megfordul a helyzet (az ötvenkénti bontásokat vizsgálva négy korcsoportnál – 0-4, 5-9, 10-14, 30-34 – van férfítöbbség), és egyre nagyobbá válik a nők aránya. A legszélsőségesebb értékekkel az időskorúak esetében lehet találkozni, például a 85-89 korcsoportban 69,0%, a 90 éven felülieknél 75,2% a nők aránya.

18. táblázat

A népesség nemek és korok szerinti megoszlása Debrecenben 2007. január 1-én (%)

	Férfiak	nők
0-14	50,7	49,3
15-29	49,2	50,8
30-44	49,0	51,0
45-59	44,8	55,2
60-74	40,8	59,2
75-	32,4	67,6
Összesen (Debrecen)	46,3	53,7
Összesen (Hajdú-Bihar megye)	47,9	52,1
Összesen (Magyarország)	47,5	52,5

Forrás: Hajdú-Bihar megye statisztikai évkönyv, 2006,

2.3.3. Iskolai végzettség és foglalkoztatottság

A népesség iskolai végzettségi viszonyaiban 2001 és 2005 között (19. táblázat) egy fokozatos javulás ment végbe, növekedett mind a 15-x éves népességből legalább az általános iskola 8 osztályát elvégzők, mind a 18-x éves népességből legalább érettségivel rendelkezők, mind pedig a 25-x éves népességből egyetemi/főiskolai diplomával rendelkezők száma és aránya. Debrecen helyzete a többi területi egységénél is kedvezőbb, a város mind a Hajdú-Bihar megyei, mind az országos, mind pedig a megyeszékhelyi értékeknél jobb adatokkal rendelkezik.

19. táblázat

A népesség iskolai végzettségi viszonya 2001-ben (népszámlálás) és 2005-ben (mikrocenzus) Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (%)

	2001			2005		
	A	B	C	A	B	C
Debrecen	92,8	51,1	19,1	94,9	55,6	22,6
Hajdú-Bihar megye	86,3	34,0	10,8	89,5	37,7	12,8
Magyarország	88,8	38,2	12,6	91,6	42,6	14,7
megyeszékhelyek	93,2	50,2	18,2	94,6	54,3	20,3

A – a 15-x éves népességből legalább az általános iskola 8 osztályát elvégezte, B – a 18-x éves népességből legalább érettségizett, C – a 25-x éves népességből egyetemi/főiskolai diplomával rendelkezik

Forrás: www.ksh.hu

A foglalkoztatottsági viszonyokat tekintve (20. táblázat) megállapítható, hogy mind 2001-ben mind pedig 2005-ben a 15-64 éves korcsoport kevéssel több mint 50%-a tartozott a foglalkoztatottak kategóriájába. A városi adat meghaladja a megyei értéket, alacsonyabb ugyanakkor az országosnál.

20. táblázat

A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2001-ben (népszámlálás) és 2005-ben (mikrocenzus) Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (%)

	2001	2005
Debrecen	51,47	52,80
Hajdú-Bihar megye	46,63	49,44
Magyarország	53,04	54,50

Forrás: www.ksh.hu

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlásában (21. táblázat) 2001 és 2005 között a leglényegesebb változás az ipar/építőipar illetve a szolgáltatási jellegű ágazatok vonatkozásában következett be: csökkent az előbbi kategóriában foglalkoztatottak száma és aránya, és nőtt (igaz kisebb mértékben) az utóbbi területen foglalkoztatottak száma és aránya. Debrecen adatait a többi területi egység értékeihez hasonlítva kiemelhető az ipar területén foglalkoztatottak alacsonyabb, míg a szolgáltatási jellegű ágazatokban foglalkoztatottak magasabb aránya.

21. táblázat

A foglalkoztatottak nemzetgazdasági ágak szerinti besorolása 2001-ben (népszámlálás) és 2005-ben (mikrocenzus) Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (%)

	2001			2005		
	A	B	C	A	B	C
Debrecen (fő)	1.499	20.356	55.615	1.495	19.766	56.427
Debrecen (%)	1,93	26,28	71,79	1,92	25,44	72,63
Hajdú-Bihar megye	8,84	30,74	60,42	7,69	30,77	61,53
Magyarország	5,50	32,86	61,64	4,86	31,36	63,78
Megyeszékhelyek	1,73	30,43	67,84	1,84	29,29	68,87

A – mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, B – ipar és építőipar, C – szolgáltatási jellegű ágazatok

Forrás: www.ksh.hu

Debrecen foglalkoztatottsági helyzete az új évezredben hosszú ideig kedvezően alakult (22. táblázat): az alkalmazásban állók száma 2002 és 2006 között – ha nem is jelentős mértékben de – emelkedett. 2006 és 2007 között azonban egy jelentős visszaesés következett be, amelynek hátterében a feldolgozóiparban alkalmazottak számának a csökkenése állt. Az ágazatokat tekintve a növekedés elsősorban a kereskedelem és javítás, a pénzügyi közvetítés, az ingatlanügyeletek és gazdasági szolgáltatás, a közigazgatás, védelem és kötelező társadalombiztosítás, az egészségügyi és szociális ellátás, valamint az egyéb közösségi és személyi szolgáltatás ágazatokhoz kapcsolódik, míg a vesztesek között szerepel az ipar, a szállítás, raktározás, posta, távközlés, valamint az oktatás ágazata.

22. táblázat

Az alkalmazásban állók száma Debrecenben 2002-2007 között (fő, január 1.)

	2002	2004	2006	2007
Mezőgazdaság	1.025	1.079	887	907
Ipar	16.287	15.391	13.274	11.145
ezen belül a feldolgozóipar	14.543	13.770	11.681	9.696
Építőipar	2.327	2.678	2.607	2.243
Kereskedelem, javítás	5.303	5.834	6.076	6.048
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	1.391	1.660	1.628	1.506
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	6.351	6.526	5.804	5.459
Pénzügyi közvetítés	971	979	1.062	1.076
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	1.530	2.228	2.880	3.057
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	4.966	7.046	7.180	7.258
Oktatás	11.065	10.708	10.644	10.532
Egészségügyi, szociális ellátás	2.831	2.732	4.617	5.165
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	1.117	1.855	2.108	2.255
Összesen	55.164	58.716	58.767	56.651

Forrás: az érintett évek megyei statisztikai évkönyvei

A város munkanélküliségi viszonyait alapvetően a regisztrált munkanélküliek (napjainkban nyilvántartott álláskeresők) számának és összetételének alakulásának vizsgálatával lehet jellemezni. A regisztrált munkanélküliek számát tekintve (23. táblázat) az új évezred első éveiben egy igen jelentős csökkenést lehetett megfigyelni, 2004 óta azonban – a megyei trendhez hasonlóan – emelkedik az érték. Az emelkedés nagyobb mértékű, mint a megyei, illetve az országos növekedés, és ennek következtében 2004 óta fokozatosan emelkedik a Debrecenben regisztrált munkanélkülieknek a megyei, illetve az országos adaton belüli aránya. A fentiekben bemutatott folyamat eredményeként 2003 óta folyamatosan emelkedett a regisztrált munkanélküliek munkaképes korú népességen belüli aránya (24. táblázat), amely egyre inkább megközelíti az országos értéket.

23. táblázat

A regisztrált munkanélküliek (napjainkban nyilvántartott álláskeresők) számának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2000 és 2007 között (december, fő)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Debrecen	7.559	6.037	6.088	5.637	6.520	6.879	7.204	8.980
Hajdú-Bihar megye	31.661	28.020	28.187	27.918	30.474	31.914	33.035	38.745
Magyarország	372.409	343.012	344.901	359.939	400.597	410.649	403.439	445.011
Debrecen/Hajdú-Bihar megye (%)	23,87	21,55	21,60	20,19	21,40	21,55	21,81	23,18
Debrecen/Magyarország (%)	2,03	1,76	1,77	1,57	1,63	1,68	1,79	2,02

Forrás: www.afsz.hu

24. táblázat

A regisztrált munkanélküliek (napjainkban nyilvántartott álláskeresők) munkaképes korú népességén belüli arányának alakulása Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon 2000 és 2007 között (december, %)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Debrecen	5,70	4,40	4,44	4,09	4,74	5,00	5,22	6,45
Hajdú-Bihar megye	9,33	7,91	7,96	7,82	8,53	8,85	9,11	10,60
Magyarország	5,99	5,29	5,32	5,51	6,15	6,26	6,12	6,69

Forrás: www.afsz.hu

A regisztrált munkanélküliek nemek szerinti összetételét elemezve (25. táblázat) 2001 óta – kisebb-nagyobb kilengésekkel – a nők arányának emelkedését lehet megfigyelni. A városi értékeket a megyei és az országos értékekkel összehasonlítva ugyanakkor megállapítható, hogy Debrecenben a regisztrált munkanélkülieken belül a férfiak aránya jelentős mértékben alacsonyabb. A foglalkozás jellege szerinti megoszlást tekintve az új évezred elején emelkedett a szellemi foglalkozásúak aránya, ezt 2005-ban és 2006-ban csökkenés követte, 2007-ben ugyanakkor már ismét emelkedett az arányuk. A debreceni értékek jelentős mértékben (több, mint 10%-kal) haladják meg a Hajdú-Bihar megyei és magyarországi adatokat.

25. táblázat

A regisztrált munkanélküliek nemek, foglalkozási jelleg és tartósság szerinti összetételének változása Debrecenben 2001 és 2007 között (%)

	A munkanélküliek neme		A munkanélküliek foglalkozási jellege		A tartós munkanélküliek aránya
	férfi	nő	fizikai	szellemi	
2001	47,8	52,2	76,3	23,7	50,9
2002	50,5	49,5	76,1	23,9	44,6
2003	48,3	51,7	73,8	26,2	40,5
2004	44,3	55,7	71,8	28,2	40,3
2005	45,1	54,9	73,1	26,9	42,5
2006	46,5	53,5	73,7	26,3	48,4
2007 (Debrecen)	44,5	55,5	72,2	27,8	49,8
2007 (Hajdú-Bihar megye)	51,3	48,7	84,5	15,5	53,5
2007 (Magyarország)	52,1	47,9	82,4	17,6	50,0

Forrás: TEIR

A munkanélküliek elhelyezkedési esélyeire utal a tartós (180 napnál hosszabb ideje) regisztrált munkanélküliek számának és arányának vizsgálata, mivel a felmérések szerint 6 hónap után nagymértékben visszaesik az újbóli munkába állás lehetősége. Ebben a tekintetben az új évezred első felében Debrecenben kedvező folyamatokat (az érték visszaesését lehet

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

megfigyelni), 2005 óta azonban ismét emelkedés tapasztalható. A megyeszékhely adata alig tér el az országostól, a Hajdú-Bihar megyei értéknél ugyanakkor több, mint 3,5%-kal jobb.

A regisztrált munkanélküliek végzettség szerinti összetételét tekintve (26. táblázat) több egyértelmű tendencia is kirajzolódik. Egyrészt csökkent a szakiskolai és szakmunkás végzettséggel rendelkezők aránya, másrészt jelentősen nőtt a főiskolai és egyetemi végzettséggel rendelkezők részesedése. Az előbbi tény az ilyen jellegű végzettséggel rendelkezők egyre nyilvánvalóbbá váló hiányával magyarázható (és szinkronban van a 10. táblázat foglalkozási jellegre vonatkozó adatsorával), ugyanakkor az is igaz, hogy a szakmunkások esetében kismértékben emelkedett a munkanélküliek száma. Az utóbbi tény minden valószínűség szerint arra vezethető vissza, hogy a város felsőoktatási intézményei jelentős számban bocsátottak ki olyan diplomásokat, akik nem tudtak elhelyezkedni, ugyanakkor Debrecen sem kívánták elhagyni.

Debrecen adatait a megyei és országos értékkel összehasonlítva a város oktatási életben betöltött központi szerepkörének a hatása tanulmányozható: a szakközépiskolai, technikai, gimnáziumi végzettséggel, a főiskolai végzettséggel és az egyetemi végzettséggel rendelkezők aránya jelentősen meghaladja a másik két területi egységnél megfigyelhető értéket, míg az alacsonyabb végzettségűek (általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettség, általános iskolai végzettség, szakiskolai végzettség) esetében éppen fordított a helyzet.

26. táblázat

A regisztrált munkanélküliek végzettség szerinti összetételének változása Debrecenben 2001 és 2007 között (%)

	A	B	C	D	E	F	G
2001	2,9	29,0	2,6	31,8	28,2	4,1	1,4
2002	2,7	28,0	2,5	31,6	29,1	4,3	2,0
2003	2,5	27,1	2,6	30,9	28,5	5,5	2,9
2004	2,8	26,3	2,1	28,9	30,0	6,0	3,9
2005	2,3	26,2	2,0	29,8	29,8	6,0	3,9
2006	2,1	27,3	1,8	29,5	29,9	6,0	3,4
2007 (Debrecen)	2,0	27,3	1,9	28,8	29,8	6,5	3,9
2007 (Hajdú-Bihar megye)	7,0	39,6	2,6	28,8	18,0	2,9	1,3
2007 (Magyarország)	7,0	35,8	2,2	29,7	20,7	3,2	1,3

A – általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettség, B – általános iskolai végzettség, C – szakiskolai végzettség, D – szakmunkásképző végzettség, E – szakközépiskolai, technikai, gimnáziumi végzettség, F – főiskolai végzettség, G – egyetemi végzettség

Forrás: TEIR

2.3.4. Jövedelmi viszonyok

A lakosság jövedelmi viszonyait elsősorban az adózással kapcsolatos adatok segítségével lehet elemezni (27. táblázat). Az adófizetők számát tekintve megállapítható, hogy 2001 és 2003 között Debrecenben – a Hajdú-Bihar megyei trendhez hasonlóan – nőtt az adófizetők száma (ez Magyarországra csak 2001 és 2002 között volt jellemző), 2003 és 2005 csökkenés ment végbe, majd ismét emelkedés volt megfigyelhető. A debreceni adófizetők számának másik két területi egységhez mért arányát tekintve sem a megyei, sem pedig az országos értékhez viszonyított arány nem mutat egyirányú változást.

27. táblázat

Az adófizetők számának változása 2001 és 2005 között (fő)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Debrecen	91.437	93.363	93.467	91.041	90.833	92.741
Hajdú-Bihar megye	221.117	226.355	224.997	218.169	218.379	223.548
Magyarország	4.348.502	4.405.465	4.376.469	4.282.306	4.357.413	4.341.301
Debrecen/Hajdú-Bihar megye (%)	41,4	41,2	41,5	41,7	41,6	41,5
Debrecen/Magyarország (%)	2,10	2,12	2,14	2,13	2,08	2,14

Forrás: TEIR

Az összevont adóalap nagyságának abszolút (28. táblázat) és relatív (29. táblázat) értékű változásait elemezve megfigyelhető, hogy a növekedés nagysága Debrecenben elmaradt a megyei mértéktől, nagyobb volt ugyanakkor mint az országos érték. Az adóalap nagyságának a másik két területi egység értékhez viszonyított arányát elemezve megállapítható, hogy 2003 óta Debrecen helyzete a megyei viszonylatban is rosszabbodott, 2005 és 2006 között azonban az országos értékben viszonyítva javulás következett be.

28. táblázat

Az összevont adóalap összegének változása 2001 és 2005 között (millió Ft)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006/2001
Debrecen	91.914	104.887	119.424	124.380	136.145	148.350	1,61
Hajdú-Bihar megye	182.697	210.312	236.617	247.171	272.482	299.409	1,64
Magyarország	4.269.891	4.821.729	5.383.217	5.653.314	6.342.775	6.733.995	1,58
Debrecen/Hajdú-Bihar megye (%)	50,3	49,9	50,5	50,3	50,0	49,6	-
Debrecen/Magyarország (%)	2,15	2,17	2,22	2,20	2,15	2,20	-

Forrás: TEIR

29. táblázat

Az összevont adóalap reálértékének változása 2001 és 2005 között (millió Ft, 2001-es árakon a fogyasztói árindexet felhasználva)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006/2001
Debrecen	91.914	99.608	108.322	105.634	111.608	117.049	1,27
Hajdú-Bihar megye	182.697	199.726	214.620	209.919	223.374	236.234	1,29
Magyarország	4.269.891	4.579.040	4.882.776	4.801.277	5.199.640	5.313.139	1,24

Forrás: TEIR

Az összevont adóalap egy főre jutó értéke 2001 és 2006 között Debrecenben minden évben meghaladta az országos és a megyei értéket (30. táblázat). A vizsgált években a növekedés mértéke csaknem 160%-os volt, ami egyrészt nagyobb, mint az országos érték, elmarad ugyanakkor a megyei adattól. Kedvezőtlen ténynek tekinthető, hogy 2003 óta (a 2006-os országos értéket kivéve) a másik két területi egységben már nagyobb volt a növekedés mértéke, így azóta csökkent a Debrecenhez mért lemaradásuk.

30. táblázat

Az összevont adóalap egy főre jutó értékének összegének változása 2001 és 2005 között (Ft)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006/2001
Debrecen	1.005.216	1.123.427	1.277.717	1.366.197	1.498.853	1.599.618	1,59
Hajdú-Bihar megye	826.248	929.125	1.051.644	1.132.935	1.247.749	1.339.350	1,62
Magyarország	981.922	1.094.488	1.230.037	1.320.156	1.455.629	1.551.147	1,58
Hajdú-Bihar megye (Debrecen=100)	82,2	82,7	82,3	82,9	83,2	83,7	-
Magyarország (Debrecen=100)	97,7	97,4	96,3	96,6	97,1	97,0	-

Forrás: TEIR

A lakosság jövedelmi helyzetét bizonyos mértékig tükrözi a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya is (31. táblázat): ebből a szempontból Debrecen kedvezőbb helyzetben van, mint Hajdú-Bihar megye, illetve Magyarország, figyelmeztető jel ugyanakkor, hogy 2001 és 2005 között – szemben a másik két területi egységgel – romlott a mutató értéke.

31. táblázat

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2001-ben (népszámlálás) és 2005-ben (mikrocenzus) Debrecenben, Hajdú-Bihar megyében és Magyarországon (%)

	2001	2005
Debrecen	39,46	39,57
Hajdú-Bihar megye	44,73	41,91
Magyarország	40,88	39,38

Forrás: www.ksh.hu

2.4. Települési környezet és infrastruktúra

2.4.1. Természeti környezet

A természetföldrajzi adottságokat figyelembe véve Debrecen (részben az alföldi városokra jellemző nagy területi kiterjedése miatt) **három tájföldrajzi kistáj találkozáspontjában fekszik**. Tájföldrajzilag „hivatalosan” ugyan a Dél-Nyírséghez szokták sorolni a nagyvárost, de határai a Hajdúhát és a Dél-Hajdúság területeit is érintik. A meglehetősen sajátos földrajzi fekvés eredőjeként itt keverednek egymással a három kistáj természeti adottságai, miközben a város és szűkebb környezete amúgy is átmenetet jelent a hűvösebb, csapadékosabb Nyírség és a melegebb, szárazabb Közép-Tisza-vidék, illetve a Hortobágy között.

A város területének nagyobbik keleti része, egészen a Tócsa völgyéig a *Dél-Nyírség*hez tartozik. Ez a kistáj szélhordta homokkal fedett hordalékkúp-síkság, amely a Debrecen környéki területeken meglehetősen ellaposodik, és általában vékony a futóhomok réteg. A dél-nyírségi terület rész felszíne dél-délnyugati irányban lejt, és ezért, valamint a szomszédos kistájak lejtési irányai miatt **Debrecen környezetéhez képest egy mélyedésben fekszik**. A város délnyugati része már inkább a *Hajdúhát* kistájhoz sorolható, amely lösszel, lösziszappal fedett egykori hordalékkúp-síkság. A Hajdúhát Debrecentől észak-nyugati irányban, vagyis Józsa felé húzódó területén alföldi viszonylatban jelentősen emelkedik a felszín, és a Csegei-halomnál 165,7 m tengerszint feletti magasságot ér el. A város déli része már a *Dél-Hajdúság* kistáj területét is érinti, amely löszös iszappal fedett, ármentes, enyhén hullámos, gyengén szabdaltságot hordalékkúp-síkság. Változatosságot itt a város környékén látható kunhalmok, löszös homokkal fedett homokbuckák, folyóhátak és a feltöltődés különböző stádiumában lévő egykori folyómedrek jelentenek.

A város éghajlatára jellemző, hogy a szomszédos tájak éghajlati jellegzetességei is itt találkoznak, keverednek: a mérsékelt hűvös és mérsékelt meleg öv határán elhelyezkedve mérsékelt száraznak mondható, vagyis inkább **vízhiányos a terület**. A napsütéses órák száma évente átlagosan valamivel több, mint 2000 órára tehető, az évi középhőmérséklet 10 C° közelében alakul. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 33,7-34,0 C°, a minimumoké Debrecen környékén -16,7 C° körüli, ami magasabb, mint a Nyírség keletebbi területein. Az évi csapadékösszeg az éghajlati adottságoknak megfelelően mintegy 560-590 mm. Az uralkodó szélirány az északkeleti, az átlagos szélsebesség pedig kevéssel 3 m/s alatti.

A vízrajzi viszonyokat tekintve elmondható, hogy a szegényes felszíni vízkészlettel szemben **különböző célokra hasznosítható felszín alatti vizekben igen gazdag a terület.** A Tócióhoz hasonló, alacsony vízhozamú vízfolyás több is található a környéken, amelyek a Berettyóhoz, illetve a Hortobágyhoz futnak le, részben pedig dél felé tartanak. Az alacsony vízhozam és a nagy környezeti terheltség következtében vízminőségük meglehetősen rossz. Ennek éppen az ellenkezője mondható el a felszín alatti vízkészletről, amelynek igen jelentős a szerepe a lakosság ivóvízellátásában. **A város területén több fúrásból kitermelt 70 C° feletti, nátrium-kloridos gyógyvizet a fürdők hasznosítják pihenési és balneológiai célokra egyaránt.**

A területet homoktalajok uralják, a löszös felszíneken kis kiterjedésben réti, mélyben sós réti csernozjom talajok, sztyeppesedő réti szolonyecek, illetve alföldi mészlepedékes csernozjom képződtek. A növényzetre jellemző, hogy a futóhomokon homokpusztarét található gyérfüvű legelőkkel, részben telepített akácos erdőkkel, az őshonos homoki tölgyesek csekély maradványai pedig ma már csak szigetszerűen fordulnak elő. A Debrecen környéki laposok réti talaját nyáras-füzes ártéri liget- és láperdők, réteknek-legelőknak használt rétlápok hasznosítják.

A Debrecen környéki területek **ásványi nyersanyagban szegények**, és ez a tény a város képére is rányomta bélyegét, hiszen nem állt rendelkezésre elérhető közelségben megfelelő építőkö. Ezért a jellemző építőanyag nagyon sokáig a tölgyfa, lösz, nád és a szalma, tehát a település környezetében megtalálható anyagok voltak.

Alföldi nagyvárosi jellege ellenére Debrecenben az **erdő** magas, **30%-os területi részesedési aránya igen jelentős**, ami **biztosítja** az egészségesebb városi klímát, a **rekreációs lehetőségeket** (Nagyerdő, Erdőpuszták). A város keleti határrészén, az Erdőpuszták területén az átlagosnál jóval magasabb, közel 50%-os az erdők részaránya. A legfontosabb erdőtestek a város közigazgatási határán belül a Monostori-erdő, a Nagyerdő, az Apafai-erdő, illetve a Dombostanya-, Nagycsere-, Haláp-, és a Bánk környéki erdők, valamint a Paci-erdő.

Debrecen **védtett természeti értékekben** bővelkedő települése az országnak. A magyar természetvédelem történetének egyik fontos eseménye is Debrecenhez kötődik, 1939-ben itt történt meg ugyanis elsőként az országban egy erdő, ez esetben a Nagyerdő egy részének természetvédelmi oltalom alá való helyezése. A város közigazgatási határát **két országos jelentőségű védelem alatt álló természeti terület** is érinti. Egyrészt teljes egészében a városban

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

található a *Debreceni Nagyerdő Természetvédelmi Terület*, míg a mozaikos felépítésű *Hajdúsági Tájvédelmi Körzet* több része is a város keleti, Erdőpusztákat érintő külterületén helyezkedik el. Mindkét terület a Hortobágyi Nemzeti Park kezelésében áll, amelynek igazgatósága Debrecenben található.

Az országos szintű védett értékek mellett Debrecenben **számos helyileg védett természeti érték** is fellelhető. A helyi természeti védelem tárgya egyrészt lehet természetvédelmi terület, amely a környék jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe. A városban összesen 20 helyi jelentőségű természetvédelmi terület található, amelyek közül 13 külterületen, 7 pedig belterületen helyezkedik el. A belterületi védett területek közül a legnagyobb a Nagyerdő belterületi része (50,6 ha), illetve a Debreceni Egyetem Botanikus Kertje (15,6 ha).

A természet helyi védelmének másik formája a *természeti emlék*, amely többnyire egy-egy fa, vagy facsoport. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 24/2006. (VIII. 14.) rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről 32 természeti emléket jelöl meg (többségük kocsányos tölgy, páfrányfenyő, vagy tiszafa, illetve néhány fasor).

2.4.2. Épített környezet

2.4.2.1. Műemlékek és helyi építészeti értékek

Debrecen arculata építészeti szempontból meglehetősen vegyes képet mutat. A város épített környezetét jellemzően XIX-XX. századi épületek uralják. A város építészetének történetét a pusztulás és az újjáépülés egyre gyorsabb ütemű váltakozása jellemezte, az évszázadok során Debrecen több alkalommal tűzvészek és háborúk pusztításainak esett áldozatul, majd a hetvenes években a nagyarányú házgyári technológiával (panel) folytatott lakótelep-építések is jelentősen torzították a település építészeti arculatát. Ennek ellenére Debrecen településszerkezete viszonylag érintetlen maradt az idők folyamán, ennek köszönhetően a belváros napjainkig megőrizte a középkori város utca- és térrendszerét. A számos műemlékkel tarkított belváros építészeti karakterét alapvetően a későeklektikus, szórványként a szecessziós és klasszicista építéstílus határozza meg.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal adatai szerint Debrecenben 2007 végén 83 épület állt **műemléki védelem** alatt, amelyek többsége természetesen a belvárosban található. A

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

műemléképületek között a legtöbb valamilyen egyházi létesítmény, mindenekelőtt templom, ezek közül is a legismertebb a Debrecen jelképének számító Református Nagytemplom. A belváros ismert műemlékei közé tartozik még többek között a Református Kollégium, a Református Kistemplom, a Szent Anna templom, a Városháza, a Megyeháza épületei, valamint a Csokonai Színház és környezete.

Az országos védelem alatt nem álló, viszont Debrecen városképe, történelme, identitása szempontjából meghatározó épített értékek **helyi védelem** alatt állnak. A természeti értékek megőrzéséhez hasonlóan a helyi védelem formája ebben az esetben is lehet helyi területi védelem (HT) és helyi egyedi védelem (HE). *Helyi területi védelem* alatt Debrecenben közterek (pl. Egyetem tér, Kossuth tér, Déri tér), közparkok (pl. Nagyerdei Park, Kálvin tér park és romkert) és emlékhelyek (pl. Honvédtemető, Csokonai síremlék) találhatók, számuk jelenleg 17.

Az *egyedileg védett helyi építészeti értékek* száma meghaladja a 270-et, túlnyomó többségük valamilyen jellegzetes építési stílust képviselő lakóház, de emellett templomok, iskolai és egyéb építmények is találhatók közöttük.

2.4.2.2. Lakásállomány

Debrecen lakásállománya a KSH adatai szerint 2006. december 31-én üdülők nélkül 88.160 darab volt, amely Budapest után a második legmagasabb érték az országban (meg kell azonban jegyezni, hogy a város külterületéhez tartozó kerteségekben több ezer főre tehető azoknak a lakosoknak a száma, akik üdülő, vagy egyéb nem lakásként nyilvántartott ingatlanban élnek). A lakások száma 2001-hez képest 4.481-el gyarapodott, amely Budapestet leszámítva a legkedvezőbb mutató a megyeszékhelyek sorában. 2007. január 1-én Debrecenben száz lakásra 231,5 lakos jutott, amely jelentős javulás a 2001-ben regisztrált értékhez (247) képest (32. táblázat).

A 2006. év folyamán Debrecenben 809 lakás épült, amely kevesebb ugyan, mint a megelőző három évben volt, viszont az elmúlt tíz évben így is a negyedik legmagasabb érték. A 2006-ban felépült lakások között magas volt a négy, vagy annál több szobás lakások aránya (43,4%), amely azt jelenti, hogy tovább tart az a tendencia, hogy a városban a nagy lakások aránya 1999 óta minden évben meghaladja a 40%-ot (33. táblázat). Debrecen helyzete ebből a szempontból az ország megyeszékhelyeivel összehasonlítva is kedvező, hiszen a 2006-ban épült

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

lakások száma Budapestet leszámítva csak Szegeden volt magasabb, míg az adott évben épült legalább négyszobás lakások arányát tekintve a város a 4. helyen állt (32. táblázat).

Ha az épített lakások számát összevetjük a népesség számával megállapítható, hogy 10.000 lakosra Debrecenben 39,6 épített lakás jutott 2006-ban, amely valamivel magasabb a 2001-es értéknél (32,8), viszont jelentősen elmarad a 2004-ben regisztrált 69,1-es csúcserőttől. Ezzel a mutatóval Debrecen a 8. helyen állt a megyeszékhelyek sorában. A 100 épített lakásra jutó megszűnt lakások száma 15,6 volt. (32. táblázat).

32. táblázat
Lakásállomány, lakásépítés a megyeszékhelyeken 2006-ban

Város	Lakásállomány		100 lakásra jutó lakos	Épített lakások száma	Ebből		Épített lakás 10 000 lakosra	100 épített lakásra jutó megszűnt lakás
	2001.	2006.			4 és annál Több szobás lakások aránya, %	Közcsatornával ellátott		
Budapest	823 304	863 330	196,5	8 239	18,1	97,9	48,6	13,2
Békéscsaba	27 811	28 735	226,9	148	57,4	39,2	22,7	12,2
Debrecen	83 679	88 160	231,5	809	43,4	82,3	39,6	15,6
Eger	23 851	24 982	226,8	190	25,3	98,9	33,5	18,4
Győr	51 124	54 419	235,7	405	37,3	99,5	31,6	7,7
Kaposvár	26 774	27 757	244,1	88	52,3	97,7	13,0	4,5
Kecskemét	43 457	45 872	239,5	376	36,7	64,4	34,2	10,6
Miskolc	73 643	75 029	230,1	303	26,4	98,3	17,6	8,3
Nyíregyháza	44 341	48 713	238,7	767	27,1	81,4	66,0	7,0
Pécs	65 711	68 509	228,7	627	27,3	92,3	40,0	8,3
Salgótarján	19 240	19 337	216,9	54	37,0	100,0	12,9	53,7
Szeged	70 845	74 278	222,0	879	28,4	97,3	53,3	5,1
Székesfehérvár	41 446	42 792	237,4	271	37,3	88,2	26,7	10,3
Szekszárd	14 292	14 755	231,6	91	25,3	97,8	26,6	5,5
Szolnok	31 717	33 080	228,2	339	23,9	98,5	44,9	14,7
Szombathely	31 178	33 043	240,7	319	44,2	100,0	40,1	9,4
Tatabánya	28 982	29 667	237,8	171	31,0	100,0	24,2	8,8
Veszprém	23 600	25 321	244,9	224	30,8	100,0	36,1	1,8
Zalaegerszeg	23 277	25 103	246,6	369	24,1	94,3	59,6	8,1

Forrás: TEIR adatok alapján saját szerkesztés

Az adott év folyamán épült lakások közüzemi szolgáltatásokkal való ellátottsága javult az elmúlt évtizedben. A közüzemi vízvezetékkel ellátott lakások aránya mindvégig 95% felett volt a vizsgált periódusban és 2001-től a vezetékes gázszolgáltatás nélkül átadott lakások aránya is jellemzően 5% alatt maradt (3. ábra). Az utóbbi évtizedben valóban látványos javulás következett be az adott év folyamán épült lakások közcsatornával való ellátottságának

tekintetében, hiszen míg 1997-ben mindössze 55,1% volt a felépült közcsatornás lakások aránya, addig ez az érték 27,2 százalékpontot emelkedve 2006-ban már elérte a 82,3%-ot. A megyeszékhelyekkel történő összevetésben viszont Debrecen még mindig jelentősen elmarad az átlagtól (90,9%), a megyeszékhelyek közül csupán Nyíregyháza, Kecskemét és Békéscsaba mutatói kedvezőtlenebbek (32. táblázat).

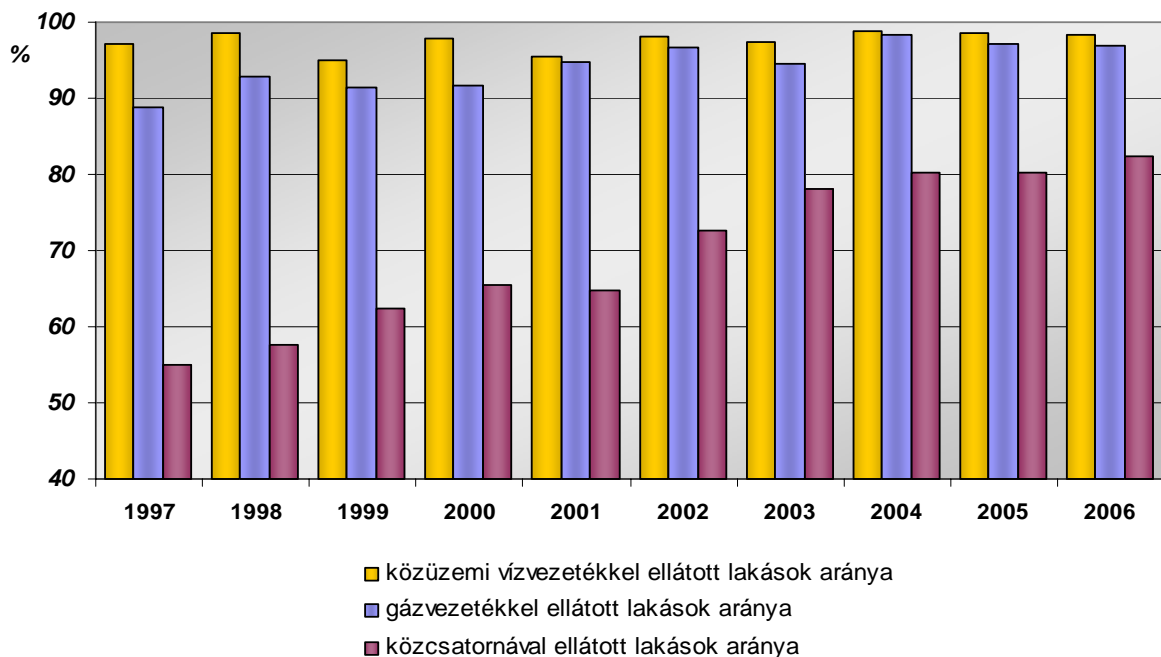
33. táblázat
A lakásállomány alakulása Debrecenben 1997-2006 között

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lakásállomány (db)	81 742	82 178	82 476	n.a.	83 679	84 342	85 313	86 620	87 477	88 160
Épített lakások száma (db)*	641	418	386	335	680	803	1 184	1 414	986	809
Az év folyamán épített négy és több szobás lakások száma (db)**	126	99	162	169	310	388	555	665	422	351
Az év folyamán épített négy és több szobás lakások aránya (%)**	19,7	23,7	42,0	50,4	45,6	48,3	46,9	47,0	42,8	43,4

Forrás: KSH, www.ksh.hu

* üdülők nélkül, **a három és félszobásokkal együtt, üdülők nélkül

3. ábra
Az adott év folyamán épített lakások* főbb jellemzői Debrecenben 1997-2006

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

*üdülők nélkül

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

A városban a rendszeres hulladékgyűjtésbe (AKSD Városgazdálkodási Kft. végzi) bevont lakások aránya 95,2%, az ezer lakosra jutó kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 2006-ban 283,9 volt.

Debrecenben a lakások mintegy harmada házgyári lakótömbben, lakótelepen található távfűtéses panellakás. Ezek jelentős részében már felszerelték az egyénileg szabályozható fűtémérő eszközöket, amely a lakók számára energia- és ezáltal pénzmegtakarítást tesz lehetővé. Mindezek ellenére a panellakások túlnyomó hányada elavult nyílászárókkal és szigeteléssel rendelkezik, amelyek az energiafelhasználás szempontjából nem hatékonyak. Ezek a korosodó épületek ugyanakkor számos épületgépészeti és egyéb problémával is küzdenek.

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint az akkori debreceni lakásállomány (83.423 db) 65,7%-a összkomfortos, 23,6%-a pedig komfortos volt. A félkomfortos és a komfort nélküli lakások aránya 2,3%-ot, illetve 3,8%-ot tett ki, míg a szükség- és egyéb lakások adták a teljes lakásállomány 4,5%-át.

2.4.3. Infrastruktúra

2.4.3.1. Közüemi ivóvízellátás és csatornázottság

Debrecen ivóvízellátása két forrásból biztosított. Az ivóvíz egy részét a város alatt elterülő homokos-kavicsos víztároló rétegek felszín alatti készletéből nyerik, a másik része viszont a Tiszából, pontosabban a Keleti-főcsatornából származik. A háztartások számára szolgáltatott víz mennyisége 2006-ban elérte a 6.800 ezer m³-t, amely az összes szolgáltatott víz mennyiségének 51,5%-át tette ki. A jelentősen megemelkedett vízdíjaknak köszönhetően a lakossági vízfogyasztás az 1990-es évektől kezdődően visszaesett, 2006-ban az egy lakosra jutó éves vízfogyasztás Debrecenben 33,3m³ volt.

Debrecenben a közüemi ivóvízvezeték-hálózat hossza 703 km, 2001 óta 20,9%-al bővült. A közüemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 2006 végére elérte a 96,5%-ot. A debreceni hálózat ivóvíz minőségének vizsgálatát a Debreceni Vízmű Rt. Központi Laboratóriuma napi vizsgálati rendjének megfelelően, a hatósági ellenőrzést pedig az ÁNTSZ szakemberei végzik. Az előírt értéktől eltérő adatok a vizsgált paraméterek között a vízhőmérséklet esetében fordultak elő. Abban az esetben, ha a víz sokáig tartózkodik a

csőhálózatban nagyobb eséllyel fordul elő, hogy a cső falán elszaporodnak egyes mikroorganizmusok.

A közüzemi szennyvízcsatorna hálózat hossza 2006-ban 419 km volt (2001-hez képest 14,2%-os növekedés), a közcsatorna-hálózatra rákapcsolt lakások aránya pedig 73,7%-ot tett ki, 1,7 százalékponttal többet, mint 2001-ben. Egy méter közüzemi ivóvízvezeték-hálózatra 0,6 méter közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat jut, valamivel kevesebb, mint 2001-ben (0,62 m). Ha azonban azt vizsgáljuk meg, hogy hogyan viszonyul egymáshoz az ivóvízvezeték-hálózatba és a közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma, már kedvezőbb a helyzet: a vezetékes ivóvízzel rendelkező lakásoknak kevesebb, mint negyede nem rendelkezik csatlakozással a közcsatorna-hálózatra. Tehát a beruházásoknak köszönhetően öt év alatt a közműolló is csökkent valamelyest 25,8%-ról 23,5%-ra (34. táblázat).

34. táblázat

A közmű- és energiaellátás jellemzői a megyeszékhelyeken 2006-ban

Város	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózat	Közüzemi szennyvízcsatorna hálózat	Közműolló 1*	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba	Közcsatorna-hálózatba	Közműolló 2**
	hossza (km)			bekapcsolt lakások száma		
Budapest	4 466,0	4 851,0	1,09	850 748	847 068	99,6
Békéscsaba	571,0	163,0	0,29	26 117	15 375	58,9
Debrecen	703,0	419,0	0,60	85 042	64 975	76,4
Eger	185,0	118,0	0,64	23 838	21 429	89,9
Győr	384,0	358,0	0,93	54 419	52 489	96,5
Kaposvár	238,0	204,0	0,86	27 757	26 435	95,2
Kecskemét	560,0	207,0	0,37	45 349	26 349	58,1
Miskolc	655,0	546,0	0,83	73 862	67 380	91,2
Nyíregyháza	568,0	341,0	0,60	48 258	44 539	92,3
Pécs	761,0	420,0	0,55	68 509	68 509	100,0
Salgótarján	243,0	147,0	0,60	17 296	16 281	94,1
Szeged	626,0	535,0	0,85	73 444	72 953	99,3
Székesfehérvár	374,0	309,0	0,83	40 864	38 886	95,2
Szekszárd	195,0	103,0	0,53	14 387	13 100	91,1
Szolnok	376,0	432,0	1,15	31 557	29 818	94,5
Szombathely	353,0	195,0	0,55	31 834	31 448	98,8
Tatabánya	261,0	216,0	0,83	28 722	25 905	90,2
Veszprém	300,0	211,0	0,70	24 695	23 905	96,8
Zalaegerszeg	282,0	181,0	0,64	22 672	18 729	82,6

*Közműolló 1: 1km közüzemi ivóvízvezetékre jutó közüzemi szennyvízcsatorna hossza

**Közműolló 2: a közcsatorna-hálózatba és a közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

Forrás: TEIR adatok alapján saját szerkesztés

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

A háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 6,8 millió m³ volt. A városban problémaként jelentkezik a keletkező szennyvíz mintegy ötöde még ma sem kerül be a városi közmű-hálózatba. A csatornahálózatba bekerülő szennyvíz tisztítása sem éri el a megfelelő szintet, különösen a biológiai tisztítás terén. Mindenekelőtt a felszíni vizek védelme érdekében elsődleges fontosságú tehát a szennykezelés fejlesztése, de emellett nagy hangsúlyt kell helyezni a sérülékeny felszín alatti vízbázisok védelmének kidolgozására és megvalósítására is.

A város és a környező néhány település szennyvízkezelési problémáinak megoldását célozza a „Debrecen város és környéke szennyvízelvezetése és tisztítása” című, döntően ISPA alapból finanszírozott projekt, amelynek várható befejezési ideje 2008. december 31. A több részből álló projekt keretében az alábbi tevékenységek kerülnek megvalósításra:

- a debreceni szennyvíztisztító telep technológiai korszerűsítése,
- új szennyvízrendszer Debrecen déli és keleti része számára (kb. 50.000 lakos),
- Debrecen belvárosa szennyvíz hálózatának felújítása,
- Debrecen csatornahálózat szétválasztása,
- Sáránd, Mikepércs, Hajdúsámson, Ebes szennyvízelvezetése szennyvíztelepre bekötéssel.

2.4.3.2. Energiaellátás

A város levegőjének minősége szempontjából a fűtési időszakban meghatározó jelentősége van annak, hogy a leginkább környezetbarát gáz- és távfűtésű lakások részesedése a város lakásállományából hogyan alakul, mivel ez a potenciális légszennyezés mértékének egyik fontos mutatója.

A *gázvezeték-hálózat* hossza 2006 végén 958 km volt (öt év alatt 55 km-t növekedett), a háztartási gázt fogyasztók száma pedig 2001-hez képest csaknem 6.743 fővel emelkedett, és elérte a 68.137-et. A debreceni lakások 98,7%-a a környezetbarát kategóriába sorolható, ugyanis a *távűtésbe* bekapcsolt lakások száma 30.895 (35,0%), 56.093 lakás (63,6%) pedig *gázfűtést* használ.

A *melegvízhálózatot* a lakásállomány 35,6%-a használja, ezek kevés kivételtől eltekintve távfűtéses panellakások.

Az *áramellátás* Debrecenben teljes körűnek mondható, 2006-ban az összes szolgáltatott villamosenergia mennyisége 656.710 ezer kWh volt, amelyből 208.085 ezer kWh-t a háztartások használtak fel. A háztartási villamosenergia fogyasztók száma 110.947, az egy háztartásra jutó évi villamos-energiafogyasztás pedig 1875,3 kWh volt, utóbbi érték nem érte el az országos

átlagot. A kisfeszültségű villamosenergia elosztóhálózat hossza 1.557 km-t tett ki, a kizárólag közvilágítási célú hálózat hossza 417 km volt. A városban 32.560 darab közvilágítási lámpahelyet tartottak nyilván.

2.4.3.3. Hulladékgazdálkodás

A hulladékgazdálkodási feladatokat, a hulladék gyűjtését és szállítását az **AKSD Városgazdálkodási Kft.** látja el. A hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya 2006-ban 95,2% volt. A rendszeresen tisztított közterület kiterjedése 1.632.000 m². A Vértesi úti **hulladékkezelő-telep megépülése** és üzemeltetése hozzájárult Debrecen európai színvonalú hulladékgazdálkodásának megvalósulásához. Az új depónia a város "hulladékgazdálkodási övezetébe" került beillesztésre: a régi szeméttelap, a szennyvíztisztító telep, valamint a szippantott szennyvízkezelő telep társaságába. Az új kombinált szigetelési rendszerű hulladéklerakóban kerül elhelyezésre a város kommunális hulladéka, nem veszélyes ipari hulladéka, építési törmeléke, valamint a földi hulladék. A folyamatosan, szakaszonként épülő telep 22,3 ha területű. Kapacitása mintegy 3,5 millió m³ lesz, ami kb. 40 évre biztosítja Debrecen és környéke kommunális hulladékainak biztonságos elhelyezését. A beszállított települési szilárd hulladék mennyisége 2006-ben meghaladta a 175.000 tonnát, közvetlenül a telepre szállított folyékony hulladék mennyisége pedig elérte az 567.000 ezer m³-t.

A *Hajdú-Bihar Megyei Hulladékgazdálkodási Program* megvalósításában megyei szinten 78 település, míg a debreceni körzetben 22 település vesz részt. A beruházás fő kedvezményezettje Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata, míg a többi érintett település konzorciumi tagként vesz részt a programban. A beruházás költségének közel 75%-át az Európai Unió finanszírozza az ISPA előcsatlakozási alap által. Az A.K.S.D. Kft. által működtetett, Európai Uniós támogatással korszerűsített debreceni regionális hulladékkezelő telep 2005. január 1-től Debrecennel együtt 22 település lakossági hulladékát fogadja. A telepen a vegyes lakossági hulladék az újonnan épült 3,3 hektár nagyságú szigetelt lerakó térben kerül elhelyezésre, míg a lakossági szelektív gyűjtés eredményeként beérkező hulladékfajták – papír, üveg, műanyag – modern válogató csarnokban kerülnek utóválogatásra. Az utóválogatás modern gépsorral és emberi munkával történik, majd a válogatócsarnokból a papír és a műanyag bálákba tömörítve kerül ki, újrahasznosításra alkalmasan. A válogatómű teljesítménye két műszakban 20.000 tonna/év.

A szemétklerakóban a szerves anyagok anaerob körülmények között történő biológiai lebomlása során biogáz keletkezik, amelyet magas metántartalma értékes energiahordozóvá tesz, ezért lehetőség nyílik alternatív energiaforrásként való gazdaságos hasznosítására. Ezért a hulladéklerakóból a depóniagázokat kompresszorok segítségével elszívják, majd a gázt szállító vezetéseken keresztül juttatják el a különböző hasznosítási pontokhoz.

Komposztálás két területen történik, nyílt és zárt rendszerben. A nyílt terű komposztálás 2.700 m² aszfaltburkolatú zárt vízgyűjtőrendszerű területen folyik. Hat sor prizmán mintegy 1.500 m³ komposztálandó hulladék helyezhető el. A zárt komposztálás a 835 m²-es csarnokban történik, ahol az előkezelő terület mellett négy komposztáló bunker található.

2.4.3.4. Vasúthálózat

Debrecen a *Tiszántúl vasúti hálózattal egyik legjobban ellátott csomópontja*, a mellék- és fővonalak itt összefutó hálózata jól lefedi a megye területét. A város meghatározó vasúti kapcsolata az E52 jelű (100-as), *Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony kétvágányú villamosított nemzetközi törzsvonal*, amely a TINA hálózat egyik meghatározó hazai eleme. A vasútvonal nemzetközi jelentőségű, hiszen közvetlen kapcsolatot biztosít Budapest és számos kelet-európai nagyváros (Kijev, Moszkva, Szentpétervár) között is. A fővonal korszerűsítése jelenleg is folyamatban van, 160 km/h sebességre méretezett pálya kialakítását tervezik.

A Budapest – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony törzshálózati fővonal egyszersmind a városnak is meghatározó szerkezetalakító eleme. A Debrecent dél-nyugati irányból megközelítő pálya a Nagyállomás után északra fordul, ezzel mintegy két részre osztva a várost. Jól elkülönül egymástól a nyugati, észak-nyugati (a történelmi városrész és a nyugaton, észak-nyugaton ahhoz csatlakozó lakótelepek és ipari területek, északon a Nagyerdő) valamint a keleti, dél-keleti városrész (zömmel családi házas beépítésű keleti lakóterületek, és az attól északra, illetve délre, dél-keletre elterülő ipari zónák).

A városból kiinduló vasútvonalak közül *nemzetközi szereppel bír még Románia felé a Debrecen – Nyírábrány – (Érmihályfalva) vonal*, amely keleti irányban haladva felezi meg a kelti városrészt. Egyéb fővonalként tarják számon a Debrecen-Füzesabony és az Apafánál elágazó Debrecen – Nyírbátor – Mátészalka vonalakat, melyek közül előbbi Észak- Magyarország felé régió közti, utóbbi pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg felé regionális jelentőséggel bír. Emellett

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

mellékvonalak futnak Tiszalök, illetve Nagykereki és Létavértes (a két pálya Sáránznál ágazik ketté) irányába is.

A város vasúti személyforgalma jelentős: a Nagyállomás 8 irányból közelíthető meg vasúton, s naponta több mint 100 vonatként biztosítja a kapcsolatot. A Budapest – Szolnok – Debrecen– Nyíregyháza – Záhony útvonalon Budapesttel nagysebességű, illetve kevés köztes megállóhelyet érintő *InterCity (IC) vonatok* is közlekednek (14 vonatként, átlagosan 152 perc menetidővel). Ezek az IC-vonatok nemcsak a főváros, hanem Nyíregyháza felé is összeköttetést biztosítanak. A 2007/2008-as menetrendi időszakban 2 pár IC vonat Budapest – Záhony között közlekedik (az ukrajnai Csop állomás között közvetlen kocsikat is továbbít), javítva ezzel a térségek közötti gyors összeköttetést.

Debrecen vasúti csomópont jellegét támasztja alá, hogy a városban igen sűrű a vasútvonalak textúrája, a Nagyállomás mellett 9 további kisebb, helyi jelentőségű vasútállomás is rendelkezésre áll a város közigazgatási területén, emellett a nagyobb üzemekhez, iparterületekhez iparvágányok is csatlakoznak.

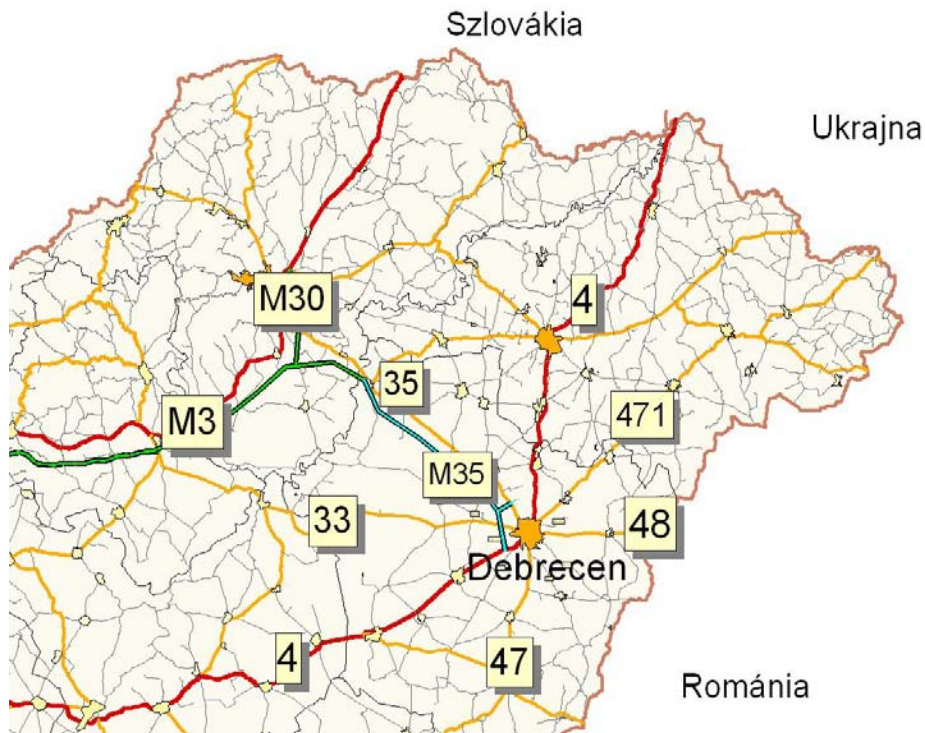
A Nagyállomásként ismert *személypályaudvar* elhelyezkedése a városban jónak mondható, helyi tömegközlekedéssel kitűnően megközelíthető (autóbuszsal, villamossal és trolival is). A távolsági autóbusz-pályaudvarnak a vasútállomás térségébe tervezett áttelepítésével kapcsolódási lehetőségei még kedvezőbbek lesznek. A személyforgalmi pályaudvar rekonstrukciója és modern követelményeknek megfelelő átalakítása folyamatosan zajlik. A jegypénztárak modernizálása megtörtént, javították a váróépület nyílászáróinak hőszigetelését és megoldották a pályaudvar, illetve a vágányok akadálymentes megközelítését is. A pályaudvar áru fuvarozási funkciói a városközpont felőli részen, a Raktár utca és a Déli sor mentén helyezkednek el.

Debrecenben található az ország egyik legrégebbi kisvasútja, a „Zsuzsi vasút”. A Faraktár utcai felüljáró keleti lábától induló, keskeny-nyomközű (950 mm) vasutat a fakitermelés hívta életre még az 1880-as évek elején. A ma már csak elsősorban idegenforgalmi jelentőségű vonat csak időszakosan, vagy külön kérésre közlekedik, és az Erdőpuszták rekreációs területei felé szállítja az utasokat.

2.4.3.5. Közúthálózat

A város külső kapcsolatait biztosító közúti közlekedésének hagyományos főtengelye a **4-es számú elsőrendű főút**, amely amellet, hogy biztosítja az összeköttetést az Észak-alföldi régió másik két megyeszékhelyének irányába, illetve Ukrajna felé, az M3-as autópályával való összeköttetést biztosító **M35-ös autópálya** kiépüléséig a főváros közúton való megközelítésének is egyik legfontosabb alternatívája volt. Emellett Debrecenben fut össze még **több országos másodrendű főútvonal** Miskolc (35-ös), Füzesabony (33-as), Szeged – Békéscsaba (47-es), Nyírábrány (48) és Mátészalka (471-es) irányából (4. ábra).

4. ábra
Debrecen legfontosabb közúti kapcsolatai

A **Transzeurópai Hálózatok** magyarországi szakaszainak kijelölése nem érintette kedvezően Debrecen, hiszen a nemzetközi főirányok, az EU korridorok vonalvezetése elkerüli a várost. Az EU V. közlekedési folyosó az M3-as autópályán Budapest-Polgár-Nyíregyháza nyomvonalon éri el a város térségét és a tervek szerint Nyíregyházától autópályaként észak felé haladva éri majd el az ukrán határt Barabásnál és Záhonyánál. Hasonlóan elkerüli a várost az M4

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

autópálya távlati tervezett nyomvonala is, amely Püspökladány–Biharkeresztes–Nagyvárad vonalvezetéssel került kijelölésre. Ezért a nemzetközi közúti gerinchálózatokhoz való közvetlen csatlakozás érdekében indokolt a TINA hálózatnak már elfogadott részét képező Kassa–Miskolc–Polgár–Debrecen–Berettyóújfalu–Nagyvárad gyorsforgalmi út kiépítésének mielőbbi megvalósítása. Ennek részét képezi a már elkészült M35-ös gyorsforgalmi út, valamint a tervezett 4. és 47. számú főutak Debrecent elkerülő, a város forgalmi tehermentesítését is biztosító útvonala.

Debrecen és városkörnyéke közúti kapcsolatait elsősorban a fent leírt főúthálózat adja, viszont emellett a város körüli települések szempontjából fontos szerepe van az **alsóbbrendű úthálózatnak** is (négy négyszámjegyű és egy ötszámjegyű, valamint két önkormányzati útnak). A 3316. sz. út a 33. sz. országos főúton keresztül elsősorban Balmazújváros és környéke, a Tisza folyó, valamint Nagymacs kapcsolatát biztosítja Debrecennel. A 4805. sz. út a 4. sz. főút délnyugati szakaszához csatlakozik, Hajdúszovát és Földes irányába teremt kapcsolatot, valamint ez az út bonyolítja a Szepesről induló bekötőút forgalmát. A 4808. sz. út a Hosszúpályi, Monostorpályi és Pocsaj települések irányából érkező forgalmat vezeti a városba, a 47. sz. főúton keresztül. A 4814. sz. út Fancsika, Bánk és Létavértes kapcsolatát teremti meg. Az út a belvárosig fut, a Nagykörút keleti ágához kapcsolódik, a Diószegi úton és a Vágóhíd utcán keresztül. Létavértesnél a személyforgalom számára határátkelő üzemel Románia felé. A 49102. sz. út nagy részben a városon kívüli kapcsolatot teremt a 48. sz. és a 471. sz. utak között, valamint ebbe csatlakozik a Martinkáról induló bekötőút. A fentiekben túl egy-egy önkormányzati út vezet Ondód és Pallag településekre.

A városba bevezető főutak igen jelentős forgalmi terhelésnek vannak kitéve, ebből kifolyólag csúcsforgalmi időszakokban gyakran lassú és nehézkes az előrejutás. A kialakult helyzetet tetézi, hogy teljes elkerülő út híján Debrecent jelentős tranzitforgalom is terheli, illetve nem kielégítő a várost behálózó vasútvonalaknál létesített külön szintű keresztezések száma sem. A város belső forgalmi útjainak tehermentesítése szempontjából meghatározó jelentőségű lenne a várost elkerülő utak megépítése (többek között a déli irányból érkező és jelenleg a Homokkerti felüljárón át a Nagykörútra zúduló forgalom szempontjából), hiszen megépítésével a logisztikai funkciók javulása mellett a környezetvédelmi szempontok is érvényesülhetnek. Az elkerülő út déli szakaszának megépítése egyben a vasúttól délre eső városrész (köztük a Repülőtér és az ipari park) új kapcsolatát is létrehozza.

Debrecen **belterületi közúthálózatának** hossza mintegy 600 km, melynek közel 95%-a a város tulajdonában van, míg a 30 km hosszú, a Debrecenen átvezető országos közúthálózat átkelési szakaszait a Magyar Közút Kht. kezeli. A belterületi közúthálózat kb. 80%-a volt burkolt. A belváros utcái teljes hosszukban szilárd burkolattal rendelkeznek, elmaradás a kertvárosi lakóterület kiszolgáló- és lakóútjainál van, azonban itt is fokozatos javulás tapasztalható. A külterületi utak esetében a kiépítetlen utak aránya lényegesen magasabb, 90% fölötti.

A város közúti hálózata, amit első és másodrendű főutak, gyűjtőutak és mellék-utak hierarchikus felépítése alkot, sugaras-gyűrűs szerkezetű, kevés körirányú elemmel. A sugárirányú főutakat egyetlen összefüggő körirányú útvonal, a Nyíl utca (kb. 1.000 m) kivételével végig 2x2 sávós Nagykörút köti össze. A megnövekedett mobilitási igények a város forgalmi hálózatának kiegészítését teszik szükségessé. A Piac utca északi részének gépjárműforgalom elől való lezárása (gyalogos központtá fejlesztés) miatt egyre sürgetőbb a belváros tervekben szereplő nyugati tehermentesítő útjának kiépítése, amely egyszersmind a belvárost körülvevő Kiskörút teljes kiépülését is jelentené. A vizsgálatok és a városrendezési dokumentumok alapján indokolt továbbá Debrecen nyugati és keleti oldalán egy-egy észak-déli út létesítése, amely összekapcsolva külső körútként funkcionálna.

A közúti motorizáció gyors növekedése a közúti infrastruktúra fejlesztésének szükségességét vonja maga után. Ma Magyarország minden nagyobb városában, különösen azok belvárosi övezetiben jelentős problémát vet fel a parkolási igények kielégítése. Amellett, hogy **a helyi lakosság is egyre nagyobb arányban használ személygépkocsit**, a vonzásközpontokba érkező vidéki lakosság is mobilabbá vált, nagyobb számban érkeznek személygépkocsival a városokba. 2001-hez képest Hajdú-Bihar megyében az ezer főre jutó személygépkocsik száma 190-ről 253-ra növekedett (33,2%-kal), miközben a megyén belül kiemelkedő mutatóval jellemezhető Debrecenben 245-ről 308-ra (25,7%-kal).

Debrecen belvárosában az egyik legnagyobb közlekedési problémát a közterületi **parkolási rendszer túlterheltsége** okozza, ráadásul a felszíni parkoló-területek zsúfoltsága ellenére egyes parkolóházak rossz kihasználtsággal üzemelnek. A problémák elsősorban a belvárosban, a jelentős forgalmú városközpont környéki intézmények mellett jelentkeznek. Debrecenben 1993-tól kezdődően léptek életbe azon rendeletek, melyek a parkolás szabályozását voltak hivatottak biztosítani. A fizető parkolóhelyek száma a korábbi 450 indulási számról akkor közel duplájára emelkedett. A belvárosban két díjvezet lett kialakítva, a díjfizetés automatáknál,

parkolóóránál és díjbeszedőknél történt, mára a jegykiadó automatákra épülő fizetési rendszer maradt a jellemző. DMJV Önkormányzat közgyűlésének 250/2001. határozata értelmében 2002. január 1-től a Debrecen város fizető várakozó helyeinek üzemeltetésével kapcsolatos feladatok a DKV Rt. tevékenységi körébe tartoznak.

Jelenleg 40.000 m²-en **mintegy 3100 parkolóhely üzemel**, az automaták száma pedig mára 60 darabra emelkedett. Jelenleg két parkolási övezet van kijelölve, az I. övezetbe tartoznak a belváros parkolóhelyei, míg a II. övezetbe a Nagyerdei körútnál, a Nagyerdei Gyógyfürdőnél, illetve a Vágóhíd utcánál (használcikk piac) található parkolók tartoznak. A gyors kiszolgálás érdekében, továbbfejlesztették a számítógépes rendszert, mellyel lehetőség nyílt többek között a parkolóártya bevezetésére. A fizető várakozóhelyeken Siemens Prisma 5 típusú parkolójegykiadó automaták működnek, melyek biztosítják a készpénzfizetéses, a korszerű mobiltelefonos, valamint chipkártyás rendszer működését. Az automaták működéséről GSM alapú távfelügyeleti rendszer tájékoztatja az üzemeltetőt.

A közterületi parkolási lehetőségeken túl a **belvárosban négy mélygarázs üzemel**, melyeket szintén a DKV üzemeltet. A Hal köziben és a Bethlen utcaiban egyenként 100–100, a Kölcsey Konferencia Központ alatt 300, míg az Igazságügyi Központ alatt további 60 nyilvánosan használható parkolóhely áll rendelkezésre. A Nagykörúton az első három mélygarázs szabad helyszámát kijelző foglaltságjelzők működnek a Mester, a Hunyadi és a Hatvan utcánál. A mélygarázsokban a díjszabás kedvezőbb, mint az I. övezet felszíni fizető helyein. Az alacsonyabb tarifával a cél a kihasználás javítása a felszíni parkolási igények csökkentése mellett.

Jelenleg Debrecenben nem beszélhetünk összefüggő **kerékpáros úthálózatról**. Az egyes kerékpárutak döntő részben a városból kivezető főútvonalak mentén helyezkednek el (a Balmazújvárosi, Böszörményi, Pallagi, Sámsoni, Vámospércsi és Mikepércsi utak mentén), az összeköttetésük a város belső zónáiban nem megoldott. Az Újkerti lakótelep gyalog- és kerékpárút esetében pedig évekig problémát okozott a gyalogos és kerékpáros forgalom elkülönítésének megvalósítása a gyakorlatban. A város domborzati adottságai kedveznek a kerékpáros közlekedés fokozottabb elterjedésének, amihez valós lakossági igény is párosul. Ennek megfelelően a korábbi években tervek születtek a belvárosi kerékpárút-hálózat fejlesztésére, amelyek alapján az elkövetkező években megindulhat egy összefüggő úthálózat kiépítése, szem előtt tartva a fontosabb közösségi terek közötti összeköttetés megteremtését.

2.5. Köszolgáltatások

2.5.1. Oktatás-nevelés

Debrecen az ország egyik legnagyobb múlttal rendelkező iskolavárosa. A város oktatási szerepköre messze túlmutat Debrecen és Hajdú-Bihar megye határain, egyes oktatási intézményei (mindenekelőtt a Debreceni Egyetem) országos, sőt nemzetközi vonzáskörzettel rendelkeznek. A 2001. évi népszámlálás adatai azt mutatják, hogy a város lakosságának iskolázottsága meghaladja az ország és a megye átlagát (a 25-x éves népességből egyetemi/főiskolai diplomával rendelkezők aránya Debrecenben 19,1%, míg országosan 12,6%, Hajdú-Biharban pedig 10,8% volt).

Mindezek eredményeként a városban igen jelentős számú óvoda, általános iskola, gimnázium és szakközépiskola (35. táblázat) működik. Az intézményhálózat jelenlegi állapotában alkalmas alapfeladatai ellátására, és az intézmények magas száma megadja a differenciálódás lehetőségét is. Egyedi arculatot teremthetnek maguknak az iskolák, speciális igények kielégítését is felvállalhatják, amely a jelenlegi állapotokat tekintve mind tartalmi, mind szerkezeti tekintetben megvalósult.

35. táblázat
Debrecen oktatási intézményhálózatának néhány alapvető adata (2006)

Intézmények	Feladatellátási hely	Gyerek/tanuló
Óvoda	59 (42*)	6.732
Általános iskola	43 (42*)	16.085
Gimnázium	18 (17*)	7.484 (nappali tagozat)
Szakközépiskola	33 (31*)	9.691 (nappali tagozat)

Forrás: TEIR adatbázis

*számítógéppel ellátott feladatellátási helyek száma

A 2006/2007-es tanévre beiratkozott **óvodások** száma 6.732 fő, az óvodai férőhelyek száma pedig 7.238. A csökkenő gyereklétszám miatt az óvodák kihasználtsága is csökkent, jelenleg 93% (ez 7,7 százalékponttal alacsonyabb, mint 2001-ben). A városban működő 50 óvodából 40 önkormányzati, 6 alapítványi, 2 egyházi, 2 pedig egyéb fenntartású.

A város **általános iskoláiban** tanulók létszáma 16.085 fő volt (gyógypedagógiai oktatással együtt), amely Budapest után a legmagasabb érték az országban. Az egy osztályteremre jutó tanulók száma 23,2. A város középiskoláiba a 2006/2007-es tanévben 17.175-

en jártak. Az általános iskolások száma 2001-hez képest 3.290 fővel csökkent, a középiskolai tanulók létszáma viszont 1.947-el emelkedett. Az általános és a középiskolai hálózat egyaránt fejlett, számos intézményben biztosított a két tannyelvű oktatás lehetősége.

A középiskolák között vannak megyei és regionális beiskolázási körrel rendelkező intézmények. Az általános iskolákban nem túl jelentős, mintegy 4,5% a bejárók aránya, de a debreceni gimnáziumokban mintegy 20-30%, a szakközépiskolákban pedig 40-50%-ot is elér a vidéki tanulók aránya. A legkiterjedtebb vonzáskörzettel az egyházi kezelésben lévő középiskolák rendelkeznek, a Református Egyházkerület által működtetett Református Kollégium Gimnáziumában és a Svetits Katolikus Elemi Iskola és Gimnáziumban számos határon túli diák is tanul. A város középiskoláiban 2006-ban a naponta bejáró, illetve a kollégiumban lakó vidéki illetőségű tanulók aránya együttesen 42,3%-ot tett ki. Debrecen középiskolai kollégiumi hálózata a második legjelentősebb az országban, a 2006/2007-es tanévben 2.872 középiskolás lakott a város kollégiumaiban (36. táblázat). Az intézményhálózat kiépültsége mellett elmondható, hogy **a képzési struktúra** a belső aránytalanságok és párhuzamosságok ellenére **kiegyensúlyozottnak minősíthető**, minden ma népszerű, keresett képzési irány megtalálható.

Debreceni Egyetem az ország más integrált felsőoktatási intézményeihez hasonlóan, az addig önállóan működő intézmények egyesítésével 2000. január 1-én jött létre. Mintegy 19.000 nappali és 29.000 összes hallgatójával, több mint 1.400 oktatójával a Debreceni Egyetem az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, de 15 karával (ezek közül kettő működik Debrecenen kívül – Hajdúböszörmény, Nyíregyháza) és 21 doktori iskolájával (mind a két szám a legnagyobb az országban) a legszélesebb képzési és oktatási kínálatot nyújtja a hallgatóknak. Az oktató és kutatómunka minőségét jelzi, hogy az oktatók közel kétharmada tudományos fokozattal rendelkezik, közülük közel 30 professzor a Magyar Tudományos Akadémia rendes vagy levelező tagja. Az egyetem három nagy centrumból (központból) épül fel: Tudományegyetemi Karok, Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma, Orvos- és Egészségtudományi Centrum.

36. táblázat
A régióközpontok fontosabb oktatási mutatói (2006)

	Budapest	Debrecen	Győr	Miskolc	Pécs	Szeged	Székesfehérvár
Óvodába beírt gyermekek száma*	49335	6732	4303	5718	4812	5415	3355
Óvodai férőhelyek száma*	52812	7238	4883	5851	4797	5582	3603
Óvodák kihasználtsága (%)	93,4	93,0	88,1	97,7	100,3	97,0	93,1
Általános iskolai tanulók száma*	112804	16085	10408	13673	12548	13020	8747
Egy osztályteremre jutó tanulók száma az általános iskolákban	20,4	23,2	22,4	20,9	26,2	31,2	22,8
Naponta bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	8920	726	1794	1348	1641	1034	1453
Kollégiumban lakó általános iskolai tanulók száma*	1166	271	74	25	108	49	19
Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma**	106296	17175	12089	17794	12229	12420	11035
Nappali tagozatos gimnáziumi tanulók száma**	51817	7484	5308	5964	7102	4876	4243
Nappali tagozatos szakközépiskolai tanulók száma***	54479	9691	6781	11830	5127	7544	6792
Naponta bejáró középiskolai tanulók száma	30222	4618	5253	7678	3850	3627	5335
Kollégiumban lakó középiskolai tanulók száma	3940	2872	1746	2070	2018	1550	985
Nappali tagozatos egyetemi és főiskolai szintű képzésben résztvevő hallgatók száma a felsőfokú oktatási intézményekben (kihelyezett tagozatok szerint)	94494	17919	8566	8008	15919	18182	2414

*gyógypedagógiai neveléssel együtt

**a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt

***szakmai képzéssel együtt

Forrás: TEIR adatai alapján saját szerkesztés

A *Debreceni Református Hittudományi Egyetem* az 1538-ban alapított Református Kollégium jogutódjának tekinthető, és a Magyar Református Egyház gyülekezeteinek szolgálatában álló nevelő, oktató és tudományművelő intézmény.

A főiskolai rangot 1976-ban elnyert *Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola* az ország legrégebbi tanítóképzésének örököse, a Debreceni Református Kollégium kereteiből nőtt ki. A főiskolán jelenleg az általános tanító képzése mellett lehetőség van kántor, kommunikáció- és médiatudomány, informatikus könyvtáros szakok elvégzésére, valamint ifjúságsegítő felsőfokú szakképzésre is.

2.5.2. Egészségügy

A lakosság egészségi állapota alapvetően befolyásolja a humánerőforrások minőségét. Debrecen az ország egészéhez hasonlóan előregedő társadalmi szerkezettel jellemezhető, és a jelenlegi demográfiai tendenciák alapján a jövőben **egyre nagyobb szerep hárul majd az egészségügyi ellátórendszerre**. A fokozatosan növekvő környezeti terhelés és az általánosan jellemző egészségtelen életmód miatt tartósan magas szintű az ún. civilizációs betegségek (szív- és érrendszeri betegségek, cukorbetegség, daganatos megbetegedések stb.) által érintett lakosok száma. A **keringési rendszer betegségei** Debrecenben – az ország egészéhez hasonlóan – **a vezető halálokat jelentik**; ezen belül a városban az országos átlagnál is kedvezőtlenebb a férfiak „egyéb ischaemiás szívbetegségek” (tehát nem szívinfarktus) okozta halálozása. Más megyeszékhelyekhez viszonyítottan magas a daganatos betegségek okozta korai halálozás is. A civilizációs betegségekhez hasonlóan komoly problémákat okoznak az egyre szélesebb körben elterjedő szenvedélybetegségek. A fiatal korosztályokat is egyre inkább érintő dohányzás és alkoholfogyasztás mellett egyre súlyosabb problémát okoz a felmérések szerint egyre inkább növekvő kábítószer-fogyasztás. Mindezek szükségessé teszik az egészségmegőrzés rendszerének fejlesztését, az egészséges életmód és a tömegsport terjesztését.

A Debrecenben elhelyezkedő egészségügyi intézmények vonzásterülete messze túlnyúlik a város határain, sőt néhány speciális szakellátás regionális, országos, egyes esetekben nemzetközi vonzáskörzettel rendelkezik. A működő kórházi ágyak száma 2006 végén 3.572 db, ami megyei állomány 83,3%-át teszi ki. A működő házi orvosok száma az év végén 117, a házi gyermekorvosoké pedig 44 volt. A házi orvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen az elmúlt tíz évben 14%-al növekedett, ez 2006-ban

1.004.981 esetet jelentett. Ezzel párhuzamosan az egy házi orvosra jutó esetszám 19,3%-os emelkedést mutat (7.869,8-ről 9.392,3-re növekedett). A házi gyermekorvosi ellátásban a megjelentek és meglátogatottak száma egy évtized alatt viszont 20.575-el csökkent (7,1%), amiben a gyermeklétszám csökkenése minden bizonnyal fontos szerepet játszott. A városban 2006 végén 43 gyógyszertár üzemelt (humán).

A városban működő 3 nagy egészségügyi intézmény közül az egyik megyei (Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Kenézy Gyula Kórház-Rendelőintézet), a másik egyetemi (Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma) kezelésében áll. A debreceni lakosok mindkét intézmény szolgáltatásait igénybe veszik, de elsősorban az egyetemi klinikák látják el a „városi kórház” szerepét, ami a kutatóbázis meglétének is köszönhetően országos összehasonlításban igen magas színvonalú és a legkülönbözőbb szakterületekre kiterjedő szolgáltatást nyújt. Ebből adódóan DMJV költségvetésében relatíve **kisebb arányt képviselnek az egészségügyi kiadások**, az önkormányzat humán főosztályának hatáskörében lévő intézmények közül a **Városi Egészségügyi Szolgáltató Kht. (VESZ)** foglalkozik egészségügyi ellátással (járóbeteg szakrendelések). Az hogy a kórház fenntartása nem a város kezelésében valósul meg jelentős mértékben csökkenti a Debrecen költségvetését, ugyanakkor nem terheli meg jelentős plusz kiadásokkal azt.

A VESZ tevékenysége három feladatcsoportba sorolható: **alapellátás, járóbeteg szakellátás, illetve egyéb speciális ellátási formák.** Az alapellátáshoz tartozó területek: az iskola- és ifjúságegészségügyi szolgálat, az iskolafogászati szolgálat, a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok, a gyermeküyeleti szolgálat, a hajléktalanokat ellátó praxis, illetve ide sorolható a vállalkozási formában, de az önkormányzat tulajdonában lévő rendelőkben praktizáló házi- és gyermekorvosi szolgáltatás.

A járóbeteg szakellátás keretében elsősorban Debrecen lakosságának ellátását biztosítják a szakrendelések, az ortopédia és a bőrgyógyászat viszont megyei feladatokat is ellát. A város által működtetett Gyermekrehabilitációs Központ fontos szerepet játszik a fogyatékos gyermekek megfelelő szakellátásában, utógondozásában. A szakellátás zavartalan és minél magasabb szintű lebonyolítása érdekében jól működő együttműködés alakult ki a VESZ, a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma, valamint a Kenézy Gyula Kórház-Rendelőintézet között.

A VESZ egyéb ellátási feladatai közé sorolható az anya- és csecsemővédelem, illetve az Anyatejgyűjtő Állomás működtetése. A VESZ által működtetett intézményrendszer kiépültségi fokát és szolgáltatási spektrumát a fenntartó megfelelőnek tartja, azonban az ellátás színvonalának emelésére továbbra is törekedni kell. A magasabb színvonalú

egészségügyi ellátás megvalósításához elengedhetetlen a városban működő egészségügyi intézmények közötti szorosabb együttműködés és munkamegosztás.

2.5.3. Szociális ellátás

A Debrecenben működő szociális ellátórendszer jellegéből adódóan döntően a város lakosságának ellátását biztosítja, de néhány speciális esetben (Idősek és Csökkentlátók Otthona, Terápiás Ház) megyei szerepkört is betölt. A KSH 2006-os adatai szerint Debrecenben 20 tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthon működött összesen 1.396 férőhellyel és 865 foglalkoztatottal (ebből az ápolók és gondozók száma 386 főt tett ki). Ezekben az otthonokban ellátott gondozottak száma ebben az adott évben 1.331 volt, amely 95,3%-os kihasználtságot jelentett. A nappali ellátást nyújtó idősek klubjainak száma 14 volt, összesen 411 férőhellyel, ahol 2006-ban 403 fő részesült ellátásban (98,1%-os kihasználtság). A szociális alapellátásban összesen 948-an részesültek: ennek keretében 515-en (54,3%) csak étkezésben, 263-an (27,8%) csak házi segítségnyújtásban, 170-en (17,9%) pedig mindkét szociális alapellátási formában.

Debrecenben 2006 végén 15 bölcsőde működött összesen 883 férőhellyel (ebből az önkormányzati bölcsődék férőhelyeinek száma 814 volt). A bölcsődébe beírt gyermekek száma 1.065 volt, amely igen magas kihasználtságot feltételez (120,6%). A város bölcsődéiben 189 gondozónő dolgozott, közülük 176 szakképzettséggel rendelkezett (93,1%).

Debrecen Megyei Jogú Város szociális ellátási feladatait egyrészt önkormányzati fenntartásban működő intézmények által, másrészt pedig különböző szervezetekkel kötött ellátási szerződéssel biztosított szolgáltatásokkal teljesíti. 2007 végén Debrecenben **7 önkormányzati fenntartású szociális feladatokat ellátó intézmény** működött. Az intézmények működési feltételeiről általánosságban elmondható, hogy a személyi feltételek megfelelnek a jogszabályban meghatározott előírásoknak, viszont az épületek állapota, infrastruktúrája és a feladatellátás tárgyi feltételei számos esetben javításra, bővítésre, illetve korszerűsítésre szorulnak.

DMJV Családsegítő Központja a családsegítésen kívül gyermekjóléti szolgáltatást is biztosít. A családsegítő szolgáltatás általános és speciális segítő szolgáltatása keretében segítséget nyújt a működési területén élő, szociális és mentálhigiénés problémái vagy krízishelyzete miatt segítséget igénylő személyeknek, családoknak az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése

céljából. A Családsegítő Központ a felújított Mester utcai székhelye mellett további két telephellyel és gyermekjóléti szolgáltatást biztosító területi irodákkal rendelkezik.

DMJV Gyermekvédelmi Intézménye elsősorban gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatokat lát el, amellyel egyidejűleg az alapszolgáltatás keretében családsegítést is biztosít. Az intézmény a gyermekvédelmi feladatokat ellátó területi irodáin és lakásotthonain kívül további 3 telephelyeken nyújt családsegítést.

*DMJV Városi Szociális Szolgálat*a biztosítja az alapszolgáltatások közül az *étkeztetést* és a *házi segítségnyújtást*, valamint a *nappali ellátást* (idősek klubja, Demens Idősek Klubja) nyújtó intézményeket működtet. Az intézmény naponta több mint 1.250 idős ember számára nyújt szociális alapszolgáltatásokat. A Városi Szociális Szolgálat Debrecen közigazgatási területén, a biztosított otthonában vagy tartózkodási helyén, kezelőorvosának rendelésére *otthoni szakápolást* biztosít, amely nem tartozik a kötelezően ellátandó feladatok közé. Az intézmény szervezeti felépítése is átalakításra került: a korábbi „Gondozási Központok” megszűntek, az egyes területi ellátást nyújtó egységek nevet kaptak, mellyel könnyebb az ellátási terület beazonosítása. Az intézmény központi irányítása a Víztorony utcai székhelyről történik, az ellátást pedig 8 területi szolgálat végzi (37. táblázat).

37. táblázat

DMJV Városi Szociális Szolgálatának telephelyei (2008. január 1.)

Telephelyek <i>Idősek klubjai</i>	A telephelyen nyújtott ellátási forma		
	<i>Nappali ellátás férőhelyei</i>	<i>Házi segítségnyújtás</i>	<i>Étkezés</i>
1. Nagysándor Telepi Gondozó Szolgálat <i>Pósa Utcai Idősek Klubja</i>	30	+	+
2. Nagyerdei Gondozó Szolgálat <i>Thomas Mann Utcai Idősek Klubja</i>	50	+	+
3. Belvárosi Gondozó Szolgálat <i>Vörösmarty Utcai Idősek Klubja</i> <i>Demens Idősek Klubja</i>	60	+	+
	20	-	-
4. Fényesudvari Gondozó Szolgálat <i>Víztorony Utcai Idősek Klubja</i> <i>Csapó Utcai Idősek Klubja</i>	20	+	+
	30	+	-
5. Tócsókerti Gondozó Szolgálat <i>Derék Utcai Idősek Klubja</i> <i>István Úti Idősek Klubja</i>	20	+	+
	20	+	-
6. Csapókerti Gondozó Szolgálat <i>Süveg Utcai Idősek Klubja</i> <i>Faraktár Utcai Idősek Klubja</i>	30	+	+
	20	-	-
7. Homokkerti Gondozó Szolgálat <i>Szabó Kálmán Utcai Idősek Klubja</i>	30	+	+
8. Józssai Gondozó Szolgálat <i>Deák Ferenc Utcai Idősek Klubja</i>	25	+	+

Forrás: DMJV adatai alapján saját szerkesztés

A *DMJV Idősek Háza* ápolást, gondozást nyújtó intézménynek, azon belül idősök otthonának minősül. Az intézmény az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi, legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról gondoskodik véglegesen (idősök otthona – 350 férőhely), vagy átmeneti jelleggel (időskorúak gondozóháza – 30 férőhely). Az intézményben elég magas a demencia kórképpel rendelkező ellátottak száma. Jelenleg a Regionális Demencia Centrum szakorvosai által kiadott szakvélemény alapján 56 fő ellátott demens.

A *DMJV Idősek és Csökkentlátók Otthona* fogyatékosok otthonának minősül, ellátottjai látásfogyatékosok. A két szolgáltatási egységből álló intézmény Nagyerdei körúton lévő telephelye megyei feladatokat is ellát (a férőhelyek száma 112), míg a Szávay utcai telephely csak a városi ellátásban játszik szerepet (a férőhelyek száma 24).

A *DMJV Fogyatékosokat Ellátó Intézmény* 2007. február 1-től fogyatékos személyek otthonaként, fogyatékosok nappali intézményeként (kiskorú, nagykorú), lakóotthonként és fogyatékos személyek gondozóházaként működik. Az intézmény integrált intézményként működik, a fogyatékos személyek ellátása egy intézmény keretén belül, több telephelyen valósul meg. *Az intézmény férőhelyei típusonként:*

- fogyatékos személyek otthona 168 fő,
- fogyatékosok nappali intézménye (kiskorúak részére) 40 fő,
- fogyatékosok nappali intézménye (nagykorúak részére) 90 fő,
- fogyatékos személyek gondozóháza 10 fő,
- fogyatékosok ápoló-gondozó célú lakóotthona 12 fő.

DMJV Terápiás Ház pszichiátriai betegek otthonának minősül, ahol 280 fő elhelyezésére van mód (nők és férfiak fele-fele arányban). A Terápiás Házban azoknak a személyeknek az ápolását, gondozását végzik, akik számottevő pszichiátriai kezelést nem igényelnek, nem veszélyeztető állapotúak, viszont önálló életvitelre nem képesek és állandó intézeti gondoskodást igényelnek.

Az önkormányzati fenntartású intézmények mellett a különböző kötelezően ellátandó szociális feladatok elvégzésére a helyi önkormányzat számos civil és egyházi szervezettel kötött **ellátási szerződést**. A Városi Szociális Szolgálatból már 1996-ban kivált a *hajléktalan ellátórendszer*, amelyet DMJV Önkormányzatával kötött szerződés értelmében 2002. január

1-től határozatlan ideig a *ReFoMix* Rehabilitációs Foglalkoztatási és Szociális Szolgáltató Közhasznú Társaság működtet.

A ReFoMix Kht. Jelenleg öt fő területen nyújt szolgáltatást. A *nappali ellátás* (Dobozi u. 2/D.) keretében hajléktalan személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére (50 férőhely). A ReFoMix *utcai szociális munka* keretében biztosítja az utcán tartózkodó hajléktalan személyek helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését, szükség esetén ellátásuk kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét. Szolgáltatásai közé tartozik továbbá az *éjjeli menedékhelyen* az önellátásra és a közösségi együttélés szabályainak betartására képes hajléktalan személyek éjszakai pihenésének, valamint krízishelyzetben éjszakai szállásának biztosítása (Wesselényi u. 55.sz. alatt 50, a Dobozi u. 2/D. sz. alatt pedig 35 férőhely). A ReFoMix *az átmeneti szálláson* (Derék u. 22. IX. emelet) azoknak a hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akik az életvitelszerű szálláshasználat és szociális munka segítségével képesek az önellátásra (50 férőhely). Emellett a *hajléktalanok rehabilitációs intézményében* (Szávay u. 89., 18 férőhely) azoknak az aktív korú munkaképes hajléktalan személyeknek az elhelyezését biztosítja, akiknek szociális ellátása ily módon indokolt, és aki önként vállalja a rehabilitációs célú segítőprogramokban való részvételt.

2004. január 1-től az Önkormányzat 232/2003. (XII.4.) Kh. határozatával határozatlan időre a családsegítés feladatainak ellátását az önkormányzati intézményeken kívül két civil szervezetnek, a *Forrás Lelki Segítők Egyesületnek* és a *Héra Egyesületnek* ellátási szerződéssel átadta. A Forrás Lelki Segítők Egyesülete a családsegítés mellett speciális alapellátási feladatok közül a közösségi pszichiátriai ellátást, 2006. márciusától a szenvedélybetegek nappali ellátását és a szenvedélybetegek közösségi ellátását is végzi, 2007. július 15-től pedig 10 férőhelyes szenvedélybetegek rehabilitációs intézményét is működtet. A *Nagytemplomi Református Egyházközséggel* szintén határozatlan időre fogyatékosok nappali intézménye működtetésére (férőhelyek száma 56) kötött az Önkormányzat ellátási szerződést.

Az Önkormányzat a kötelező feladatai körébe tartozó szolgáltatások ellátásával 2007. július 15-től két újabb szervezetet bízott meg. Ennek értelmében a „*Lelkierő*” *Fiatalon a Fiatalokért Egyesület* szenvedélybetegek közösségi ellátását, pszichiátriai betegek közösségi ellátását, valamint támogató szolgáltatást végez, az *Aranykor a XXI. században Egyesület* pedig támogató szolgáltatást biztosít.

2.5.4. Közösségi közlekedés

2.5.4.1. Helyközi tömegközlekedés

Debrecen gyakorlatilag minden irányból jól megközelíthető, a városba vezető közutak és vasutak sugarasan futnak össze, ami kedvező a helyközi közösségi közlekedés szervezéséhez. Debrecen központi közigazgatási, oktatási, egészségügyi, kereskedelmi stb. funkciói és a városban található munkalehetőségek miatt nagy az igény az elővárosi tömegközlekedés iránt, amelynek jelenleg két alternatívája van: a vasút és a közút.

Egyre sürgetőbb az igény a nagyvárosok vonzáskörzetében élők mobilitásának biztosítására, az agglomerációs **elővárosi vasúti közlekedés** megteremtésére. Egy ilyen program azonban érinti a vasúti infrastruktúra, a járműállomány, valamint a kapcsolódó személyszállítási szolgáltatások színvonalának emelését is. A Debrecenben összefutó vasútvonalak mindegyike egyben elővárosi tömegközlekedési funkciókat is betölt, ugyanakkor egyes vonalnak (pl. a Debrecen – Nagykereki, illetve a Debrecen – Létavértes viszonylatoknak) kizárólag az elővárosi közlekedésben van szerepük. A mellékvonalak a jelenlegi alacsony kihasználtság mellett gazdaságosan nem üzemeltethetők, és kizárólag jelentékeny árufuvarozási teljesítmény mellett tehetők azzá. Mindez viszont a fővonalakéval azonos tengelyterhelésre (min. 210 kN) való alkalmassá tételt kíván meg, de eredményt csak akkor lehet elérni, ha ehhez olyan területfejlesztés társul, amely vasúti árufuvarozás-igényes tevékenységgel jár. Éppen emiatt kérdéses a jövőjük, de távlatilag esetlegesen egyszerűsített vasúti technológiával helyi érdekű vasútként, a helyi közösségi közlekedéssel összehangolt tarifarendszerrel jól szolgálhatnák az elővárosi közlekedést, csökkentve ezáltal az egyéni személygépkocsi használat igényét és a város közúti forgalmi terhelését. Könnyebb szerkezetű, a villamosokra hasonlító járművekkel, sőt, a villamosközlekedés normáinak átvételével a mainál magasabb sebesség, vagyis közlekedési hatékonyság érhető el, miközben az infrastruktúra terhelése csökkenhet.

Debrecenben a vasúti elővárosi közlekedésre való alkalmasságát támasztja alá, hogy a városban igen sűrű a vasútvonalak textúrája: a Nagyállomás mellett további 9 megállóhely található a város közigazgatási területén (a kisvasút megállóhelyeinek száma további 8), emellett a nagyobb üzemekhez, iparterületekhez iparvágányok is csatlakoznak. A Debrecenen áthaladó vasútvonalak sokszor valós választóvonalaként is funkcionálnak, hiszen a közúti közlekedési folyosókat keresztezve akadályozzák a forgalmat. Mindez abból adódik, hogy nincsenek megfelelő számban kiépítve a különszintű közúti keresztezések (közúti aluljáró, vagy felüljáró).

Az **elővárosi személyszállítási feladatkör jelentős része hárul Debrecenben az autóbusz közlekedésre**, amelynek a kötöttpályás szállítási módokkal szemben vitathatatlan előnye, hogy bármely településre el tud jutni a megfelelő igény esetén, illetve kisebb kihasználtság esetén sem igényel olyan infrastrukturális ráfordításokat mint a vasút. Viszont a kötöttpályás elővárosi közlekedési módokhoz képest jóval jelentősebb a forgalmi és környezetterhelése. A városban az elővárosi autóbusz közlekedés további fejlesztésének egyik legfőbb akadálya, hogy a város központjához közel elhelyezkedő távolsági buszpályaudvar megközelítése nehézkes, befogadóképessége szűkös, valamint távol helyezkedik el a villamos-vonaltól, valamint a vasútállomástól. Ebből kifolyólag a terveknek megfelelően az autóbusz-pályaudvar áthelyezése a Nagyállomás közelébe feltétlenül indokolt.

2.5.4.2. Helyi tömegközlekedés

A debreceni helyi közösségi közlekedés már *több mint 120 éves múltra tekint vissza*. A tömegközlekedést 1884 és 1911 között a városban lóvasutak és gőzüzemű vasutak, majd ezt követően villamosjárművek szolgálták ki. Az 1970-es évek elejéig a Debreceni Közlekedési Vállalat vezető szerepet játszott Debrecen városának tömegközlekedésben, amelynek alapját a hét kiépített villamosvonal jelentette, melyeken a személyszállítást 85-90%-ban a DKV látta el. A vállalat tömegközlekedésben meglévő szerepe az autóbuszok városi utasforgalomban való megjelenésével, valamint a villamos szárnyvonalak megszüntetésének hatására csökkent.

Debrecen helyi tömegközlekedésében jelenleg is **háromféle közlekedési mód** áll az utasok rendelkezésére, de ezek irányítása továbbra sem egységes. A kötöttpályás személyszállítás, azaz a megmaradt egyetlen villamosjárat és a trolibusz viszonylatok üzemeltetését az önkormányzat tulajdonában lévő DKV Debreceni Közlekedési Részvénytársaság látja el, az autóbuszjáratokat viszont a Hajdú Volán Rt. működteti. A tömegközlekedést üzemeltető vállaltok közötti verseny a múltban számos problémát vetett fel, amely a helyi közösségi közlekedés bizonyos szintű átszervezését indokolja a lakossági igények minél jobb kiszolgálása érdekében, az önkormányzati támogatás optimalizálása mellett.

A közösségi közlekedés végállomási irányító alközpontjainak területigényük miatt térszerkezeti szerepük is jelentős. A viszonylatvezetés függvényében ugyan idővel ezek változhatnak, de a napjainkra kialakult alközpontok (Nagyállomás, Segner tér, Vincellér utca, Doberdó utca, Hadházi út – Kassai út csomópontjának térsége) további működésére nagy biztonsággal számíthatunk.

A városban jelenleg üzemelő tömegközlekedési módok közül a **villamosközlekedés** hagyományai a legnagyobbak. Az 1970-es évek elejéig üzemelő hét vonal közül ma már csupán a egy működik, amely a Nagyállomás és a Debreceni Egyetem között szállít utasokat. A villamosvonal térszerkezeti hatása jelentős, ez az egyetlen tömegközlekedési eszköz amely a belváros közúti forgalom elől lezárt részén közlekedik. Hosszú évek óta érik az az elképzelés, mely a 31-es és 32-es buszokat villamossal váltaná ki (2. vonal). A projekt bekerült az Új Magyarország Fejlesztési Terv 35 nagyprojektje közé, azaz EU-s támogatással valósul majd meg. A tervek már készen állnak, a Hunyadi utcáig az 1. villamossal közös vonalvezetésű új viszonylat a Nagyállomás és a Doberdó utca között közlekedik majd, a Dózsa György út - Thomas Mann u. tengelyen.

A járműpark összetétele vegyes, 1994 és 1997 között a villamos jármű rekonstrukció keretében a DKV 11 darab korszerű, Ganz-Ansaldo gyártmányú járművet szerzett be, az elavult villamosok kiváltására és a szolgáltatás színvonalának növelése érdekében. A jelenlegi járműállomány 11 db új típusú és 8 db korszerűtlen, régi villamosból áll. Az új viszonylat (2. vonal) létesítése és a villamospálya további korszerűsítése magával vonja a járműpark rekonstrukcióját is.

A **trolibusz** járatok az 1980-as évek közepétől vannak jelen Debrecen tömegközlekedésében: az első viszonylatot 1985-ben, a másodikat 1988-ban adták át a forgalomnak. A jelenleg üzemelő három viszonylat mindegyike a Segner téri végállomásról indul: a 2-es a Petőfi tér a 3-as pedig a Széchenyi utca és a Csapó utca érintésével közlekedik a Köztemetői végállomásig, míg a 3E jelű a 3-as vonalán halad a Kossuth utcáig, majd kitérőt tesz a Dobozi lakótelep irányába, majd a Kassai úti campusnál letérve a Nagyerdei körutat járja körbe.

A Debrecenben közlekedő trolik három típusból kerülnek ki. A járműpark egy része ZIU-9 típusú Szovjetunióban gyártott trolibusz (1985 óta huszonhatot helyeztek forgalomba belőlük). A négy darab csuklós IK280 trolibuszt, 1991-ben állították forgalomba, 2005 áprilisától pedig folyamatosan 22 alacsonypadlós Ganz Solaris Trollino típusú trolibusz beszerzésére került sor, amelyek a korszerűtlen szovjet járműveket váltják fel. Utóbbiak egy része dízel-aggregátorral is el van látva, új lehetőségeket teremtve a debreceni trolibusz-közlekedés számára (ezek tették lehetővé a 3E járat elindítását).

Debrecen **helyi autóbuszjárait** a Hajdú Volán biztosítja (akárcsak öt másik városét a megyében). A vállalat körülbelül 350, különféle típusú autóbuszt használ (ezek többsége Ikarus), ebből mintegy 170-et közlekedtet Debrecen autóbusz-viszonylatain. Az autóbusz járatok behálózzák egész Debrecent, a viszonylatok száma 48, amihez hozzáadódik még 3

iskolabusz, valamint 2005 áprilisától 3 józsi járat. Az autóbusz viszonylatok közül 11 szakaszhatáros, amelyek a Debrecen külterületén lévő lakott településrészeket (Bánk, Pallg, Ondód, Kismacs, Nagymacs, Alsó- és Felső Józsa, Haláp, Szepes) kötik össze a város törzsterületével.

Problémát jelent, hogy a helyi közlekedésben használt járműpark jelentős része elavult, emellett a buszmegállóhelyek minősége is sok esetben hagy kívánnivalót maga után. A buszok cseréje folyamatos, az utóbbi időben a Hajdú Volán törekedett a kényelmes és akadálymentes beszállást lehetővé tevő alacsony padlósintű, ugyanakkor a környezetet is kímélő gázüzemű, illetve korszerű dízel buszok beszerzésére.

2.5.5. Kultúra

Debrecen kulturális szerepköre messze túlmutat a régió határain, a város méltán nevezhető Magyarország és a Kárpát-medence egyik meghatározó, sokszínű kulturális központjának, ahol a színvonalas színháztól kezdve, a múzeumokon és kiállítóhelyeken át a nemzetközi jelentőségű rendezvényekig igen széles a paletta.

A *színházi* élet központja a Csokonai Színház, amelynek épülete, mint a romantikus építészet kiemelkedő alkotása 1865-ben készült el. A szobrokkal gazdagon díszített épület falai között a magyar színházi élet több jeles képviselője is játszott (pl. Latinovits Zoltán, Márkus László, Mensáros László). A Csokonai Színház mellett a város színházi életében még fontos szerepet tölt be a Vojtina Bábszínház, a KonzervArtAudrium, a Kuckó Művészanya, az Alföld Színpad és a Vasutas Musical Stúdió.

Debrecenben *két filmszínház játszik meghatározó szerepet*. Ezek közül a Debrecen Plaza Bevásárló- és Szórakoztatóközpont területén elhelyezkedő Cinema City a nagyobb, ahol elsősorban a nagyszerű nemzetközi filmújdonosságok vetítése adja a műsorkínálat jelentős részét. A Cinema City 9 különböző nagyságú terében 1.727 szék áll a szórakozni vágyók rendelkezésére. Debrecen filmszínházi életében igen fontos szerepet tölt be a csaknem 100 éves az Apolló mozi is, amely art moziként kitűnően egészíti ki a Cinema City kínálatát, s kedvelt színpoltja Debrecen kulturális életének. A három teremben 313 férőhellyel rendelkező komplexum rendszeresen bemutatja az Országos Filmnapok díjnyertes filmjeit, valamint a különböző (pl. francia, spanyol) nemzetek filmnapjain a hivatalos forgalmazásba nem kerülő művekből kínálnak válogatást.

A *múzeumok és kiállítóhelyek* közül a legfontosabb a MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központ, amely az Észak-alföldi régió legnagyobb művészeti galériája. Az összesen 4.650 m² alapterületű, háromszintes épület mintegy 3.000 m² kiállítótérrel rendelkezik. A második emeleten található az ország legnagyobb egybefüggő – több mint 1.300 m²-es – kiállítóterme. A MODEM-ben megtekinthető alkotások döntő részét az európai jelentőségű Antal-Lusztig gyűjtemény darabjai alkotják, emellett azonban több időszakos rendezvényre is sor kerül a létesítményben. Ezek közül kiemelkedett a 2007. augusztus-november között megrendezett „Az igazi da Vinci” című kiállítás, amelyet korábban csak a firenzei Uffizi Képtárban és Tokióban tekinthettek meg az érdeklődők.

A város és a régió másik jelentős múzeuma a névadó Déri Frigyes hagyatékát őrző Déri Múzeum, Magyarország egyik leggazdagabb kulturális-művészeti gyűjteménye. A múzeum igen gazdag régészeti, művészettörténeti és néprajzi anyagait állandó kiállítások mutatják be, de a Hortobágy, valamint a hajdúsági erdős puszták élővilágát is meg lehet itt tekinteni kisebb természettudományi kiállítás kertében. Amiről azonban a Déri Múzeum világszerte ismert azok az itt bemutatott Munkácsy Mihály képek, konkrétan a Jézus szenvedését bemutató monumentális trilógia („Krisztus Pilátus előtt”, „Ecce Homo”, „Golgota”), amelyet itt láthatott először együtt a nagyközönség.

A debreceni múzeumok sorában érdemes még megemlíteni a Medgyessy Ferenc Emlékmúzeumot, a város református szellemét és hajdani oktatási szerepkörét idéző Református Kollégiumi és Egyházművészeti Múzeumot, a cívisváros gazdag irodalmi örökségét bemutató Debreceni Irodalmi Múzeumot, valamint a Holló László Emlékmúzeumot.

A fenti intézmények által nyújtott magas színvonalú kikapcsolódási lehetőségek mellett a város vezetősége igen nagy figyelmet fordít arra is, hogy megfelelő minőségű *közművelődési szolgáltatásokat* biztosítson a lakosság számára.

A város *könyvtári* hálózatát tekintve kiemelkedő jelentőségű az önkormányzat fenntartásában működő Debreceni Városi Könyvtár, amely az ország második legnagyobb fiókkönyvtár-hálózatát üzemelteti (jelenleg 16 szolgáltató egység látja el a város lakosságát). A szolgáltató helyek közül a Zenei Könyvtár és a Helytörténeti Fotótár speciális feladatkörrel és állománnyal rendelkezik. Egységeinek többségében gyermek-olvasószolgálat, számítógépes információszolgáltatás, szélessávú internet-hozzáférés biztosított. Hasonlóan fontos szerepet tölt be a város könyvtári életében a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Információs Központ (fenntartója a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat), amely 2007-ben új,

a korszerű szolgáltatás követelményeinek megfelelő épületbe költözött, valamint a főleg Debrecen felsőoktatásban résztvevő hallgatóit ellátó Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára.

A közművelődés irányításának korszerűsítése érdekében Debrecen Megyei Jogú Város 2005-ben hozta létre az *Újkerti Közösségi Ház* átszervezésével és további új egységekkel a *Debreceni Művelődési Központot*. Ez az intézmény működteti Debrecen öt *közösségi házát* (a Belvárosi, a Homokkerti, a Józsai, a Kismacsi és az Újkerti Közösségi Ház), valamint a Debreceni Mű-Terem Galériát, a kézművesek házát (Tímárház), valamint a Honvédtemető és Mauzóleum Emlékhelyet. A Debreceni Művelődési Központoz tartozó közművelődési intézményhálózat nagy részét korszerűsítették és újat is építettek az elmúlt években. Ezek közül is kiemelkedik az új Homokkerti Közösségi Ház, mely a városrész lakosságának új művelődési-közösségi intézménye, valamint itt kapott otthont a fél évszázados múlttal rendelkező Debreceni Népi Együttes is. Emellett megújult, gyönyörű belső tereivel és teljesen kicserélt berendezésekkel várja a művelődni, szórakozni vágyókat a Kossuth utcai – új nevén – Belvárosi Közösségi Ház is, amely egyben az intézményhálózat központja.

A fenti intézmények által nyújtott feltételeket tartalommal megtöltve az elmúlt időszakban Debrecen a magyar kulturális élet egyik fellegrárává vált. Egész évben számos színvonalas program közül válogathatnak a debreceniek és a Debrecenbe érkező látogatók. A *rendszeres rendezvények* közül nemzetközi ismertségre tett szert az augusztusi Debreceni Virágkarnevál, a Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál és a Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny, elsősorban az országhatáron belülről vonz sok látogatót a Debreceni Tavaszi Fesztivál és Tavaszi Tárlat, a Debreceni Őszi Fesztivál és Őszi Kulturális Napok, a Debreceni Irodalmi Napok és a Debreceni Jazz Napok, míg döntő mértékben a város lakosságának az igényeit elégíti ki a Debreceni Borkarnevál, a Cívis Korzó és a Debreceni Nyári Színházi Esték.

3. Debrecen városrészeinek lehatárolása

Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájának (IVS) elkészítésekor a városrészek lehatárolása a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata által kijelölt és 2007-ben rendeletben elfogadott (32/2007. (VI. 28.) Ö.r.) 75 városrész – a Nagyerdőtölgyest és a Repülőteret kivéve mindegyik belterületi besorolású – alapján történt (*1. melléklet*), figyelembe véve a Központi Statisztikai Hivatal „**Nagyvárosok belső tagozódása – Debrecen**” című, 2001. évi népszámlálási adatokra épülő kiadványában elkülönített körzeteket. Az IVS városrészeit a hivatkozott rendeletben foglalt városrészek (amelyek a jövőben a korábban használt városrendezési körzetek szerepét veszik majd át) összevonásával, elsősorban azok funkcióinak és beépítettségi sajátosságainak figyelembevételével alakítottuk ki.

Az Önkormányzat által kijelölt városrészek határait az IVS-városrészek összeállítása során csak két esetben módosítottuk:

- a *Keleti iparterület* elnevezésű IVS-városrész egységes és összefüggő kezelése érdekében módosultak kismértékben a Homokkert, a József-Attila telep és a Zsibogó városrészek határai, ami alig járt lakosságszám-módosulással,
- a jelen dokumentumban *Lóskúti városrész* néven hivatkozunk arra a területre, amelyet a lakótelepi jellegű Tócsóvölgy és az ipari jellegű Téglagyár találkozásánál határoltunk el, leválasztva azokból egy-egy kisebb részt. A Határ út, a Kishegyesi út, a Tócsócsatorna és délen a város belterületi határa által határolt, az elmúlt években beépült, kertvárosi jellegű lakóterület neve utal a terület elhelyezkedésére (Lóskúti utca környéke), amelynek leválasztását indokolta, hogy jellemzői teljesen eltérnek mind a Téglagyár ipari, mind pedig a Tócsóvölgy lakótelepi jellegétől. Ez kertvárosi jellemzőkkel leírható városrész a *Nyugati kertváros* IVS-városrészhöz sorolódik.

A fent említett változások mellett két új ipari jellegű külterületi IVS-városrész kijelölése is megtörtént. A *Déli ipari terület* a Repülőtértől közvetlenül délre található, amely a város meglévő ipari parkjainak telítődésével Debrecen gazdasági életében a jövőben minden bizonnyal kulcsszerepet játszik majd. A *Debreceni Egyetem – Tudományos és Technológiai Park* a város nyugati ipari területeitől északra található „egyetemi ipari park”, amely elsősorban a tudásintenzív vállalkozásoknak kínál majd új lehetőségeket.

Mindezek figyelembevételével a Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájának elkészítéséhez használt városrészek funkciójukat és beépítettségi sajátosságait figyelembe véve 10 fő típusba sorolhatók (*38. táblázat*). A városrészek térbeli elhelyezkedését az *5. ábra*, az IVS városrészek Debrecen DMJV által kijelölt városrészeihez való viszonyát pedig a *6. ábra* szemlélteti. A városrészek elemzéséhez felhasznált adatok táblázatos formában a szöveges elemzések után található (*4.11. fejezet, 39-54. táblázat*). Egy-egy táblázat az adott mutató tekintetében az összes városrész adatait együtt szerepelteti, ezzel is megkönnyítve a városrészek összehasonlítását.

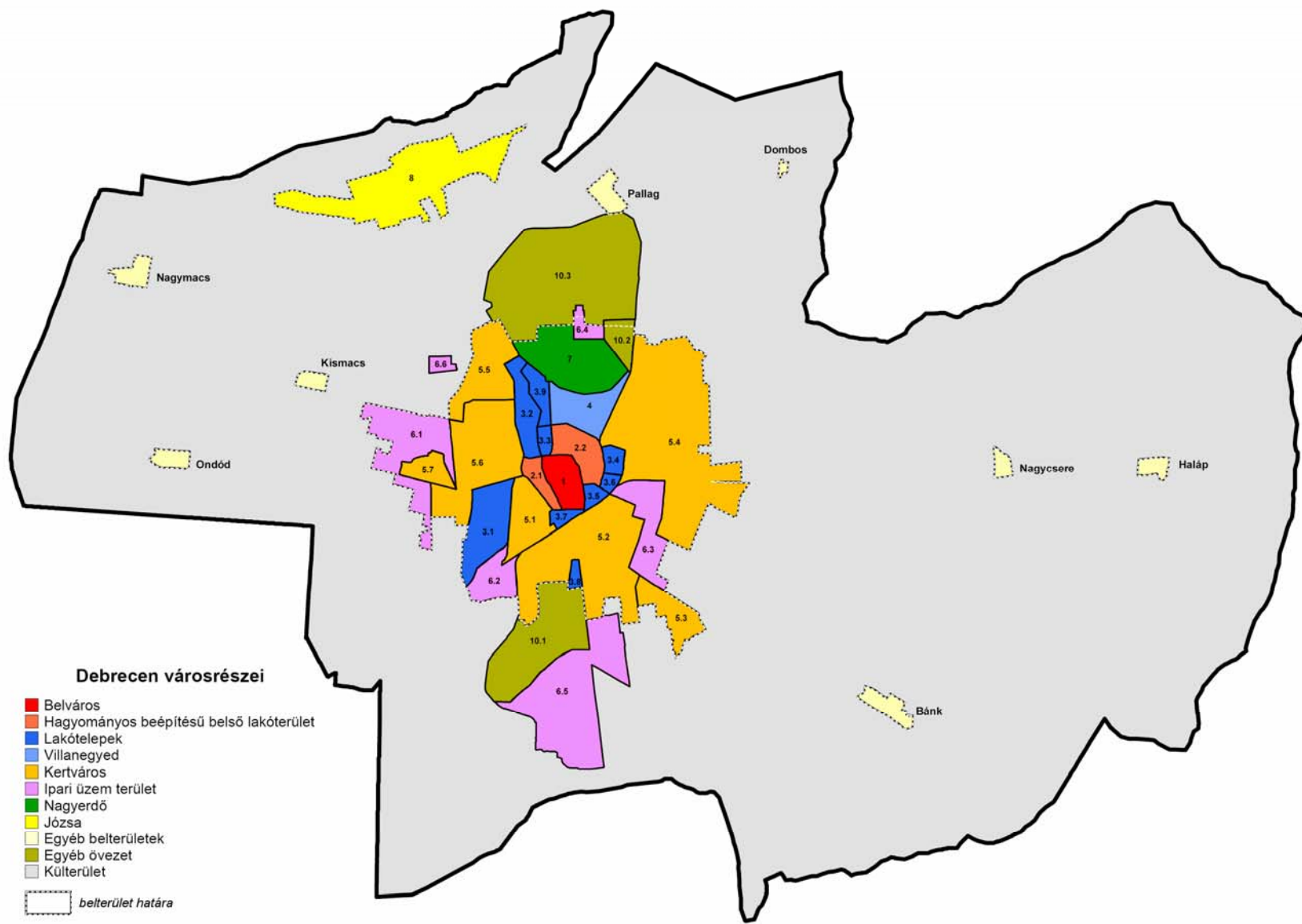
38. táblázat

Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájában használt városrészei:

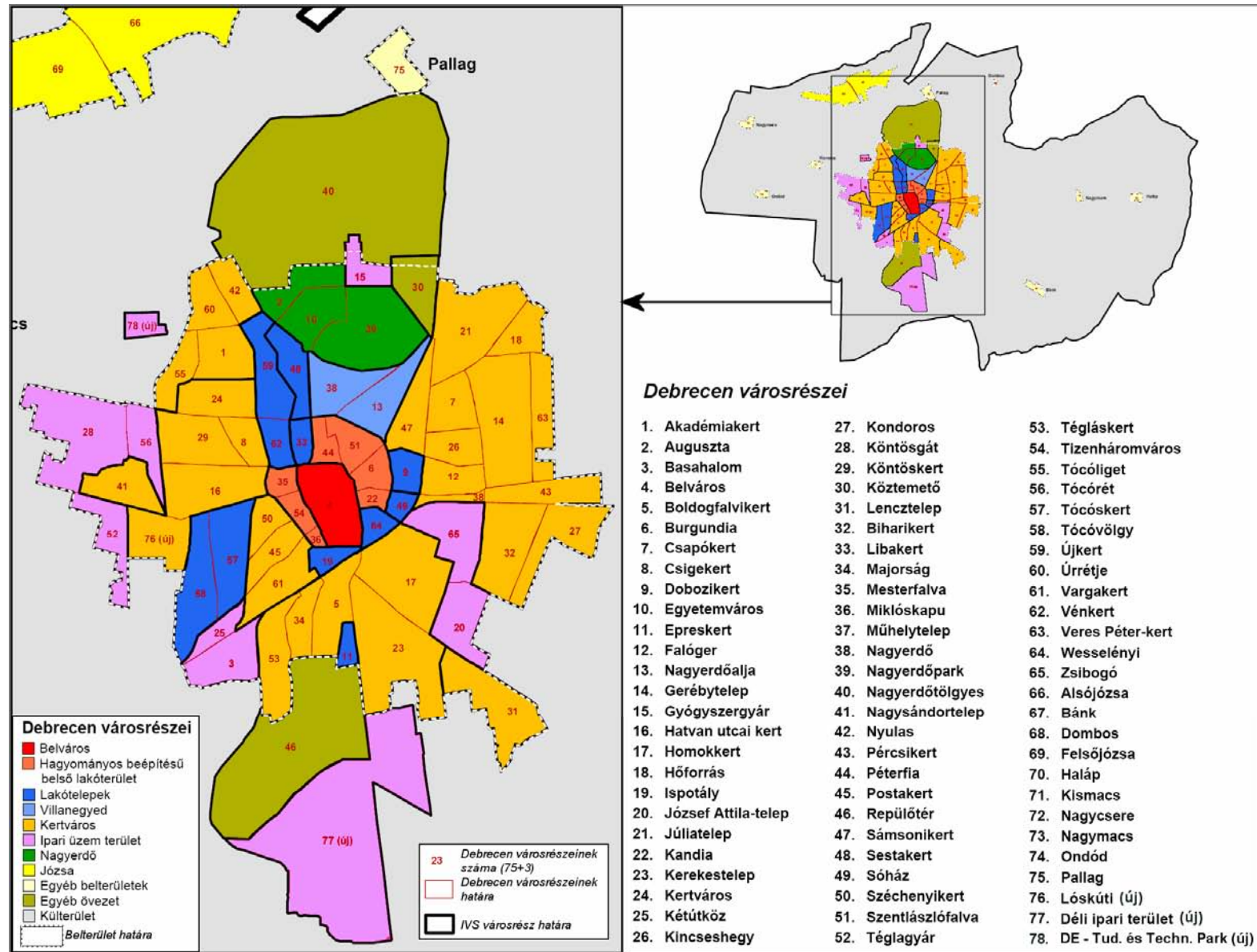
IVS városrész	DMJV által elfogadott városrészek
1. Belváros	4. Belváros
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	
2.1. Nyugati	35. Mesterfalva; 36. Miklóskapu; 54. Tizenháromváros
2.2. Északkeleti	6. Burgundia; 22. Kandia; 44. Péterfia; 51. Szentlászlófalva
3. Lakótelepek	
3.1. Nyugati (Tócskert és Tócsövölgy)	57. Tócskert; 58. Tócsövölgy
3.2. Északnyugati (Újkert és Vénkert)	59. Újkert; 62. Vénkert
3.3. Libakert	33. Libakert
3.4. Dobozi kert	9. Dobozi kert
3.5. Wesselényi	64. Wesselényi
3.6. Sóház	49. Sóház
3.7. Ispotály	19. Ispotály
3.8. Epreskert	11. Epreskert
3.9. Sestakert	48. Sestakert
4. Villanegyed	13. Nagyerdőalja; 38. Nagyerdő
5. Kertváros	
5.1. Délnyugati	45. Postakert; 50. Széchenyikert; 61. Vargakert
5.2. Déli	5. Boldogfalvikert; 17. Homokkert; 23. Kerekestelep
5.3. Délkeleti	34. Majorság; 53. Tégláskert
5.4. Keleti	31. Lencztelep
5.5. Északnyugati	7. Csapókert; 12. Falóger; 14. Gerébytelep; 18. Hőforrás; 21. Júliatelep; 26. Kincseshegy; 27. Kondoros; 32. Biharikert 37. Műhelytelep; 43. Pércsikert; 47. Sámsonikert; 63. Veres Péter-kert
5.6. Nyugati	1. Akadémiakert; 42. Nyulas; 55. Tócsóliget; 60. Úrrétje
5.7. Nagysándortelep	8. Csige kert; 16. Hatvan utcai kert; 24. Kertváros; 29. Köntöskert; 76. Lóskúti
5.7. Nagysándortelep	41. Nagysándortelep
6. Ipari üzemi terület	
6.1. Nyugati	28. Köntösgát; 52. Téglagyár; 56. Tócsóréti
6.2. Délnyugati	3. Basahalom; 25. Kétútköz
6.3. Keleti	20. József Attila-telep; 65. Zsibogó
6.4. Északi (Gyógyszergyár)	15. Gyógyszergyár
6.5. Déli	77. Déli ipari terület
6.6. DE TTIP	78. Debreceni Egyetem Tudományos, Technológiai és Innovációs Park
7. Nagyerdő	2. Augusztai; 10. Egyetemváros; 39. Nagyerdőpark
8. Józsa	66. Alsójózsa; 69. Felsőjózsa
9. Külső településrészek	
9.1. Egyéb belterületek	67. Bánk; 68. Dombos; 70. Haláp; 71. Kismacs; 72. Nagycsere; 73. Nagymacs; 74. Ondód; 75. Pallag
9.2. Külterületek	
10. Egyéb övezet	
10.1. Repülőtér	46. Repülőtér
10.2. Köztemető	30. Köztemető
10.3. Nagyerdő-tölgyes	40. Nagyerdő-tölgyes

76. Lóskúti; 77. Déli ipari terület, 78. Debreceni Egyetem – Tudományos Technológiai és Innovációs Park (DE TTIP): DMJV által elfogadott rendeletben nem szereplő városrészek

5. ábra
 Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájában használt városrészei

6. ábra
 Debrecen városrészei és az IVS városrészek

4. Városrész-szintű helyzetelemzés

4.1. Belváros

A Belváros Debrecen történelmi magja, amely északi, déli és keleti irányból közutakkal jól lehatárolható, míg nyugaton a határát a tervezés alatt álló nyugati tehermentesítő út jelenti. A Belvárost határoló útszakaszokat a városban gyakran Kiskörút néven is említik, amelynek nyugati szakasza várhatóan a közeljövőben készül majd el.

A városrész *népességszáma* az 1990-es és a 2001-es népszámlálás közötti időszakban Debrecen átlagát jelentősen meghaladó mértékben csökkent. Ezzel szorosan összefügg, hogy a *lakások száma* 1990 és 2001 között szintén erősen **csökkent, pozitív** ténynek tekinthető ugyanakkor, hogy az alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya igen csekély.

A bemutatott tendenciákkal párhuzamosan a lakosság *korösszetételében* is kedvezőtlen irányú változás következett be: a városi átlagnál kisebb mértékben ugyan, de tovább folytatódott a népesség elöregedése. Ennek következtében a Belváros korszerkezetét tekintve Debrecen legöregebb városrészei közé tartozik.

A lakosság *végzettségi viszonyainak* tekintetében megállapítható, hogy a Belvárosban igen magas a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, ugyanakkor elmondható, hogy ezen mutató 1990 és 2001 közötti növekedési mértéke az alacsonyabbak közé tartozik. A Belváros polarizáltságát mutatja, hogy relatíve magas a 15-59 közötti korosztályon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya. A városrész *foglalkoztatottsági viszonyai* kedvezőtlenek: mind a három mutató (a foglalkoztatottak, a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők és a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya) értéke jelentősen rosszabb a városi átlagnál.

A Belváros Debrecen intézményhálózatát tekintve igen sok területen domináns szerepet tölt be. Az *államszervezettel kapcsolatos intézmények* esetében megállapítható, hogy a közigazgatással foglalkozó intézmények 60%-a, míg az egyéb államszervezettel kapcsolatos intézmények 48,6%-a található ebben a városrészben. Az előbbi kategóriába tartozik többek között a megyei és a városi önkormányzat, a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság Észak-alföldi Regionális Igazgatósága, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Debreceni Irodája, a Hajdú-Bihar Megyei Rendőrfőkapitányság, a Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség. Az egyéb államszervezetekkel kapcsolatos intézmények közé sorolható a városi, a megyei és a táblabíróság, a megyei és a fellebbezési ügyészség, Hajdú-Bihar megyei Vállalkozásfejlesztési Központ,

valamint az Állami Számvevőszék Hajdú-Bihar megyei Ellenőrző Irodája. A *pénzügyi intézmények* esetében hasonló koncentrálttság figyelhető meg: a városban működő bankfiókok 75,8%-a található a Belvárosban, igaz ugyanakkor az is, hogy a biztosítótársaságok és a takarékszövetkezetek vonatkozásában kisebb a koncentrálttság (itt a megfelelő értékek: 57,1%; 58,3%).

Az *oktatási intézmények* esetében nem figyelhető meg nagyobb koncentráció, ami elsősorban arra vezethető vissza, hogy ezen intézmények döntő mértékben a helyben élő lakosság igényeit elégítik ki (ez alól csak a szakiskolák és szakközépiskolák, valamint a gimnáziumok jelentenek kivételt, de a koncentráció mértéke esetükben is igen alacsony), ebből kifolyólag ezeket elsősorban a Belvárosnál nagyobb népesség-koncentrációk közelében hozták létre.

A *kulturális szféra* esetében csak bizonyos intézményeknél tapasztalható a Belváros kiemelt szerepe: a színházak 60%-a (Csokonai Színház, Vojtina Bábszínház, Alföld Színpad), a múzeumok és galériák 63,6%-a működik ebben a városrészben. Az utóbbi kategóriában három intézményt külön is ki kell emelni. A *MODEM* Modern és Kortárs Művészeti Központ az Észak-alföldi régió legnagyobb művészeti galériája. Az összesen 4.650 m² alapterületű, háromszintes épület mintegy 3.000 m² kiállítótérrel rendelkezik, és a második emeletén található az ország legnagyobb egybefüggő – több mint 1.300 m²-es – kiállítótere. A *MODEM*-ben megtekinthető állandó kiállítás alapját az európai jelentőségű Antal-Lusztig gyűjtemény képezi, emellett azonban évente több időszaki rendezvényre és tárlatra is sor kerül a létesítményben.

A város és a régió másik jelentős múzeuma a névadó Déri Frigyes hagyatékát őrző *Déri Múzeum*, Magyarország egyik leggazdagabb kulturális-művészeti gyűjteménye, amely elsősorban a Tiszántúl igen gazdag régészeti, művészettörténeti és néprajzi anyagait mutatja be. Emellett a múzeumban lehetett a világon először egymás mellett megtekinteni Munkácsy Mihály Jézus szenvedését bemutató monumentális trilógiáját („Krisztus Pilátus előtt”, „Ecce Homo”, „Golgota”). A harmadik jelentős belvárosi múzeum a *Debreceni Református Kollégium Múzeuma*, amelynek keretében Iskolatörténeti és Egyházművészeti Állandó Kiállítás működik.

A Belváros jelentőségét és fontosságát növeli a *MODEM* szomszédságában található *Kölcsey Központ*, Kelet-Magyarország legnagyobb konferenciaközpontja, amely méltó környezetet kínál mind szakmai, mind kulturális rendezvények számára. A komplexum Nagytermében akár 1.100 fő egyidejű elhelyezésére nyílik lehetőség, emellett található még itt Bálterem, Kiállítóterem, változtatható befogadóképességű szekcióterem. A világos előadócsarnok és a folyosók kiváló lehetőséget teremtenek bármilyen előadásnak, bálnak, fogadásnak és kiállításnak.

Az *egészségügyi ellátás* szempontjából is fontos szerepet tölt be a Belváros, ahol számos szakrendelés üzemel. A legnagyobb szakrendelő a Bethlen utcán található (fül-orr-gége, ortopédia, urológia, onkológia, belgyógyászat stb.), emellett kisebb egységek működnek a Varga utcán (pszichiátria), a Szent Anna utcán (fogászat) és a Bajcsy Zsilinszky utcán (bőrgyógyászati allergológia, bőr- és nemibeteg-gondozás). A *szociális intézmények* esetében nem tapasztalható nagyobb koncentráció, ami elsősorban az oktatási intézmények vonatkozásában említett tényekre vezethető vissza.

A *kereskedelmi-vendéglátási* egységek vonatkozásában is kiemelkedő a Belváros szerepe: a kiskereskedelmi üzletek és a vendéglátóhelyek relatív értékei itt a legmagasabbak a városban, emellett a városrész Debrecen szálláshely-kínálatának is jelentős részét koncentrálja. Érdemes kiemelni, hogy a 2006-os nettó árbevétel alapján rangsorolt *10 legjelentősebb debreceni társas vállalkozás közül kettő székhelye a Belvárosban található* (E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt., DEBMUT Magas, Mély és Útépítő Zrt.)

A Belváros szerepét tovább erősíti az 1970-es években épült, és a XXI. század igényeinek már nem megfelelő piaccsarnok helyén jelenleg is folyó *tömb-rekonstrukció*. A projektből már átadásra került a Pulykakakas Üzlet- és Irodaház, amelyben üzletek és szolgáltató egységek, lakások és irodák kaptak helyet. Az új Piaccsarnokot 2008. február végén adták át, és ez a kereskedők számára a korábbinál sokkal kényelmesebb munkafeltételeket biztosít. Az objektum felső szintjein található irodahelyiségekben hozta létre debreceni központjait az IT Service Hungary Ltd., amely hosszabb távon több száz magasan képzett informatikai és kommunikációtechnológiai szakembert foglalkoztat, valamint az angol British Telecom Global Services, amelynek kereskedelmi, technológiai és termékfejlesztői regionális üzleti támogató központjában rövid időn belül 200 fő fog dolgozni.

A beruházás harmadik elemeként, a tervek szerint 2008. második felében készül el a Debrecen Fórum Kulturális és Kereskedelmi Központ, amelyben egy új színház (Latinovits Színház) mellett bevásárló-utca, szórakoztatóközpont és gyermekjátésközpont kerül kialakításra.

Az intézményeknek az előbbieken vázolt belvárosi koncentrációja ugyanakkor felvet bizonyos **problémákat** is, amelyek közül a legsúlyosabbak a *közlekedéssel* állnak kapcsolatban. Az a tény, hogy a város lakossága a Belvárosba jelentős mértékben személygépkocsival kíván eljutni, valamint az, hogy a város kelet-nyugati és észak-déli

városrészeit összekötő utak is átvezetnek a belvárosban (vagy legalábbis érintik azt) nagymértékű környezeti terhelést okoz. Az előzőekből következően a belvárosban igen jelentős *parkolási gondok* is jelentkeznek.

A felmerült problémák megoldásában fontos szerepet játszhat a keleti tehermentesítő út párjaként, a Piac utcával párhuzamosan, attól nyugatra tervezett tehermentesítő út, valamint a belváros egyes utcáinak egyirányúsítása, ami forgalom gyorsabb áteresztését tenné lehetővé. A *parkolási gondok* kezelése érdekében az elmúlt időszakban a belvárosban több mélygarázs is épült (Igazságügyi Centrum – 60 férőhely, Kölcsey Központ – 300 férőhely, Hal-köz Üzletház – 100 férőhely, Bethlen utca – 100 férőhely), és jelenleg is több projekt áll megvalósítás (pl. Debrecen Fórum – 800 férőhely) és tervezés alatt (Apolló-tömb – 350 férőhely, Bajcsy-Zsilinszky utca – 180 férőhely, a Gambrinus-köz – 109 férőhely, a Belváros határának másik oldalán, a tervezett multimodális csomópont mellett pedig további 300 parkoló).

A Belváros élhetőségi feltételeit némileg rontja, hogy a városrészben a *zöldfelületek* csak egy-két esetben alkotnak összefüggő rendszert. Sajnos erre a problémára a közelmúlt beruházásainál sem fordítottak kellő figyelmet.

A Belváros városrész SWOT-elemzése

Erősségek - a központi funkciójú intézmények magas száma - jelentős idegenforgalmi vonzerők jelenléte	Gyengeségek - a lakosság elöregedése - kedvezőtlen foglalkoztatottsági mutatók - jelentős közlekedési problémák - zöldfelületek alacsony fokú kiépítettsége
Lehetőségek - a belváros, mint lakóterület vonzerejének növekedése	Veszélyek - a parkolási problémák további növekedése - a kiskereskedelmi üzletek versenyképessége csökken a bevásárlóközpontokkal és szupermarketekkel szemben

4.2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület

A Hagyományos beépítésű belső lakóterület a Belvárost körülvevő gyűrűt foglalja magában. A beépítettségi viszonyokat tekintve dominál a kisvárosi karakter, amelyet bizonyos területeken társasházak, illetve összefüggő lakótelepek (pl. Darabos utca, Csapó utca, Burgundia utca, Kandia utca) szakítanak meg. A városrész nyugati része a Miklóskapu,

Tizenháromváros és Mesterfalva, míg az északkeleti része a Péterfia, Szentlászlófalva, Burgundia, Kandia negyedeket foglalja magában.

A városrész *lakosság száma* 1990 és 2001 között jelentős mértékben csökkent, és az alkotóelemek közül egyedül ettől eltérő folyamatot – társasházi beépítés következtében – csak a Miklóskapu városnegyedben lehet megfigyelni. A 2001-es népszámlálás óta ugyanakkor a Burgundia városnegyed belső részein – a korábbi nagyobb telkek felosztásával kialakult területen – jelentős számú sorház épült, amelyek hatására a városrészben 2001 és 2008 között kismértékben nőtt a lakosság szám.

A *lakásállományt* tekintve – és ez az előző bekezdésben leírtak fényében nem meglepetés – általános tendenciának tekinthető a lakások számának csökkenése, amely lényegesebb nagyobb volt a nyugati részen, mint az északkeletin, igaz ugyanakkor, hogy a városnegyedek közül a legkisebb visszaesés a Miklóskapu városnegyedre volt jellemző (202 → 200). A lakások komfortfokozata szempontjából a nyugati rész helyzete sokkal kedvezőtlenebb (különösen a Mesterfalva városnegyed, ahol az alacsony komfortfokozatú lakások aránya csaknem 25%), míg a kedvezőbb mutatóval rendelkező északkeleti terület városnegyedeinek 11% körüli értékétől pozitív irányba tér el a Kandia városnegyed (7,1%).

A városrész *korösszetételének* változásait elemezve megállapítható, hogy a nyugati területen fiatalodás ment végbe, amely azonban döntő mértékben annak tulajdonítható, hogy a 60 éven felüliek száma nagyobb ütemben csökkent, mint a 15 évnél fiatalabbak száma (az utóbbi korosztály számának a növekedése egyedül a már korábban említett Miklóskapu városnegyedben tapasztalható). Az északkeleti területre már az öregedés folyamata jellemző (ennek mértéke közepesnek tekinthető), ugyanakkor ezekben a városnegyedekben is csökkent a 60 évnél idősebbek abszolút száma.

A városrész lakosságának *végzettségi viszonyait* tekintve a nyugati rész kedvezőtlenebb helyzetben van: egyrészt a 25-x éves korosztályból felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya elmarad a városi átlagtól (igaz ugyanakkor, hogy az 1990 és 2001 közötti növekedés itt volt a legnagyobb), másrészt a 15-59 közötti korosztályon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya rendkívül magasnak tekinthető. Az északkeleti rész az adatok alapján a városban a középmezőnyben helyezkedik el, és a városnegyedek közötti különbségek nem tekinthetők túlságosan jelentősnek.

A városrész *foglalkoztatottsági* mutatói nem tekinthetők túl kedvezőnek, és ez mind a két városnegyedre igaz: az érintett mutatók, ha nem is túlságosan nagymértékben, de elmaradnak a városi értékektől. A hagyományos beépítésű területek gazdasági funkciói nem

túl jelentősek, ezzel együtt a városrész nyugati felén található két olyan építőipari vállalat (KEVIÉP Építőipari és Kereskedelmi Kft., Hunép Universal Építőipari Zrt.) székhelye, amelyek a város 10 legjelentősebb cége közé tartoznak.

A városrész *intézményekkel* való ellátottságát tekintve jelentősebb – a lakosság alapellátásán túlmutató – koncentrációt elsősorban az *államszervezettel* (azon belül is főleg a közigazgatással) kapcsolatos intézmények, valamint a *kiskereskedelmi-vendéglátási* egységek esetében lehetett megfigyelni. Ennek háttérében az áll, hogy a jó megközelíthetőség és a belváros közelsége miatt több intézmény (pl. Vám- és Pénzügyőrség Észak-alföldi Regionális Parancsnoksága, Oktatási Hivatal, Országos Közoktatási és Értékelési Vizsgaközpont Észak-alföldi Regionális Igazgatósága, Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal Debreceni Mérésügyi és Műszaki Biztonsági Hatósága, Országos Munkabiztonsági és Munkavédelmi Főfelügyelőség Észak-alföldi Munkaügyi és Munkavédelmi Felügyelősége, Hajdú-Bihar megyei Ügyvédi Kamara, Hajdú-Bihar megyei Mérnöki Kamara) is inkább ebbe a városrészbe települt, mint a magasabb telekárakkal jellemezhető belvárosba. Ugyanezen tényezők játszanak fontos szerepet a kiskereskedelmi-vendéglátási egységek esetében is, amelyek közül kiemelendő a panziók magas száma (például egy 100 méter sugarú körben a Péterfia utcán négy is működik).

A kereskedelem-kikapcsolódás szempontjából megemlítendő, hogy a városrészben (igaz a Belváros határán) található a *Debrecen Plaza Bevásárló- és Szórakoztató Központ*. Az 17.000m² alapterületű kétszintes komplexum legfontosabb elemei a Cinema City moziközpont (kilenc különböző nagyságú teremben 1.727 férőhely), a Match supermarket, az Alexandra könyvárúháza, a Merkur Spielothek szórakoztatóközpont és az Elektro Pont elektronikai szaküzlet.

A városrész a Debrecen megközelíthetősége szempontjából is fontos szerepet tölt be, nyugati részén található ugyanis a város távolsági autóbusz-pályaudvara. **Problémát** jelent, viszont, hogy az 1960-as években épült pályaudvar egyre kevésbé tudja megfelelő színvonalon ellátni feladatát, a városrész számára pedig a *buszok parkolása* és a jelentős forgalmi terhelés okoz gondot.

A városrész további jellemzői között a Belvároshoz való közelség miatti igen népszerű a társasház-építkezéseket lehet megemlíteni (ez elsősorban a csendesebb belső részekre jellemző), az új beruházások ugyanakkor átalakítják azt a városképi összhatást, amely a terület igazi építészeti örökségének tekinthető. Emellett a városrészben is problémaként

jelentkezik a megfelelő összefüggő *zöldfelületek* hiánya, valamint kiemelendő a belső területeket feltáró utcahálózat rendkívül alacsony színvonala.

A Hagyományos beépítésű belső lakóterület városrész SWOT-elemzése

<p>Erősségek - a belváros közelsége - a városrész jelentős része mentes a közlekedés zavaró hatásaitól</p>	<p>Gyengeségek - a lakosság elöregedése - a lakások nem megfelelő komfortfokozata - az autóbusz-pályaudvar jelenlétével összefüggő problémák - a nagyobb zöldfelületek hiánya - a belső utcahálózat rossz minősége</p>
<p>Lehetőségek - a terület, mint lakóterület vonzerejének növekedése</p>	<p>Veszélyek - a társasház-építési hullám felerősödése</p>

4.3. Lakótelepek

A Lakótelepek városrész városnegyedei jelentős mértékben Debrecen nyugati felében helyezkednek el, amelynek háttérében az áll, hogy egyrészt ebben a térségben a lakótelepek felépítése előtti időszakban a közművek kiépítettsége sokkal jobb volt, másrészt a korábban itt található kertek telkei sokkal nagyobb méretűek voltak, így könnyebb volt azokat felvásárolni, illetve kisajátítani. Kialakulásuk az 1960-as években kezdődött el (Libakert északi része, Ispotály, Sóház, Dobozikert és a Sestakert egyes részei), majd tovább folytatódott az 1970-es (Libakert déli része, Dobozikert és a Sestakert nagyobb része, Vénkert), az 1980-as (Újkert, Tócsóskert, Tócsóvölgy és a Wesselényi egyes részei), valamint az 1990-es évtizedben (a Tócsóvölgy és a Wesselényi egyes részei – a beépítettségi viszonyokat tekintve erre a két negyedre már nem a paneles szerkezet, hanem a társasházi forma jellemző). A lakótelepek sorában sajátos színfoltot jelent az Epreskerti városnegyed, amelyet az 1990-es évek végén, a város déli részén, az egykor a szovjet hadsereg által használt lakásokból alakítottak ki.

A városrész 1990 és 2001 közötti *lakosságszám-változását* elemezve általánosnak tekinthető a csökkenés, ami alól egyrészt természetesen az Epreskert, másrészt – elsősorban a Tócsóvölgy városnegyed kedvező folyamatainak köszönhetően – a nyugati rész jelent kivételt. A visszaesés a legnagyobb arányú az idősebb városnegyedekben (pl. Ispotály, Sóház) volt, míg a legkisebb mértékű fogyás – a korábban vázoltak következtében – a Wesselényi városnegyedben volt megfigyelhető.

A 2001 utáni lakosságszám-változást tekintetében általános tendencia a népesség fogyása, amely alól csak a Tócsóvölgy és az Epreskert jelent kivételt, amely a területeken végbement további társasház-építésekkel magyarázható. Emellett az Ispotály városnegyedben a korábban iparterületként hasznosított részen 2006/2007 folyamán egy új lakópark épült fel, amely a következő években jelentősen módosítani fogja a terület lakosságszámát és korösszetételét.

A lakótelepek *lakásviszonyait* tekintve alapvetően stagnálás figyelhető meg, a lakásszám-csökkenés elhanyagolhatóan tekinthető. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a lakótelepi beépítés következtében igen alacsony, a nagyobb értékek elsősorban arra vezethetők vissza, hogy egyes városnegyedek (pl. Sóház, Dobozi kert) bizonyos részei nem lakótelepi jellegűek.

Az egyes városnegyedek lakosságának *korösszetétele* alapvetően az érintett lakótelepek építési időszakával van kapcsolatban. Az újonnan épített lakásokba döntő mértékben kisgyermekes családok költöztek, a gyerekek felnövéseivel **azonban** ezek a lakások egyre kevésbé feleltek meg az elvárásoknak, ami vagy csak a gyerekek, vagy pedig a teljes család elköltözését vonta maga után. Mindezen folyamatnak az eredménye a lakosság elöregedése lett, amely mindegyik városnegyedre jellemző. A városnegyedeket alapvetően két csoportra lehet osztani. Az 1960-as évtizedben épültek (Libakert, Sóház, Ispotály) már 1990-ben is igen kedvezőtlen értékekkel rendelkeztek, és esetükben a romlás mértéke nem volt túlságosan nagy. Ezzel szemben a későbbi időszakban épültek (pl. Újkert, Tócsókert, Tócsóvölgy, Wesselényi) 1990-ben még igen fiatalos korszerkezetűnek számítottak, és bár 2001-re megtartották ezt a jellegzetességüket, az alacsony kiinduló bázis miatt igen nagy volt az öregezés mértéke.

A lakosság *végzettségi viszonyait* tekintve szintén több kategória különíthető el. Jó fekvésének köszönhetően mind a két mutató (felsőfokú végzettségűek, illetve a 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb végzettségűek) esetében igen kedvező értékekkel rendelkezik a Wesselényi városnegyed (kedvező beépítettség, a belváros közelsége) és a Sestakert (a Nagyerdő és az egyetem közelsége), míg a másik végletet a hagyományos panelszerkezetű lakótelepek (pl. Dobozi kert, Vénkert, Újkert, Tócsókert) képezik. A Libakert relatíve kedvezőbb értékei egyrészt a belváros közelségével magyarázhatóak, másrészt azzal indokolhatóak, hogy mint a város első teljes szolgáltatást biztosító lakótelepén (bölcsőde, óvoda, általános iskola, boltok) igen nagy számban kaptak lakást a diplomával rendelkező fiatal házaspárok, akiknek egy része jelenleg is ott lakik. Első látásra meglepőnek tekinthető az

1990/2000-es évek fordulóján kialakított Epreskert kedvezőtlen mutatója, ami alapvetően arra vezethető vissza, hogy a lakások egy részét a városi önkormányzat szociális bérlakásként hasznosította.

A városrész *foglalkoztatottsági* helyzetében egy-két kivételtől eltekintve kedvező tendenciák figyelhetők meg. A foglalkoztatottak 15-64 éves népességén belüli aránya szempontjából csak a Sóház városnegyed értékei alacsonyabbak a városi átlagnál, míg a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező 15-59 éves korúak aránya a 15-59 éves korosztályon belül mutató esetében nincs a debreceni átlagnál rosszabb mutatóval jellemezhető lakótelepi városnegyed (a legrosszabb értékekkel ugyanakkor ebben az esetben is a Sóház városnegyed rendelkezik). A foglalkoztatott nélküli háztartások arányát tekintve már több városnegyed értéke is magasabb, mint a városi átlag, amely egyrészt az érintett területek elöregedésével (pl. Libakert, Ispotály, Sóház), másrészt a kiugróan rossz végzettségi viszonyokkal kapcsolatban álló magasabb munkanélküliséggel magyarázható (pl. Dobozykert).

A városrész *intézményekkel* való ellátottságát tekintve az alapellátáson túlmutató szerepkör csak egy-két esetben figyelhető meg. Az *államszervezettel* kapcsolatos intézmények esetében kiemelkedik a Wesselényi városnegyed (pl. Hortobágyi Nemzeti Park központja, Debreceni Rendőrkapitányság, Debreceni Városi Ügyészség, Hajdú-Bihar megyei Építész Kamara) és a Sóház városnegyed (ebben a városrészben a korábbi Bocskai laktanya helyén kapott helyet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Észak-alföldi Regionális Igazgatósága, a Központi Statisztikai Hivatal Debreceni Igazgatósága, valamint az oktatási intézmények közül a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma). Az *oktatási intézmények* közül elsősorban a szakiskolák és szakközépiskolák, valamint a gimnáziumok vonatkozásában tapasztalható kisebb koncentráció, amely a leghangsúlyosabban az Északnyugati városnegyed (Vénkert és Újkert) esetében jelentkezik (pl. Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium, Dienes László Gimnázium és Egészségügyi Szakképző Iskola, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola, Könnyűipari Szakközép- és Szakiskola). A *kulturális-közművelődési intézmények* közül kiemelkednek a könyvtárak, amelyek a városi könyvtár fiókinstéményeiként működve szolgálják ki a lakosság igényeit. A városrész K+F tevékenységen belüli szerepét növeli, hogy területén található az MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának a központja, amely különböző rendezvényei révén fontos szerepet játszik az Észak-alföldi Régió tudományos életében.

A *szociális intézmények* esetében a bölcsődék és a DMJV Városi Szociális Szolgálatához tartozó intézmények magas száma emelhető ki. Az előbbi azzal magyarázható, hogy a jelentős lakosságszám – népesség korábban vázolt előregedése ellenére is – szükségessé teszi, hogy a lakótelepek felépítése során létrehozott bölcsődék egy része továbbra is üzemeljen. A szociális intézmények koncentrálódása pedig minden valószínűség szerint arra vezethető vissza, hogy a lakótelepeken jelentkező különböző szociális problémák hatékony megoldása az ezzel a területtel foglalkozó szervezetek helyi jelenlétét teszi szükségessé.

A városrész *kiskereskedelmi egységekkel* való ellátottsága alapvetően jónak tekinthető, amely elsősorban arra vezethető vissza, hogy a lakótelepek beruházása során általában sor került egy-két nagyobb ABC-áruház és több kisebb szakbolt felépítésére is, és ezek az egységek – igaz a privatizáció következtében különböző tulajdonosi körhöz (pl. Hélikor, COOP) tartozva – jelenleg is működnek, kielégítve a lakosság alapvető cikkekkel kapcsolatos igényeit. Emellett – az ország többi városához hasonlóan – Debrecen lakótelepein is megjelentek az ú.n. garázsboltok, amelyek részben alapvető élelmiszerekkel, részben egy-egy speciális termékkel látják el a környező lakosságot. A kiskereskedelmi egységek vonatkozásában az átlagosnál lényegesen alacsonyabb relatív érték (és így viszonylagos ellátatlanság) csak két esetben tapasztalható: az Epreskert esetében ez a tény a városnegyed fiatal korára, és már korábban említett történetére vezethető vissza, míg a Sóház városnegyednél arra, hogy kis kiterjedése következtében kiépülése időszakában nem tartották fontosnak a kereskedelem magasabb szintre történő fejlesztését.

A *kereskedelem és a kikapcsolódás* vonatkozásában a városrész alapellátáson túlmutató intézményei közé tartozik az 1998-ban átadott, két részből álló *Malompark Bevásárlóközpont*. A főépület alapvető funkciója a vásárlás, a legfontosabb üzletek az Interspar hipermarket, a Praktiker barkácsáruház és a Media Markt műszaki áruház. A Malompark II. épület elsősorban a szolgáltatásokra koncentrál, és ennek keretében itt kapott helyet az Aktív Sport és Szabadidőközpont, az E-On ügyfélszolgálati iroda és a Malompark posta. Összességében a kisebb és nagyobb üzletek révén a bevásárlóközpont közel 200.000 féle terméket és szolgáltatást kínál a látogatók számára.

A városrész *megközelíthetősége jónak tekinthető*: az egyes lakótelepek és a belváros közötti kapcsolatot a közösségi közlekedés (elsősorban az autóbusz, kisebb mértékben a trolibusz) megfelelően biztosítja. A közeljövőben megépülő 2. villamosvonal pedig még kedvezőbbé teszi majd a város északnyugati részén elhelyezkedő lakótelepek (Újkert, Vénkert, Libakert és Sestakert) elérhetőségét.

Az ország többi városához hasonlóan a debreceni lakótelepeken is egyre jelentősebb **problémát** okoz a *lakosság elszegényedése* és részben ezzel összefüggésben a *házgyári lakások leromlása*. Utóbbi probléma kezelése érdekében Debrecen városa is bekapcsolódott a panelházak felújítását támogató Panel Programba, az eddigi csekély eredmények (pl. 2001 és 2004 között csak 375 otthon vált lakhatóbbá, és 2005 és 2007 között is csak kb. 50 lakóközösség vett részt a programban) azonban – figyelembe véve a város igen jelentős számú (kb. 31.000) házgyári lakás-állományát – az eddiginél nagyobb erőfeszítéseket tesznek szükségessé.

A Lakótelepek városrész SWOT-elemzése

Erősségek - jó megközelíthetőség - kedvező intézményi ellátottság	Gyengeségek - egyes városnegyedekben kedvezőtlen a korösszetétel - a lakások nagytömegű elavulása
Lehetőségek - Európa-szerte növekvő érdeklődés a házgyári lakások felújítása iránt	Veszélyek - az önerő biztosításának nehézségei miatt elmaradnak a felújítások

4.4. Villanegyed

A Villanegyed városrész Debrecen északi részén, a Nagyerdőparktól délre helyezkedik el, és a Nagyerdő valamint a Nagyerdőalja városnegyedekből áll. Az 1960-as évekig Nagyerdő városnegyedre elsősorban a villaszerű és a családi házas beépítés, míg a Nagyerdőalja városnegyedre a családi házas, illetve a belváros felé eső 2-3 utcában a hóstat-szerű beépítés volt a jellemző. Az elmúlt évtizedekben azonban a városrészben igen jelentős változások mentek végbe: elsősorban a Nagyerdő városnegyedben uralkodóvá vált a társasházas beépítés (ennek az elterjedtsége a Nagyerdőalja városrészben nem olyan nagy), a Nagyerdőalja városnegyedben az északi és középső részen ugyanakkor viszonylag nagy területet foglalnak el a lakótelepek (amelyek foltonként a Nagyerdő városnegyedben is megjelentek).

Az 1990 és 2001 közötti *népességszám-változást* elemezve – az évtizedben lezajlott új társasház-építések ellenére – a városrészben több, mint 10%-os csökkenést lehet megfigyelni, amely a Nagyerdőalja városnegyed területén a 15%-ot is megközelítette. A folyamat hátterében az áll, hogy az újonnan felépített lakásokba beköltöző családok felnövő gyerekei az

1980/1990-es években egyre nagyobb számban hagyták el ezt a városrészt, szüleik azonban továbbra is ragaszkodnak régi lakásukhoz.

A jelentős társasház-építkezések ellenére a *lakások számának* tekintetében 1990 és 2001 között kismértékű csökkenés figyelhető meg. Az alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya ugyanakkor kicsinek tekinthető (az ilyen lakások elsősorban a Nagyerdőalja városnegyedre jellemzőek).

A *korösszetételt* vizsgálva megállapítható, hogy a városrész Debrecen idősebb lakossággal jellemezhető területei közé tartozik. Mindez különösen jellemző a Nagyerdő városnegyedre, ahol az előregedés mértéke is igen nagy volt, ami elsősorban arra vezethető vissza, hogy az 1960/70-es években épült társasházakba költözők a kellemes lakókörnyezet miatt még idősebb korukban sem gondoltak a városrész elhagyására, legfeljebb – mint már korábban utalás történt rá – a gyerekeik költöztek el.

A városrész már korábban említett népszerűségével (pl. a Nagyerdő közelsége, jó megközelíthetőség) magyarázhatók a kedvező *végzettségi viszonyok*: a 25-x korosztály körében felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát tekintve a városrész igen előkelő helyet foglal el Debrecenben, és ugyanez igaz az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányára is. A mutatók szempontjából ugyanakkor a városrész nem egységes, a Nagyerdő városnegyed sokkal jobb értékekkel rendelkezik, mint a Nagyerdőalja (ennek háttérében az áll, hogy az utóbbi területén nagyobb arányban fordul elő lakótelepszerű beépítés).

A városrész *foglalkoztatottsági* helyzete rosszabb a városi átlagnál: a legnagyobb eltérés a háztartásokon belül a foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya mutatónál tapasztalható, ami elsősorban a korösszetétellel indokolható.

A városrész alapszintű ellátást (pl. óvoda, általános iskola, házi orvos) meghaladó *intézményei* alapvetően két területen tömörülnek. A Nagyerdő városnegyed déli részén, a Bem téren helyezkedik el a Simonyi kapu üzletház, a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Információs Központ, az MTA Atommagkutató Intézete, valamint a Debreceni Egyetem Fizikai Intézete. Az üzletház területén található a Magyar Volksbank és a Raiffeisen Bank egy-egy debreceni fiókja, valamint a Debreceni Közterület Felügyelet központja. A 2007-ben átadott Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár és Információs Központban több mint 300.000 kötet található, emellett az intézmény többek között konferencia-teremmel, infotékával, 105

Internetes kapcsolatot is biztosító számítógépes munkaállomással, hírlapolvasóval, valamint külön gyermek-, és idegen nyelvű részleggel rendelkezik.

Az MTA ATOMKI a fő tudományometriai mutatók szerint az MTA természettudományos intézeteinek rangsorában az első helyet foglalja el. Az intézetnek számos hazai és külföldi partnere van. Hagyományosan jó kapcsolatokat ápol a Debreceni Egyetem különböző tanszékeivel, közös kutatások vannak folyamatban mind az Orvos- és Egészségtudományi Centrum, mind az Agrártudományi Centrum, mind pedig a Tudományegyetemi Karok Természettudományi és Technológiai Karának egyes egységeivel. Emellett részt vesz a Debreceni Egyetem különböző szintű képzési programjaiban beleértve a mester- és PhD-képzést is. Jelentősek az ATOMKI hazai és *határokon átívelő kutatási-oktatási együttműködései* is. Az intézet több kutatója vesz részt a Nagyvárad Egyetemen, a Babeş-Bolyai Egyetemen és az Ungvári Egyetemen folyó oktatási tevékenységben is. A széleskörű kapcsolatrendszerre és a saját erőforrásokra alapozva az ATOMKI-ban nemzetközi szintű multidiszciplináris kutatások folynak sok évtizede a legkülönbözőbb területeken (részecske- és magfizika beleértve a neutronfizikát is, elektronhéj fizika, gyorsítók fejlesztése és alkalmazása, anyagtudomány, környezettudomány, stb.).

A Nagyerdőalja városnegyed északi területén alakult ki a város egyik legjelentősebb *sport és oktatási központja*. Az előbbi részét képezi a Hódos Imre Rendezvénycsarnok, a Főnix Csarnok és a Debreceni Sportuszoda. A 2002-ben átadott Főnix Csarnok a vidéki Magyarország legnagyobb befogadóképességű (8.000 fős) rendezvénycsarnoka, amely különböző sportversenyek (pl. szerenkénti tornász VB, jégkorong VB, kézilabda EB) nemzetközi szintű lebonyolítása mellett időszakos vásárok (pl. Hajdúép Építési és Lakberendezési Szakkiállítás) és koncertek (pl. Deep Purple, Bryan Adams, Joe Cocker) megrendezését is lehetővé teszi. A 2006-ban átadott *Debreceni Sportuszoda* Magyarország egyik legmodernebb sportlétesítménye. Különlegességét az adja, hogy 50 méteres versenymedencéje egy mozgatható fal segítségével 25 vagy 33 méteressé is átalakítható. A komplexumban tanmedence, jacuzzi, finn szauna és termálvizes kültéri medence is található. A létesítmény átadása óta számos jelentős sporteseménynek adott otthont (pl. Vízilabda Magyar Kupadöntő, Országos Rövidpályás Úszóbajnokság-2006), emellett 2007. decemberében itt rendezték meg a 11. Rövidpályás Úszó Európa-bajnokságot.

A városnegyed *magasabb szintű oktatási szerepkörét* a Debreceni Egyetem jelenléte biztosítja. Az 1990-ig a szovjet hadsereg által használt egykori tüzerlaktanya területének kezelői jogát a rendszerváltás után az egyetem kapta meg, és az egykori épületek felújítása,

valamint új beruházások megvalósítása eredményeként az egyetem több egysége is itt talált végleges elhelyezést (pl. Közgazdaságtudományi Kar, Állam- és Jogtudományi Kar, Lovarda Egyetemi Szórakoztató Központ, Társadalomtudományi Könyvtár, DE TEK Gazdasági Igazgatóság, DE Gazdasági Főigazgatóság). Emellett a tervek szerint ezen a területen valósul meg a Debrecen Fejlesztési Pólus Szilícium Mező kulcs-projektjének egyik legfontosabb beruházása, az Informatikai Kar új épülete, amelyben a tervek szerint az egyetemi kutatások eredményeit hasznosító kis- és középvállalkozások is helyet kapnának.

A *kiskereskedelem és vendéglátás* helyzetét elemezve a városrész ellátottsága jónak mondható, és külön kiemelendő a panziók vonatkozásában tapasztalható kisebb koncentráció, amely elsősorban a Nagyerdő közelségével indokolható. A gazdasági funkciók inkább csak a kiskereskedelemre koncentrálódnak, viszont itt található Alföldi Tej Értékesítő és Beszerző Kft. székhelye, amely a város 10 legjelentősebb vállalatának egyike volt a 2006-os nettó árbevétel alapján.

A városrész a közösségi közlekedés eszközeivel *jól megközelíthető*: a legfontosabb szerepet a villamos tölti be, emellett a nyugati részeken az autóbusz, míg a keleti részeken a trolibusz játszik kiegészítő szerepet.

A városrész **problémái** közé tartozik a már korábban említett társasház-építések további folytatódása, valamint a *belső úthálózat alacsony színvonala*.

A Villanegyed városrész SWOT-elemzése

<p>Erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lakosság kedvező végzettségi viszonyai - kedvező természeti környezet - jó megközelíthetőség - megfelelő intézményi ellátottság - a városrész kedvező lakossági megítélése 	<p>Gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lakosság elöregedése - a belső utcahálózat rossz minősége
<p>Lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - növekvő igény a kedvező természeti környezetben fekvő lakások iránt 	<p>Veszélyek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a társasház-építési hullám felerősödése

4.5. Kertváros

A Kertváros városrész a Lakótelepek mellett Debrecen másik nagy népességtömrődését jelenti, viszont a lakótelepektől eltérően ebben a városrészben 1990 és 2001 között tovább növekedett a lakosságszám, valamint döntő mértékben a családi házas beépítésnek

köszönhetően a népsűrűség is sokkal kisebb. Az U alakban elhelyezkedő városrész több városnegyedet foglal magában. A *Délnyugati kertváros* részei a Széchenyikert, Postakert és a Vargakert, a *Déli kertváros* részei a Tégláskert, a Boldogfalvikert, a Kerekestelep és a Homokkert, a *Keleti kertváros* részei a Júliatelep, a Hőforrás, a Csapókert, a Sámsonikert, a Gerébytelep, a Veres Péter kert, a Kincseshegy, a Pércsikert, a Biharikert és a Kondoroskert. A *Délkeleti kertváros* a Lencztelepet, az *Észanyugati kertváros* az Akadémiakertet, Nyulast, Tócióligetet és Úrrétjét, a *Nyugati kertváros* Köntöskertet, Csigekertet, Kertvárost, a Hatvan utcai kertet és Lóskúti városrészt foglalja magában (utóbbi a lakótelepi jellegű Tócióvölgy és az ipari jellegű Téglagyár határán az elmúlt években beépült lakóterület), valamint a Kertváros városrészhez tartozik még a *Nagysándortelep* is.

A Kertváros városrésze 1990 és 2001 között tehát a *népességnövekedés* volt a jellemző, ez azonban igen egyenetlenül oszlott meg az egyes negyedek között. A legnagyobb mértékű gyarapodást a Lencztelep esetében lehetett megfigyelni, amelynek a kiépítése az 1990-es években zajlott le, míg a legkisebb növekedés a Nagysándortelepen ment végbe (ez utóbbinak érdekessége, hogy a vizsgált időszakban csökkent a lakás-szám, vagyis a lakosság-szám-növekedés a laksűrűség emelkedésével járt együtt). A többi városnegyed esetében a növekedés mértéke 15-20% között változott, és főleg azon térségekre koncentráldott, amelyekben egyrészt a korábbi családi házakat egyre nagyobb számban váltották fel társasházak (pl. Széchenyikert, Postakert, Hatvan utcai kert), másrészt a város peremén helyezkedtek el, így volt lehetőség a további bővülésre (pl. Júliatelep, Hőforrás, Veres Péter kert, Kondoroskert, Úrrétje).

A 2001-es népszámlálás óta eltelt folyamatokat elemezve megállapítható, hogy a Kertváros városrészben *több jelentős lakópark-beruházás* is lezajlott, amelyek pozitív irányba befolyásolták az adott terület lakosság-számát (növekedés ment végbe) és korösszetételét (fiatalodás tapasztalható). Ezek közül ki kell emelni a Tócióliget területén végbement családi házas építkezést (Liget lakópark), amelynek eredményeként a korábbi lakatlan területen egy több száz családi házból álló, fiatalkorú és magas iskolai végzettségű népesség által lakott városnegyed jött létre, valamint az Úrrétje rész további északi irányú kibővülését. Kisebb jelentőségűnek tekinthető a Mediterrán lakópark (Csigekert), a Főnix lakópark (Sámsonikert), Fészek lakópark (Lóskúti városrész – itt a lakópark mellett igen jelentős számú családi ház is épült), valamint a Széchenyikertben és Hatvan utcai kertben végbement további társasház-építések.

A 2001 utáni lakosságszám-bővülés harmadik forrását a város déli és keleti határán elhelyezkedő kertségek jelentették (Kerekestelep, Lencztelep, Júliatelep, Veres Péter kert), amelyekben az elmúlt időszakban jelentős számú családi ház épült.

A városrész *lakásvizonyait* tekintve 1990 és 2001 között jelentős lakásszám-emelkedés az Északnyugati és a Délkeleti városnegyedben ment végbe, míg a Nagysándortelepen csökkent a lakások száma. A lakások komfortfokozatát vizsgálva a lakosságszám-növekedés és a végzettségi viszonyokban bekövetkezett jelentős pozitív irányú elmozdulás fényében az első pillantásra meglepőnek tűnhet a Délkeleti és a Nyugati városnegyed rosszabb mutatója (a Nagysándortelep helyzete nem meglepő), ami arra vezethető vissza, hogy a kedvező események az illető városrészek bizonyos területeire koncentráálódtak, az építkezések által nem érintett területeken alapvetően konzerválódtak a korábbi viszonyok.

A népesség *korösszetételét* vizsgálva megállapítható, hogy a városrész, és különösen egyes városnegyedei, jobb értékekkel rendelkeznek, mint Debrecen egésze. A kedvező helyzet egyrészt azon városnegyedekre jellemző, amelyek lakosságszáma 1990 és 2001 között jelentős mértékben emelkedett (pl. Délnyugati városnegyed, Délkeleti városnegyed, Északnyugati városnegyed), másrészt ide sorolható a már korábban említett, és sajátos jegyekkel rendelkező Nagysándortelep is. A változás irányát tekintve jelentősebb előregedés tapasztalható egyrészt a már 1990-ben is kedvezőtlen korszerkezettel rendelkező városnegyedekben (pl. Délkeleti városnegyed, Északnyugati városnegyed), másrészt a Déli városnegyedben, ahol a további növekedési lehetőségek korlátozottsága (fiatal házasságokat vonzó új lakások kialakításának a nehézsége) idézte elő ezt a helyzetet. Jelentősebb fiatalodás ment végbe a már korábban említett Nagysándortelepen, valamint a Nyugati városnegyedben (ez utóbbi elsősorban a Hatvan utcai kertben végbement társasház-építkezésekkel indokolható).

A városrész lakosságának *végzettségi viszonyait* vizsgálva kiemelkedően jó adatokkal rendelkezik az Északnyugati városnegyed (Akadémiakert – angol típusú sorházak, Úrrétje – angol típusú sorházak, családi házak), amely már az 1980-as évek második fele óta a város egyik elit-negyedének számít, és ez a jelleg az elmúlt időszakban tovább erősödött. A belvároshoz közeli fekvésének és kedvező történelmi örökségének köszönheti városi szinten kedvező értékét a Délnyugati városnegyed, amelyen belül elsősorban Széchenyikert és Postakert rendelkezik kedvező értékekkel (a Vargakert helyzetét a terület középpontjában található kisebb lakótelep rontja le). Az ellenkező végletet a Nagysándortelep jelenti,

amelynek az értékei – az 1990-es évtizedben megfigyelhető, ugyanakkor részben az alacsony kiinduló bázisnak is köszönhető, növekedés ellenére – rendkívül kedvezőtlenek.

Az 1990-es és 2001 között a képzettségi viszonyokban bekövetkezett változás mértékét tekintve a legnagyobb arányú pozitív elmozdulás a már korábban említett Nagysándortelep mellett egyrészt a Délkeleti városnegyedben (a kiépülő Lencztelep egyre népszerűbbé vált a magasabb végzettségűek körében is), másrészt a Nyugati városrészben (itt elsősorban a Hatvan utcai kertben felépült társasházak jelentettek vonzerőt) figyelhető meg.

A lakosság *foglalkoztatottsági* helyzetét elemezve az egyes városnegyedek között igen jelentős eltérések figyelhetőek meg. Ennek ellenére általános szabályként leszögezhető, hogy a legrosszabb helyzetben a Nagysándortelep, míg a legjobb helyzetben a Délnyugati, a Nyugati, az Északnyugati és a Délkeleti városnegyedek vannak. A foglalkoztatottak 15-64 éves népességen belüli aránya és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők 15-59 éves korosztályon belüli aránya esetében az Északnyugati és a Délkeleti városnegyedek kissé kedvezőtlenebb adatai azzal magyarázhatóak, hogy ott még igen magas a középiskolai tanulmányaikat folytató 15-18 éves korcsoport aránya, ami rontja az érintett mutatók értékét.

A városrész *intézményekkel* való ellátottságát tekintve több esetben is meg lehet figyelni az alapellátáson túlmutató intézmények jelenlétét. Egyrészt az *oktatási intézmények* területén a kollégiumok vonatkozásában tapasztalható egy kisebb koncentráció (pl. Postakert – Györffy István Középiskolai Kollégium, Hallássérültek Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézetén belül működő kollégium, Akadémiakert – DE Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma: Mezőgazdaságtudományi Kar, Agrár- és Vidékfejlesztési Kar, Sámsonikert - DE Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma: Műszaki Kar), míg a *szociális intézmények* vonatkozásában az egyéb szociális intézményeknél (ide elsősorban a DMJV Reménysugár Otthona keretében működő lakásotthonok tartoznak, amelyek a kellemes lakókörnyék miatt települtek a kertségekbe). Emellett kiemelendő, hogy a Hatvan utcai kert (Nyugati városnegyed) területén működik a Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat Kenézy Gyula Kórháza, valamint ott található a TESCO szupermarket és az ELECTRO WORLD műszaki áruház is.

A Kertváros városrészbe tartozó kertségek között sajátos helyzetet foglal el a Nyugati városnegyedbe tartozó Köntöskert és a Csigekert, valamint a Keleti városnegyedbe tartozó Júliatelep. A hosszú ideig családi házas övezetként működő Köntöskertet és Csigekertet az 1960-as évek végén könnyűipari területnek jelölték ki, és ennek szellemében több ipari üzem is települt ide (pl. MEDICOR Orvosi Műszergyár, TANÉRT gyáregysége, Alföldi Nyomda,

Hajdúsági Tejipari Vállalat, Hajdú-Bihar megyei Textilfeldolgozó Vállalat, Hajdú-Bihar megyei Sütőipari Vállalat), részben megváltoztatva a városrész jellegét. A rendszerváltás után az érintett üzemek egy része tönkrement (kivételt jelent például az Alföldi Nyomda, a Hajdúsági Tejipari Vállalat – új neve Friesland Rt., vagy a MEDICOR, amely több kisebb céggé alakult át), és a helyüket kereskedelmi cégek (pl. Szuper Fashion Divatáru Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., autókereskedések), vagy lakóparkok (pl. Mediterrán Lakópark) foglalták el. Emellett a két kertváros kedvező fekvését (a 2x2 sávós 33. számú főközlekedési úton a terület könnyen megközelíthető) kihasználva a korábbi beépítetlen területekre is több kereskedelmi egység (pl. Baumax, Euronics, Diego, TTL) települt.

A Júliatelep speciális helyzetét az adja, hogy területén épült fel az 1950/60-as évek folyamán a Magyar Gördülőcsapágy Művek debreceni gyáregysége, amely hosszú ideig a város egyik legfontosabb vállalatának számított. A rendszerváltás után a cég több részre szakadt, és az egyes elemeket külön-külön privatizálták. Az egykori üzem legnagyobb részét hosszú ideig az FAG Magyarország Ipari Kft. foglalta el, a cég ipari parkba (Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park) történő kiköltözése ugyanakkor felveti a terület további hasznosítási módjának a kérdését.

A városrészrel kapcsolatban felmerült **problémák** több ágazatban is jelentkeznek. Egyrészt Keleti, a Déli és a Délkeleti városnegyedek *kereskedelmi egységekkel való ellátása* döntő mértékben a kisebb alapterületű üzletekre korlátozódik (a Délkeleti városnegyedben a relatív értékek is rendkívül alacsonyok), így a nagyobb vásárlások lebonyolításához a lakosságnak a város más részeibe kell utaznia (ezt a problémát csak részben enyhíti a Déli városnegyedről délre, a Mikepércsi úton a közeljövőben megnyíló ALDI diszkont áruház). A fentiek mellett még két terület mutat alacsony értéket a kiskereskedelmi egységekkel való relatív ellátottság viszonylatában: a Nagysándortelep és az Északnyugati városnegyed. Az előbbi elsősorban a városnegyed alacsonyabb jövedelmű lakosságával magyarázható (erre közvetlen adatok nincsenek, de a végzettségre, foglalkoztatottságra vonatkozó mutatókból egyértelműen kikövetkeztethető), ellátottságát ugyanakkor nagymértékben javítja a tőle északra kialakult kereskedelmi központ (pl. METRO, CORA hipermarket, Park Center, Stop.Shop bevásárlóközpontok). Az Északnyugati városnegyed kedvezőtlen helyzete elsősorban gyors kiépülésével van kapcsolatban (ez különösen igaz az Úrrétje és a Tócióliget esetében), igaz ugyanakkor az is, hogy az itt letelepedő tehetősebb népesség számára nem okoz nagyobb gondot a személygépkocsival történő bevásárlás.

Másrészt elsősorban a gyorsan növekvő keleti területen jelent problémát a *megfelelő oktatási intézmények* (döntő mértékben óvodák) *hiánya*, ami miatt a szülők gyakran a város más részeiben található intézményekbe kénytelenek szállítani a gyerekeket. Ez a feszültség a Veres Péter utcán a közeljövőben átadásra kerülő óvoda révén remélhetőleg némileg enyhülni fog. Harmadrészt a városrészbe tartozó negyedek jelentős részéből hiányoznak mindazon közösségi létesítmények/intézmények, amelyek fontos szerepet játszhatnának a lakosság megszervezésében.

Főleg a Keleti városnegyed északkeleti részén és a Délkeleti városnegyedben okoz nehézséget a *közlekedés*: ezeket a területeket csak 2x1 sávú út köti össze a belvárossal, és ez a tény elsősorban a reggeli és délutáni órákban okoz jelentős közlekedési zsúfoltságot. Különösen nagy a forgalom a Sámsoni úton, amely a Debrecen egyik leggyorsabban növekvő elővárosa, Hajdúsámson felől érkező forgalmat is lebonyolítja, ugyanakkor a Debrecen-Nyíregyháza vasúti fővonal szintben keresztezi ezt az utat. Emellett szintén elsősorban ezekben a városnegyedekben vannak olyan területek, amelyek a közösségi közlekedés tekintetében rossz megállóhelyi lefedettséggel rendelkeznek, azaz kívül esnek a megállótól számított 300 méteres gyaloglási távolságon. Hasonló problémák jelentkeznek az új évezred első évtizedében kiépült Tócsóliget, valamint az észak felé kibővült Úrrétje esetében is: az előbbi közösségi közlekedéssel történő megközelítése jelenleg még nem megoldott, és a személygépkocsi-forgalom számára is csak néhány 2x1 sávú utca áll rendelkezésre.

A Kertváros városrész SWOT-elemzése

Erősségek - növekvő lakosság, fiatalos korszerkezet - családi házas lakókörnyezet biztosítása	Gyengeségek - egyes negyedek megközelíthetősége nem megfelelő - egyes területek oktatási és közösségi intézményekkel, valamint kereskedelmi egységekkel való alacsony szintű ellátottsága
Lehetőségek - a lakosság növekvő igénye a családi házas lakókörnyezet iránt	Veszélyek - pénzhiány miatt elmarad az infrastruktúra fejlesztése

4.6. Ipari üzem terület

Az Ipari üzem terület városrész a Debrecen gazdasági életében kiemelkedő szerepet betöltő városnegyedeket foglalja magában. A *Nyugati Iparterület* magját két ipari park címmel rendelkező objektum alkotja. A Nyugati Ipari Park Debrecen 1970-es években létrejött ipari

övezetében helyezkedik el, és barnamezős ipari parkként 2000-ben kapta meg a címet. A 100%-ban kihasznált területen 30 hektáron jelenleg 90 vállalkozás működik (pl. Hajdúflex Kft., Hajdúferr Kft., Betongyár 97 Kft., Köng Holz Kft.), amelyek 1.111 főt foglalkoztatnak.

A Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park zöldmezős ipari parkként 1997-ben jött létre, és az objektum területén működő üzemekben foglalkoztatottak létszáma 2006 végén elérte a 3.000 főt. A park 40 hektáros területe az elmúlt években lezajlott beruházások hatására már 100%-ban megtelt. A betelepült hét vállalat közül a legjelentősebbnek a National Instruments Europe Kft. (elektronikai eszközök gyártása, logisztika, szoftver-fejlesztés) és az FAG Magyarország Ipari Kft. (kúpörgős csapágyak gyártása) tekinthető, amely vállalatok a 2006-os nettó árbevétel alapján a debreceni TOP-10-be tartoztak. Emellett jelentős vállalat még a Bumet Hungary Kft. (autóalkatrész-gyártás) és a Hungaerotech Kft. (repülőgépjármű alkatrészek gyártása) is. A telítődés miatt jelenleg folyik a parkhoz csatlakozó 16,2 ha-s területen a további vállalati betelepülések feltételeit biztosító infrastruktúra kialakítása.

A termelő üzemek mellett a terület gazdasági életében az utóbbi időben egyre fontosabb szerepet töltenek be a kereskedelmi egységek. A városnegyedben található a CORA szupermarket, az ALDI diszkont áruház, a Stop.Shop bevásárlóközpont (pl. Intersport – sportruházat, Müller – drogéria, Office Depot – irodaszerek, Takko – ruházat), a Park Center bevásárlóközpont (pl. Hervis – sport, Vögele – ruházat, Humanic – cipő, Elektro Pont – műszaki cikkek), és a tervek szerint 2008 tavaszán átadják a KIKA bútoráruházat is.

A Délnyugati Iparterület városnegyed a Kétútköz és a Basahalom egységeket foglalja magában, és területének döntő részén a Debreceni Vízmű Zrt. szennyvíztisztító telepe foglal helyet.

A Keleti Iparterület városnegyed Debrecen legrégebbi ipari övezetének tekinthető, ahol a XIX. század végétől a város iparát szimbolizáló vállalatok (pl. Dohánygyár, MÁV Járműjavító, Közvágóhíd, Börgyár) telepedtek le. A második világháború után (elsősorban az 1960/70-es években) tovább erősödött a terület ipari jellege (ekkor települt ide például a Konzervgyár, a Baromfifeldolgozó Vállalat és a Tisza Cipőgyár), emellett ugyanakkor új funkcióként megjelent a kereskedelem-raktározás (pl. Kelet-magyarországi Cipőnagykereskedelmi Vállalat, AGROKER, MERKUR Személygépkocsi-értékesítő Vállalat). A rendszerváltás következtében az övezetben működő, termelő tevékenységet folytató vállalatok jelentős része csődbe jutott (az egyedüli kivételt a Debreceni Hús Zrt. jelenti, amelyet a 2006-os árbevétel alapján a város 10 legjelentősebb cége között tartanak

nyilván), és így folyamatosan megváltozott a terület gazdasági jellege. Egyrészt tovább erősödött a kereskedelmi-raktározási funkció (pl. Körös Bútoráruház, Tüzipker Kft.), másrészt pedig elsősorban a belvároshoz közel elhelyezkedő részen új tevékenységet jelentek meg. Utóbbiak közül kiemelhetők a szoftverfejlesztéssel, telematikai rendszerek kidolgozásával és magas szintű call center szolgáltatásokkal foglalkozó amerikai Ygomi Europe Kft. debreceni leányvállalatai (SEI Europe Kft., Connexis Kft., ROC Development Hungary Kft.), amelyek a Dohánygyár egykori területén közel 250 főt foglalkoztatnak. A tervek szerint ezen a részen nyílik majd meg Debrecen első magánkórháza.

A Keleti Iparterületen működik a *DELOG Debreceni Logisztikai Központ és Ipari Park* (az objektum az Ipari Park címet 1999-ben kapta meg), amelynek alapterülete 25,7 ha, és területén 661 főt foglalkoztatva 21 cég működik. Az objektum gerincét logisztikai szolgáltatásokat biztosító cégek alkotják, és fejlettségére jellemző, hogy 2001-ben bekerült az országos logisztikai szolgáltató központok körébe, 2007-ben pedig elnyerte az intermodális logisztikai szolgáltató központ minősítést is.

Az *Északi Iparterület* városnegyed a Nagyerdő területén működő TEVA-BIOGAL Gyógyszergyárat foglalja magában. Az üzemet 1952-ben alapították Hajdúsági Gyógyszergyár néven, és 1960-ban egyesült az 1912-ben, a debreceni Rex-testvérek által létrehozott, majd a második világháború után Debreceni Gyógyszergyár néven működő vállalattal. A cég az 1970-es években vette fel a kapcsolatot a nyugati gyógyszeriparral, és az 1980-as években gyógyhatású kozmetikai termékeket is gyártott (pl. Helia-D márkájú termékek). A vállalat a 2006-os nettó árbevételt tekintve Debrecen legjelentősebb cége. A vállalat szomszédságában működött hosszú ideig a Kossuth Lajos Tudományegyetem Kun Béla Kollégiuma (később Benczúr Gyula Kollégium), amely indokolja az 1990-es magas lakosságszámot és az egyoldalú korstruktúrát. A kollégium bezárására az új évezred elején került sor.

A jövőbeli fejlesztések szempontjából a legnagyobb lehetőséget a város déli részén elhelyezkedő *Déli Iparterület* jelenti, amely logisztikai szempontból kiváló adottságokkal rendelkezik. A belvárosból gépjárművel néhány perc alatt elérhető, a 2x2 sávú Szeged felé vezető 47-es számú főútvonal mellett helyezkedik el, az Ukrajnába vezető 4. számú főút is a közelben található, a későbbiekben pedig közvetlen összeköttetés kerül kialakításra a Debrecen elkerülő gyorsforgalmi úttal. Fekvését jelentősen javítja, hogy szomszédságában található a Debreceni Nemzetközi Repülőtér, és az 500 méterre haladó Debrecen-Nagykerek

vasútvonaltól iparvágány építhető ki. Az ipari park infrastruktúrájának a kialakítására a tervek szerint 2008/2009 folyamán kerül sor.

A *Debreceni Egyetem – Tudományos, Technológiai és Innovációs Park (DE TTIP)* a város jelenleg kiépülés alatt lévő zöldmezős ipari területe, amely a Nyugati Ipari Parktól északra, Debrecen külterületi részén helyezkedik el. Az egyetem 1999-ben döntött a fejlesztés elindításáról, majd miután DMJV közgyűlésének határozata alapján a 25 hektáros területet ipari területté minősítették, még ebben az évben sikerült elnyerni az ipari park címet (akkor még Agrár Park néven). A Debreceni Egyetem kutatási-oktatási tevékenységére, valamint a régió húzóágazataira és komparatív előnyeire alapozva a park célja olyan, a régió gazdaságfejlesztését támogató, nemzetközi szinten is jelentős innovatív környezetet és tudományos technológiai platform létrehozása, amelyben a legmagasabb szinten adottak a tudásintenzív vállalkozások létrejöttéhez és optimális fejlődéséhez szükséges feltételek.

Az alpinfrastruktúra kiépítésének első üteme már lezárult (víz-, szennyvízhálózat, csapadékvíz elvezető rendszer, hírközlési alépítmény, gázhálózat és 450m út), jelenleg az infrastruktúra-fejlesztés második üteme van folyamatban, amely várhatóan 2008 nyarán készül el. A területen már elkezdődött egy 1200 fő számára munkahelyet biztosító informatikai szolgáltató épület létrehozása (IT Services Hungary Kft. – Call Center). A folyamatban lévő projektek között szerepel továbbá egy Inkubátorház és szolgáltató központ építése, amely egyrészt a parküzemeltetésnek és az egyéb kiszolgáló tevékenységeknek biztosít helyet, másrészt pedig inkubátorház funkciója révén az egyetemi profilba illeszkedő és/vagy egyetemi tulajdonú spin-off és start-up vállalkozások számára biztosít megfelelő környezetet. A Pharmapolis gyógyszer és funkcionális élelmiszeripari klaszter-iniciatíva keretében egy Kísérleti Élelmiszertechnológiai Labor („Pilot plant”) és Analitikai Laborbázis kialakítása is elkezdődik, ahol növényi és állati eredetű nyersanyagokat (gabonafélék, zöldségek, gyümölcsök, gyógynövények, tej és hústermékek) feldolgozó kísérleti élelmiszeripari technológia- és termékfejlesztő kutatóközpont létesítését tervezik.

A részletesen bemutatott gazdasági funkció mellett a városrész egyes területei (a Nyugati, a Délnyugati és főleg a Keleti városnegyed) rendelkeznek bizonyos *lakófunkcióval* is, ez azonban elhanyagolhatónak tekinthető (erre utalnak a 2008-as alacsony népsűrűségi értékek is). A későbbiekben ennek a visszaszorítására kell törekedni különösen annak fényében, hogy a különböző intézményekkel (pl. oktatási, egészségügyi) történő ellátottsága

igen alacsony színvonalú, és döntő mértékben csak a szomszédos városrészek által biztosítható.

A városrész *közösségi közlekedéssel* történő megközelíthetősége a régi ipari területek esetében jónak mondható, az új ipari parkokat ugyanakkor még nem sikerült megfelelően bekapcsolni a város közlekedési hálózatába. Elsősorban az okoz problémát, hogy az autóbuszok menetrendje nem mindig illeszkedik a vállalatok munkarendjéhez.

Az Ipari Üzem terület városrész SWOT-elemzése

<p>Erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - kiépült, illetve kiépítés alatt álló infrastruktúra - szabad területek közelsége, amelyek lehetővé teszik a további bővítést - egyetemi tudásbázis megléte 	<p>Gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - egyes negyedek nem megfelelő megközelíthetősége - a vonalas infrastruktúra kiépítésének jelentős költségei - a lakosságot szolgáló intézmények nem megfelelő színvonala
<p>Lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a külföldi befektetők növekvő érdeklődése Debrecen irányában 	<p>Veszélyek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a város vetélytársainak jobb kínálata

4.7. Nagyerdő

A Nagyerdő városrész *népességi viszonyait* (mivel a népszámlálások keretében a lakónépesség felmérésére kerül sor) alapvetően befolyásolják az ott működő intézmények: a városnegyedben található a Debreceni Egyetem több diákotthona, valamint Debrecen Megyei Jogú Város Idősek Háza és Idősek és Gyengénlátók Otthona. A lakosságszám-változás háttérében ezen intézmények növekvő kapacitása áll (pl. új kollégiumok átadása), a *korösszetételre* (rendkívül magas „öregedési index” értéke) pedig a szociális intézmények jelenléte nyomja rá a bélyegét.

A *végzettségi viszonyok* szempontjából a városrész igen nagy szélsőségekkel rendelkezik: a szociális intézményeket magában foglaló városnegyedben igen kedvezőtlenek e a mutatók (felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában – 4,62%, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon belül – 24,73%), míg az egyetemet magában foglaló városnegyedben éppen fordított a helyzet, ami az ott található professzori villáknak köszönhető (felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában - 41,72%, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon belül – 0,68%).

A Nagyerdő városrész *legfontosabb funkciója* – mint az már a korábbi fejezetekből is kiderült – nem a lakó-, hanem *az oktatási és a rekreációs szerepkör*. Az előbbi a több debreceni felsőoktatási intézmény integrációjából 2000-ben létrejött Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok (TEK) és az Orvos- és Egészségtudományi Centrum (OEC) egységeinek több karához (a TEK esetében a Bölcsészettudományi Kar, a Természettudományi és Technológiai Kar valamint az Informatikai Kar, az OEC esetében pedig az Általános Orvostudományi Kar, a Gyógyszerésztudományi Kar és a Fogorvostudományi Kar) kötődik. A nevezett intézmények mind az oktatásban, mint a kutatásban (az OEC karai emellett a gyógyításban is) fontos szerepet töltenek be, és nagymértékben hozzájárulnak a város regionális szerepköréhez.

A városrész több *intézményével* is fontos szerepet tölt be Debrecen idegenforgalmában, valamint a helyi lakosság kikapcsolódásában. A területen található a Nagyerdei Kultúrpark, amely két egységből áll. Az 1958-ban, Magyarországon Budapest után másodikként alapított Állat- és Növénykert a Nagyerdő védett, 17 hektáros területén mutatja be 5 földrész 165 állatfajának közel 1.500 egyedét. Ritka, egzotikus állatok mellett a az ősi magyar háziállatok is megtekinthetők. A kulturpark másik egysége az 1960-ban alapított Ludas Matyi Vidámpark, amely a Tiszántúl legnagyobb állandó szórakoztató parkja. Területén több mint 15 játék (pl. gyermekvasút, óriáskerék) várja a látogatókat. Ezek közül külön kiemelhető az 1800-as évek végén készített, és napjainkban már ipartörténeti emlékeknek számító lovasforgó, valamint az Elvarázsolt Kastély, ahol a magyar népmesék jeles alakjaival lehet találkozni.

Az Aquaticum Gyógy- és Fürdőközpont egyik részét képező gyógyfürdő már 1960 óta kiemelt gyógyhelynek számít, ahol különböző hőfokú termálmedencék, gőzkamrák, fedett és nyitott termálvizes medencék találhatók, amelyek számos egészségmegőrző szolgáltatás mellett 40 féle gyógyvízre alapozott kezelést biztosítanak a vendégek számára. A Nagyerdő évszázados tölgyeivel körülvett komplexum termálfürdője egész évben, míg strandfürdője májustól szeptemberig fogadja a látogatókat. 2003 nyarán nyitotta meg kapuit közel ötezer négyzetméteren a fedett Mediterrán Élmenyfürdő komplexum, ahol pezsgőfürdő, sodrómedence, hullám-úszó-játszó medencetér, sodróbarlangfürdő, dögönyöző vízszugár, barlangfürdő vízeséssel, víz alatti masszázss, 11 gyermekcsúszda és 5 csobbanó medence várja a látogatókat.

A városrész harmadik összefüggő egysége a kb. 19 hektáron elterülő Debreceni Sportközpont, amelynek részét képezi a Gyulai István Atlétikai Stadion és Edzőközpont, a

város szabadtéri műjégpályája, a DVSC labdarúgócsapatának villanyvilágítással ellátott pályája, egy 1.000 fős sportcsarnok, Kelet-Magyarország legnagyobb extrém parkja, egy nemzetközi szabványnak megfelelő (kerítéssel, villanyvilágítással, vízelvezető rendszerrel ellátott) 105 x 68 méter méretű műfüves labdarúgópálya, valamint egy 40x20 méteres melegítő pálya, több tenisz-, kosárlabda- és kispályás labdarúgópálya.

A Nagyerdő idegenforgalmi szerepkörével szoros kapcsolatban áll a *kiskereskedelmi-vendéglátási* egységek vonatkozásában tapasztalható koncentráció: a város 13 szállodájából 6 (ebből 3 négycsillagos) a városrész területén működik (a Hotel Postás pedig a Nagyerdő határán található), emellett a kereskedelmi, de különösen a vendéglátási egységek relatív értékei jelentősen meghaladják a városi átlagot.

A városrész közösségi közlekedéssel történő *megközelítése* megfelelő, a természeti környezet védelme miatt a legfontosabb szerepet a villamos és a trolibusz játssza.

A terület további, a korábbinál magasabb szintű hasznosítását azonban több természeti és építészeti **probléma** is nehezíti, amelyek megoldása az elkövetkező időszak fontos feladata lesz. A *természeti* problémák között a legfontosabb, hogy különböző okok miatt (pl. a Debrecen vízellátásában nagy szerepet játszó nagyerdei ivóvíz-kutak elvonják a talajvizet az erdő gyökérzetétől, az egyre szélsőségesebbé váló időjárás következtében az érkező csapadék mind aránytalanabban oszlik el) a talajvízszint egyre mélyebbre süllyed, és ennek következtében fokozatos kiszáradás fenyegeti a Nagyerdőt. Ez azt jelenti, hogy megfelelő beavatkozás hiányában a cívisváros egyik látványosságának számító, természetvédelem alatt álló területén - a szakemberek szerint - néhány évtizeden belül az erdő sok értéke elpusztulhat, teljesen kiszáradhatnak például a híres kocsányos tölgyesek.

Az *építészeti* problémák alapvetően két részre oszthatók. Egyrészt a városrészben több olyan objektum is található (pl. Nagyerdei Kemping, Nagyerdei Szabadtéri Színpad, Rózsakert vendéglő), amelyek korábban fontos szerepet töltek be a város életében, jelenleg azonban kihasználatlanul állnak, és leromlott állapotuk inkább riasztja, mint vonzza a vendégeket. Másrészt a városrész több objektuma – bár jelenleg is használják – igen alacsony építészeti színvonalat képvisel (pl. Újvígadó, Csónakázótó, a fürdő szabadtéri része, Nagyerdei Stadion), és igazi vonzerővé csak alapos felújítás/modernizálás után válhatnak.

A Nagyerdő városrész SWOT-elemzése

<p>Erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - magas színvonalú turisztikai szolgáltatások - a felsőoktatásban és kutatásban betöltött kiemelkedő szerep 	<p>Gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a természeti és épített környezet egyes elemeinek a leromlása - nem megfelelő kapcsolat a felsőoktatás, a K+F szektor, illetve a gazdasági élet szereplői között
<p>Lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> - az idegenforgalom szerepének és a turisták számának a növekedése - az EU növekvő kiadásai a K+F területén - az innovációk növekvő szerepe a gazdasági fejlődésben 	<p>Veszélyek</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vetélytársak magasabb színvonalú kínálata

4.8. Józsa

Az 1980-as évek közepén Debrecenhez csatolt Józsa városrész a várostól északnyugati irányban 6 km-re, a 35. számú főközlekedési út mentén fekszik. A városrész az elmúlt években a Debrecenből kiköltözni szándékozók körében igen népszerűvé vált, és ennek köszönhető a városi szinten is jelentős mértékű *lakosságszám-növekedés*, amely az új évezred első évtizedében is tovább folytatódott. Mindezek fényében nem meglepő, hogy 1990 és 2001 között jelentős mértékben növekedett a városrészben a *lakások* száma, ugyanakkor az 1990 előtti időszak – a városrész szempontjából hátrányos – lakáspolitikájának következtében még mindig magas az alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya.

A lakosság *korösszetételét* nagymértékben befolyásolta, hogy a Józsára kiköltözők tekintélyes részét kiskorú gyerekekkel rendelkező családok alkották, és ennek következtében kb. 23%-kal nőtt a 0-14 éves korosztály létszáma. A városrész kiköltözők által kevésbé érintett, és a korábbi őslakosság által lakott részein (elsősorban a Debrecen-Tiszalök vasútvonaltól keletre eső területeken) ugyanakkor tovább folytatódott a népesség elöregedése, és ennek következtében az öregedési index kismértékben romlott (értéke azonban még így is sokkal jobb, mint a városi átlag).

A városrész lakosságának *végzettségi viszonyait* sajátos kettősség jellemzi: 1990 és 2001 között – elsősorban az újonnan érkezőknek köszönhetően – több mint kétszeresére emelkedett a 25 évnél idősebbek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, ennek ellenére mind ez a mutató, mind pedig az aktív korúakon belül legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya elmarad a városi értéktől. A lakosság

foglalkoztatottsági viszonyait tekintve alapvetően kedvező kép rajzolódik ki, a városrész mind a három mutató esetében a városi átlagnál kedvezőbb értékekkel rendelkezik.

A városrész *intézményekkel* való ellátottsága döntő mértékben az alapellátást biztosító intézményekre koncentrálódik, amelyek esetében bizonyos problémák is jelentkeznek. Ennek háttérében az áll, hogy a lakosság számának jelentős növekedésével nem tartott lépést az intézményhálózat fejlődése (ez különösen az óvodára és a több telephelyen működő általános iskolára igaz), ezek hiányában pedig a szülők kénytelenek sok gyereket a város egyéb területein található intézményekbe szállítani.

A városrész másik jelentős **problémája** (az *intézményhálózat* mellett) a *közlekedéssel* van kapcsolatban. Az elmúlt időszakban felújították ugyan a Józsat Debrecennel összekötő 35. számú főközlekedési utat, elmaradt ugyanakkor a korábban ígért 4 sáv kialakítása, és ennek következtében a reggeli és a délutáni csúcsforgalomban rendkívül nehéz és balesetveszélyes a közlekedés.

A városrész általános ellátottsági helyzetén jelentősen javított a 2007. tavaszán átadott, közösségi házat, könyvtárat, egészségügyi intézményeket és üzleteket (pl. TESCO-áruház) is magában foglaló Józspark, amely várhatóan valamelyest mérsékli a városrész és a központi belterület közötti forgalmat.

Józsa városrész SWOT-elemzése

Erősségek - növekvő lakosság, fiatalos korszerkezet - családi házas lakókönyezet biztosítása - a népesség javuló végzettségi viszonyai	Gyengeségek - a megközelíthetőség nehézségei - a vonalas infrastruktúra kiépítetlensége
Lehetőségek - a lakosság családi ház utáni igényének fennmaradása/növekedése	Veszélyek - pénzhiány miatt elmarad az infrastruktúra fejlesztése

4.9. Külső településrészek

A Külső településrészek városrész két részből áll: egyrészt magában foglalja a Józsan kívüli *egyéb belterületeket* (*Nagymacs, Kismacs, Pallag, Bánk, Haláp, Nagycsere, Ondód, Dombos*), másrészt ide tartoznak *a város külterületei* is (ezek közül a legjelentősebb lakóterületek: Biczó István-kert, Bayk András-kert, Halápi külterület, Nagycserei külterület).

A városrész *lakosságszámát* tekintve 1990 és 2001 között egy igen jelentős növekedés figyelhető meg, amely alapvetően azzal indokolható, hogy sok család nem tudta fizetni a

központi belterületen fekvő lakások fenntartási költségeit, és ezért döntött a távozás mellett. A városrész két városnegyede közül a nagyobb lakosságszám-növekedés az egyéb belterületekre jellemző, amelynek háttérében elsősorban ezek jobb elérhetősége áll.

A fentiek fényében nem tekinthető meglepőnek, hogy az 1990 és 2001 közötti körzetbeli *lakásszám-változás* jelentős mértékben meghaladta a városi értéket (mértéke a lakosságszám-változással összhangban nagyobb volt az egyéb belterületeken is), kedvezőtlen ténynek tekinthető ugyanakkor, hogy igen magas az alacsony komfortfokozatú lakott lakások aránya (ez különösen igaz a külterületekre). A városrész belterületi részein további növekedés viszont már csak korlátozottan volt biztosítható, amivel indokolható a 2001 és 2008 közötti mérsékelt népességszám-emelkedés. A külterületeken ugyanakkor nem jelentkezett ilyen korlát, és így jelentős növekedés volt megfigyelhető.

A városrész lakosságának *korösszetételét* vizsgálva a városi átlagnál jobb értékek jellemzőek, a két városnegyed között ugyanakkor ebben a vonatkozásban is bizonyos különbség állapítható meg. Az egyéb belterületek esetében az öregedési index jelentős mértékben emelkedett (növekedett ugyan a 0-14 éves korosztály száma, ezt azonban felülmúlta a 60-x korosztály számának a növekedése), igaz azonban az is, hogy a 2001-es érték debreceni viszonylatban igen kedvezőnek számít. A külterületek esetében ugyanakkor egy igen jelentős fiatalodás ment végbe, amely elsősorban a 60-x éves lakosság számának csökkenésére vezethető vissza.

A lakosság *végzettségi viszonyait* elemezve – bár 1990 és 2001 között jelentős pozitív irányú elmozdulás következett be – megállapítható, hogy ez a városrész Debrecen legkedvezőtlenebb adottságú területei közé tartozik. Az egyedüli kivételt a magasabb végzettségűek körében hosszú ideje igen népszerűnek számító, a központi belterülettől északra elhelyezkedő Pallag jelenti, ahol a 25-x korú népességből a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 2001-ben 28,68% volt, amely városi szinten a legmagasabbak közé tartozik. A lakosság *foglalkoztatottsági* helyzete szempontjából a városrész a városi átlagnál rosszabb mutatókkal rendelkezik, és a két városnegyede közül a külterületek helyzete tekinthető kedvezőtlenebbnek.

A városrész *intézményekkel* való ellátottsága elsősorban az alapszintű ellátást biztosító intézményekre terjed ki, amelyek döntő mértékben az egyéb belterületeken találhatóak (az általános iskolák alacsony száma azzal indokolható, hogy az intézmények napjainkban már valamelyik központi belterületi iskola tagintézményeként működnek).

A városrész a már korábban bemutatott lakófunkció mellett *bizonyos gazdasági szerepkört* is betölt (ez elsősorban a külterületekre igaz). Egyrészt, mint a foglalkoztatottak ágazatok szerinti megoszlása is mutatja (a 2001-es népszámlálás adatai szerint a foglalkoztatottak 11,7%-a dolgozik a mezőgazdaságban, szemben a városi 1,9%-os értékkel), szerepet játszik a város lakosságának mezőgazdasági termékekkel történő ellátásában. Másrészt (és ez elsősorban a belterülettől keletre elhelyezkedő Erdőpusztákra igaz) fontos szerepet tölt be a debreceni lakosság és részben a távolabbról érkezők rekreációs igényeinek a kielégítésében.

Az Erdőpuszták őshonos növényzetét az egykoron nagyobb kiterjedésű gyöngyvirágos tölgyesek jelentik, amelyek napjainkban már csak kisebb-nagyobb foltokban találhatóak meg. A táj történelmével, növény- és állatvilágával az Erdőpusztai bemutatóházban és a körülötte elhelyezkedő arborétumban ismerkedhetnek meg a látogatók, ahol egy 3 km-es tanösvény is található. A terület egyik legforgalmasabb és legjobban kiépített pihenőcentruma a Vekeri-tó mellett található, amely lehetőséget biztosít a horgászásra és a csónakázásra is. Emellett kiemelhető a Víg-kend Major Szabadidőközpont, amely széles körű lehetőséget biztosít minden korosztálynak a kellemes kikapcsolódásra és pihenésre (pl. autószozi, állatfarm ősi magyar fajokkal).

A városrésszel kapcsolatban felmerült **problémák** igen sok összetevőből állnak, és elsősorban a külterületekre jellemzőek. Egyrészt igen *alacsony szintű a vonalas közművekkel való ellátottság*, másrészt nem megfelelő az *intézményi ellátottság*, harmadrészt a városnegyed *közösségi közlekedési eszközökkel való megközelíthetősége* is döntő mértékben a határoló utakra terjed ki.

A Külső településrészek városrész SWOT-elemzése

Erősségek - növekvő lakosság, fiatalos korösszetétel - családi házas lakókörnyezet	Gyengeségek - a természeti környezet egyes elemeinek a leromlása - a lakosság rossz foglalkoztatottsági mutatói - a megközelíthetőség nehézségei
Lehetőségek - az emelkedő megélhetési költségek a központi belterületen	Veszélyek - pénzhiány miatt elmarad az infrastruktúra fejlesztése

4.10. Egyéb övezet

Az Egyéb övezet Debrecen lakosság által nem lakott három városnegyedét foglalja magában, viszont ezek a térségek különböző módon ugyan, de igen fontos szerepet játszanak a város életében. A *Debreceni Repülőtér* a város déli részén helyezkedik el. A második világháború után a szovjet hadsereg által használt katonai repülőtér 1991-ben került állami tulajdonba, majd 1994-ben vásárolta meg Debrecen Megyei Jogú Város önkormányzata. Az objektum Kelet-Magyarország legnagyobb burkolt kifutópályás, nemzetközi repülőtere, alkalmas szinte minden Európában üzemeltetett repülőgép fogadására és kiszolgálására. A repülőteret a 2078/2002. (IV.14.) Kormányhatározat az államilag támogatható két regionális nemzetközi kereskedelmi repülőtér egyikeként említi. A légikikötő nagyságánál és fekvésénél fogva nemzetközi személy és teherszállítási tranzit repülőtérré fejlődhet, egyben fontos katalizátorként hat a régió turizmusának és elsősorban gyógy-idegenforgalmának a fejlesztésére.

Az elmúlt években végrehajtott fejlesztések eredményeként a vidéki repülőterek közül elsőként nyerte el az ISO 2001:9001 minősítést, és 2004-ben állandó határátkelőhellyel és vámúttal rendelkező nemzetközi repülőtérré válhatott. A személyforgalom elsősorban az idegenforgalomhoz köthető charter-járatokat (pl. Bulgária, Görögország, Tunézia, Németország) foglalja magában (2004 - 14.476 fő, 2005 - 33.119, 2006 - 44.200 fő, 2007 – több mint 50.000 fő), a rendszeres légijáratok beindítását és a további fejlesztések megvalósítását ugyanakkor az önkormányzat csak külföldi befektetők bevonásával tartja megvalósíthatónak.

A *Debreceni Köztemető* a város északi részén, a 4. számú főközlekedési út mentén helyezkedik el, és 1932 óta működik a jelenlegi helyén. A temető jelenleg 56,3 hektárt foglal el, és a területén 55.000 sír, 3.000 urnahely és 300 sírbolt található. Központi épülete a Pohl Ferenc és Borsos József által szecessziós stílusban tervezett ravatalozó, amely Magyarország egyik legszebb ilyen funkciójú létesítménye. Az objektum egyre kevésbé képes kielégíteni a lakossági igényeket, és ennek következtében az elkövetkező 15 évben sor kerül egy 8 hektáros bővítésre, valamint több új kapu megnyitására.

A *Nagyerdőtölgyes* a Debrecen északról övező Nagyerdő még többé-kevésbé érintetlen részeit foglalja magában. A központi belterületen található Nagyerdő esetében említett talajvízszint-süllyedés ezen városnegyed esetében is problémát jelent, pozitív tényként lehet ugyanakkor megállapítani, hogy az eddigiek során az emberi tevékenység csak kisebb károkat okozott.

Az Egyéb övezet városrész SWOT-elemzése

Erősségek - jól kiépített repülőtér	Gyengeségek - nem megfelelő megközelíthetőség - természeti környezetet fenyegető veszélyek
Lehetőségek - a város kedvező fekvéséből adódó logisztikai lehetőségek	Veszélyek - a vetélytársak magasabb színvonalú kínálata

Debrecen IVS városrészeinek jelenlegi, valamint a jövőben fejlesztendő, szinten tartandó illetve háttérbe szorítandó **funkcióit** az 53. és 54 táblázatok mutatják be, amelyek a városrész szintű helyzetelemzés táblázatait tartalmazó következő (4.11.) fejezet végén található.

4.11. A városrész szintű helyzetelemzés összehasonlító táblázatai

39. táblázat

Az egyes városrészek lakónépesség-száma 1990-ben és 2001-ben, állandó népessége és népsűrűsége 2008-ban*

Városrész	1990 (fő)	2001 (fő)	2001/1990, (%)	2008 (fő)	Népsűrűség (fő/km ²)
1. Belváros	12.934	10.080	77,93	7.403	6.383,1
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	21.512	17.747	82,50	16.150	8.473,5
2.1. Nyugati	4.952	3.634	73,38	3.213	5.537,5
2.2. Északkeleti	16.560	14.113	85,22	12.937	9.758,5
3. Lakótelepek	85.622	78.399	91,56	68.762	12.158,5
3.1. Nyugati	24.645	24.932	101,16	22.536	10.135,4
3.2. Északnyugati	32.927	27.856	84,60	23.244	19.129,7
3.3. Libakert	6.783	5.733	84,52	4.677	17.892,5
3.4. Dobozykert	7.146	6.440	90,12	6.113	16.206,6
3.5. Wesselényi	2.608	2.466	94,56	1.989	7.013,0
3.6. Sóház	1.161	935	80,53	882	4.532,5
3.7. Ispotály	2.126	1.770	83,25	1.756	6.595,7
3.8. Epreskert	-	1.273	-	1.918	9.195,0
3.9. Sestakert	8.226	6.994	85,02	5.647	9.030,9
4. Villanegyed	13.793	12.229	88,66	10.169	5.961,6
5. Kertváros	58.083	65.678	113,08	70.118	2.489,6
5.1. Délnyugati	4.863	5.681	116,82	6.202	3.671,1
5.2. Déli	12.194	11.970	98,16	12.813	1.983,4
5.3. Délkeleti	1.870	3.271	174,92	3.486	2.500,2
5.4. Keleti	26.433	30.245	114,42	30.425	2.792,7
5.5. Északnyugati	5.397	6.232	115,47	6.507	2.642,0
5.6. Nyugati	4.834	5.684	117,58	7.608	1.704,1
5.7. Nagysándortelep	2.492	2.595	104,13	3.077	3.844,1
6. Ipari üzem terület	1.930	1.987	102,95	1.761	133,4
6.1. Nyugati	391	687	175,70	527	152,5
6.2. Délnyugati	251	227	90,44	224	183,7
6.3. Keleti	865	1063	122,89	1.010	492,9
6.4. Északi	423	10	2,36	0	0,0
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	0	0,0
6.6. DE TTIP	-	-	-	0	0,0
7. Nagyerdő	1.813	3.074	169,55	679	206,2
8. Józsa	7.293	9.541	130,82	11.048	1.766,8
9. Külső településrészek	9.528	11.620	121,96	17.890	46,4
9.1. Egyéb belterületek	3.069	3.934	128,19	3.862	1.176,1
9.2. Külterületek	6.459	7.686	119,00	14.028	36,7
10. Egyéb övezet	-	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-	-	-
Összesen	212.235	210.355	99,11	203.980	441,9

*az eltérő népességekategóriák miatt a 2001-es és a 2008-as adatok (lakó-, illetve állandó népesség) ugyan teljes mértékben nem összehasonlíthatóak, de jelzik a főbb tendenciákat

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001; DMJV Önkormányzatának adatszolgáltatása

40. táblázat

Az egyes városrészek korösszetétele 1990-ben és 2001-ben (%)

Városrész	1990			2001		
	0-14	15-59	60-x	0-14	15-59	60-x
1. Belváros	11,54	65,52	22,93	10,96	63,64	25,40
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	14,65	61,89	23,46	13,65	63,23	23,13
2.1. Nyugati	15,49	57,75	26,76	16,51	61,17	22,32
2.2. Északkeleti	14,40	63,13	22,48	12,91	63,76	23,33
3. Lakótelepek	23,14	65,74	11,12	15,59	69,14	15,28
3.1. Nyugati	34,20	61,60	4,20	20,17	72,26	7,57
3.2. Északnyugati	21,26	68,95	9,79	13,37	72,54	14,09
3.3. Libakert	12,07	65,69	22,23	10,03	60,35	29,62
3.4. Dobozykert	14,32	66,06	19,62	14,16	60,96	24,88
3.5. Wesselényi	31,60	62,73	5,67	20,56	68,98	10,46
3.6. Sóház	9,22	65,55	25,24	10,80	54,22	34,97
3.7. Ispotály	12,37	62,89	24,74	12,09	55,48	32,43
3.8. Eprekert	-	-	-	34,56	63,71	1,73
3.9. Sestakert	16,40	66,78	16,82	10,27	65,67	24,06
4. Villanegyed	14,05	68,32	17,62	12,30	63,41	24,29
5. Kertváros	19,28	63,57	17,14	17,68	65,42	16,89
5.1. Délnyugati	19,43	64,47	16,10	19,17	66,24	14,59
5.2. Déli	17,78	64,96	17,26	15,79	64,79	19,42
5.3. Délkeleti	28,66	64,22	7,11	22,81	66,74	10,46
5.4. Keleti	18,13	62,93	18,95	16,25	65,40	18,35
5.5. Északnyugati	28,13	65,30	6,58	21,76	69,82	8,42
5.6. Nyugati	15,18	61,09	23,73	17,59	62,44	19,97
5.7. Nagysándortelep	20,35	62,56	17,09	23,85	61,16	14,99
6. Ipari üzem terület	9,33	71,61	19,07	16,02	61,36	22,62
6.1. Nyugati	3,84	65,73	30,43	15,90	61,10	23,00
6.2. Délnyugati	17,53	65,34	17,13	16,74	65,20	18,06
6.3. Keleti	13,18	63,12	23,70	12,98	61,34	25,68
6.4. Északi	1,65	98,11	0,24	0,00	100,00	0,00
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-	-	-	-
7. Nagyerdő	1,49	78,76	19,75	1,20	86,21	12,59
8. Józsa	21,21	64,49	14,30	20,02	65,22	14,76
9. Külső településrészek	18,67	64,53	16,80	19,81	65,94	14,25
9.1. Egyéb belterületek	19,35	68,82	11,83	18,40	66,73	14,87
9.2. Külterületek	18,35	62,49	19,17	20,53	65,53	13,93
10. Egyéb övezet	-	-	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-	-	-	-
Összesen	19,38	64,98	15,64	15,89	66,70	17,41

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

41. táblázat

Az egyes városrészek korösszetételét tükröző „öregedési index” 1990-ben és 2001-ben (ebben az esetben az index a 60 évnél idősebbek és a 15 évnél fiatalabbak hányadosa)

Városrész	1990	2001	2001/1990
1. Belváros	1,99	2,32	1,17
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	1,60	1,69	1,06
2.1. Nyugati	1,73	1,35	0,78
2.2. Északkeleti	1,56	1,81	1,16
3. Lakótelepek	0,48	0,98	2,05
3.1. Nyugati	0,12	0,38	3,17
3.2. Északnyugati	0,46	1,05	2,29
3.3. Libakert	1,84	2,95	1,60
3.4. Dobozikert	1,37	1,76	1,28
3.5. Wesselényi	0,18	0,51	2,83
3.6. Sóház	2,74	3,24	1,18
3.7. Ispotály	2,00	2,68	1,34
3.8. Epreskert	-	0,05	-
3.9. Sestakert	1,03	2,34	2,28
4. Villanegyed	1,25	1,98	1,57
5. Kertváros	0,89	0,96	1,07
5.1. Délnyugati	0,83	0,76	0,92
5.2. Déli	0,97	1,23	1,27
5.3. Délkeleti	0,25	0,46	1,85
5.4. Keleti	1,05	1,13	1,08
5.5. Északnyugati	0,23	0,39	1,66
5.6. Nyugati	1,56	1,14	0,73
5.7. Nagysándortelep	0,84	0,63	0,75
6. Ipari üzem terület	2,04	1,44	0,71
6.1. Nyugati	7,93	1,02	0,12
6.2. Délnyugati	0,98	1,08	1,10
6.3. Keleti	1,80	1,98	1,10
6.4. Északi	0,14	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-
7. Nagyerdő	13,26	10,46	0,79
8. Józsa	0,67	0,74	1,09
9. Külső településrészek	0,90	0,72	0,80
9.1. Egyéb belterületek	0,61	0,81	1,32
9.2. Külterületek	1,04	0,68	0,65
10. Egyéb övezet	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-
Összesen	0,81	1,10	1,36

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

42. táblázat

Az egyes városrészek lakosságának végzettségi viszonyai 1990-ben és 2001-ben (%)

Városrész	A	B	C	D
1. Belváros	21,40	25,02	1,17	22,49
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	15,51	20,56	1,33	21,37
2.1. Nyugati	9,74	16,77	1,72	31,35
2.2. Északkeleti	17,27	21,52	1,25	18,90
3. Lakótelepek	18,33	19,79	1,08	17,84
3.1. Nyugati	11,54	16,73	1,45	19,40
3.2. Északnyugati	16,48	17,76	1,08	18,19
3.3. Libakert	19,40	22,37	1,15	15,72
3.4. Dobozykert	12,29	14,38	1,17	21,91
3.5. Wesselényi	34,34	36,03	1,05	10,76
3.6. Sóház	14,05	15,99	1,14	19,33
3.7. Ispotály	15,21	15,31	1,01	19,55
3.8. Epreskert	-	17,29	-	23,43
3.9. Sestakert	29,87	36,31	1,22	9,38
4. Villanegyed	28,16	35,82	1,27	14,74
5. Kertváros	11,07	17,98	1,62	21,52
5.1. Délnyugati	21,13	29,52	1,40	13,02
5.2. Déli	6,25	11,28	1,80	23,26
5.3. Délkeleti	5,35	10,81	2,02	23,68
5.4. Keleti	8,09	14,28	1,77	22,90
5.5. Északnyugati	45,78	52,52	1,15	10,30
5.6. Nyugati	9,26	21,28	2,30	19,02
5.7. Nagysándortelep	0,97	1,89	1,96	49,28
6. Ipari üzem terület	4,04	4,34	1,07	42,34
6.1. Nyugati	2,35	1,94	0,83	56,93
6.2. Délnyugati	1,32	0,00	0,00	38,51
6.3. Keleti	4,55	6,60	1,45	34,66
6.4. Északi	28,57	16,67	0,58	10,00
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-	-
7. Nagyerdő	21,19	20,75	0,98	7,06
8. Józsa	5,71	13,12	2,30	25,58
9. Külső településrészek	2,00	3,96	1,98	47,60
9.1. Egyéb belterületek	4,18	5,48	1,31	42,55
9.2. Külterületek	1,10	3,20	2,91	50,23
10. Egyéb övezet	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-	-
Összesen	15,53	19,17	1,23	20,13

A - felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában (1990),

B - felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában (2001),

C – a 2001-es és az 1990-es érték hányadosa,

D - legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktívkorúakon (15-59 évesek) belül (2001)

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

43. táblázat

Az egyes városrészek foglalkoztatási viszonyai 2001-ben (%)

Városrész	A	B	C
1. Belváros	39,02	58,72	54,23
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	48,92	47,76	50,53
2.1. Nyugati	47,81	49,48	51,08
2.2. Északkeleti	49,19	47,33	50,39
3. Lakótelepek	56,89	40,23	36,17
3.1. Nyugati	59,39	39,02	21,10
3.2. Északnyugati	57,48	39,85	36,61
3.3. Libakert	52,98	42,02	51,83
3.4. Dobozi kert	52,91	41,93	45,57
3.5. Wesselényi	57,37	40,09	26,90
3.6. Sóház	49,14	44,77	57,39
3.7. Ispotály	52,19	41,04	52,42
3.8. Epreskert	62,44	36,87	17,36
3.9. Sestakert	52,40	43,85	48,50
4. Villanegyed	49,18	47,39	46,76
5. Kertváros	51,67	45,20	35,50
5.1. Délnyugati	56,48	41,24	30,05
5.2. Déli	50,02	46,11	39,26
5.3. Délkeleti	53,51	44,62	21,08
5.4. Keleti	51,25	45,26	37,36
5.5. Északnyugati	53,44	45,41	19,90
5.6. Nyugati	54,05	42,32	38,74
5.7. Nagysándortelep	41,19	56,14	46,44
6. Ipari üzem terület	43,96	52,06	49,53
6.1. Nyugati	39,69	55,94	54,08
6.2. Délnyugati	41,88	54,73	48,86
6.3. Keleti	46,77	49,39	47,47
6.4. Északi	70,00	30,00	0,00
6.5. Déli ipari terület	0	0	0
6.6. DE TTIP	0	0	0
7. Nagyerdő	11,48	88,57	40,26
8. Józsa	52,96	43,74	31,86
9. Külső településrészek	40,63	56,45	45,06
9.1. Egyéb belterületek	44,22	52,76	37,53
9.2. Külterületek	38,77	58,37	48,49
10. Egyéb övezet	0	0	0
10.1. Repülőtér	0	0	0
10.2. Köztemető	0	0	0
10.3. Nagyerdőtölgyes	0	0	0
Összesen	51,38	45,75	39,91

A – a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességén belül,

B – a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező 15-59 éves korúak aránya a 15-59 éves korosztályon belül,

C – a háztartásokon belül a foglalkoztatottak nélküli háztartások aránya

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

44. táblázat

Az egyes városrészek lakásviszonyai 1990-ben és 2001-ben

Városrész	A	B	C	D
1. Belváros	4.730	3.818	0,81	7,28
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	9.139	7.757	0,85	12,48
2.1. Nyugati	2.231	1.536	0,69	18,82
2.2. Északkeleti	6.908	6.221	0,90	10,91
3. Lakótelepek	31.608	31.142	0,99	2,22
3.1. Nyugati	8.374	8.636	1,03	0,44
3.2. Északnyugati	11.344	10.756	0,95	1,21
3.3. Libakert	3.008	2.843	0,95	6,12
3.4. Dobozi kert	2.987	2.857	0,96	7,56
3.5. Wesselényi	853	872	1,02	1,83
3.6. Sóház	558	513	0,92	5,26
3.7. Ispotály	991	974	1,54	0,86
3.8. Épreskert	0	409	0	0,49
3.9. Sestakert	3.493	3.282	0,94	2,25
4. Villanegyed	5.233	4.955	0,95	3,98
5. Kertváros	19.666	21.447	1,09	12,28
5.1. Délnyugati	1.667	1.926	1,16	5,50
5.2. Déli	4.075	4.055	1,00	12,16
5.3. Délkeleti	547	863	1,58	13,21
5.4. Keleti	9.293	10.191	1,10	12,70
5.5. Északnyugati	1.365	1.739	1,27	1,61
5.6. Nyugati	1.836	1.937	1,06	15,38
5.7. Nagysándortelep	883	766	0,87	39,69
6. Ipari üzem terület	474	678	1,43	31,86
6.1. Nyugati	56	211	3,77	47,87
6.2. Délnyugati	86	77	0,90	44,16
6.3. Keleti	325	387	1,19	20,93
6.4. Északi	7	3	0,43	0,00
6.5. Déli ipari terület	0	0	0	0
6.6. DE TTIP	0	0	0	0
7. Nagyerdő	113	77	0,68	10,39
8. Józsa	2.396	3.038	1,27	17,02
9. Külső településrészek	3.312	3.852	1,16	53,53
9.1. Egyéb belterületek	930	1.184	1,27	31,84
9.2. Külterületek	2.382	2.668	1,12	63,16
10. Egyéb övezet	0	0	0	0
10.1. Repülőtér	0	0	0	0
10.2. Köztemető	0	0	0	0
10.3. Nagyerdő tölgyes	0	0	0	0
Összesen	76.671	76.794	1,00	9,86

A – lakások száma (1990),

B – lakások száma (2001),

C – a 2001-es és az 1990-es érték hányadosa,

D - alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya 2001-ben (félkomfortos, komfort nélküli, szükség lakás, %)

Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001

45. táblázat

Az egyes városrészek államszervezettel kapcsolatos intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)

Városrész	Közigazgatási intézmények	Egyéb szervezetek*
1. Belváros	21	18
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	8	4
2.1. Nyugati	4	1
2.2. Északkeleti	4	3
3. Lakótelepek	4	7
3.1. Nyugati	-	-
3.2. Északnyugati	-	1
3.3. Libakert	-	-
3.4. Dobozikert	-	-
3.5. Wesselényi	2	4
3.6. Sóház	2	-
3.7. Ispotály	-	1
3.8. Epreskert	-	-
3.9. Sestakert	-	1
4. Villanegyed	-	2
5. Kertváros	2	6
5.1. Délnyugati	-	1
5.2. Déli	-	-
5.3. Délkeleti	-	-
5.4. Keleti	1	2
5.5. Északnyugati	-	2
5.6. Nyugati	1	1
5.7. Nagysándortelep	-	-
6. Ipari üzem terület	-	-
6.1. Nyugati	-	-
6.2. Délnyugati	-	-
6.3. Keleti	-	-
6.4. Északi	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-
6.6. DE TTIP	-	-
7. Nagyerdő	-	-
8. Józsa	-	-
9. Külső településrészek	-	-
9.1. Egyéb belterületek	-	-
9.2. Külterületek	-	-
10. Egyéb övezet	-	-
10.1. Repülőtér	-	-
10.2. Köztemető	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-
Összesen	35	37

*Egyéb szervezetek (különleges jogállású szervezetek – pl. bíróság, ügyészség, számvéveszéki iroda, kvázi közigazgatási szervek – pl. kamarák, fejlesztési tanácsok)

Forrás: DMJV és Internetes adatok felhasználásával saját szerkesztés

46. táblázat

Az egyes városrészek pénzügyi intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)

Városrész	Bankok	Biztosítók	Takarékszövetkezetek
1. Belváros	25	8	7
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	1	2	1
2.1. Nyugati	-	1	1
2.2. Északkeleti	1	1	-
3. Lakótelepek	2	2	2
3.1. Nyugati	-	-	1
3.2. Északnyugati	1	-	1
3.3. Libakert	-	-	-
3.4. Dobozykert	-	-	-
3.5. Wesselényi	-	2	-
3.6. Sóház	-	-	-
3.7. Ispotály	-	-	-
3.8. Épreskert	-	-	-
3.9. Sestakert	1	-	-
4. Villanegyed	2	1	-
5. Kertváros	-	1	1
5.1. Délnyugati	-	1	-
5.2. Déli	-	-	-
5.3. Délkeleti	-	-	-
5.4. Keleti	-	-	1
5.5. Északnyugati	-	-	-
5.6. Nyugati	-	-	-
5.7. Nagysándortelep	-	-	-
6. Ipari üzem terület	1	-	-
6.1. Nyugati	-	-	-
6.2. Délnyugati	-	-	-
6.3. Keleti	1	-	-
6.4. Északi	-	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-
7. Nagyerdő	2	-	-
8. Józsa	-	-	1
9. Külső településrészek	-	-	-
9.1. Egyéb belterületek	-	-	-
9.2. Külterületek	-	-	-
10. Egyéb övezet	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-
Összesen	33	14	12

Forrás: DMJV és Internetes adatok felhasználásával saját szerkesztés

47. táblázat

Az egyes városrészek oktatási intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)*

Városrész	Óvoda	Általános iskola	Szakiskola, szakközépiskola	Gimnázium	Kollégium	egyéb
1. Belváros	3	5	6	5	6	5
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	5	3	1	2	-	6
2.1. Nyugati	3	-	-	1	-	1
2.2. Északkeleti	2	3	1	1	-	5
3. Lakótelepek	16	11	11	7	2	2
3.1. Nyugati	3	2	2	1	-	1
3.2. Északnyugati	7	4	5	3	1	1
3.3. Libakert	2	2	-	-	-	-
3.4. Dobozikert	2	1	1	1	-	-
3.5. Wesselényi	-	1	2	1	1	-
3.6. Sóház	-	-	1	1	-	-
3.7. Ispotály	1	-	-	-	-	-
3.8. Epreskert	-	1	-	-	-	-
3.9. Sestakert	1	-	-	-	-	-
4. Villanegyed	3	2	-	-	3	1
5. Kertváros	16	14	9	1	5	-
5.1. Délnyugati	4	2	2	-	2	-
5.2. Déli	5	2	-	-	-	-
5.3. Délkeleti	-	1	-	-	-	-
5.4. Keleti	5	5	2	1	-	-
5.5. Északnyugati	-	2	4	-	2	-
5.6. Nyugati	1	1	1	-	1	-
5.7. Nagysándortelep	1	1	-	-	-	-
6. Ipari üzem terület	1	-	1	-	1	-
6.1. Nyugati	-	-	-	-	-	-
6.2. Délnyugati	-	-	-	-	-	-
6.3. Keleti	1	-	1	-	1	-
6.4. Északi	-	-	-	-	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-	-	-	-
7. Nagyerdő	2	-	-	-	1	-
8. Józsa	2	2	-	-	-	-
9. Külső településrészek	2	1	1	2	1	-
9.1. Egyéb belterületek	1	1	1	1	1	-
9.2. Külterületek	1	-	-	1	-	-
10. Egyéb övezet	-	-	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-	-	-	-
Összesen	50	38	29	17	19	14

*a többfunkciós intézmények (pl. Vénkert Általános Iskola, Óvoda és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény) több helyen is figyelembe vannak véve)

Forrás: DMJV Önkormányzata és www.kir.hu adatainak felhasználásával saját szerkesztés

48. táblázat

Az egyes városrészek kulturális-közművelődési intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)

Városrész	Színház	Múzeum, galéria	Művelődési ház	Könyvtár
1. Belváros	3	7	1	4
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	1	1	-	-
2.1. Nyugati	1	-	-	-
2.2. Északkeleti	-	1	-	-
3. Lakótelepek	-	2	1	6
3.1. Nyugati	-	1	-	2
3.2. Északnyugati	-	1	1	2
3.3. Libakert	-	-	-	1
3.4. Dobozikert	-	-	-	1
3.5. Wesselényi	-	-	-	-
3.6. Sóház	-	-	-	-
3.7. Ispotály	-	-	-	-
3.8. Epreskert	-	-	-	-
3.9. Sestakert	-	-	-	-
4. Villanegyed	-	-	-	2
5. Kertváros	-	-	3	2
5.1. Délnyugati	-	-	-	-
5.2. Déli	-	-	1	1
5.3. Délkeleti	-	-	-	-
5.4. Keleti	-	-	2	1
5.5. Északnyugati	-	-	-	-
5.6. Nyugati	-	-	-	-
5.7. Nagysándortelep	-	-	-	-
6. Ipari üzem terület	-	-	-	-
6.1. Nyugati	-	-	-	-
6.2. Délnyugati	-	-	-	-
6.3. Keleti	-	-	-	-
6.4. Északi	-	-	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-	-
7. Nagyerdő	1	-	1	1
8. Józsa	-	-	1	1
9. Külső településrészek	-	1	1	-
9.1. Egyéb belterületek	-	-	1	-
9.2. Külterületek	-	1	-	-
10. Egyéb övezet	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtülgyes	-	-	-	-
Összesen	5	11	8	16

Forrás: DMJV Önkormányzata adatainak felhasználásával saját szerkesztés

49. táblázat

Az egyes városrészek egészségügyi intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)

Városrész	A	B	C	D	E
1. Belváros	6	4	3	10	6
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	14	2	8	7	2
2.1. Nyugati	2	-	2	3	-
2.2. Északkeleti	12	2	6	4	2
3. Lakótelepek	31	22	17	8	7
3.1. Nyugati	9	8	5	2	1
3.2. Északnyugati	17	8	8	3	4
3.3. Libakert	-	-	3	-	2
3.4. Dobozykert	3	4	-	1	-
3.5. Wesselényi	-	-	-	-	-
3.6. Sóház	-	-	-	-	-
3.7. Ispotály	-	-	-	-	-
3.8. Epreskert	-	-	-	-	-
3.9. Sestakert	2	2	1	1	-
4. Villanegyed	6	-	4	3	-
5. Kertváros	22	13	15	12	1
5.1. Délnyugati	2	-	1	1	-
5.2. Déli	6	3	3	4	-
5.3. Délkeleti	-	-	-	-	-
5.4. Keleti	11	7	10	4	1
5.5. Északnyugati	-	-	-	1	-
5.6. Nyugati	3	3	1	2	-
5.7. Nagysándortelep	-	-	-	-	-
6. Ipari üzemi terület	-	-	-	-	-
6.1. Nyugati	-	-	-	-	-
6.2. Délnyugati	-	-	-	-	-
6.3. Keleti	-	-	-	-	-
6.4. Északi	-	-	-	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-	-	-
7. Nagyerdő	-	-	-	3	-
8. Józsa	3	2	2	2	-
9. Külső településrészek	7	4	-	-	-
9.1. Egyéb belterületek	7	4	-	-	-
9.2. Külterületek	-	-	-	-	-
10. Egyéb övezet	-	-	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-	-	-
Összesen	89	47	49	45	16

- A – területi ellátási kötelezettséggel működő háziorvosok,
 B – területi ellátási kötelezettséggel működő házi gyermekorvosok,
 C - területi ellátási kötelezettséggel működő fogorvosok,
 D – gyógyszertárak,
 E – szakrendelések helyszíne

Forrás: DMJV Önkormányzata adatainak felhasználásával saját szerkesztés

50. táblázat

Az egyes városrészek szociális intézményekkel való ellátottsága 2008-ban (db)

Városrész	Bölcsőde	DMJV Szociális Szolgálat intézményei	Egyéb szociális intézmény
1. Belváros	1	2	-
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	-	3	1
2.1. Nyugati	-	1	-
2.2. Északkeleti	-	2	1
3. Lakótelepek	8	8	5
3.1. Nyugati	2	3	2
3.2. Északnyugati	3	-	1
3.3. Libakert	1	1	1
3.4. Dobozikert	2	2	1
3.5. Wesselényi	-	-	-
3.6. Sóház	-	-	-
3.7. Ispotály	-	-	-
3.8. Epreskert	-	-	-
3.9. Sestakert	-	2	-
4. Villanegyed	1	-	1
5. Kertváros	4	5	11
5.1. Délnyugati	2	-	-
5.2. Déli	1	1	4
5.3. Délkeleti	-	-	3
5.4. Keleti	1	3	1
5.5. Északnyugati	-	-	1
5.6. Nyugati	-	-	1
5.7. Nagysándortelep	-	1	1
6. Ipari üzem terület	-	-	1
6.1. Nyugati	-	-	-
6.2. Délnyugati	-	-	-
6.3. Keleti	-	-	1
6.4. Északi	-	-	-
6.5. Déli ipari terület	-	-	-
6.6. DE TTIP	-	-	-
7. Nagyerdő	1	-	2
8. Józsa	-	1	1
9. Külső településrészek	-	-	4
9.1. Egyéb belterületek	-	-	4
9.2. Külterületek	-	-	-
10. Egyéb övezet	-	-	-
10.1. Repülőtér	-	-	-
10.2. Köztemető	-	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	-	-	-
Összesen	15	19	26

Forrás: DMJV Önkormányzata adatainak felhasználásával saját szerkesztés

51. táblázat

Az egyes városrészek kereskedelmi-vendéglátási intézményekkel való ellátottsága 2008-ban

Városrész	Kiskereskedelmi üzletek száma	Vendéglátó-helyek száma	Szállodák száma	Panziók és magánszállás-helyek száma
1. Belváros	1.265	149	4	6
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	806	102	1	9
2.1. Nyugati	191	24	1	2
2.2. Északkeleti	615	78	-	7
3. Lakótelepek	1.093	164	-	-
3.1. Nyugati	260	41	-	-
3.2. Északnyugati	402	54	-	-
3.3. Libakert	69	10	-	-
3.4. Dobozykert	65	15	-	-
3.5. Wesselényi	98	14	-	-
3.6. Sóház	9	4	-	-
3.7. Ispotály	49	12	-	-
3.8. Epreskert	11	2	-	-
3.9. Sestakert	130	12	-	-
4. Villanegyed	156	40	1	5
5. Kertváros	1.607	248	1	3
5.1. Délnyugati	219	36	-	-
5.2. Déli	406	49	1	1
5.3. Délkeleti	41	7	-	-
5.4. Keleti	584	87	-	2
5.5. Északnyugati	80	14	-	-
5.6. Nyugati	248	50	-	-
5.7. Nagysándortelep	29	5	-	-
6. Ipari üzem terület	307	35	-	-
6.1. Nyugati	104	12	-	-
6.2. Délnyugati	16	2	-	-
6.3. Keleti	185	21	-	-
6.4. Északi	2	0	-	-
6.5. Déli ipari terület	0	0	-	-
6.6. DE TTIP	0	0	-	-
7. Nagyerdő	141	60	6	-
8. Józsa	140	23	-	-
9. Külső településrészek	257	61	-	3
9.1. Egyéb belterületek	37	13	-	1
9.2. Külterületek	220	48	-	2
10. Egyéb övezet	16	0	-	-
10.1. Repülőtér	0	0	-	-
10.2. Köztemető	16	0	-	-
10.3. Nagyerdőtölgyes	0	0	-	-
Összesen	5788	882	13	26

Forrás: DMJV Önkormányzata adatainak felhasználásával saját szerkesztés

52. táblázat

Az egyes városrészek kereskedelmi-vendéglátási intézményekkel való relatív ellátottsága 2008-ban

Városrész	Kiskereskedelmi üzletek száma		Vendéglátóhelyek száma	
	1.000 lakosra	1 km ² -re	1.000 lakosra	1 km ² -re
1. Belváros	170,9	1.090,7	20,1	128,5
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	49,9	422,9	6,3	53,5
2.1. Nyugati	59,4	329,2	7,5	41,4
2.2. Északkeleti	47,5	463,9	6,0	58,8
3. Lakótelepek	15,9	193,3	2,4	29,0
3.1. Nyugati	11,6	116,9	1,8	18,4
3.2. Északnyugati	17,3	330,8	2,3	44,4
3.3. Libakert	14,8	264,0	2,1	38,3
3.4. Dobozykert	10,6	172,3	2,5	39,8
3.5. Wesselényi	49,3	345,5	7,0	49,4
3.6. Sóház	10,2	46,2	4,5	20,6
3.7. Ispotály	27,9	184,0	6,8	45,1
3.8. Epreskert	5,7	52,7	1,0	9,6
3.9. Sestakert	23,0	207,9	2,1	19,2
4. Villanegyed	15,3	91,5	3,9	23,5
5. Kertváros	22,9	57,1	3,6	8,9
5.1. Délnyugati	35,8	129,6	5,9	21,3
5.2. Déli	31,7	62,8	3,9	8,0
5.3. Délkeleti	11,8	29,4	2,0	5,0
5.4. Keleti	19,2	53,6	2,9	8,0
5.5. Északnyugati	12,3	32,5	2,2	5,7
5.6. Nyugati	32,6	55,5	6,6	11,2
5.7. Nagysándortelep	9,4	36,2	1,6	6,2
6. Ipari üzem terület	174,3	23,3	19,1	2,6
6.1. Nyugati	197,3	30,1	22,8	3,5
6.2. Délnyugati	71,4	13,1	8,9	1,6
6.3. Keleti	183,2	90,2	19,4	8,9
6.4. Északi	0,0	4,8	0,0	0,0
6.5. Déli ipari terület	0,0	0,0	0,0	0,0
6.6. DE TTIP	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Nagyerdő	207,7	42,8	88,4	18,2
8. Józsa	12,7	22,4	2,1	3,7
9. Külső településrészek	14,2	0,7	3,4	0,2
9.1. Egyéb belterületek	9,6	11,3	3,4	4,0
9.2. Külterületek	15,4	0,6	3,4	0,1
10. Egyéb övezet	0,0	1,1	0,0	0,0
10.1. Repülőtér	0,0	0,0	0,0	0,0
10.2. Köztemető	0,0	21,6	0,0	0,0
10.3. Nagyerdőtölgyes	0,0	0,0	0,0	0,0
Összesen	28,4	12,5	4,3	1,9

Forrás: DMJV Önkormányzata adatainak felhasználásával saját szerkesztés

53. táblázat

Debrecen IVS városrészeinek jelenlegi funkciói (++) domináns funkció, + kiegészítő funkció)

Városrész	Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
1. Belváros	++	++		+		+	+		++
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	+	+		+			++		
3. Lakótelepek		+					++		+
4. Villanegyed					+		++		
5. Kertváros		++	+		+		++		+
6. Ipari üzem terület		+	++				+		
7. Nagyerdő				++	++				
8. Józsa							++		
9. Külső településrészek				+	++		+	+	
10. Egyéb övezet					++	++			

54. táblázat

Debrecen IVS városrészeinek tervezett funkciói (++) fejlesztendő, + szinten tartandó, - háttérbe szorítandó funkció)

Városrész	Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
1. Belváros	+	+		++	++	++	++		++
2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	+	+		+	++		+		++
3. Lakótelepek					++		+		++
4. Villanegyed					++		+		
5. Kertváros		+	-		+		+		++
6. Ipari üzem terület		+	++				-		
7. Nagyerdő				++	++				
8. Józsa							++		+
9. Külső településrészek				++	++		+	+	++
10. Egyéb övezet					++	++			

5. Anti-szegregációs terv

A megyei jogú városokkal szemben kötelező elvárás az anti-szegregációs terv elkészítése. Az anti-szegregációs terv megvizsgálja, hogy a városban van-e szegregált lakókörnyezet (telep, telepszerű lakókörnyezet), és ha igen, akkor feltárja ezen területek problémáit, és elemzi, hogyan befolyásolják a tervezett fejlesztések a szegregációt.

Az integrált városfejlesztési stratégia keretén belül kidolgozandó Anti-szegregációs terv csak egy, de igen fontos részét képezi a települési esélyegyenlőségi program kidolgozásának. Az Anti-szegregációs terv elsősorban területi dimenzióban, a szegregációs folyamatok szempontjából vizsgálja az esélyegyenlőségi problémák meglétét egy adott településen. Célja, hogy a város felmérje azon területeit, ahol a szegregáció már megindult, illetve ahol előrehaladott állapotban van, és a fentiek szellemében kidolgozzon a szegregáció oldására irányuló programokat.

Az anti-szegregációs tervben – a hivatalosan közzétett útmutató alapján – azokat a szegregátumokat kell feltüntetni, ahol az alacsony státuszú népesség (az aktív korú (15-59 éves), 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb iskolai végzettségű és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakos) aránya az aktív korú népességben belül minimum 50%. Ezt szegregációs mutatónak is nevezett arányszámot a KSH 2001-es népszámlálási adatai alapján kell meghatározni városrészenként.

Az anti-szegregációs tervben először az alacsony státuszú népesség területi koncentrációjának elemzése történik a város egészében. A szegregátumok lehatárolását követően azok jellemzése történik meg, majd az anti-szegregációs programban történik meg az ezekre irányuló fejlesztések meghatározása.

5.1. Előzmények

Debrecen a törvényi (2003. CXXV. tv.) és egyéb jogszabályi feladataiból fakadó kötelezettségeinek eleget téve az esélyegyenlőség jegyében törekedett az anti-szegregációs politika megvalósítására, ennek előfeltételeit és működési kereteit biztosítja. Az ennek szellemében született legfontosabb dokumentumok: a 2008-ban elfogadott Közoktatási esélyegyenlőségi terv, a Cívis Ház Zrt. által elkészített 2005. évi Lakáskonceptió, valamint a DMJV Humán Főosztálya által 2008-ban elkészített DMJV Szolgáltatás-tervezési koncepció. Az anti-szegregációs stratégia elkészítéséhez egyéb dokumentumokon túl felhasználtuk az DMJV Integrált Városfejlesztési Stratégia városrész szintű helyzetelemzését is.

5.2. Esélyegyenlőség a közoktatási rendszerben

Az esélyegyenlőség biztosításának egyik legfontosabb pillére és területe a közoktatás területén megvalósuló diszkriminációmentesség, szegregációmentesség és a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatása. Ennek megfelelően Debrecen Megyei Jogú Város önkormányzata 2007-ben elkészítette a Közoktatási Esélyegyenlőség Tervét. A Terv fő célkitűzései:

- a közoktatás terén megvalósuló esélyegyenlőség elősegítése a közoktatási intézményekben,
- az esetleges szegregációs és szelekciós mechanizmusok lehetőségének kiszűrése,
- az egyenlő hozzáférés biztosítása a minőségi oktatáshoz,
- a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és a sajátos nevelési igényű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása és előmozdítása az oktatási-nevelési folyamatokban,
- a diszkriminációmentesség, szegregációmentesség, az oktatási társadalmi integráció támogatása,
- az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőségének biztosítása,
- esélyteremtést támogató lépések, szolgáltatások megvalósítása.

A Terv elkészítéséhez a helyzetelemzés a következő területekre tér ki:

- a városban élők számára elérhető közszolgáltatások vizsgálata,
- a városban élő 3-18 éves korosztály alapfokú közoktatási ellátási feltételeinek vizsgálata,
- a tanuló összetételre, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányának kiegyenlítetttségére vonatkozó adatok vizsgálata,
- az oktatás eredményességére vonatkozó adatok vizsgálata,
- az oktatás, nevelés feltételeinek vizsgálata a város intézményeiben,
- a város intézményei számára biztosított források vizsgálata.

A közoktatásban megvalósuló esélyegyenlőség vizsgálatánál kiindulópontnak elsősorban a hátrányos helyzetű, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek adatait lehet alapul venni. Szükséges megjegyezni ugyanakkor azt, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű kategóriában megjelenő adatokat, a kategória szubjektív megjeleníthetősége miatt megfelelő fenntartással kell kezelni. Ennél fogva az elemzések során is elsősorban a hátrányos helyzetű kategóriák vizsgálatára került sor.

A 3-18 éves korcsoport az össznépeségen belül a lakosság 15,4%-át teszi ki. A beíratott óvodás korúak száma 6.590 fő volt. Ebből 19,5% volt a hátrányos helyzetű, míg 2,4% jelezte a halmozottan hátrányos helyzetét. Az egyes óvodák adatait megvizsgálva elmondható, hogy a hátrányos helyzetűek aránya az egyes óvodába beíratkozott gyerekek

aránya vonatkozásában 0-70,7% között szóródik. A leginkább jellemző arány 20%-25% közötti, s 8 olyan óvoda található, ahol a gyerekek legalább 1/3-a hátrányos helyzetű.

Az általános iskolai tanulók száma 16.416 fő volt. Ebből a hátrányos helyzetű gyermekek aránya 19,5%, ami tizedszázalékra pontosan megegyezik az óvodában kapott értékkel. A halmozottan hátrányos helyzetűek 4,6%-os arányt jelentenek. Az egyes iskolákon belül a hátrányos helyzetűek aránya 0%-69,7% között szóródik. Az óvodákkal szemben az általános iskolákban a szóródási értéke magasabb, s 13 olyan általános iskola található, ahol a gyerekek legalább 1/3-a hátrányos helyzetű.

A középiskolákban 19.466-an tanultak. Ebből 13,9% iskolás tartozott a hátrányos helyzetűek közzé, míg 4,4% a halmozottan hátrányos helyzetűek közzé. A hátrányos helyzetű tanulók aránya az egyes iskolákban 0% és 63,5% között mutatkozott. A középiskolák esetében viszont már csak 3 helyen haladta meg a hátrányos helyzetű gyerekek aránya a tanulólétszám harmadát.

A közoktatási intézményrendszerről összességében elmondható, hogy az intézményhálózat jól kiépített és biztosítja az intézményi funkciókban vállalt feladatok ellátását. Az iskolák kiemelt figyelmet fordítanak a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esélyeinek javítására, a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésére, a differenciált képességfejlesztésre és a tehetséggondozásra.

5.3. Lakáskonceptió

Debrecen 2000. szeptemberében elfogadott és a 2005. szeptemberében módosított lakáskonceptiójának legfontosabb irányelvei a következők.

Lakásállománnyal kapcsolatos irányelvek:

- Az önkormányzat továbbra is részt kíván venni a szociálisan rászoruló lakhatási problémáinak megoldásában megfelelő lakások biztosításával.
- A lakóházakkal beépített ingatlanok értékesítéséből származó bevételt az állomány fejlesztésére kell fordítani, amennyiben az önkormányzat, mint tulajdonos másképp nem dönt.
- Az önkormányzat részt kíván venni a Belvárosi tömb-rehabilitációs területek kiépítésében.
- Az önkormányzat a támogatások segítségével állományába kerülő bérlakásokat 20 évig nem idegeníti el, azokat bérlakásként hasznosítja.
- Az önkormányzat törekszik a komfortosnál alacsonyabb komfortfokozatú lakások kiváltására.
- Az önkormányzat rendeletmódosítás útján elősegíti a lakás-mobilitást.

- Az önkormányzat pénzeszközök biztosít az épületek felújítására.

A lakhatással kapcsolatos irányelvek:

- Első lakáshoz jutók részére kamatmentes kölcsön biztosítása.
- Építési telkek kedvezményes értékesítése.
- Új bérlakások létesítése.
- Piaci lakbérhez közelítő bérleti díj alkalmazása.
- A szociálisan rászoruló bérlők támogatása a lakás fenntartásában.
- Lakáscsere-lehetőség biztosítása a bérbeadó részéről.
- Egyes lakásoknak a szociális bérlakások köréből való kivonása.
- A lakásigénylési várankozó lista megszüntetése.
- A lakások leadása esetén járó térítési díj mértékének megfelelőbb meghatározása.
- A magán úton történő cserék megfelelő ellenőrzése.
- Szállásépületek létesítése.

Az Önkormányzat a lakástörvény hatálybalépésekor (1994) még csaknem 13.000 **bérlakással** rendelkezett. Ebben az időben még beszélhettünk bérlakás tömbökről. Ezt követően a lakásállomány az elővásárlási jog és vevőkijelölés alapján történő további értékesítések, bontások következtében tovább csökkent, egyedüli jelentősebb növekedést a korábbi szovjet katonai repülőtérhez kapcsolódó lakások Önkormányzati tulajdonba kerülése jelentette, kialakítva így az Epreskert városrészt. Jelenleg a mintegy 88.000-es a városi lakásállományból a bérlakások aránya nem egészen 5%.

2001 évben megszűnt a lakásigénylési rendszer, a lakások bérbeadása pályázat útján történik. A lakások béreinek piaci viszonyokhoz igazodó meghatározása mellett olyan támogatási rendszer lett bevezetve, amely törekszik a családok viszonyainak és szociális körülményeinek figyelembe vételére. Pályázati lehetőség mind a szociális támogatás, mind pedig szociális támogatás nélkül lehetséges.

Az önkormányzati bérlakásállomány darabszáma jelenleg 3.776 (2008.02.29.-re vonatkoztatott állapot), ebből 3.344 darab lakott, azaz van érvényes bérleti szerződés és bérlő. A maradék 432 üresen áll (felújítás, lebontás stb.), ezért a továbbiakban a lakott bérlakásokat célszerű elemezni (55. táblázat).

55. táblázat
 Debrecen Megyei Jogú Város bérlakásállománya (2008.02.29.)

IVS városrész száma	IVS városrész neve	"Régi" típusú szociális lakbér							"Piaci" típusú támogatott lakbér							"Piaci" típusú nem támogatott lakbér							Bérlakás összesen	Alacsony komfortú bérlakás aránya (%) összesen
		összkomfortos	komfortos	félkomfortos	komfort nélküli	szükséglakás	alacsony komfortú lakások aránya (%)	"Régi" összes	összkomfortos	komfortos	félkomfortos	komfort nélküli	szükséglakás	alacsony komfortú lakások aránya (%)	"Piaci támogatott" összes	összkomfortos	komfortos	félkomfortos	komfort nélküli	szükséglakás	alacsony komfortú lakások aránya (%)	Piaci összes		
1	Belváros	108	189	13	18	5	10,8	333	13	19	2	0	0	5,9	34	4	2	1	0	0	14,29	7	374	10,4
2	Hagyományos beépítésű belső lakóterület	116	255	23	66	6	20,4	466	17	26	5	9	1	25,9	58	4	3	0	1	0	12,5	8	532	20,9
21	Nyugati hagyományos	9	140	11	31	3	23,2	194	0	12	3	2	0	29,4	17	0	3	0	1	0	25	4	215	23,7
22	Északkeleti hagyományos	107	115	12	35	3	18,4	272	17	14	2	7	1	24,4	41	4	0	0	0	0	0	4	317	18,9
3	Lakótelepek	1422	130	31	8	2	2,6	1593	510	30	9	2	0	2,0	551	1	0	0	0	0	0	1	2145	2,4
31	Nyugati lakótelep	277	0	0	0	0	0,0	277	94	0	0	0	0	0,0	94	0	0	0	0	0	0	0	371	0,0
32	Északnyugati lakótelep	690	5	0	2	0	0,3	697	113	2	0	1	0	0,9	116	1	0	0	0	0	0	1	814	0,4
33	Libakert	47	29	0	0	0	0,0	76	6	8	0	0	0	0,0	14	0	0	0	0	0	0	0	90	0,0
34	Dobozikert	135	64	26	0	0	11,6	225	21	14	5	0	0	12,5	40	0	0	0	0	0	0	0	265	11,7
35	Wesselényi	1	1	0	0	0	0,0	2	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,0
36	Sóház	13	14	5	6	2	32,5	40	11	4	4	1	0	25,0	20	0	0	0	0	0	0	0	60	30,0
37	Ispotály	95	3	0	0	0	0,0	98	3	0	0	0	0	0,0	3	0	0	0	0	0	0	0	101	0,0
38	Epreskert	82	0	0	0	0	0,0	82	262	0	0	0	0	0,0	262	0	0	0	0	0	0	0	344	0,0
39	Sestakert	82	14	0	0	0	0,0	96	0	2	0	0	0	0,0	2	0	0	0	0	0	0	0	98	0,0
4	Villanegyed	4	54	5	2	0	10,8	65	0	9	0	0	0	0,0	9	0	0	0	0	0	0	0	74	9,5
5	Kertváros	11	66	13	17	2	29,4	109	24	17	5	6	0	21,2	52	10	1	0	2	0	15,38	13	174	25,9
51	Déli nyugati kertváros	2	7	0	4	0	30,8	13	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	30,8
52	Déli kertváros	1	3	0	6	0	60,0	10	0	0	0	2	0	100,0	2	0	0	0	2	0	100	2	14	71,4
53	Délkeleti kertváros																							
54	Keleti kertváros	1	56	13	7	2	27,8	79	0	17	5	4	0	34,6	26	0	1	0	0	0	0	1	106	29,2
55	Északnyugati kertváros																							
56	Nyugati kertváros	7	0	0	0	0	0,0	7	24	0	0	0	0	0,0	24	10	0	0	0	0	0	10	41	0,0
57	Nagysándortelep																							
6	Ipari üzemi terület																							
61	Nyugati iparterület																							
62	Déli nyugati iparterület																							
63	Keleti iparterület																							
64	Gyógyszergyár																							
65	Déli ipari terület																							
66	DE Tudományos, Technol. és Innov. Park																							
7	Nagyerdő	0	3	0	0	0	0,0	3	0	7	0	0	0	0,0	7	0	0	0	0	0	0	0	10	0,0
8	Józsa																							
9	Külső településrészek	4	0	0	12	0	75,0	16	4	0	0	1	0	20,0	5	0	0	0	14	0	100	14	35	77,1
91	Egyéb belterületek																							
92	Egyéb külterületek	4	0	0	12	0	75,0	16	4	0	0	1	0	20,0	5	0	0	0	14	0	100	14	35	77,1
10	Egyéb övezet																							
101	Repülőtér																							
102	Köztemető																							
103	Nagyerdőtölgyes																							
	Debrecen összesen	1665	697	85	123	15	8,6	2585	568	108	21	18	1	5,6	716	19	6	1	17	0	41,86	43	3344	8,4

Forrás: Cíviss Ház Zrt. adatai alapján saját szerkesztés

Debrecen Önkormányzatának lakott bérlakásállománya három részre oszlik:

- **"Régi" típusú szociális lakbér**

2001 előtt határozatlan időre bérebe adott lakások, amelyek esetében szociális szempontból volt meghatározva a lakbér. Azóta nincs ellenőrizve a szociális jogosultság, illetve 2001 óta ilyen szerződés már nem köthető.

- **"Piaci" típusú támogatott lakbér**

2001 után kötöttek ilyen szerződéseket meghatározott időre. Az önkormányzat az adott terület piaci áraihoz viszonyítva határozza meg a lakbért (ami valamivel alacsonyabb a tényleges piaci árnál) és ehhez jön még a szociális kedvezmény.

- **"Piaci" típusú nem támogatott lakbér**

Szintén 2001 óta létezik az a kategória, amely az előzővel megegyezik, azzal a különbséggel, hogy itt nincs támogatás. Ez a típus nem tekinthető szociális bérlakásnak!

Az 55. táblázat adataiból megállapítható, hogy DMJV önkormányzati bérlakásállományának 64,1%-a a Lakótelepek városrészben található túlnyomórészt összkomfortos lakás. A lakótelepi városrészek közül a Sóház (30%) és a Dobozykert (11,7%) rendelkezik jelentős arányú alacsony komfortfokozatú bérlakásállománnyal. A bérlakások mindössze 5,2%-át magába foglaló Kertváros városrészben az alacsony komfortfokozatú lakásállomány a bérlakások több mint negyedét teszi ki, de ebből a szempontból kedvezőtlen még a hagyományos beépítésű belső lakóterületek, illetve a külterületek helyzete.

5.4. Szociális szolgáltatások rendszere

Az állampolgárok alapvető szociális jogait az Alkotmány szabályozza: „A Magyar Köztársaság a rászorulókról kiterjedt szociális intézkedésekkel gondoskodik” (17§). A helyi önkormányzatokról szóló 1990.évi LXV. törvény biztosította a települések igazgatási önállóságát. A törvény értelmében a települési önkormányzat köteles gondoskodni a szociális alapellátásról. A kötelező feladatokon kívül a helyi önkormányzat önként vállalhatja minden olyan helyi közügy megoldását, amelyet a jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe.

Az önkormányzat mind a kötelező, mind pedig az önként vállalt feladatait teljesítheti saját maga által alapított intézet útján, vagy ilyen szolgáltatást nyújtó intézmény

támogatásával ellátási szerződés keretében. Saját felelősségre vállalkozási tevékenységet folytathat, továbbá más önkormányzatokkal szabadon társulhat.

A szociális igazgatásról és szociális feladatokról szóló 1993. évi III. tv. (Szociális törvény) az ellátó rendszer kiépítése kapcsán egy abszolút és egy relatív biztonsági szintet fogalmazott meg.

A szociális ellátások rendszere a Szociális törvény alapján:

1. pénzbeli ellátások:

- időskorúk járadéka
- rendszeres szociális segély
- lakásfenntartási támogatás
- ápolási díj
- átmeneti segély

2. természetbeni ellátások:

- temetési segély
- köztemetés
- közgyógyellátás
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság megállapítása
- adósságkezelési szolgáltatás.

A szociális szolgáltatások fejlesztésének irányát alapvetően határozták meg a Szociális törvény 2001., 2003., 2004. évi módosításai. A módosítások az alapszolgáltatások fejlesztésére helyezték a hangsúlyt, a szolgáltatások saját lakókörnyezetben történő biztosításával. A már meglévő alapszolgáltatási formák – étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés – kiegészültek a jelzőrendszeres házi segítségnyújtással, az utcai szociális munkával, szociális információs szolgáltatással, a támogató szolgáltatással, közösségi ellátással, a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatással és nappali ellátással. A Szociális törvény értelmében minden olyan személynek biztosítani kell a lakókörnyezetben az alapszolgáltatást, aki ezt egészségi állapota, kora, jövedelmi helyzete miatt igényli.

A 2008-ban a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat által elkészített szolgáltatástervezési koncepció részletesen tárgyalja a szolgáltatások jelenét és jövőjét. Az elkövetkezendő évek fontos feladata – a meglévő szolgáltatások mellett – az alapszolgáltatások bővítése. A 2005-ben elfogadott koncepcióban több olyan szolgáltatás szerepelt, melyet az önkormányzat nem biztosított. Az elmúlt két évben az önkormányzat több lépést tett annak érdekében, hogy biztosítsa a törvényben előírt kötelezettségeket. A

2007. évben történt átszervezések során az önkormányzat törekedett arra, hogy helyi szinten a szociális ellátórendszer elemei egységes rendszert képezzenek és az egységes ellátások egymásra épüljenek.

A szociális ellátásokon belül az általunk a szegregálódási folyamatban hangsúlyos szerepet játszó pénzügyi juttatásokat vizsgáljuk röviden, illetve ezek közül is a rendszeres szociális segélyt, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, a lakásfenntartási támogatásokat, az átmeneti és időszaki segélyt. A rendszeres szociális segélyben 3.934 fő részesül, ami 1.000 főre kivetítetten 19.3%-os arányt jelent. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt 4.639 fő kap, ami 1.000 főre kivetítetten 22.7%-os arányt képez. Lakásfenntartási támogatások különböző formáiból 6.354 fő részesül, ami 31.2%-os arányt képvisel. Átmeneti segélyt 3.077 fő kap, ami 15.1%, ami 1.000 főre vetítve 15.1%-os arányt jelent, míg az időszaki segélyből 631 fő részesül. A segélyezési rendszert illetve ennek a szegregálódás jeleit mutató városrészekre bontott adatait később, az elemzési részben tárgyaljuk.

5.5. Szegregátum-vizsgálat

Az anti-szegregációs vizsgálatot az Integrált Város Fejlesztési Stratégiában a Debrecen Megyei Jogú Város által a 32/2007. önkormányzati rendeletben elfogadott 75 városrészben végeztük. Ezek a városrészek az IVS 3. fejezetében bemutatott módon 10 fő csoportba sorolhatók.

A szegregátumok lehatárolásához a KSH 2001-es népszámlálási adatai alapján előállított ún. szegregációs mutató (az aktív korú, 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb iskolai végzettségű és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakosság aránya az aktív korúakon belül) értéke alapján **Debrecen városrészei közül egyik sem minősül szegregátumnak.** Azaz a mutató értéke csak olyan városrészekben lépte át az előírt 50%-os küszöbértéket ahol a lakosság száma nem érte el az előírt 50 főt (Majorság), illetve a Hőforrás városrészben, amelynek értékeit viszont a menekülttábor jelentős népessége torzította el. A legmagasabb szegregációs mutatóval rendelkező 10 városrész adatait az *56. táblázat* tartalmazza. Megállapítható, hogy a Nagysándortelep és a Tizenháromváros kivételével ezek mind csekély népességű iparterületek (Köntösgát, Téglagyár, Basahalom), vagy Debrecen külterületébe beágyazott belterületi városrészek (Dombos, Ondód, Haláp, Nagymacs, Bánk). Meg kell azonban jegyezni, hogy az ipari jellegű területeken az állandó népesség száma és a népsűrűség olyan alacsony, hogy ezen területek egyben, egységesnek mutakozó szegregációs jelleget mutató területként nem értelmezhetők.

56. táblázat

A szegregációs mutató 10 legmagasabb figyelembe vehető értéke Debrecen városrészeiben

városrész neve	városrész száma	állandó népesség 2008 (fő)	szegregációs mutató 2001(%)
Köntösgát	28	146	41,2
Téglagyár	52	369	36,6
Nagysándortelep	41	3077	32,5
Dombos	68	137	32,3
Ondód	74	676	30,7
Haláp	70	411	29,0
Nagymacs	73	1011	28,8
Basahalom	03	204	26,7
Bánk	67	585	26,4
Tizenháromváros	54	1267	25,4

Forrás: KSH adatszolgáltatása a 2001. évi népszámlálás Debreceni adataiból

Mindezek ismeretében – a város által kijelölt anti-szegregációs szakértőkkel egyetértésben – módosítottunk az anti-szegregációs tervben megjelölendő városrészek lehatárolásának kritériumait. Ezért hangsúlyozni kell, hogy a későbbiekben kijelölt területek nem tekinthetők valódi szegregátumoknak, ebből kifolyólag célszerűbb azokat **kedvezőtlen adottságú** (alacsony státuszú rétegeket csak kisebb mértékben koncentráló) **városrészeknek** nevezni.

A kedvezőtlen adottságú városrészek lehatárolásánál tehát nem a 2001-es adatokra alapozó szegregációs mutató volt az elsődleges szempont, hanem a 2008. januári állapotokat tükröző városi szociális segélyezési mutatók 1.000 főre vetített értékei:

- rendszeres szociális segély
- rendszeres gyermekvédelmi támogatás
- lakásfenntartási támogatás (normatív, helyi és adósságkezelési összesen)
- átmeneti segély (amely a városban a romák esetében gyakran igényelt támogatás)

Azokat a városrészeket jelöltük meg **szociális szempontból kedvezőtlen adottságúként, ahol a segélyezési mutatók 1.000 főre vetített értékei a négy vizsgált kategóriából legalább háromban meghaladták a városi átlag 1,5-szeresét.** Mindezek alapján öt lakófunkciójú városrész kerület beazonosításra, amelyek közül 3 lakótelepi jellegű (57. táblázat). A táblázat adataiból látható, hogy a segélyezési mutatók tekintetében a

Nagysándortelep adatai a legkedvezőtlenebbek, mind a négy kategóriában átlépi a debreceni átlag 1,5-szeresét, de a többi városrész adatai is közel állnak ehhez. A lakótelepi városrészek kivételével a szegregációs mutató értéke, valamint az alacsony komfortfokozatú lakások aránya is magas.

57. táblázat

A szociális szempontból kedvezőtlen adottságú városrészek beazonosítása

Városrész neve	Állandó népesség 2008, fő	Segély típusa				Szegregációs mutató (2001)	Alacsony komfortú lakások aránya (2001, %)
		Rendszeres szoc. segély 1000 főre	Rendszeres gyermekvéd. kedvezmény 1000 főre	Lakás-fenntartási támogatás 1000 főre	Átmeneti segély 1000 főre		
Dobozikert	6.113	26,5	35,8	49,9	32,4	13,0	7,6
Epreskert	1.918	27,1	58,4	57,9	24,0	12,6	0,5
Nagysándortelep	3.077	31,5	53,9	51,3	31,8	32,5	39,7
Sóház	882	32,9	36,3	46,5	26,1	12,4	5,3
Tizenháromváros	1.267	35,5	41,0	45,0	33,1	25,4	15,2
Nagymacs	1.011	22,7	29,7	33,6	11,9	28,8	33,9
Debreceni átlag 1,5-szerese		28,9	34,1	46,7	22,6	20,9	11,8

Forrás: KSH Népszámlálás 2001, DMJV Önkormányzatának adatszolgáltatása alapján

5.5.1. A szegregációs jelleget mutató IVS városrészek bemutatása

Az anti-szegregációs tervben azonosított kedvezőtlen adottságú városrészek elemzéséhez használt adatok jelentős része a városrész szintű helyzetelemzés táblázataiban is megtalálható (4.11. fejezet).

Dobozikert

Az Ótemető utca – Debrecen-Nyíregyháza vasútvonal – Faraktár utca – Hajnal utca – Rakovszky utca által határolt terület

Terület: 37,7 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 6.113 fő

Népsűrűség: 16.206,6 fő/km²

A Dobozikert a Lakótelepek városrész egyik legidősebb eleme, a terület beépítése már az 1960-as években elkezdődött. Ennek következménye, hogy a házak többségében a technológiai rendszerek, gépészeti megoldások elavultak. A területre jellemző a lakosság fogyása és öregedése. 1990-től napjainkig a lakosság szám valamivel több, mint 10%-os csökkenést mutat. A lakosság képzettségi viszonyai a városi átlaghoz képest valamivel

kedvezőtlenebbek, a foglalkoztatottak aránya viszont valamivel magasabb Debrecen átlagához képest, mint ahogyan a munkanélküliek aránya is kedvezőbb képet mutat a városi átlagnál. A lakásviszonyok a lakótelep kialakítása után stabilnak mondhatók, az elmúlt évtizedekben jelentős változás nem volt, az öreg és elavult lakóépületek felújítása mindenképpen indokolt. Ugyanakkor az egységes lakótelep kialakítása miatt a városi átlaghoz képest kevés az alacsony komfort fokozattal rendelkező lakások aránya. A közösségi terek fejlesztésre szorulnak.

Bár a területen nem találunk államigazgatási és egyéb fontos szervezetet, intézményeket, a Belvároshoz való közelség miatt nem tekinthetjük kedvezőtlen fekvésűnek a Dobozikertet. Miközben a területen a közoktatás minden szintje jelen van, a közművelődés mindösszesen egy könyvtárral képviselteti magát. Egyértelműen szükség lenne ennek fejlesztésére, különösen olyan szolgáltató jellegű funkcióval, amely az egyre nagyobb arányú idős korosztály számára közösségteremtő lehetőséget nyújt. A terület egészségügyi és szociális intézményekkel kiegyensúlyozottan ellátott. A Dobozi utcán található a hajléktalanok Nappali melegedő és utcai gondozó szolgálata, így ez a környék nem tekinthető frekventáltnak. Kiskereskedelmi helyek és vendéglátóipari egységek vonatkozásában ugyanakkor a városi átlag felével rendelkezik a Dobozikert, és nem találunk jelentősebb szupermarketet, mindösszesen a városban egyébként jelentősek mondható élelmiszerláncokkal bíró Hélikér és Coop élelmiszer boltok, valamint kisebb egységek működnek itt.

Epreskert

Az Epreskert utca – Jász utca – Monostorpályi út által határolt lakóterület.

Terület: 20,8 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 1.918 fő

Népsűrűség: 9.195 fő/km²

A lakótelepek sorában sajátos színfoltot jelent az Epreskerti városnegyed, amelyet az 1990-es évek végén, a város déli részén, az egykor a szovjet hadsereg által használt lakásokból alakítottak ki. Debrecen legfiatalabb lakótelepe lévén az 1990-es évek végétől történt meg a betelepítése, miközben a város régebbi lakótelepe már veszítettek vonzerejükből és népességükből.

A lakótelep közelmúltbeli betelepítésével magyarázható, hogy a városban a 2001. évi Népszámlálás adatai szerint az Epreskert korstruktúrája a legkedvezőbb: a 0-14 éves korosztály

aránya (34,56%) több mint kétszeresen múlta felül mind a város, mind pedig a Lakótelep városrész átlagát. Ennek megfelelően az öregedési index értéke is itt a legalacsonyabb. A lakosság végzettségi viszonyait elemezve első látásra meglepőnek tekinthető az 1990/2000-es évek fordulóján kialakított Epreskert kedvezőtlen mutatója, ami alapvetően arra vezethető vissza, hogy a lakások egy részét város önkormányzat szociális bérlakásként hasznosította. A fiatalos korszerkezetnek köszönhetően a foglalkoztatási viszonyok is kedvezőek.

A kiskereskedelmi egységek vonatkozásában az átlagosnál lényegesen alacsonyabb 1.000 főre jutó érték az Epreskert esetében, amely mindenekelőtt a városrész fiatal korával és korábbi funkciójával magyarázható, és ugyanerre vezethető vissza a csaknem teljes intézményhiány is (a területen csupán egyetlen általános iskola működik).

Bár a terület segélyezési mutatói kedvezőtlen képet mutatnak, ez mindenekelőtt a bérlakások magas arányával és részben a lakosság fiatal korösszetételével (ezen belül is a kimagaslóan magas gyerekszámával) magyarázható. A terület fekvése kedvező, akárcsak a foglalkoztatottsági mutatók, a lakásállomány pedig újszerű és összkomfortos. Ebből kifolyólag a terület nem tekinthető szociális szempontból kedvezőtlen adottságú területnek, szociális típusú beavatkozás nem indokolt.

Sóház

A Faraktár utca – Debrecen-Nyíregyháza vasútvonal – Vágóhíd utca – Hajnal utca által határolt terület.

Terület: 19,5 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 882 fő

Népsűrűség: 4.532,5 fő/km²

A Sóház Debrecen legrégebb (1960-as évek) lakótelepi technológiával épített városrészei közé tartozik (téglaépítésű, gázkonvektoros kis alapterületű lakások, elavult hőszigetelési és gépészeti rendszerrel). A Sóház a Lakótelepek városrészhez tartozik, kelet felől a Hagyományos beépítésű belső lakóterületet határolja, míg déli irányban mintegy folytatása a Dobozykertnek, attól a nagy gépjármű forgalmat bonyolító Faraktár utca választja el. A kis terület sajátossága, hogy mindösszesen néhány utca található, ugyanakkor nagyobb részén a korábbi Bocskai Laktanya helyén kialakított APEH, KSH, valamint a Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorlógimnáziuma működik, lakófunkció csak a terület északi részen található (Hajnal, Alkotmány és Faraktár utcák által határolt terület). A területnek a vasútvonallal érintkező része még üresen áll, így a közeljövőben további fejlesztések

várhatóak. Hozzá kell tenni azonban, hogy a jelentős forgalmat lebonyolító Debrecen-Nyíregyháza vasútvonali szakasz miatt nem a lakófunkciójú fejlesztések tűnnek a legracionálisabb megoldásnak.

A Sóházi városrész a leggyorsabban csökkenő lakosságú városrészek közé tartozik. 1990 és 2008 között 24.7%-al csökkent az itt élő lakosság száma. A korösszetétel ebből fakadóan szintén kedvezőtlennek mondható. A 60 vagy ettől idősebb korosztály aránya éppen kétszeres a debreceni átlagnak, míg a 0-14 éves korosztály aránya éppen fele a városi átlagnak. Az elvándorlási és öregedési okok mögött az húzódhat meg, hogy a lakótelep az egyik legrégebbi Debrecenben, és bár lakótelepről beszélünk, azonban a mindössze néhány utcából álló terület nem képez lakótelepi jelleget. Az iskolázottsági szerkezet minden tekintetben közelít a városi átlaghoz, foglalkoztatási viszonyai ugyanakkor valamivel kedvezőtlenebbek annál. Az 1960-as években kialakított lakótelepi városrészben a lakások öregek, bár a komfort fokozat jobb az átlagosnál.

Az alacsony népességszám, a kis terület miatt így ki sem épültek olyan funkciók (részben még alapfunkciók sem), amelyek Debrecen lakosai számára vonzóvá tenné a területet. Az iskolarendszer két alsó foka (óvoda, általános iskola) teljesen hiányzik, emellett egyetlen kulturális-közművelődési, szociális és egészségügyi intézményt sem találunk a területen. Kereskedelmi-vendéglátási helyek arányában is jóval a városi átlag alatti értékekről beszélhetünk.

Ezt a helyzetet tovább rontja, hogy a terület a nagy forgalmat bonyolító 4-es számú főút valamint a Debrecen-Nyíregyháza vasútvonal közé, mintegy beékelts területként helyezkedik el.

Összességében tehát miközben egyfelől a kis lakótelep „emberléptékű”-nek tekinthető, addig a kis területi kiterjedtség és az alacsony lélekszám miatt a Sóház meglehetősen intézményhiányos.

Tizenháromváros

A Hatvan utca – nyugati új körút – Miklós utca – Külső vásártér – Nyugati utca – Segner tér által határolt hagyományos beépítésű terület.

Terület: 25,0 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 1.267 fő

Népsűrűség: 5.068 fő/km²

A hangzatos nevű terület a Belvárost övezi nyugati oldalról és a Hagyományos beépítésű belső lakóterület városrészbe tartozik. A terület jövőjét meghatározó legfontosabb információ az, hogy Debrecen egyik legjelentősebb városrendezési és átalakítási projektje, a nyugati tehermentesítő út az elkövetkező években a keleti határán fog megvalósulni valósul, és jelentős mértékben átalakítja az érintkező térség jellegét. Az út tervezett területén fekvő ingatlanok jórészt már felvásárolta város, ezt a folyamatot azonban lassítja az a tény, hogy a területen található ingatlanok tulajdonosi köre vegyes, így a kisajátítási folyamat meglehetősen időigényes.

A terület a Hagyományos beépítésű belső lakóterület városrész többi részéhez hasonlóan jelentős népességcsökkenést mutat. A lakásállomány is folyamatosan csökken, többek között a fent említett projekt miatt. A meglévő lakások komfort fokozata lényesen kedvezőtlenebb, mint a debreceni átlag. A városrész kedvezőtlenebb végzettségi viszonyokkal rendelkezik, egyrészt a 25-x éves korosztályból a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya marad el a városi átlagtól, másrészt a 15-59 éves korosztályon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is magas. A foglalkoztatottsági mutatók is kedvezőtlenebbek a városi értékeknél.

Gazdasági funkciója elenyésző. Néhány nagyobb vállalkozásnak találjuk itt a központját, a Belváros irányába futó utcákon a város központjához közelebb eső szakaszokon ugyanakkor már kisebb kereskedelmi egységek is megjelennek. A városrész nyugati területén található a távolsági autóbusz-pályaudvar, amely szűkös, korszerűtlen. A város fejlesztési tervei között szerepel ennek a buszpályaudvarnak a MÁV pályaudvar szomszédságába történő áthelyezése.

A szociális és szegregációs mutatók relatív kedvezőtlen értékeinek ellenére a Tizenháromváros városrész nem igényel különösebb szociális típusú beavatkozást, ugyanis a kiskörút új nyugati szakaszának megépítése és az annak mentén várhatóan megjelenő intenzívebb gazdasági-kereskedelmi tevékenységek jelentősen megváltoztatják majd a városrész funkcióit is.

Nagysándortelep

A Harsona utca – Kunhalom utca – Poprád utca – Görgény utca – Tegez utca – Kishegyesi út által határolt kertvárosias jellegű lakóterület.

Terület: 80 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 3.077 fő

Népsűrűség: 3.844,1 fő/km²

A Nagysándortelep a Kertváros városrészhez tartozik. A Kertváros sajátossága, hogy nagy kiterjedésű, mintegy körbefogja a várost és a lakótelepek mellett Debrecen legnagyobb lélekszámú városrésze. Ugyanakkor a jelentős kiterjedés miatt számottevő különbségek jelennek meg a Kertvárosban. Ennek oka egyrészt az, hogy a Kertvárosi területek különböző időszakban népesedtek és települtek be, amelyek magukon hordozzák ezen területek építészeti, infrastrukturális, de ezen túlmenően társadalmi sajátosságait is, valamint a többnyire meghatározó lakófunkció ellenére számottevő eltérések figyelhetők meg a funkcionalitásban is.

A Kertvárosi területeken 1990 után a népességszám növekedés volt a jellemző, melynek mértéke elérte a 15-20%-ot. A Nagysándortelep helyzete érdekesen alakult, ugyanis bár itt is nőtt a lakosságszám (még ha a Kertvárosi részek közül talán a legkisebb mértékben is) a lakóházak száma viszont nem nőtt, hanem csökkent. Vagyis a népsűrűség emelkedett és a számos korábbi több házrészről álló lakóházat lebontottak és helyettük tágasabb, magasabb komfort fokozatú lakásokat építettek. Ez a folyamat, valamint a telep közvetlen környezetében elindult sokirányú fejlesztés (egyfelől a teljesen új kiépítésű Fészek-lakópark, másfelől a Határ úti ipari park) lassan megváltoztatja azt a helyzetet, amelyre a rendszerváltás előtt és közvetlen utáni időszakban meghatározóan az alacsony státuszú és roma lakosság élettere volt a jellemző.

Bár az iskolázottsági mutatók továbbra is a legkedvezőtlenebbek a Kertvárosi területek között, az utóbbi években ebben a tekintetben is lassú fokozatos pozitív elmozdulás tapasztalható. A munkanélküliség és a foglalkoztatási mutatók is lassú javulást mutatnak, annak ellenére, hogy a kertvárosi részen belül továbbra is a legrosszabb mutatókkal rendelkezik ez a terület. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves korosztályon belül 41%, szemben az 51%-os debreceni átlaggal valamint az országos 54%-os átlaggal. A terület fejlesztése napjainkban is folyik, a teljes körű közművesítés a jelenleg zajló csatornázási

munkákkal fejeződik be. Mára már a Nagysándortelep megítélése sem olyan negatív, mint 10-15 évvel korábban volt.

Nagymacs

Nagymacs a város központi belterületétől egyik legtávolabb eső belterületi besorolású városrésze, amely Debrecen nyugati külterületébe ágyazva fekszik

Terület: 55 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 1.011 fő

Népsűrűség: 2.022 fő/km²

A Debrecentől központjától 17 km-re nyugatra a város külterületébe ágyazva fekszik Nagymacs, amely a 33-as számú főút felől zsáktelepülés-szerűen megközelíthető belterületi besorolású településrész. Nagymacs funkciói közül legfontosabbnak nevezhető a lakófunkció. Az 1990 utáni népesség növekedésnek két okát tudjuk megnevezni. Egyfelől a városban (elsősorban Belváros és Lakótelepek) élők egy része nem tudta finanszírozni a lakásfenntartás növekvő költségeit, így a jóval kisebb költségigényű településrészi lakásokat választotta, másfelől a városban élő családok egy másik csoportja a kertes-házás életformát választotta, amely szintén növelte a kiköltözők számát. A településrész gazdasági funkciói közül mindössze a mezőgazdasági tevékenység érdemel említést. Az aktív korú foglalkoztatottak többsége napi szinten Debrecenbe ingázik.

A helyi iskola 2007 óta a Vénkert Általános Iskola tagintézményként funkcionál. Ezzel együtt minden évfolyamban folyik a tanítás egy tanuló csoportban. A településrész közművelődési funkcióit is (pl. könyvtár) is az iskola látja el. Óvoda a településen nincs, csak a Kismacson.

A településrészen élők korszerkezete kedvező képet mutat és jobb, mint a városi átlag, amely nyilvánvalóan a fiatalabb családok kiköltözésével magyarázható. Ugyanakkor az iskolai végzettség tekintetében jelentős lemaradást tapasztalunk; a legfeljebb általános iskola végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül kétszerese Debrecen város átlagának, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (mindössze 1,34% !!!) messze elmarad a városi átlagtól.

Bár a többi Debrecen külterületében elhelyezkedő településrészen is hasonlóak a társadalom állapotai szociális szempontból, azonban a vizsgált településrészünk nagyobb lélekszáma (1.011), valamint Nagymacs fizikai elzártsága indokolja azt, hogy a szegregálódási folyamatokat megelőzendő Nagymacson valósítson meg a város fejlesztéseket.

5.6. Debrecen alacsony infrastrukturális ellátottsággal jellemezhető belterületei

Debrecen alacsony infrastrukturális ellátottsággal rendelkező belterületeinek jellemzésekor a Városrehabilitáció 2007-2013-ban című kézikönyv iránymutatásait vettük figyelembe (a 128. oldalon szereplő táblázat adataival). Az infrastrukturális jellemzőket bemutató összefoglaló táblázat (3. melléklet) nem tartalmazza az áramellátás és vezetékes ivóvízellátás adatait, mivel a szolgáltatók (E.ON és Debreceni Vízmű Zrt.) állásfoglalása alapján az összes lakott belterületi utca el van látva ezekkel az alapvető szolgáltatásokkal. A pormentes út és a járdák kiépítettsége tekintetében az infrastruktúrával el nem látott területek közé azokat az utakat és útszakaszokat soroltuk, amelyeken a pormentes burkolat, illetve járda hiánya eléri az utcahossz 20%-át, vagy a 200 métert. A vezetékes gázzal el nem látott utcák esetében csak azokat vettük figyelembe, amelyek nincsenek bekapcsolva a távhőszolgáltatásba (ellenkező esetben téves információkat kaphattunk volna például a város legnagyobb lakótelepeinek vonatkozásában). A több városrészhez tartozó közterületek többször is szerepelhetnek az adatbázisban az adott városrészekhez tartozó szakaszaikkal (pl. az Epreskert utca egy-egy szakasza az Epreskert és a Déli kertváros városrészekhez tartozik). Az adatbázisban nem szerepelnek továbbá azok a közterületek, ahol 2008 elején nem volt regisztrált lakos.

Az infrastrukturális adatok elemzésekor kiderül, hogy Debrecen belterületi útjainak és egyéb közterületeinek 25,9%-án legalább részben hiányzik minimum egy vizsgált infrastrukturális elem. Ebből 21,1% a város központi belterületétől különálló belterületi településrészekben található. A területi különbségeket vizsgálva megállapítható, hogy a kertvárosi területek vannak a leghátrányosabb helyzetben: az el nem látott, valamelyik Kertvárosi városrészhez tartozó utcák az összes részben, vagy egészében el nem látott belterületi utcák 69,2%-át teszik ki. A legsúlyosabb a helyzet a szennyvíz-hálózat, valamint a pormentes útburkolat és a járdák területén. Elsősorban a Déli és a Keleti Kertvárosban akadnak olyan kertségek (pl. Kondoros, vagy Lencztelep), ahol egyáltalán nincsen szennyvízcsatorna. Megfigyelhető, hogy a város központi területeitől legtávolabb fekvő kertvárosi részekben a leginkább kedvezőtlenek az infrastruktúra-ellátottsági mutatók. Józsa és Pallag kivételével a város központi belterületétől távolabb fekvő belterület településrészekben a szennyvízcsatorna mindenhol hiányzik.

Debrecen esetében a hátrányos helyzetű (rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő) gyerekek állandó népességhez viszonyított arányát vizsgálva az el nem látott utcákban a területi szegregáció vonatkozásában nem lehet egyértelmű összefüggéseket

kimutatni. A város belterületen fekvő közterületeire vetítve a hátrányos helyzetű gyerekek aránya az állandó népességhez képest 2,0%. Ehhez képest az infrastrukturális szempontból el nem látott belterületi utcák 36,8%-ában egyáltalán nincs hátrányos helyzetű gyerek, 23,1%-ában pedig arányuk alacsonyabb 2%-nál. A városi belterületek átlagát ebben a tekintetben legalább kétszeresen felülmúló utcák aránya 18,4%, viszont közülük is csupán 8 olyan utca található (ebből 4 a Nagysándortelepen) ahol a hátrányos helyzetű gyerekek száma eléri a 10 főt.

5.7. Javasolt fejlesztési akciók

Az anti-szegregációs tervben elemzett városrészek közül az Eprekert esetében szociális jellegű beavatkozások tervezése jelenleg nem indokolt. Szociális városrehabilitációs akcióterületként 4 városrész megjelenítése szükséges: Dobozikert, Sóház, Nagysándortelep, Nagymacs.

Dobozikert:

- a városrész lakótelepi lakásállományának felújítása (fűtési és gépészeti rendszer, nyílászárók, hőszigetelés)
- a funkcionalitás átszervezése (közterületi boxok rendszerének létrehozása)
- a lakótelep környezetének felújítása (pl. játszóterek, parkok) a civil szervezetek munkájának bevonásával és a lakosság önszerveződésének segítségével
- közösségi tér kialakítása; tekintettel arra, hogy a Dobozikert városrész érintkezik a Sóház városrészszel (amely szintén szegregációs jelleget mutat) a létrehozandó közösségi tér a kialakítási lehetőség függvényében egyik vagy a másik városrészben alakítandó ki

Sóház:

- régi lakóépületek felújítása, korszerűsítése
- a városrész belső úthálózatának felújítása
- a városrészben található beépítetlen területek megfelelő hasznosítása

Tizenháromváros:

- a városrendezési és piaci-gazdasági folyamatok a városrészesz jelentős átalakulását eredményezi a közeljövőben, így a városrésze külön szociális jellegű fejlesztés jelen helyzetben nem indokolt

Nagysándortelep:

- munkaerőpiacra irányuló képzés
- általános felnőttoktatási programok indítása
- közösségi funkció, teleház

Nagymacs:

- közösségi funkciók erősítése
- az általános iskola épületének felújítása
- a településrész elérhetőségének javítása (közösségi közlekedés)

6. Stratégia

6.1. Tervezési keretek

Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiája kidolgozásánál természetesen figyelembe vettük a város jelenleg érvényben lévő Hosszútávú Városfejlesztési Koncepcióját (VÁTI, 2000. IV.), illetve DMJV Településfejlesztési Koncepcióját és Településrendezési Tervét (VÁTI, 1998. XII.), de mivel ezek a dokumentumok várhatóan még 2008 folyamán megújításra kerülnek, az IVS stratégiai fejezetének elkészítésekor célszerűbb volt DMJV 2007-2013 közötti fejlesztésének stratégiai és operatív programjára, mint legfrissebb tervezési dokumentumra alapozni. Amennyiben a településfejlesztési koncepció és a hozzá kapcsolódó egyéb dokumentumok megújításra kerülnek, az IVS stratégiai fejezetének célrendszerét az amúgy is előírt 2-3 évenkénti felülvizsgálat keretében hozzá kell majd igazítani.

Emellett Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája támaszkodik az elmúlt időszakban a várossal kapcsolatban megszületett, és döntő mértékben a közgyűlés által elfogadott fejlesztési dokumentumokra is, amelyek közül az alábbiakat lehet kiemelni:

- Debrecen Megyei Jogú Város Főnix terve (2004)
- Debrecen Megyei Jogú Város Idegenforgalmi Koncepciója, Stratégiai és Operatív Programja (2004)
- Debrecen Megyei Jogú Város helyi építési szabályzata és szabályozási terve (2003)
- Debrecen Megyei Jogú Város Fejlesztési Pólus Programja és Stratégiája (2006)
- Debrecen Megyei Jogú Város Városrehabilitációs Stratégiája és Programja (2006)
- Debrecen fenntartható városi közlekedésfejlesztési terve (2007)
- Debrecen Megyei Jogú Város Közoktatási Esélyegyenlőségi Terve (2008)

6.2. A város hosszú távú jövőképe

Az elkövetkező időszakban Debrecenben végbemenő fejlesztések kiindulópontját a város **jövőképe** jelenti, amely rögzíti a város pozitív jövőbeli állapotának legfontosabb jellemzőit. Debrecen jövőképét az alábbi mondat vázolja fel:

A múlt értékeire támaszkodva a jövő kihívásainak megfelelően Debrecen az Észak-alföldi régió, valamint a határon túli térség kimagasló térszervező erejű regionális központjává, és nemzetközi jelentőségű tudás centrumává válik

A jövőkép legfontosabb elemei a következőkben foglalhatók össze:

▪ *A múlt értékeire történő támaszkodva megfelelni a jövő kihívásainak*

A fejlesztés során természetesen támaszkodni kell Debrecen gazdasági, társadalmi, építészeti stb. emlékeire, értékeire, mindazon hagyományokra, amelyek a debreceni szellemiséget képviselik, és törekedni kell ezek minél teljesebb formában történő megőrzésére. A megőrzés ugyanakkor nem jelent egyoldalú konzerválást, szükséges egy egészséges egyensúly megtalálása: a felmerült új igényeknek megfelelően bizonyos változásokat végre kell hajtani annak érdekében, hogy a város képes legyen megfelelni a XXI. század elvárásainak.

▪ *A város térszervező erejének növelése*

Az elmúlt időszakban Debrecenben több olyan fejlesztés (például Fellebbviteli Főügyészség, Ítéltábla, Kölcsey Központ) is lezajlott, amelyek a város regionális szerepkörének bővülését eredményezték. A további fejlődés érdekében ugyanakkor jelentős fejlesztésekre van szükség, amelyek magukban foglalják város megközelíthetőségének javítását és újabb regionális hatáskörű intézmények kialakítását.

▪ *Nemzetközi jelentőségű tudásközpont kialakítása*

Debrecen egyik legfontosabb erősségének a Debreceni Egyetem tekinthető, amely a K+F tevékenység területén több szempontból a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem után a második helyet foglalja el. Az eddigiek során ugyanakkor jelentős problémát okozott az a tény, hogy az egyetemen felhalmozódott szellemi kapacitás gyakorlati életben történő hasznosítása rendkívül alacsony volt, alig alakult ki erős kapcsolat az egyetem és a vállalati kör között. Az elkövetkező időszak egyik legfontosabb feladatának ezen hiányosság megszüntetése és a keletkezett innovációk munkahelyteremtő hatásához szükséges feltételek megteremtése tekinthető.

6.3. A jövőbeli fejlesztési irányok meghatározása

6.3.1. Az átfogó cél

A már korábban említett Debrecen Megyei Jogú Város 2007-2013 közötti fejlesztésének stratégiai és operatív programja elsősorban az adott időszak fejlesztési irányait határozta meg,

emellett ugyanakkor hosszabb távra is fogalmazott meg elképzeléseket. Ennek keretében került definiálásra Debrecen fejlesztésének alapcélja, a misszió, amely az IVS **átfogó céljának** is tekinthető:

A város földrajzi elhelyezkedésére, valamint jól mobilizálható és megújulni képes természeti, gazdasági és humán erőforrásaira támaszkodó magyarországi és nemzetközi szinten is versenyképes gazdaság, amely az értékek megőrzésével és fenntartható használatával hosszú távon biztosítja a minőségi élet feltételeit az itt élők számára.

6.3.2. Középtávú tematikus célok

Az átfogó cél elérése az alábbi középtávú tematikus célokon keresztül lehetséges:

T1. A város elérhetőségének javítása

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése

T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése

T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

T9. A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése

T1. A város elérhetőségének javítása

Indoklás: Napjainkban az egyes települések versenyképességét nagymértékben befolyásolja megközelíthetőségük, és a fejlődés háttérének biztosítása érdekében elengedhetetlenül szükséges Debrecen ilyen jellegű adottságainak fejlesztése. Ezt erősíti a város országhatárhoz közeli fekvése, amely jelentős lehetőségeket teremt a gazdasági közvetítésben, ezek kihasználáshoz ugyanakkor nélkülözhetetlen a megközelíthetőség javítása.

A 2007-2013 közötti időszakban lebonyolódó fejlesztések eredményeként fokozódní fog Debrecen régióközponti szerepe, és ez a városba irányuló személy- és teherforgalom

növekedését vonja maga után. Hasonló hatást vált ki a központi belterületről, illetve magából a városból történő kiköltözés, amely az ingázás nagyságának az emelkedését okozza.

A tervezett intézkedések:

- A Debreceni Repülőtér további fejlesztése
- A Szolnok-Debrecen (-Nyíregyháza) vasútvonal korszerűsítése
- A Debrecen-Nyíregyháza és a Debrecen-Hajdúszoboszló út 2x2 sávra bővítése
- Az M35/M47 autópálya Debrecen-Berettyóújfalú közötti szakaszának megépítése
- A városba bevezető utak (Debrecen-Józsa, Debrecen-Hajdúszoboszló, Debrecen-Vámospércs, Debrecen-Hajdúsámson) áteresztőképességének növelése
- A város körüli körgyűrű teljessé tétele és a jelentősebb objektumok (pl. repülőtér, Debreceni Déli Ipari Park) rácsatlakoztatása

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

Indoklás: Az elmúlt időszakban Debrecenben jelentős mértékben emelkedett a gépkocsik száma. Ez a tény, valamint a nagyobb népességi tömörülések és a lakosság gazdasági és kereskedelmi célpontjai közötti távolságok a forgalom nagymértékű növekedését vonták maga után, amelynek zavartalan levezetésére a jelenlegi közúthálózat vonalvezetésében, minőségében csak korlátozottan alkalmas. További problémát jelent, hogy Debrecen legfontosabb igazgatási, kereskedelmi és kulturális intézményeinek jelentős része a belvárosban helyezkedik el, és a megnövekedett forgalommal a városrész parkolóhely-kínálata egyre kevésbé képes megbirkózni.

Napjainkban a gépkocsiforgalom növekedése mind nagyobb terhet ró a város úthálózatára, valamint egyre nagyobb mértékű környezetszennyezést is okoz. A felmerült problémák egyik lehetséges megoldását jelenti a közösségi közlekedés, amely azonban jelenleg egyre kisebb mértékben képes minőségi szolgáltatást biztosítani az utazóközönség számára. A hiányosságok között lehet megemlíteni többek között az átszállás időigényességét, a közösségi közlekedési eszközök nem megfelelő színvonalát, a meglévő eszközök egy részének környezetszennyezését és energiapazarló működését, valamint több esetben a járatszervezés és az igények közötti összhang hiányát.

A megnövekedett személyforgalom zavartalan levezetésére a város közúthálózata és közösségi közlekedési rendszere még a tervezett fejlesztések figyelembevételével is csak korlátok között alkalmas, emellett a gépkocsi-forgalom igen jelentős környezeti károkat is okoz. Debrecen természeti adottságai (alacsony szintkülönbségek, a csapadékos idő relatív

rövidsége) és a városban élő fiatalabb korosztály (például egyetemisták) magas aránya egyrészt megteremti a nagyobb arányú kerékpáros közlekedéshez szükséges peremfeltételeket, másrészt biztosítja a kínálatot is, ugyanakkor a közvetlen infrastruktúra alacsony fejlettségi színvonala a további fejlődés gátját jelenti.

A tervezett intézkedések:

- A városközpontot és a belvárost övező körgyűrűk teljessé tétele (nyugati kiskörút kialakítása, a Nyíl utca bővítése)
- A belvárosi parkolóhely-kínálat bővítése (elsősorban mélygarázsok által)
- Az egyes kerteségeket összekötő utak és a kerteségekben fekvő gyűjtőutak fejlesztése
- A Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ kialakítása
- A villamos-hálózat bővítése, új villamosok beszerzése
- A város közösségi közlekedési rendszere hatékonyságának növelése, egységes szervezés feltételeinek kialakítása (pl. egységes tarifarendszer, közlekedési szövetség)
- Az autóbusz és trolibusz járműpark környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő modernizációjának folytatása
- A kerékpáros közlekedés biztonságának a megteremtése (új kerékpárutak építése, tárolók kialakítása)
- A nagyobb forgalmat lebonyolító (pl. oktatási) intézmények munkaidejének közlekedési zsúfoltságot csökkentő hatású átalakítása

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

Indoklás: Az elmúlt években lezajlott beruházásoknak köszönhetően napjainkban Debrecenben csak korlátozott mértékben áll rendelkezésre zöldmezős fejlesztésre alkalmas ipari ingatlan. A város által kínált adottságok, valamint az egyetemi tudásközpontokban keletkezett eredmények gyakorlati alkalmazása ugyanakkor új vállalatok betelepülését, valamint a már jelenlévő cégek tevékenységének bővülését vonja maga után, és ez szükségessé teszi a beruházásra alkalmas ingatlanok kialakítását, közművekkel történő ellátását. Emellett a város adottságai, a különböző közlekedési módok találkozása jelentős lehetőséget teremt a logisztika fejlesztése számára, ez azonban megköveteli a központok által kínált szolgáltatások színvonalának az emelését.

A város regionális gazdasági szerepkörének növekedését nagymértékben akadályozza egy korszerű, a XXI. század igényeit is kielégítő objektum, amely magas színvonalon

biztosíthatná a gazdasági élet szereplőinek a találkozását, a város és környéke, valamint a távolabbi térségek termékeinek a bemutatását.

A tervezett intézkedések:

- A Debreceni Déli Ipari Park, infrastruktúrájának kiépítése
- A Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park bővítése
- A logisztikai központok által kínált szolgáltatások színvonalának fejlesztése
- Regionális Kiállítási és Vásárcsopont felépítése
- A városban működő KKV-k támogatása, inkubátorházak tevékenységének segítése

T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése

Indoklás: Az elmúlt időszakban a város a Debreceni Egyetemre és a Magyar Tudományos Akadémia Atommagkutató Intézetére (MTA ATOMKI) támaszkodva fokozatosan Magyarország egyik legfontosabb szellemi-tudományos bázisává vált. A Debreceni Egyetem mintegy 29 ezer hallgatójával (ebből 19 ezer nappali tagozatos) és 7.200 alkalmazottjával napjainkban az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, 1.400 fős oktatói gárdájának 2/3-a tudományos fokozattal rendelkezik, közülük csaknem 30-an az MTA-nak is tagjai. Az egyetem oktatási és kutatási spektruma rendkívül széles, az intézménynek 15 kara, 3 kutatóintézete és 21 doktori iskolája van. Ez a kiemelkedő szellemi központ hatalmas oktatási és K+F kapacitásával egyre jelentősebb hatással van a régió gazdasági és társadalmi fejlődésére, kulturális felemelkedésére, és egyre nagyobb figyelmet fordít a tudásalapú gazdaság és társadalom igényeinek minél hatékonyabb kihasználására, a regionális tudásközpont igényeinek kielégítésére.

Az MTA ATOMKI, amely jelenleg közel 200 főt foglalkoztat, a fő tudományterületi mutatók szerint első az MTA természettudományos intézeteinek rangsorában. A széleskörű kapcsolatrendszerre és a saját erőforrásokra alapozva az ATOMKI-ban nemzetközi szintű multidiszciplináris kutatások folynak sok évtizede a legkülönbözőbb területeken (részecske- és magfizika beleértve a neutronfizikát is, elektronháj fizika, gyorsítók fejlesztése és alkalmazása, anyagtudomány, környezettudomány, stb.).

Az érintett intézményekkel kapcsolatban ugyanakkor két problémát is meg kell említeni. Egyrészt az oktatás és a kutatás személyi és tárgyi feltételei csak részben felelnek

meg a XXI. század igényeinek, és ez a tény nagymértékben rontja a város versenyképességét is. Másrészt jelentős problémát okoz a gazdasági élet szereplőivel kiépített kapcsolatok alacsony színvonala, amely jelentős mértékben akadályozza a megszületendő innovációk gyakorlati életben történő alkalmazásának a lehetőségét.

A tervezett intézkedések:

- A felsőoktatás fizikai és szellemi infrastruktúrájának fejlesztése
- Egyetemi tudásközpontok kialakítása (Pharmapolisz, GND RET, Agrár Innovációs Tudásközpont, Szilícium Mező Informatikai Tudásközpont, Accent Tudásközpont), a fejlődésükhöz szükséges infrastrukturális háttér megteremtése
- A K+F tevékenység és a gazdasági élet szereplői közötti kapcsolatot szolgáló intézmények kialakítása, a meglévők hatékonyságának növelése

T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése

Indoklás: Debrecen az idegenforgalom fejlesztése szempontjából több területen is kiemelkedő adottságokkal rendelkezik, a magasabb színvonalú, és így magasabb bevételt eredményező idegenforgalom feltételeinek megteremtése ugyanakkor további beruházásokat tesz szükségessé.

Debrecen gyógyhatású termálvize nemzetközi vonzerőt képviselő turisztikai termékek kialakítását teszik lehetővé, mert egy alapvető emberi motiváció, a gyógyulni vágyás szándékát elégítik ki. Napjainkban ugyanakkor maga a gyógyvíz egyre kisebb mértékben elégíti ki a turisták igényeit, és szükség van az ahhoz kapcsolódó, magas színvonalú orvosi-gyógyászati szolgáltatások kiépítésére is.

Debrecen adottságai (történeti-kulturális emlékek) folytán jó lehetőségeket nyújt a fenntartható turizmus megteremtéséhez. Egyrészt a meglévő kulturális intézmények és a már ismert rendezvények jelentős része Debrecenhez kapcsolódik, másrészt a történeti múlt is elsősorban szintén ide kötődik.

A városi lakosság, valamint a nagyobb területi vonzással rendelkező sportrendezvények kiszolgálására elengedhetetlen a meglévő létesítmények bővítése, valamint további stadion(ok), és elsősorban az utánpótlás és az egyetem érdekeit szolgáló sportcsarnok(ok) építése.

A modern társadalomban egyre inkább felértékelődött az egészséges környezet, életmód szerepe, az élmények iránti vágy, az ismeretszerzés és a testmozgás igénye. Ennek szerves része a tiszta környezet fokozott igénye, mellyel a turisták maguk is környezetkímélő viselkedésre törekednek. A város környékén található természetközeli területek a turizmus ezen ágában kínálatot nyújthat az új kihívásoknak.

A tervezett intézkedések:

- A gyógy- és termálturizmus fejlesztéséhez szükséges tárgyi és humán feltételek megteremtése
- A Nagyerdő fejlesztésére, illetve rehabilitációjára irányuló stratégia kidolgozása
- A kulturális és örökségi turizmus fejlesztése
- A sportturizmus fejlesztése
- A természetközeli turizmus feltételeinek javítása

T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása

Indoklás: Debrecen város növekedése és fejlődése következtében a város környékén található tájalkotó elemek erős degradációnak indultak. Nem történt meg ezeknek a területeknek a lakosság egészségi állapotának javítását és a természetközeli állapot megőrzését szolgáló rehabilitációja. Ez számtalan környezeti problémához vezet(het), melynek kivédése a város elsődleges céljai közé kell hogy tartozzon.

Debrecenben, hasonlóan a hazai nagyvárosokhoz, a lakosság egészségi állapota nem kielégítő. Ehhez hozzájárul a belterületi zöldfelületek alacsony területe és azok területi kapcsolatának hiánya. A zöldterületek hálózatba történő fejlesztése elengedhetetlen feladat, hiszen egyrészt javítja a városképet, ugyanakkor hozzájárul a városklíma és ezzel a helyi lakosság egészségi és pszichés állapotának javulásához.

A Nagyerdő Debrecen város büszkesége, emellett természetvédelmi-történelmi szempontból is kiemelt szerepet tölt be, hiszen hazánk első természetvédelmi területe. Ezt a funkcióját és értékét meg kell őrizni! Ugyanakkor a Parkerdő révén a város egyik fontos rekreációs területe, ezért az erdő jelentős terhelést kap, igen nagy a degradációja.

A tervezett intézkedések:

- A város határában a természeti területek ökológiai hálózatának a kialakítása
- A belterületi zöldterületek növelése és rendszerré fejlesztése
- A Nagyerdő kiemelt kezelése

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

Indoklás: A korábbi évek munkálatai során létrehozott, a város központi funkcióinak megfelelő, reprezentatív és szimbolikus jelentőséggel is bíró főtér és közvetlen környezete sikere mutatja, hogy szükség van a terület további átépítésére. Meg kell őrizni az értékes elemeket, ugyanakkor törekedni kell a terület megújulásának megteremtésére is. A lakosságon túl az élhető és esztétikailag is tetszetős városközpont a hazai és külföldi turisták számára is megfelelő vonzóerőt jelent a már meglévő turisztikai vonzóerők kiegészítésére.

A Belváros és a lakótelepek között elhelyezkedő területek (ún. Hagyományos beépítésű belső lakóterület) az elmúlt évtizedekben sajnos nagyon kevés figyelmet kaptak, ráadásul a nagyobb építkezések egy része is ezek rovására történt. Ezek következtében ezek az egykor a központ körül elhelyezkedő területek feldarabolódtak, egymástól elszigetelődtek, ezek a területek ugyanakkor számos építészeti örökséget hordoznak. A későbbiek során ezért fokozottan kell arra törekedni, hogy a tervezett közlekedési indíttatású, városszerkezeti átalakítások ne okozzanak negatív irányú változásokat.

A lakótelepi házak építészetileg a város hosszú távú képének részét fogják képezni, hiszen még több évtizedig biztonságosan lakhatók maradnak. Probléma ugyanakkor az építmények műszaki-gépészeti állapota, mely nagyban kihat a benne élők életminőségére, emellett meg kell találni a lakótelepek esztétikai javításának és funkcionális gazdagításának lehetőségeit.

A tervezett intézkedések:

- A Belváros rehabilitációja
- A Hagyományos beépítésű belső lakóterületek megóvása és felújítása
- Az iparosított technológiával épült lakótelepek felújításának folytatása

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

Indoklás: A gazdasági szerkezetváltás, a tudás alapú társadalom teremtette igények folyamatos megújulásra készítetik a humán szféra szereplőit. A lakosság képzettségi szerkezetének gazdasági igényekhez igazítása a város, a régió versenyképességének egyik alappillére. A gyorsan változó gazdasági igényekhez igazodás az intézményrendszer minden elemére hatással van. A korai fejlesztési feladatoktól, az általános- és középiskolai képzés

készség, képességfejlesztésén át a moduláris szerkezetű szakképzésig minden oktatási szinten folyamatosan keletkeznek feladatok. Komplex kezelésük kereteit az élethosszig tanulás paradigmájával lehet kijelölni. Az egyén szándékainak, az egyéni kompetenciák fejlesztésének középpontba állításával, a graduális képzést követő át- és továbbképzések rendszerének kialakításával és a gazdasági élet szereplőivel történő intenzív kapcsolattartással megvalósítható a feladat.

A tervezett intézkedések:

- Az ellátatlan területeken az óvodai hálózat kiegészítése
- A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek kiemelt kezelése
- Az általános és középiskolák infrastrukturális adottságainak fejlesztése
- Az idegen nyelv és az informatika oktatásának kiemelt kezelése az általános iskolákban
- A középiskolák által nyújtott speciális képzettségek kiemelt támogatása
- A nemzetközi érettségihez szükséges feltételek kialakítása
- A gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézmények által nyújtott szolgáltatások színvonalának emelése
- A művelődési és közösségi házak felújítása, a könyvtári hálózat épületállományának korszerűsítése

T9. A szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlesztése

Indoklás: Debrecen Magyarország második legnagyobb lélekszámú városaként kiterjedt szociális ellátórendszer működtetését biztosítja. A rászoruló lakosság számának emelkedése a központi finanszírozás problémái ellenére is szükségessé teszi a fejlesztéseket. Megkerülhetetlen a kapacitás bővítése és a meglévő intézmények folyamatos felújítása. A feladatot egyrészt magasabb szintű elvárások (Uniós, országos előírások, ellátandó eladatok) kötelezettségként jelenítik meg, másrészt a növekvő igények a lakosság magasabb szintű ellátásának szempontjából teszik fontossá.

A lakosság egészségi állapota alapvetően befolyásolja a humán erőforrások minőségét. Debrecen előregedő társadalmi szerkezettel jellemezhető, és a jelenlegi demográfiai tendenciák alapján a jövőben egyre nagyobb szerep hárul majd az egészségügyi

ellátórendszerre. A város kezelésében lévő egészségügyi intézményrendszer megfelelő egészségügyi ellátást biztosít, azonban tárgyi feltételeit fejlesztésre szorulnak.

A tervezett intézkedések:

- A szociális ellátórendszer fejlesztése (DMJV Gyermekvédelmi Intézménye bővítése, DMJV Családsegítő Központja egységeinek a korszerűsítése, DMJV Városi Szociális Szolgáltatástárgyi feltételeinek javítása, DMJV Idősek Háza korszerűsítése/új épület felépítése, DMJV Fogyatékosokat Ellátó Intézménye modernizálása és bővítése, új Terápiás Ház építése)
- Központi Rendelőintézet megépítése és a jelenlegi szakrendelési helyek számának igen jelentős mértékű csökkentése (maximum 3-4 telephely)
- A külön telephelyen maradó szervezeti egységek épületeinek felújítása, az ellátáshoz szükséges feltételek biztosítása
- A költséghatékony „egynapos ellátás” VESZ intézményeiben történő kialakítása
- Mozgásszervi Centrum megvalósítása

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának **célstruktúráját** a 7. ábra mutatja be, a **középtávú tematikus célok és az IVS városrészek közötti kapcsolatot** pedig az 58. táblázat szemlélteti.

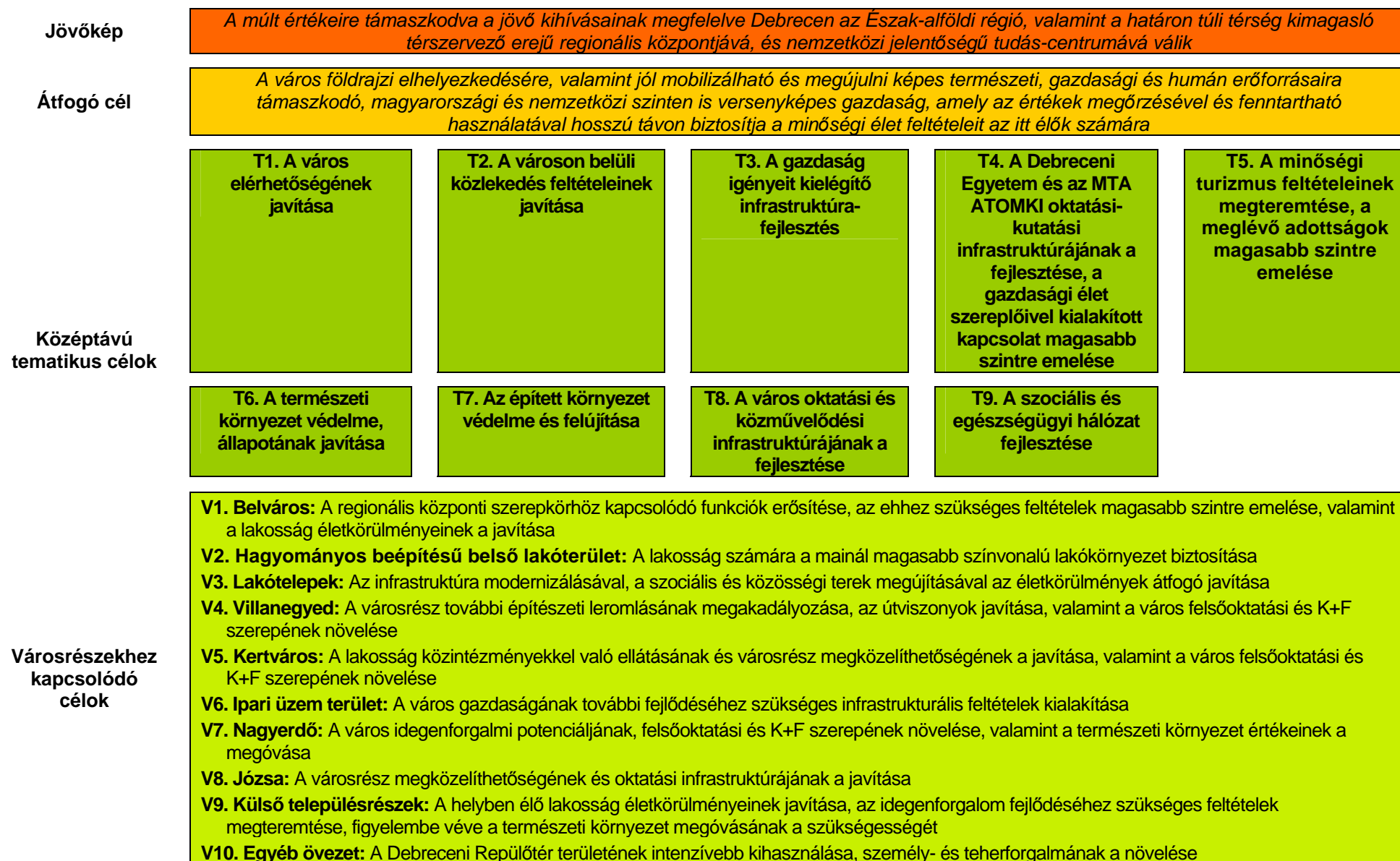
6.3.3. Városrészekhez kapcsolódó célok

1. Belváros

VI. A regionális központi szerepkörhöz kapcsolódó funkciók erősítése, az ehhez szükséges feltételek magasabb szintre emelése, valamint a lakosság életkörülményeinek a javítása

A helyzetelemzés rész meggyőzően bizonyította a városrész kiemelkedő szerepét az államszervezettel, a pénzügyekkel és egyes kultúrával kapcsolatos intézmények vonatkozásában, amely az elkövetkező időszakban valószínűleg növekedni fog. Egyrészt 2008-ban kerül átadásra a Debrecen Fórum Kulturális és Kereskedelmi Központ, amelyben egy új színház (Latinovits Színház) mellett bevásárló-utca (kb. 130 üzlet), 2000m² szórakoztatóközpont és gyermekjátésközpont kerül kialakításra. Másrészt a tervek szerint a belvárosban – a MODEM és a Déri Múzeum szomszédságában kerül kialakításra egy új múzeum, amely a látogatók elé tárja a Déri Múzeum raktáraiban őrzött, egyedülálló értéket képviselő néprajzi és népművészeti gyűjteményi anyagot, valamint az Irodalmi Múzeum teljes gyűjteményi anyagát.

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának célrendszere

58. táblázat

A középtávú tematikus célok és az IVS városrészek közötti kapcsolat (++) erős kapcsolat, + közepes kapcsolat, - gyenge/nincs kapcsolat)

Középtávú tematikus célok	Belváros	Hagyományos beépítésű belső lakóterület	Lakótelepek	Villanegyed	Kertváros	Ipari üzemi terület	Nagyerdő	Józsa	Külső településrészek	Egyéb övezet
T1. A város elérhetőségének javítása	-	-	-	-	+	+	+	++	+	++
T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek a javítása	++	+	++	-	+	+	-	-	+	-
T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés	-	-	-	-	-	++	-	-	-	+
T4. A DE és az ATOMKI K+F kapacitásának fejlesztése és a gazdasági szereplőkkel kialakított kapcsolat erősítése	-	-	-	++	+	-	++	-	-	-
T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése	+	-	-	-	-	-	++	-	+	-
T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása	+	+	+	-	-	-	++	-	++	-
T7. Az épített környezet védelme és felújítása	++	+	++	+	-	-	-	-	-	-
T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése	+	-	+	-	+	-	-	+	-	-
T9. A szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlesztése	+	-	+	-	+	-	++	-	-	-

A jelenlegi tervek szerint a Nagyállomás mellett, a Lakótelepek városrészben, de a Belváros közvetlen szomszédságában épül fel a Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ (50.000 m² alapterületű új épület, melynek alsó szintjéről indulnak majd a trolis és a helyi járatú autóbuszok, a felső szintről pedig a távolsági járatok), amely megvalósítja a vasúti és a távolsági és a helyi autóbusz-közlekedés közötti gyors átszállás lehetőségét. Negyedrészt a belváros egyes részein több olyan tömb-rehabilitációs projektet is terveznek (pl. Apolló tömb, Bajcsy Zsilinszky utca), amelyek keretében magas színvonalú irodahelyiségek is kialakításra kerülnek, és ez szintén növeli a város regionális központi szerepkörét.

A koncentráció növekedése ugyanakkor szükségessé teszi mindazon feltételek kialakítását, amelyek segítségével a mainál hatékonyabban levezethető a városrész felé irányuló forgalom. Egyrészt az egyéni közlekedés alternatívájaként biztosítani kell mind a belváros elérhetőségét, mind az azon történő áthaladást jó színvonalú közösségi közlekedési eszközökkel, illetve kerékpárral, másrészt alapvető feladat a parkolási gondok megfelelő kezelése. Ez magában foglalja a szükséges infrastruktúra kiépítését, illetve igényli (és ez a nehezebb) a gépkocsival közlekedők mentalitásának a megváltozását (fogadják el, hogy céljuk elérése érdekében gyalogolni is kell). A tervek szerint a Belvárosban az elkövetkező időszakban a felszíni parkolók számának a csökkenésére lehet számítani, és ennek következtében a felmerülő igények kielégítése döntő mértékben mélygarázsok révén biztosítható (a jelenlegi elképzelések alapján megvalósuló kapacitásokat a helyzetelemzés rész tartalmazza).

A fentiek mellett a Belváros vonatkozásában igen fontos feladat a lakófunkció fenntartása, és a Nyugat-Európában megfigyelhető reurbanizációs tendenciákhoz illeszkedve a városrész vonzóvá tétele a fiatalabb, gazdagabb rétegek számára. Ennek érdekében egyrészt a városrészben több olyan projekt is megvalósult (pl. Hal-köz), illetve megvalósulás alatt áll (pl. Gambrinus-köz), amelyek a kialakításra kerülő magas színvonalú lakások révén ki tudják elégíteni azt az igényt. Másrészt ugyanakkor a lakófunkció és a városrész általános vonzerejének a fenntartása érdekében a lezajló tömb-rehabilitációhoz kapcsolódóan szükséges a zöldfelületi rendszer további bővítése, és a történelmi városkép korábinál hatékonyabb megóvása (maradjon meg a történelmi belváros több száz év alatt kialakult építészeti egységes összképe).

2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület

V2. A lakosság számára a mainál magasabb színvonalú lakókörnyezet biztosítása

A helyzetelemzés rész meggyőzően bizonyította, hogy a városrész több negyede a lakosság végzettségi és foglalkoztatási helyzetét, valamint a lakásállomány állapotát tekintve igen rossz

pozíciót foglal el. Ezek a területek ugyanakkor számos építészeti örökséget hordoznak, melyek a város saját örökségét kell hogy képezzék, így a területen a beavatkozás tovább nem halogatható.

A terület elhelyezkedéséből és várostörténeti múltjából adódóan a jövőben is a hagyományos lakófunkciót kell erősíteni, így a tömbfeltárások során túlnyomóan a lakóépületek megvalósítását kell előtérbe helyezni. Jelentős problémát jelent ugyanakkor, hogy a város fejlődéséből, és egykori tulajdonosi köréből adódóan ezen a területen általában gyengébb műszaki adottságú, rövidebb élettartamra tervezett, kisebb egyedi kiemelkedő építészeti értéket hordozó épületek vannak, ugyanakkor a városkép történeti összhatását tekintve ezek közül nagyon sok védelemre érdemes, akár szellemiségét, akár megmaradt vagy egykori díszeit tekintjük.

A városrészrel kapcsolatos feladatok alapvetően két csoportba sorolhatóak. Egyrészt a hagyományos beépítésű területeken törekedni kell a meglévő térfalak és épületrészek megtartására, a területtől idegen beépítési formák (pl. az utcafrontból kiemelkedő társasházak) megjelenésének megakadályozására. Emellett a terület vonzerejének a növelése érdekében alapvető elvárás a közlekedési infrastruktúra fejlesztése (a rendkívül rossz állapotú közúthálózat felújítása), valamint a zöldfelületi rendszer magasabb szintre emelése. Másrészt a városrész azon részein, amelyek lakótelepi beépítésűek, támogatni kell a Lakótelepek városrész esetében megfogalmazott célok megvalósulását.

A városrészben külön egységet képvisel a tervezett nyugati tehermentesítő körút mellett elhelyezkedő terület., ahol több olyan beruházás is megvalósul (pl. Széchenyi utca 31., Széchenyi utca 32-34, Arany János utca 37.), amelyek az iroda-, és üzlethelyiségek révén tovább erősítik a városrész igazgatási szerepét.

3. Lakótelepek

V3. Az infrastruktúra modernizálásával, a szociális és közösségi terek megújításával az életkörülmények átfogó javítása

Debrecenben a panellakások a teljes lakásállomány kb. 30%-át teszik ki, és a város népességének kb. 1/3-a él ezeken a területeken. Mint a helyzetelemzés rész rámutatott, a városrész mind építészeti, mind pedig társadalmi szempontból Debrecen egyik legkritikusabb helyzetben lévő, és az elkövetkező években legtöbb problémát okozó területei közé fog tartozni, és hatékony megoldás csak az építészeti és társadalmi nehézségek egyszerre történő kezelése révén lehetséges. Az építészeti problémák megoldása alapvetően a panelházak

felújítása révén lehetséges, amely magában foglalja a lakások energiatakarékos átalakítását (pl. hőszigetelés, megújuló energiák alkalmazása), a gépészeti berendezések (pl. vonalas vezetékek, liftek, szellőzők, tűzvédelmi rendszerek stb.) felújítását, valamint a házak esztétikai átalakítását (pl. fényfalak, zöldtetők, ráépített kertek kialakítása).

A társadalmi problémák megoldásában fontos szerepet tölthetnek be a városrészben működő különböző intézmények (pl. könyvtárak) és civil szervezetek, munkájuk sikere azonban csak akkor biztosítható, ha kialakításra/megújításra kerül a működésük feltételeit jelentő infrastrukturális háttér.

4. Villanegyed

V4. A városrész további építészeti leromlásának megakadályozása, az útviszonyok javítása, valamint a város felsőoktatási és K+F szerepének növelése

Mint a helyzetelemzésben utalás történt rá, a városrész egyik legfontosabb problémája, hogy kedvező fekvése (jó megközelíthetőség, a Nagyerdő közelsége) miatt az elmúlt időszakban igen kedvelt volt a társasház-építők körében, és így egyre inkább elvesztette korábbi villanegyed jellegét. A városrészben az elkövetkező években az alapvető feladat a lakófunkció erősítése a városrészre eredetileg jellemző villanegyed arculat megőrzésével, valamint a városrész jelenleg igen rossz állapotban lévő belső úthálózatának a felújítása.

A városrészben található a Debreceni Egyetem két Campusa, amelyek további fejlesztése (egyrészt a Kassai úton a Szilícium Mező projekt kulcselemének számító az Informatikai Kar épületének beruházása, másrészt a Bem téren a Fizikai Intézetben a villamos-, anyag-, vegyész-, és biomérnök képzéshez kapcsolódó laboratóriumok felújítása) nagymértékben hozzájárul a város felsőoktatási és K+F szerepének növekedéséhez.

5. Kertváros

V5. A lakosság közintézményekkel való ellátásának és a városrész megközelíthetőségének a javítása, valamint a város felsőoktatási és K+F szerepének növelése

A városrész esetében (és ez döntő mértékben a déli és keleti részekre igaz) az alapvető fontosságú feladatok közé tartozik a lakosság jobb ellátását biztosító intézmények kialakítása. Ez egyrészt az oktatási infrastruktúra fejlesztését foglalja magában, másrészt biztosítani kell a lakosságot összefogó közösségi tevékenységek magasabb szintű ellátáshoz szükséges feltételeket (pl. közösségi házak fejlesztése, az általános iskolák és könyvtárak ilyen jellegű hasznosítása).

Emellett ugyanakkor a város vezetőségének törekednie kell arra, hogy különböző eszközökkel támogassa a kereskedelmi ellátottság javítását is (ez városi érdek is, hiszen csökkenti nyugati városrészekben található kereskedelmi egységek felé irányuló, és a Belvároson áthaladó forgalmat). A megközelíthetőség szempontjából a legnagyobb problémák az északkeleti részen jelentkeznek, és ezek megoldása érdekében már rövid távon belül is szükséges a Sámsoni út 2x2 sávossá bővítése.

A városrész emellett kiemelkedő szerepet tölt be Debrecen agrár-felsőoktatásában (Északnyugati városnegyedben működik a Mezőgazdaságtudományi Kar és az Agrár- és Vidékfejlesztési Kar), és az itteni fejlesztések (ezek közül a legjelentősebb az Interregionális Műszaki-Agrár Szaktanácsadási és Továbbképzési Központ építése és felszerelése) jelentős mértékben növelik a város versenyképességét.

6. Ipari üzem terület

V6. A város gazdaságának további fejlődéséhez szükséges infrastrukturális feltételek kialakítása

A városrészben az elkövetkező időszakban elsősorban a gazdasági jellegű funkciók fejlesztését kell az előtérbe állítani, míg a lakófunkciók esetében a szintentartás (esetleg a visszafejlesztés) kívánatos. Az elkövetkező években a fejlesztések alapvetően három területre koncentrálnak. Egyrészt a már 100%-ban megtelt *Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park* bővítése keretében, az objektum szomszédságában 2008-ban kezdődik egy 16,2 hektáros területen az infrastruktúra kiépítése, amely további vállalatok letelepedését teszi lehetővé.

A város déli részén, a repülőtér szomszédságában helyezkedik el a *Debreceni Déli Ipari Park*, amely kiváló logisztikai adottságokkal rendelkezik. Az objektum infrastruktúrájának a kialakítására a tervek szerint 2008/2009 folyamán kerül sor, sorsát ugyanakkor jelentős mértékben meghatározza, Magyarországra (és ezen belül Debrecenbe) kerül-e az Európai Neutronkutató Központ (abban az esetben ha ez Debrecenbe kerül, szükséges további gazdasági területek kijelölése). Harmadrészt megkezdődik a Debreceni Egyetem – Tudományos, Technológiai és Innovációs Park (DE TTIP) infrastruktúrája második ütemének a kiépítése.

Az érintett fejlesztések eredményeként ugyanakkor jelentős mértékben megnövekszik az irányukba tartó forgalom, és ez egyrészt a közösségi közlekedés kiépítését, valamint működése során a vállalati igények figyelembevételét, másrészt a Debreceni Déli Ipari Park és a várost elkerülő gyűrű közötti kapcsolat kialakítását, harmadrészt a DE TTIP-nek a városi közúthálózatba történő megfelelő bekapcsolását teszi szükségessé.

7. Nagyerdő

V7. A város idegenforgalmi potenciáljának, felsőoktatási és K+F szerepének növelése, valamint a természeti környezet értékeinek a megóvása

A városrész már jelenleg is Debrecen egyik idegenforgalmi központjának számít, és az elkövetkező évek egyik fontos feladata ezen szerepkör további erősítése, amely több területen is komoly beavatkozást igényel. Egyrészt a meglévő adottságok hatékonyabb és nagyobb bevételt eredményező kihasználása érdekében elkerülhetetlen a gyógy- és termálturizmus fizikai és szellemi infrastruktúrájának a magasabb színvonalra emelése, amely az új gyógyászati segédeszközök beszerzése mellett kiterjed a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrumával kialakított együttműködés további fokozására. Másrészt az idegenforgalmi fejlesztések során fontos szerep hárul a Nagyerdei Kultúrpark által kínált kikapcsolódási lehetőségek bővítésére, amelyek magukban foglalják az étkezési lehetőségek biztosítását, a környezeti nevelés érdekében új látogatóközpont létesítését, az állatok számára megfelelő feltételeket biztosító új kifutók felépítését, valamint új játékok beszerzését.

A városrészbe irányuló turistaforgalomból származó bevételek növelése érdekében szükséges a magasabb igényeket is kiszolgálni képes szálláshely-kapacitás bővítése, amelyben fontos szerepet játszik a 2008. júniusában átadásra kerülő 5* Hotel Divinus szálloda, valamint a tervezés alatt álló 4* Aquamed Hotel és apartmanház-komplexum. Negyedrészt szükséges a jelenleg kihasználatlanul álló, vagy a városrészhez nem illő formában működő objektumok megújítása, amely többek között magában foglalja a Nagyerdei Fürdő szabadtéri részének (pl. a leromlott állapotú medencék és vízvezetékek) felújítását, a Nagyerdei Stadion, a Víztorony, Medgyessy sétány villái és a Nagyerdei Szabadtéri Színpad részére az új funkciók megtalálását, valamint a Csónakázó tó és az Új Vígadó esetében egy vonzóbb arculat kialakítását.

A városrész másik jelentős funkciója a felsőoktatás és K+F tevékenység, amely a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi, Természettudományi és Technológiai Karához, valamint az Orvos- és Egészségtudományi Centrum egységeihez köthető. Az intézményekben folyó oktatómunka magasabb színvonalra emelése, valamint a K+F tevékenység és a gazdasági élet szereplői közötti kapcsolat erősítése jelentős beruházásokat tesz szükségessé (ezek közül a legjelentősebb az orvos- és egészségtudományi képzést szolgáló Elméleti

Négyszög fejlesztése és rekonstrukciója, valamint a Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok Kémia épületegyüttesében található kísérleti üzem rekonstrukciója).

A fentiekben vázolt fejlesztések ugyanakkor a városrész irányába tartó forgalom növekedését okozzák, és bár a terület a közösségi közlekedés eszközeivel is jól megközelíthető, várható az egyéni közlekedés jelentős bővülése is, amelynek kezelése során elkerülhetetlen a parkolási problémák megoldása.

A városrész fejlődési lehetőségeit jelentős mértékben befolyásolja a természeti környezet állapota, és a vonzerő fenntartása elkerülhetetlen az ezen a területen megtett lépések nélkül, amelyeket alapvetően két részre lehet osztani. Egyrészt Debrecen északi és keleti területének a vízgazdálkodási problémáit oldaná meg a Civaqua program, amelynek keretében nyomóvezetékek megépítésével, összekötő csatornák és tározók megvalósításával biztosítanák a térség vízutánpótlását, amely a Nagyerdő fáit fenyegető veszélyeket is jelentős mértékben csökkentené.

Másrészt magán a Nagyerdőn belül is szükséges további lépések megtétele, amelyek magukban foglalják a cserjeszint és gyepszint rendszeres karbantartását, az invázió fajok visszaszorítását, dísznövények és virágok telepítését, gondozását és őrzését, a Nagyerdő egyik legjelentősebb értékének számító Békás-tó megfelelő terven alapuló rehabilitációját, a Nagyerdei Parkon átvezető vízfolyásnak és környékének a rendezését, valamint a jelenlegi aszfaltburkolatok helyett igényes, természeti környezetbe illő sétányok kialakítása.

8. Józsa

V8. A városrész megközelíthetőségének és oktatási infrastruktúrájának a javítása

A városrész – mint a helyzetelemzés rámutatott – napjainkban Debrecen legdinamikusabb lakosságszám-növekedést felmutató városrészei közé tartozik. A központi belterülettel való kapcsolatát, és így a lakófunkció további kívánatos erősödését ugyanakkor nagymértékben akadályozza a 35. számú főút alacsony áteresztőképessége. Ennek a problémának az orvoslása, és így Józsa hatékonyabb bekapcsolása a város életébe, csak az út 2x2 sávossá bővítése révén lehetséges. Szintén a közlekedési nehézségek közé sorolható a 35. számú közlekedési főút Józsáról történő nem megfelelő megközelíthetősége (pl. Alsó-Józsát csak egy utca köti össze a főúttal, a Felső-Józsán az elmúlt években épült lakónegyed nincs közvetlenül összekötve a főúttal), amely tény jelentős torlódásokat okoz, és további beruházásokat tesz szükségessé.

A városrészben jelentkező másik probléma, a nem megfelelő oktatási infrastruktúra kezelése érdekében alapvető feladat a szétszórt épületekben működő oktatás felszámolása, és a központi telephelyen található általános iskola fejlesztése.

9. Külső településrészek

V9. A helyben élő lakosság életkörülményeinek javítása, az idegenforgalom fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtése, figyelembe véve a természeti környezet megővésének a szükségességét

A helyzetelemzés rész meggyőzően bizonyította, hogy az elmúlt időszakban jelentős mértékben nőtt az ebben a városrészben élők száma, ugyanakkor elsősorban a külterületeken a feltételek alig teszik lehetővé a XXI. században elvárt életminőség kialakítását. A helyzet megoldása érdekében alapvető feladat a vonalas infrastruktúra egyes elemeinek a kiépítése és a városnegyed közösségi közlekedési eszközökkel történő megközelíthetőségének a javítása.

A városrész keleti részén elhelyezkedő Erdőpuszták esetében elkerülhetetlen a turisztikai vonzerők további fejlesztése, amely többek között kiterjed a megközelíthetőség javítására (pl. a Zsuzsi-vonat pályájának korszerűsítése), az életmód-turizmushoz szükséges infrastrukturális feltételek megteremtésére (pl. megfelelő szállás- és vendéglátóhelyek, erdei iskolák kialakítása), életmódtáborok szervezésére (pl. hagyományos termékek gyártása, biogazdálkodás meghonosítása), a területen található gyógyvíz egészségturisztikai felhasználásának biztosítására, valamint a kerékpáros, lovas és horgászturizmus feltételeinek javítása (pl. új horgászhelyek kialakítása, tervszerű haltelepítés).

A beruházások során ugyanakkor figyelembe kell venni a természeti környezet megővésének a szükségességét is, amelynek keretében az egyik legfontosabb feladat a tavak vízutánpótlásának a biztosítása (erre a már korábban említett Civaqua-program kínál lehetőséget).

10. Egyéb övezet

V10. A Debreceni Repülőtér területének intenzívebb kihasználása, személy- és teherforgalmának a növelése

Az elmúlt években lezajlott fejlesztések (az objektum mostani állapotában kb. 300.000 utas/év forgalom lebonyolítására képes) eredményeként jelentős mértékben nőtt a repülőtér személyforgalma, a további gyarapodás ugyanakkor csak külső szakmai befektető bevonása révén

lehetséges. A forgalom növekedését ugyanakkor három – jelenleg tervezés alatt álló projekt – is jelentős mértékben segítheti.

A jelenleg még igen alacsony teherforgalom növekedése szempontjából kiemelkedő jelentőségűnek tekinthető a repülőtérre tervezett, és az elképzelések szerint 2008/2009 folyamán megépülő Debreceni Cargo és Logisztikai Központ. A beruházás keretében három ütemben 2.000 m²-es cargo csarnokot, 40.000 m² összalapterületű logisztikai csarnokokat és 35 hektár további logisztikai fejlesztésekre alkalmas ingatlanterületet alakítanak ki.

A repülőtér északi részén a tervek szerint egy olyan épületkomplexum kialakítására kerül sor, amelyben parkolóház, üzletek, irodaház, lakóház és szálloda is helyet kapna. Harmadrészt Debrecen Fejlesztési Pólus keretében került megfogalmazásra Regionális Kiállítás- és Vásárközpont terve, amelynek keretében egy 10 hektáros területen egy 10.000 m²-es csarnok biztosítja a kiállítások és vásárok megrendezéséhez a megfelelő fedett teret, míg az épület közvetlen környezetében 40.000 m²-en szabadtéri rendezvények megtartására is lehetőség nyílik.

Az érintett fejlesztések eredményeként ugyanakkor jelentős mértékben megnövekszik repülőtér irányába tartó forgalom, és ez a közösségi közlekedés kiépítését, valamint működése során a vállalati igények figyelembevételét teszi szükségessé.

6.4. A stratégia koherenciája és konzisztenciája

6.4.1. Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel

Debrecen Megyei Jogú Város jelenleg hatályos Hosszútávú Városfejlesztési Koncepciója (VÁTI Kht.) 2000-ben, Településfejlesztési Koncepciója és Településrendezési Terve (VÁTI Kht.) pedig 1998-ban készült. A dokumentumok megújítására várhatóan még 2008 során sor kerül. Az IVS tervezése során figyelembe vett 2006-ban készült DMJV 2007-2013 közötti fejlesztésének stratégiai és operatív programjára is messzemenően alapoz a Hosszútávú Városfejlesztési Koncepcióra, ebből kifolyólag az IVS célrendszere is összhangban van a Koncepció célstruktúrájával.

Debrecenben a hatályban lévő stratégiai dokumentumok figyelembe vétele fontos szempont, ebből kifolyólag az IVS tervezése során sem egy teljesen új alapokon nyugvó fejlesztési stratégia kidolgozása volt a cél, hanem az, hogy a meglévő koncepciók céljaira épülő, ugyanakkor az új tervezési és támogatási kereteknek megfelelő Integrált Városfejlesztési Stratégia készüljön. Ennek érdekében a célrendszer mellett a városrészek funkcióinak és beépítettségi jellemzőinek beazonosítása, valamint az akcióterületek kijelölése során is támaszkodtunk a településrendezési terv elemzéseire, megállapításaira.

6.4.2. A célrendszer koherenciája

Az egyes városrészekkel kapcsolatban megfogalmazott célok egymással szoros kapcsolatban állva, egymást erősítve járulnak hozzá az IVS átfogó céljának, valamint a középtávú tematikus céloknak a megvalósulásához.

T1. A város elérhetőségének a javítása

A tematikus cél több városrész lakói számára is változást jelent. A *Debreceni Repülőtér további fejlesztése* eredményezheti a menetrendszerinti légi közlekedés beindítását, amelynek eredményeként a város lakói könnyebben (és remélhetőleg olcsóbban) tudnak a távolabbi helyekre eljutni. Emellett maga után vonhatja a beutazó idegenforgalom fellendülését, és ez az idegenforgalom debreceni központjai számára jelent pozitív hatást. A légi forgalom fellendülése ugyanakkor növekvő környezeti terhelést is előidézhet, amely döntő mértékben a Külső településrészek városrészben (ezen belül a Külterületek városnegyedben) illetve a Kertváros városrészben (ezen belül elsősorban a Déli városnegyedben) élők számára okozhat problémát. A Szolnok-Debrecen (-Nyíregyháza) vasútvonal korszerűsítése szintén javítja Debrecen megközelíthetőségét, és így az egész város szempontjából pozitív hatású. A vasútvonal közelében élők ugyanakkor valószínűleg nagyobb zajt lesznek kénytelenek elszenvedni, amely problémát okozhat a számukra.

A Debrecen-Nyíregyháza és a Debrecen-Hajdúszoboszló út 2x2 sávossá bővítése, valamint az M35/M47 autópálya Debrecen-Berettyóújfalu közötti szakaszának megépítése Debrecen belterületére konkrét hatást nem gyakorol, könnyebbé teszi ugyanakkor az érintett irányokból a város felé irányuló forgalmat (így például az igen jelentős napi ingázást), és így hozzájárulhat a Debrecenen belüli közlekedési problémák csökkenéséhez (az ezen irányokból érkezők csak kisebb mértékben fáradnak el, és így a városon belül is figyelmesebben közlekednek).

A városba bevezető utak (Debrecen-Józsa, Debrecen-Hajdúszoboszló, Debrecen-Vámospércs, Debrecen-Hajdúsámson) bővítése, áteresztőképességük növelése szintén hozzájárul a városon kívülről érkező forgalom gyorsabb levezetéséhez (így pozitív hatását az agglomerációs övezetben élők is élvezhetik), emellett ugyanakkor már közvetlen és közvetett módon az egyes városrészek lakosságának az életét is befolyásolják. A Debrecen és Józsa közötti út 2x2 sávossá bővítése az érintett városrészben élők számára létfontosságú, míg a Debrecen – Vámospércs és a Debrecen – Hajdúsámson közötti utak városon belüli részeinek fejlesztése a Kertváros városrész Keleti városnegyedeiben (pl. Csapókert, Gerébytelep,

Júliatelep, Hőforrás, Veres Péter-kert, Pércsikert) élők helyzetét is javítja (egyrészt a megközelíthetőség javítása, másrészt a gyorsabb forgalom következtében kisebb környezetszennyezés révén). *A város körüli körgyűrű teljessé tétele és a jelentősebb objektumok (pl. repülőtér, Debreceni Déli Ipari Park) rácsatlakoztatása* jelentős mértékben mérsékli a városon belüli átmenő forgalmat, így maga után vonja a környezetszennyezés (káros anyag kibocsátás, zajterhelés) csökkenését, a balesetek visszaszorulását, területi hatása pedig elsősorban a 4., a 33., a 35. és a 47. számú főközlekedési utak mentén található városrészekben (pl. Hagyományos beépítésű belső lakóterület, Lakótelepek, Kertváros) lesz kimutatható. A különböző objektumok körgyűrűre történő rácsatlakoztatása egyrészt szintén csökkenti a várost terhelő forgalmat, ugyanakkor magukat az érintett objektumokat is vonzóbbá teszi, és így segíti további fejlődésüket.

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek a javítása

A tematikus cél közvetlen vagy közvetett módon szinte az összes városrész lakosságának az életét befolyásolja. *A városközpontot és a belvárost övező körgyűrűk teljessé tétele* jelentős mértékben javítja a város belső közlekedési helyzetét, így pozitív közvetett hatása az egész városban érzékelhető. A nyugati tehermentesítő út megépítése egyrészt lehetővé teszi a Belvárosban található gyalogos-zóna déli irányú további kiterjesztését, és így javítja a városrész vonzerejét, másrészt az út mentén felépítendő új épületek révén a Belváros és a Hagyományos beépítésű belső lakóterület határán – egy korábban leromlott területen – új növekedési tengelyt hoz létre. A napjainkban a város belső közlekedésének egyik szűk keresztmetszetét jelentő Nyíl utca 2x2 sávossá bővítése ugyanakkor valószínűleg további forgalmat generál, és ez közvetlen környezetében jelentős környezeti terhelést okozhat. *A belvárosi parkolóhely-kínálat bővítése* közvetlen hatását elsősorban a Belvárosban fejti ki (például a felszíni parkolás visszaszorítása révén csökken a környezet-szennyezés, több lehetőség kínálkozik zöldfelületek kialakítására), a Belvárosba irányuló személygépkocsi-forgalom parkolási gondjainak megoldása ugyanakkor – figyelembe véve a városrész kiemelt szerepét, azt, hogy a város lakosságának jelentős része rendszeresen megfordul ott – az egész városra pozitív hatást gyakorol.

Az egyes kertségeket (a kifejezés nem a Kertváros városrészt jelenti) összekötő utak és a kertségekben fekvő gyűjtőutak fejlesztése egyrészt a város belső területeit terhelő forgalom visszaesése révén a belvárost tehermentesíti, másrészt a Belvároson kívül elhelyezkedő városrészek (elsősorban a Kertváros, a Lakótelepek, a Villanegyed, Józsa és a Külső

településrészek városrészek) nagyobb forgalmú utcáinak felújítása eredményeként az adott területen élők számára is jelentkezik pozitív irányú elmozdulás. A *Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ* kialakításának közvetlen pozitív hatása elsősorban a mostani – a XXI. század igényeinek már egyáltalán nem megfelelő – autóbusz-pályaudvar környékén élők (konkrétan a Hagyományos beépítésű belső lakóterület városrész Nyugati városnegyede, Kertváros városrész Délnyugati városnegyede) fogják tapasztalni, mivel az új beruházás eredményeként jelentős mértékben csökken a környezeti terhelés (pl. az indulásra váró autóbuszok parkolási gondjai). Emellett a vasúti, a távolsági autóbusz és a helyi villamosközlekedés legfontosabb debreceni központjainak egymás közelébe települése egyrészt a város lakossága, másrészt a városba érkezők számára könnyebbé teszi az átszállást, és így jelentős mértékben csökkenti az ilyen jellegű kényelmetlenséget. Az új közlekedési csomópont kialakulása nagymértékben növeli a környéken a személygépkocsi-forgalmat is, ami többek között szükségessé teszi a terület parkolóhely-kínálatának a bővítését.

A villamos-hálózat bővítése, új villamosok beszerzése egyrészt az újonnan kialakítandó villamosvonal környékén (Lakótelepek városrész Libakert, Északnyugati és Sestakert városnegyed, Kertváros városrész Északnyugati városnegyed) élők számára jelent egy új közlekedési lehetőséget. Másrészt az új villamosok rendszerbe állítása lehetővé teszi a jelenleg is közlekedő, jelentős zajszennyezést okozó régi villamosok forgalomból történő kivonását, és így a napjainkban is működő 1-es villamos nyomvonala mentén (Belváros, Hagyományos beépítésű belső lakóterület, Villanegyed, Nagyerdő) is pozitív hatásokat vált ki. *A város közösségi közlekedési rendszere hatékonyságának növelése és Az autóbusz és trolibusz járműpark környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő modernizációja* intézkedések előnyeit az egész városban lehet érzékelni. *A kerékpáros közlekedés biztonságának a megteremtése* keretében kiemelt feladat a már meglévő elemek összekapcsolása, a Belváros irányába történő továbbvezetése, A Belváros körüljárhatóságának biztosítása, valamint a nagyobb turisztikai, egyetemi és lakossági (pl. Tóócskert) központok kerékpáron történő megközelíthetőségének a javítása. Ennek következtében a fejlesztések pozitív hatása egyrészt a Belvárosban érezhető (csökken az oda irányuló személygépkocsi-forgalom), másrészt a környezet-szennyezés csökkenése (vagy legalábbis a növekedés ütemének mérséklése), a fiatalságot szimbolizáló közlekedési mód nagyobb arányú elterjedése az összes városrész számára előnyt jelenthet.

A nagyobb forgalmat lebonyolító (pl. oktatási) intézmények munkaidejének közlekedési zsúfoltságot csökkentő hatású átalakítása intézkedés hatása a teljes város területét érinteni fogja.

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

A tematikus cél döntő mértékben az Ipari üzem terület városrész (Déli városnegyed, Nyugati városnegyed, Keleti városnegyed), kisebb mértékben az Egyéb övezet városrész (Debreceni Repülőtér) fejlődését befolyásolja. A tervezett beruházások eredményeként ugyanakkor olyan – a terület vonzerejét nagymértékben növelő – infrastruktúra jön létre, amely további külföldi és hazai vállalatok letelepedését eredményezi, és az ezekben foglalkoztatottak révén a fejlesztések pozitív hatása a városrészek jelentős részében érzékelhető lesz.

T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése

A tematikus cél területi hatásait jelentős mértékben befolyásolja az a tény, hogy a Debreceni Egyetem egységei nem egy városrészbe koncentrálnak, hanem szétszórtan (három különböző városrészben öt nagyobb egységben) helyezkednek el. A fejlesztések legfontosabb színterének a Nagyerdő (pl. az orvos- és egészségügyi képzést szolgáló Elméleti Négyszög fejlesztése és rekonstrukciója, valamint a Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok Kémia épületegyüttesében található kísérleti üzem rekonstrukciója) és a Villanegyed (Informatikai Kar épületének beruházása, a villamos-, anyag-, vegyész-, és biomérnök képzéshez kapcsolódó laboratóriumok felújítása) tekinthető, mellettük pedig még a Kertváros városrész Északnyugati városnegyede említhető meg.

A Debreceni Egyetem fejlesztése következtében emellett remélhetőleg nő, vagy legalábbis nem csökken a városban tanuló hallgatók létszáma (a növekedés egyik fő területét jelentheti az angol nyelvű térítéses képzés, amelynek szempontjából kiemelkedő fontosságú a feltételek magasabb szintre emelése). Ennek következtében a felmerülő lakásigényeket valószínűleg még hosszabb távon is csak az albérletek segítségével lehet kielégíteni, amely tény elsősorban az egyetem közelében elhelyezkedő városrészek (pl. Villanegyed városrész, Sestakert, Újkert és Úrrétje városnegyedek) számára fontos.

T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése

A tematikus cél esetében külön kell hangsúlyozni, hogy a végbemenő fejlesztések eredményeit a város lakossága is élvezheti, így azok minden városrész életére hatással

vannak. Emellett ugyanakkor megfigyelhető, hogy a tervezett intézkedések más-más városrészekbe koncentrálódnak. A *gyógy- és termálturizmus fejlesztéséhez szükséges tárgyi és humán feltételek megteremtése*, valamint *A sportturizmus fejlesztése* intézkedések fő színtere a Nagyerdő, *A kulturális- és örökségturizmus fejlesztése* elsősorban a Belvárosba (pl. új múzeum kialakítása), míg *A természetközeli turizmus feltételeinek javítása* döntő mértékben a Külső településrészek városrész Külterületek városnegyedébe (Erdőpuszták) összpontosul.

T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása

A tematikus cél elemei közül *A belterületi zöldterületek növelése és rendszerré fejlesztése* intézkedés keretében elsősorban az ezen a területen jelentős hiányt felmutató Belvárosban, a Hagyományos beépítésű belső lakóterület, és a Lakótelepek városrészben kerül sor jelentősebb beavatkozásokra. *A Nagyerdő kiemelt kezelése* intézkedés pozitív hatásai főleg a Nagyerdő városrészben tapasztalhatóak, míg *A város határában a természeti területek ökológiai hálózatának a kialakítása* intézkedés eredményeként a Külső településrészek városrészben (Külterületek városnegyed) valósulnak meg fejlesztések. Emellett ugyanakkor arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy a fejlesztések közvetett pozitív hatásai az egész városban érzékelhetőek lesznek. Egyrészt a természeti területek ökológiai hálózatának kialakítása következtében javul a város levegőjének a minősége (csökken a por és más szennyeződések mennyisége), és ugyanebbe az irányba hat a belterületi zöldterületek növelése és rendszerré fejlesztése is. Másrészt a Nagyerdő kiemelt kezelése és a természeti területek ökológiai hálózatának kialakítása eredményeként megújul az adott térségek rekreációs kínálata, amely Debrecen lakossága számára új kikapcsolódási lehetőséget teremt.

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

Az épített környezet védelme és felújítása tematikus cél igen jelentős területi koncentrátságot mutat. *A Belváros rehabilitációja* intézkedés természetesen a Belvárosba, míg *A Hagyományos beépítésű belső lakóterület megóvása és felújítása* intézkedés az érintett városrészbe koncentrálódik. *Az iparosított technológiával épült lakótelepek felújítása* intézkedés fő színtere a Lakótelepek városrész (ezen belül is döntő mértékben a Dobozykert, a Libakert déli része, a Vénkert, az Újkert és a Tócsókert) mellette ugyanakkor még két másik városrészben (elsősorban a Hagyományos beépítésű belső lakóterület, Északkeleti városnegyed, Villanegyed városrész Nagyerdőalja északi része) is találhatóak házigyári technológiával épült lakások.

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

A tematikus cél az oktatás minőségi színvonalának növelése, valamint a változatosabb közművelődési lehetőségek biztosítása révén közvetve az egész város lakosságát érinti. Az óvodai hálózat kiegészítése elsősorban a Kertváros városrész Keleti városnegyedében fontos feladat, míg az általános és középiskolák által nyújtott szolgáltatások színvonalának emelését célzó beruházások döntő mértékben azon városrészekre koncentrálódnak, ahol ezen intézmények nagyobb számban fordulnak elő (Belváros, Lakótelepek, Kertváros és részben a Hagyományos beépítésű belső lakóterület). A speciális nevelési igényű gyerekek oktatása Debrecenben elsősorban három városnegyedre összpontosul, a Lakótelepek városrész Wesselényi városnegyedére (Bárczi Gusztáv Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény), valamint Kertváros városrész Északnyugati (Dr. Kettesy Aladár Általános Iskola és Kollégium) és Délnyugati (Hallássérültek Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye) városnegyedére, így ezek az intézményeket érintő fejlesztések területei. A tervek szerint a közművelődési infrastruktúra fejlesztése keretében kerül sor egyrészt egyes művelődési házak felújítására (Belváros – Debreceni Művelődési Központ Belvárosi Közösségi Háza, Kertváros városrész Keleti városnegyed – Csapókerti Közösségi Ház). A városi könyvtárhálózat fejlesztése, melynek során olyan többfunkciós intézményhálózatot kialakítása a cél, ahol a közhasznú ismeretek, a közügyek intézése és a kulturális szolgáltatások egyszerre érhetőek el, elsősorban a Belvárost, valamint a nagy népességű és a Belvárostól távol fekvő városrészeket érinti (Lakótelepek, Kertváros).

T9. A szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlesztése

A szociális és egészségügyi ellátórendszer fejlesztése tematikus cél keretében a *szociális szférában* több konkrét fejlesztési elképzelés is megfogalmazódott (DMJV Gyermekvédelmi Intézménye bővítése, DMJV Családsegítő Központja egységeinek a korszerűsítése, DMJV Városi Szociális Szolgálat tárgyi feltételeinek javítása, DMJV Idősek Háza korszerűsítése/új épület felépítése, DMJV Fogyatékosokat Ellátó Intézménye modernizálása és bővítése, új Terápiás Ház építése), amelyek az ellátórendszernek a felmerülő igényekhez történő alkalmazkodása következtében fellépő területi dekoncentrációja miatt a nagyobb lakosságszámú városrészeket kivétel nélkül érintik. A beruházások közül kiemelkedik DMJV Idősek Háza korszerűsítése/új épület felépítése (Nagyerdő városrész), DMJV Fogyatékosokat Ellátó Intézménye modernizálása és bővítése (Kertváros városrész, Északnyugati városnegyed), valamint egy új Terápiás Ház építése (Kertváros városrész, Déli városnegyed).

Az egészségügy területén tervezett fejlesztések a magasabb színvonalú egészségügyi szolgáltatások megteremtésén keresztül az egész város lakossága számára pozitív hatással járnak, emellett ugyanakkor – beruházások koncentráltága miatt – néhány városrészt közvetlenebbül is érintenek. A tervek szerint a Központi Rendelőintézet a közlekedési szempontból való könnyű megközelíthetőség érdekében a városközpontban (Belváros vagy a Hagyományos beépítésű belső lakóterület) kerül elhelyezésre (a konkrét helyről még nem született döntés), és itt alakítják ki az „egynapos ellátás” feltételeit is. Az önkormányzat oldaláról a másik jelentős beruházás a Mozgásszervi Centrum megvalósítása, amelynek tervezett helyszíne a Nagyerdő városrész. Emellett megemlítendő, hogy az egészségügyi ágazatban fejlesztések várhatóak a városban működő másik két nagy intézmény, Hajdú-Bihar megyei Önkormányzat Kenézy Gyula Kórháza (Kertváros városrész Nyugati városnegyed) és a Debrecen Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centruma (Nagyerdő városrész) területén is.

6.4.3. Agglomerációs együttműködések

Debrecen Megyei Jogú Város nemcsak az Észak-alföldi régió, hanem az egész Tiszántúl meghatározó központja, amely környezetével szoros kapcsolatban fejlődik. Debrecen, mint agglomerációs központ elsősorban sokoldalú intézményhálózata révén számos szolgáltatást nyújt a környező települések számára, ugyanakkor a város is több területen támaszkodik az agglomeráció által kínált adottságokra. Ez az együttműködés a jövőben minden bizonnyal tovább erősödik majd, hiszen hosszú távon Debrecen fejlődése nem képzelhető el a környező települések nélkül.

Debrecen, mint agglomerációs központ által nyújtott szolgáltatások:

- közigazgatási intézmények,
- egészségügyi szakellátás (kórház, klinikák, speciális szakrendelések),
- közép- és felsőfokú oktatás,
- művelődési-, kulturális- és szórakozási lehetőségek,
- sportkomplexumok szolgáltatásai (sportolás és egyéb rendezvények),
- munkahelykínálat,
- kis- és nagykereskedelmi szolgáltatások, bevásárlóközpontok,
- üzleti és pénzügyi szolgáltatások,
- kommunális szolgáltatások.

A környező települések által kínált adottságok, szolgáltatások:

- munkaerő,
- lakóterület,
- mezőgazdasági és ipari termékek,
- Debrecen oktatási intézményeit igénybe vevő tanulók,
- kikapcsolódási lehetőségeket kínáló természeti környezet.

Debrecen és a várost körülvevő agglomeráció az elmúlt években sikeres együttműködést valósított meg a környezetvédelmi beruházások területén. Az egyik ilyen Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata által gesztorált projekt a „*Hajdú-Bihar Megyei Szelektív Hulladékgyűjtési és Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer*” megvalósítása volt, amelyben a megye településeinek többsége részt vett, és amelynek keretében három korszerű regionális hulladéklerakó létesült (Debrecen, Hajdúböszörmény, Berettyóújfalú). Előreláthatóan 2009-ben fejeződik majd be a „*Debrecen és térsége szennyvízelvezetése és szennyvíz tisztítása*” tárgyú ISPA projekt, amelyben Debrecen mellett a város belső agglomerációs gyűrűjéhez tartozó Hajdúsámson, Mikepércs, Sáránd és Ebes települések vesznek részt. A projekt eredményeként jelentősen növekszik az érintett települések szennyvízelvezető rendszerrel való lefedettsége, korszerűbb és nagyobb határfokú lesz a szennyvíztisztítás.

A jövőben a jelenleg elsősorban intézményesült kapcsolatokon alapuló agglomerációs együttműködések további kiterjesztése indokolt, nagy hangsúlyt fektetve a város és a környező települések fejlesztési igényeinek összehangolására. Mindezt olyan módon kell megvalósítani, hogy a Debrecent övező települések önállóságukat megőrizve, ugyanakkor az agglomeráció aktív szereplőivé válva legyenek képesek a várossal egymást kiegészítve és kiszolgálva hatékonyan együttműködni.

Az agglomerációs együttműködés fejlesztésének legfontosabb célja a minőségi élet feltételeinek biztosítása az itt élők számára, Debrecen regionális központ által nyújtott lehetőségek kihasználása és környezetével összehangolt fejlesztése által. A kooperáció szorosabbra fűzése érdekében javítani kell az agglomeráció szervezettségi szintjén, valamint kiemelt figyelmet kell fordítani a külső és belső elérhetőség javítására, a humán erőforrásokra, illetve a gazdasági együttműködésekre. A hatékonyabb agglomerációs együttműködés megvalósítása érdekében az alábbi prioritások vázolhatók fel:

- Szervezeti feltételek megteremtése, fejlesztési célterületek beazonosítása, amely elengedhetetlen az együttműködés hosszú távon is sikeres fenntartásához
- A külső és belső elérhetőségi viszonyok javítása (közúti közlekedés, elővárosi tömegközlekedés, kerékpárút-hálózat, e-közigazgatás és informatikai hálózatok fejlesztése stb.)

- Humánerőforrás-fejlesztés (az oktatás és képzés fejlesztése, a munkaerő versenyképességének növelése, egészségmegőrzés, szociális ellátás fejlesztése)
- Gazdaság- és vállalkozásfejlesztés (a vállalkozások versenyképességének növelése, az együttműködések fokozása)

6.4.4. Lehetséges környezeti hatások és kompenzálásuk

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának átfogó célja: A város földrajzi elhelyezkedésére, valamint jól mobilizálható és megújulni képes természeti, gazdasági és humán erőforrásaira támaszkodó magyarországi és nemzetközi szinten is versenyképes gazdaság, amely az értékek megőrzésével és fenntartható használatával hosszú távon biztosítja a minőségi élet feltételeit az itt élők számára.

Az átfogó cél részét képező minőségi élet feltételeinek biztosítása nem csak a megfelelő életszínvonal folytatásához szükséges jövedelemhez való hozzájárás lehetőségének a megteremtését foglalja magában, hanem az értékek fenntartható használatát is. Ennek keretében és érdekében törekedni kell egy vonzó természeti és épített környezet kialakítására, valamint a különböző beavatkozások eredményeként keletkezett negatív hatások kompenzálására. A stratégia középtávú tematikus, valamint városrészekhez kapcsolódó céljai esetében lehetséges környezeti hatásokat és azok kompenzálásra vonatkozó lehetőségeket az alábbiakban mutatjuk be.

T1. A város elérhetőségének javítása

A Debreceni Repülőtér további fejlesztése a személyi és teherforgalom növekedését vonja maga után, ami a környéken (elsősorban a repülőgépek fel- és leszállási sávjában) élők számára a zajterhelés növekedését eredményezi. A zavaró hatások ellen a repülőtér működési idejének (nyitva-tartásának) korlátozásával (az éjszakai forgalom kizárásával), valamint a lakosságot kevésbé zavaró forgalmi irányok preferálásával lehet védekezni. A Szolnok-Debrecen (-Nyíregyháza) vasútvonal korszerűsítése következtében a vasútvonal közelében élők valószínűleg nagyobb zajt lesznek kénytelenek elszenvedni, amelynek mérséklése speciális beavatkozást (pl. zajvédő falak megépítése) igényel.

A városba bevezető utak áteresztőképességének javítása jelentős mértékben gyorsítja az érintett közlekedési irányokban a forgalmat, és ezáltal csökkenti a légszennyezettség mértékét. A fejlesztés hátrányai között lehet megemlíteni, hogy az utak szélesítése több

esetben jelenleg létező zöldfelületek megszüntetését teszi szükségessé, ezek pótlására azonban az érintett utak mentén elegendő hely áll rendelkezésre.

A város környezeti állapotára a legjelentősebb pozitív hatást a város körüli környűrű teljessé tétele és a jelentősebb objektumok (pl. repülőtér, Debreceni Déli Ipari Park) rácsatlakoztatása gyakorolja. A fejlesztések I. lépcsőjének (a 35. és a 4. számú főközlekedési utak között kapcsolat megteremtése) eredményeként a 4. számú főközlekedési út forgalma már teljes egészében elkerüli a várost, amelynek következtében a Szoboszlai – Erzsébet – Wesselényi – Hajnal – Rakovszky – Kassai utcák nyomvonalában nagymértékben csökken a levegőszennyezés és a zajterhelés. A fejlesztés második ütemében kerül sor a 47. és a 4. számú főközlekedési utak közötti kapcsolat kiépítésére, amelynek hatására a délről érkező átmentő-forgalom is elkerüli Debrecent.

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

A városközpontot és a belvárost övező környűrűk teljessé tétele intézkedés elemei közül a nyugati kiskörút kialakítása egyrészt jelentős mértékben mérsékli a már meglévő utcák forgalmát, így azokban csökkenti a környezeti terhelés mértékét, valamint lehetővé teszi a Belvárosi gyalogoszóna kiterjesztését. Másrészt ugyanakkor az érintett nyomvonalon jelentős forgalmat generál, amelynek a negatív hatásait zöldfelületek kialakításával lehet csökkenteni. Emellett az új út mentén döntő mértékben iroda- és üzlethelyiségek kialakítására kerül sor, és így is mérsékelhető a lakosságot érő negatív hatás. A Nyíl utca bővítése lehetővé teszi a forgalom gyorsabb áthaladását, így hozzájárul a környezeti károk (zajhatás, légszennyezettség) csökkenéséhez.

A belvárosi parkolóhely-kínálat mélygarázsok által történő bővítése következtében csökkenthető a felszíni parkolóhelyek száma, és ez az érintett területeken mérsékli a levegőszennyezést, valamint zöldfelületek kialakítására is lehetőséget biztosít. Negatív hatásokat okoz ugyanakkor az a tény, hogy a mélygarázsok irányába vezető utakon jelentős mértékben megnövekszi a gépkocsiforgalom, az ez által okozott negatív hatás mérséklése megfelelő zöldfelületek kialakítása és a forgalom gyors áthaladását lehetővé teszi szervezési megoldások biztosítása révén lehetséges. Az egyes kerteségeket összekötő utak és a kerteségeken fekvő gyűjtőutak fejlesztése részben mentesíti a helyi forgalomtól a belvárost, így ott pozitív irányú környezeti elmozdulás következik be.

A Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ kialakítása következtében az autóbusz-állomás áthelyezésére kerül sor, amely több szempontból is

pozitív környezeti hatású. Egyrészt a jelenlegi állomás lakóterületek közé ékelődve, a környezetét nagymértékben zavarva működik, a tervezett új színhely ugyanakkor távol helyezkedik el a lakóterületektől. Másrészt a központ megépítése következtében közel kerül egymáshoz a vasúti, a villamos- és az autóbusz-közlekedés debreceni csomópontja, és így külön közlekedési eszközök használata nélkül mód nyílik a közlekedési eszközök közötti váltásra.

A villamos-hálózat bővítése, új villamosok beszerzése a város egyik legforgalmasabb autóbusz-vonalának a kiváltását teszi lehetővé, így az érintett irányban csökken a légszennyezettség mértéke. A város tömegközlekedési rendszere hatékonyságának növelése, egységes szervezés feltételeinek kialakítása eredményeként gyorsabbá válik a közösségi közlekedés, és ennek eredményeként egyrészt az autóbuszok kevésbé szennyezik a levegőt, másrészt a közösségi közlekedés vonzerejének növekedése csökkentheti a személygépkocsit használók számát.

Az autóbusz és trolibusz járműpark környezetvédelmi szempontokat figyelembe vevő modernizációjának folytatása intézkedés természetesen csökkenti a környezetet érő terhelést. A kerékpáros közlekedés biztonságának a megteremtése intézkedés következtében a Debrecenben kiváló természeti adottsággal rendelkező közlekedési módot használók száma jelentős mértékben növekszik, és ennek következtében csökken a környezetet fajlagosan leginkább szennyező egyéni közlekedés szerepe. *A nagyobb forgalmat lebonyolító (pl. oktatási) intézmények munkaidejének közlekedési zsúfoltságot csökkentő hatású átalakítása* intézkedés révén csökkenthető az azonos időben közlekedők száma, amely mérsékli a környezeti terhelést.

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

Az új beruházások környezeti negatív hatása két szempontból jelentkezhet. Egyrészt a beruházás időszakában az építéssel járó környezeti terhelést lehet megemlíteni, amelynek a hatása a szállítási útvonalak szakszerű kijelölése révén csökkenthető, másrészt az újonnan kialakított iparterületekre betelepülő vállalatok működése során keletkező környezeti terhelés jelenthet problémát. Ez utóbbi hatását mérsékli, hogy az érintett városrészek döntő mértékben a lakóterületektől távol helyezkednek el, így a lakosságot alig zavarják, az előző intézkedésben pedig szerepel közvetlen összeköttetésük megteremtése a várost elkerülő körgyűrűvel. Emellett az érintett objektumokat kezelő szervezetek is törekednek a környezetet nagymértékben szennyező iparágak távol tartására.

T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése

A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI területén tervezett fejlesztések átmenetileg zavarhatják a környezetet, ezek hatásait azonban a megfelelő munkaszervezéssel minimálisra lehet csökkenteni. Emellett a beruházások növelik az érintett intézmények (itt elsősorban az egyetemre kell gondolni) vonzerejét, amelynek egyik következménye lehet a hallgató létszám (pl. a külföldi hallgatók) számának a növekedése. Ennek eredményeként nő az érintett területek felé irányuló forgalom, amelynek a negatív környezeti hatásait a közösségi közlekedés, valamint a fiatal korosztály körében egyébként is népszerű kerékpáros közlekedés feltételeinek a fejlesztésével lehet a minimálisra csökkenteni.

T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése

A turizmus által kínált feltételek fejlesztése több esetben is jelentős beruházásokat igényel (pl. új szálloda építése, a strandfürdő modernizálása, az új múzeum elhelyezésére szolgáló épület átalakítása), amelyek átmeneti környezeti károkat eredményezhetnek, ezek hatásait azonban megfelelő munkaszervezéssel csökkenteni lehet (előnyt jelent, hogy a beruházások jelentős része a lakóterületektől távol zajlik le, így a lakosságot kevésbé terheli). További problémát jelent ugyanakkor az a tény, hogy az új vonzerők a turisták számának a növekedését, és így az adott területek felé irányuló forgalom intenzívebbé válását is eredményezhetik, ami különösen veszélyes lehet a jelenleg is nagy terheltségnek kitett Nagyerdő esetében. Ezt a negatív hatást elsősorban a közösségi közlekedés különböző eszközeinek a preferálásával lehet csökkenteni.

T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása

Az intézkedés célja egy magasabb szintű természeti környezet kialakítása, így alapvetően pozitív irányba befolyásolja a környezet állapotát.

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

Az intézkedés célja egy magasabb szintű épített környezet kialakítása, azaz pozitívan befolyásolja a környezet állapotát. A felújításokat kísérő problémák (pl. zajterhelés, levegőszennyezés) átmeneti negatív környezeti hatásokat okozhatnak, ezek azonban a megfelelő munkaszervezés révén minimálisra csökkenthetőek.

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

Az intézkedésnek alapvetően nincsen jelentős környezeti hatása, esetleges negatív környezeti következményeket a felújításokat kísérő átmeneti problémák (pl. zajterhelés, levegőszennyezés) okozhatnak, ezek azonban a megfelelő munkaszervezés révén minimálisra csökkenthetőek.

T9. A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése

A szociális hálózat fejlesztése elemnek alapvetően nincsen jelentős környezeti hatása, esetleges negatív környezeti következményeket a beruházásokat/felújításokat kísérő átmeneti problémák okozhatnak, ezek azonban a megfelelő munkaszervezés révén minimálisra csökkenthetőek. Az egészségügyi hálózat fejlesztésének alapvető eleme a Központi Rendelőintézet megépítése, amely egynapos ellátásnak is a színhelye lenne. Ezen objektumok tervezett helye a Belváros, és ez a városrész felé irányuló forgalom növekedését vonja maga után, amelyet A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása tematikus céllal (T2) összefüggésben vázolt módon (pl. közösségi közlekedés fejlesztése) lehet orvosolni.

Belváros

VI. A regionális központi szerepkörhöz kapcsolódó funkciók erősítése, az ehhez szükséges feltételek magasabb szintre emelése, valamint a lakosság életkörülményeinek a javítása

A regionális szerepkörhöz kapcsolódó funkciók erősítése a városrész felé irányuló forgalom növekedését eredményezi, amelynek negatív környezeti hatásait a közösségi és a kerékpáros közlekedés feltételeinek fejlesztésével lehet mérsékelni. A lakófunkció erősítése, a lakosság életkörülményeinek a javítása egyrészt új lakások kialakítása, másrészt a meglévő lakásállomány felújítása révén valósulhat meg. Mind a két megoldás átmeneti környezeti terhelést jelent, ennek negatív hatásai azonban mérsékelhetőek. A fenti cél eléréséhez ugyanakkor elengedhetetlenül szükséges a városrész zöldfelületi rendszerének további bővítése, amely pozitív környezeti hatású.

Hagyományos beépítésű belső lakóterület

V2. A lakosság számára a mainál magasabb színvonalú lakókörnyezet biztosítása

A városrészrel kapcsolatban megfogalmazott intézkedések közül a társasház-építkezések visszaszorítása az építkezésekkel együtt járó környezeti terhelés mérséklését eredményezi, a régi házak felújítását kísérő negatív környezeti hatások a megfelelő munkaszervezés révén minimálisra csökkenthetőek. A városrész belső közlekedési hálózatának fejlesztése következtében a gyorsabbá válik a forgalom, ami szintén mérsékli a környezeti terhelést. A harmadik fontos cél a zöldfelületi rendszer magasabb szintre emelése, ami természetesen javítja a városrészben a környezet minőségét.

Lakótelepek

V3. Az infrastruktúra modernizálásával, a szociális és közösségi terek megújításával az életkörülmények átfogó javítása

A városrész lakásai infrastruktúrájának a javítása, a szociális és közösségi terek megújítása érdekében lezajló fejlesztések átmeneti környezeti károkat okozhatnak, negatív hatásuk azonban különböző munkaszervezési eszközök alkalmazásával mérsékelhető.

Villanegyed

V4. A városrész további építészeti leromlásának megakadályozása, az útviszonyok javítása, valamint a város felsőoktatási és K+F szerepének növelése

A társasházak-építkezések visszaszorítása az építkezésekkel járó környezeti terhelés csökkenését eredményezi, míg az útviszonyok javítása következtében a városrészben gyorsabbá válik a forgalom, ami szintén mérsékli a környezeti terhelést. A városrészbe tervezett K+F fejlesztések közül egyedül az Informatikai Kar új épületének a felépítése eredményez átmenetileg nagyobb környezeti terhelést, ez azonban a megfelelő munkaszervezés révén minimálisra csökkenthető (emellett a beruházás a városrészt határoló Kassai út közelében, lakóterületektől távol zajlik, így alig zavarja a lakosságot).

Kertváros

V5. A lakosság közintézményekkel való ellátásának és megközelíthetőségének a javítása, valamint a város felsőoktatási és K+F szerepének növelése

A lakosság közintézményekkel való ellátottságának javítását szolgáló fejlesztések átmeneti negatív környezeti hatásokkal járhatnak együtt, amelynek nagyságát megfelelő eszközökkel

mérsékelni lehet. A városrészben élők régi vágyát megtestesítő nagyobb kereskedelmi egységek megtelepülése ugyanakkor a feléje irányuló forgalom növekedését eredményezi, amely problémát hosszú távon kell kezelni. A városrész megközelíthetőségét szolgáló fejlesztések (konkrétan a Debrecen-Hajdúsámson és a Debrecen-Vámospércs közlekedési utak városon belüli részének 2x2 sávossá bővítése) környezeti hatásai A város elérhetőségének javítása tematikus célhoz kapcsolódva már bemutatásra kerültek.

Ipari üzemi terület

V6. A város gazdaságának további fejlődéséhez szükséges infrastrukturális feltételek kialakítása

A városrészi cél megvalósulásához járó környezeti hatások és kompenzálásuk módja A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés tematikus célhoz kapcsolódva döntő mértékben már kifejtésre kerültek. Az új ipari területek „benépesülése” ugyanakkor az irányukba tartó forgalom növekedését is eredményezi, ennek negatív hatásait a vállalatok igényeit is figyelembe vevő közösségi közlekedés megteremtésével lehet csökkenteni.

Nagyerdő

V7. A város idegenforgalmi potenciáljának, felsőoktatási és K+F szerepének növelése, valamint a természeti környezet értékeinek a megóvása

A városrész köthető célok közül az idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztések környezeti összefüggései A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése, míg a felsőoktatás és a K+F szerep növeléséhez köthető környezeti problémák A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése tematikus céllal kapcsolatban már kifejtésre kerültek. A városrész céljának harmadik eleme, a természeti környezet megóvása egyértelműen pozitív környezeti hatású.

Józsa

V8. A városrész megközelíthetőségének és oktatási infrastruktúrájának a javítása

A városrészrel kapcsolatban megfogalmazott közlekedésfejlesztési elképzelések eredményeként mind Alsó-Józsáról, mind Felső-Józsáról a jelenleginél több utcán lehet

megközelíteni a 35. számú főközlekedési útvonalat, ami a napjainkban nagy terheltségnek kitett utcákon a forgalom csökkenését, és így a negatív környezeti hatások mérséklődését eredményezi. Az oktatási infrastruktúra fejlesztése csak átmeneti környezeti terhelést okoz, ami megfelelő munkaszervezéssel minimalizálható, hatására ugyanakkor a városrész intézményei vonzóbbá válhatnak a helyben élő gyerekes családok számára, és ez egyes esetekben a Debrecen belső területei felé irányuló forgalom csökkenéséhez is hozzájárulhat.

Külső településrészek

V9. A helyben élő lakosság életkörülményeinek javítása, az idegenforgalom fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtése, figyelembe véve a természeti környezet megóvásának a szükségességét

A lakosság életkörülményeinek javítását, valamint az idegenforgalom fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtését szolgáló fejlesztések csak átmeneti környezeti terhelést okoznak, hatásuk megfelelő munkaszervezéssel csökkenthető. Az utóbbi kategóriába tartozó beruházások ugyanakkor a térségbe irányuló idegenforgalom növekedését, és így a forgalom növekedését is eredményezhetik, amelynek hatását a városrész érintett területeinek a közösségi közlekedésbe történő magasabb színvonalú bekapcsolásával lehet mérsékelni.

Egyéb övezet

V10. A Debreceni Repülőtér területének intenzívebb kihasználása, személy- és teherforgalmának a növelése

A városrészszel kapcsolatban megfogalmazott cél környezeti hatásai és azok kompenzálása A város elérhetőségének javítása tematikus céllal összefüggésben már részben bemutatásra kerültek. A személy- és teherforgalom növekedése a repülőtér felé irányuló forgalom növekedését is eredményezi, és ennek káros hatásait kétféle módon lehet csökkenteni. Egyrészt szükséges a repülőtér jelenleginél magasabb színvonalú bekapcsolása a közösségi közlekedésbe, másrészt elengedhetetlen a légikikötő és a város körüli környék közötti közvetlen közúti összeköttetés megteremtése, ami a város belső területeinek forgalmi terheltségét is csökkenti.

7. A fejleszteni kívánt akcióterületek indikatív kijelölése (2007-2013)

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájában a város akcióterületeinek kijelölésénél támaszkodtunk az általános és a városrész szintű helyzetfeltárás eredményeire, figyelembe véve az anti-szegregációs terv megállapításait és természetesen a stratégiai fejezetben leírt célkitűzéseket. A stratégia átfogó céljával összhangban a város földrajzi elhelyezkedésére, valamint jól mobilizálható és megújulni képes természeti, gazdasági és humán erőforrásaira támaszkodva szükséges a versenyképes gazdaság kialakítása, az értékek megőrzése és fenntartható használata révén a minőségi élet feltételeinek hosszú távú biztosítása az itt élők számára. Az akcióterületek kialakítása során ugyanakkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a konkrét beavatkozásokat a hatásosság növelése érdekében térben fókuszáltan és a forrásokat is koncentrálni kell kijelölni.

Megyei jogú városok esetében a 2007-2013-as időszakban funkcióbővítő és szociális típusú városrehabilitációs tevékenységek megvalósítása egyaránt kötelező. A fent leírtaknak megfelelően a funkcióbővítő típusú akcióterületek indikatív kijelölése során olyan területekre fókuszáltunk, amelyek fejlesztése által a lehető legnagyobb hatás érhető el, ezért olyan célterületeket jelöltünk meg, amelyek fejlesztése a konkrét területen túlmutatva a város egészére hatással van (pl. Belváros, Nagyerdő, Déli Ipari terület). A szociális típusú akcióterületek kiválasztásánál pedig – támaszkodva az anti-szegregációs terv megállapításaira – a leginkább hátrányos helyzetű városrészek helyzetének javítása volt a legfontosabb szempont.

Mindezek figyelembevételével a 2007-2013-as időszakra vonatkozóan Debrecen Megyei Jogú Városban 9 akcióterület került nevesítésére, amelyek közül 5 a funkcióbővítő, 4 pedig a szociális típusú városrehabilitáció célterülete:

Belváros AT								
Lehatárolás: Mester utca – Hunyadi utca – Rákóczi utca – Burgundia utca – Klaipeda utca – Sumen utca – Wesselényi utca – Erzsébet utca – nyugati új körút – Antall József utca – nyugati új körút által határolt központi terület								
Terület: 116,0 ha								
Állandó népesség száma (2008. február): 7.403 fő								
Népsűrűség: 6.383,1 fő/km ²								
A Belterület városrész stratégiában meghatározott célja:								
V1. A regionális központi szerepkörhöz kapcsolódó funkciók erősítése, az ehhez szükséges feltételek magasabb szintre emelése, valamint a lakosság életkörülményeinek a javítása								
Megerősítendő funkciók:								
Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
+	+		++	++	++	+		++
Az akcióterület megegyezik a Belváros városrészszel, amely Debrecen történelmi városközpontját foglalja magába, ahol a legtöbb központi funkció koncentrálódik. A Belváros fejlesztése az egész városra, sőt a megyére és a régióra is hatással van, hiszen az intézményei révén biztosított központi funkciókat nemcsak a város lakossága veszi igénybe.								
	Indikatív tevékenységek							Középtávú kapcs. célok
1	Közlekedés fejlesztése kiemelten a nyugati kiskörútra és az arra merőleges utcák burkolatának felújítására és zöldfelületének megújítására							T2
2	További felszín alatti parkolók létesítése							T2, T7
3	Közösségi közlekedés fejlesztése							T2, T7
4	A kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása: további kerékpárutak és tárolók létesítése							T2, T5
5	A gyalogos zóna kiterjesztése nyugati és déli irányba							T2, T5
6	A nyugati kiskörút mentén létrejött foghíj-telkek megfelelő felhasználása							T3, T7
7	A Déri-hagyaték elhelyezése és kiállítása az egykori Magyar Nemzeti Bank épületében							T5, T8
8	A Debrecen Fejlesztési Pólus Programjához is kapcsolódóan az épülő Debrecen Fórum létesítményben új kamaraszínház, valamint egyéb közösségi szolgáltatások befogadására is alkalmas kulturális terek kialakítása – Agóra PÓLUS							T5, T8
9	Tömbrekonstrukciók: - volt átalános iskola épületének átalakítása ifjúsági házzá - Piac-Hatvan-Pásti-Bajcsi tömb feltárása, zöldfelület növelése, legalább helyi védettségű épületek rekonstrukciója - Apolló-tömb rekonstrukciója - Gambrinus köz megújítása (lakófunkció erősítése, kereskedelmi funkciók átszervezése)							T2, T3, T7, T8
10	Ady Endre Gimnázium bővítése és felújítása							T8
Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:								
T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása								
T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés								
T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése								
T7. Az épített környezet védelme és felújítása								
T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése								

Nagyállomás környéke AT

Lehatárolás: a Petőfi tér déli része az Erzsébet utcától délre (a Nagyállomás környéke)

Terület: 1,5 ha

Állandó népesség száma (2008. február): - fő

Népsűrűség: - fő/km²

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
		+	+	+	++			

Az akcióterület a Belváros déli határa mellett, az Ispotály városrészben található, a Petőfi-tér déli részét és annak környékét foglalja magába (Nagyállomás mellett), amely a tervek szerint a létesítendő Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ létesítésének helyszíne. Az új közlekedési csomópont elsődleges célja a buszpályaudvar áthelyezése a MÁV pályaudvar mellé. A létesítmény egyik szintje a helyközi, másik pedig a helyi buszjáratok indulásának lesz a helyszíne, emellett felszín alatti parkolóhelyek is létesülnek. A beruházás kiemelten fontos, mivel kiváltaná az elavult, szűk helyen lévő és számos közlekedési problémát generáló jelenlegi helyközi buszpályaudvart, illetve jelentősen megkönnyíti majd a vasúti és a közúti tömegközlekedés átjárhatóságát.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	Multimodális Közösségi Közlekedési Logisztikai Központ megépítése	T1, T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T1. A város elérhetőségének javítása

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

Nagyerdő AT									
Lehatárolás: Egyetem tér – Nagyerdei körút – Hadházi út – Benczúr Gyula utca – Pallagi út – belterületi határ – Kartács utca – Dóczi József utca által határolt terület									
Terület: 329,2 ha									
Állandó népesség száma (2008. február): 679 fő									
Népsűrűség: 206,2 fő/km ²									
A Nagyerdő városrész stratégiában meghatározott célja:									
V7. A város idegenforgalmi potenciáljának, felsőoktatási és K+F szerepének növelése, valamint a természeti környezet értékeinek a megóvása									
Megerősítendő funkciók:									
Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi	
			++	++				+	
Az akcióterület megegyezik a Nagyerdő városrészszel, amely a rekreációs szempontból kiemelkedő jelentőségű Nagyerdőparkot, valamint az Egyetemvárost és az Augusztát foglalja magába. Ebből kifolyólag az akcióterület felsőoktatási, valamint – a Debreceni Egyetem Orvos és Egészségtudományi Centruma révén – egészségügyi ellátásban betöltött szerepe is jelentősen túlmutat Debrecenen.									
	Indikatív tevékenységek							Középtávú kapcs. célok	
1	A Nagyerdei Kultúrpark által kínált kikapcsolódási lehetőségek bővítése							T5	
2	A városrész minőségi szálláshely-kapacitásának növelése (új négycsillagos szálloda)							T5	
3	A Nagyerdei Gyógyfürdő modernizálása							T5, T9	
4	A jelenleg kihasználatlanul álló, vagy a városrészhez nem illő formában működő objektumok megújítása (pl. Nagyerdei Stadion, Víztorony, Medgyessy sétány villái, Nagyerdei Szabadtéri Színpad, Csónakázótó, Újvígadó)							T5, T6	
5	A terület parkoló-kapacitásának fejlesztése							T2, T5, T6	
6	A Debrecen Egyetem oktatási és kutatási kapacitásának fejlesztése (pl. az orvos- és egészségtudományi képzést szolgáló Elméleti Négyszög fejlesztése és rekonstrukciója, a kémia épületegyüttesben található kísérleti üzem rekonstrukciója)							T4	
7	A Nagyerdő természeti értékeinek megőrzése és az erdőállományt fenyegető veszélyek csökkentése							T6	
Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:									
T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása									
T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése									
T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése									
T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása									
T9. A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése									

Déli Ipari terület AT

Lehatárolás: a Repülőtértől délre eső terület (külterületen)

Terület: összesen kb. 600 ha (ennek csak egy része lesz majd a tervezett Debreceni Déli Ipari Park)

Állandó népesség száma (2008. február): 0 fő

Népsűrűség: –

Az Ipari üzemi terület várossz rész stratégiában meghatározott célja:

V6. A város gazdaságának további fejlődéséhez szükséges infrastrukturális feltételek kialakítása

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
	+	++			+			

Debrecen meglévő ipari parkjainak telítődésével elkerülhetetlen új iparterület megnyitása. A Repülőtér, a közvetlen vasúti csatlakozás lehetősége, a 47. számú főút, valamint a nyugati elkerülő út tervezett déli részének közelsége miatt a terület rendkívül kedvező logisztikai adottságokkal rendelkezik. Ezen a területen található az Európai Neutronkutató Központ (ESS) kijelölt magyarországi helyszíne (sikeres magyar pályázat esetén valósulhat meg). A terület mindenképp meghatározó szerepet játszik majd Debrecen életében, hiszen ha az ESS nem Magyarországon valósul meg, a Déli Ipari terület a jövőben akkor is a város iparterületeinek meghatározó helyszíne lesz.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	Az iparterület infrastruktúrájának kiépítése	T3
2	Bekötőút létesítése nyugati elkerülő út tervezett déli szakaszához	T1, T2
3	A terület bekapcsolása a közösségi közlekedésbe	T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T1. A város elérhetőségének javítása

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

Debreceni Egyetem – Tudományos, Technológiai és Innovációs Park AT

Lehatárolás: a Nyugati Ipari parktól északra eső ipari terület (külterületen)

Terület: 25 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 0 fő

Népsűrűség: –

Az Ipari üzemi terület városszész stratégiában meghatározott célja:

V6. A város gazdaságának további fejlődéséhez szükséges infrastrukturális feltételek kialakítása

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
		++			++			

A Debreceni Egyetem – Tudományos, Technológiai és Innovációs Park (DE TTIP) a város jelenleg kiépülés alatt lévő zöldmezős ipari területe. A Debreceni Egyetem kutatási-oktatási tevékenységére, valamint a régió húzóágazataira és komparatív előnyeire alapozva a park célja olyan, a régió gazdaságfejlesztését támogató, nemzetközi szinten is jelentős innovatív környezetet és tudományos technológiai platform létrehozása, amelyben a legmagasabb szinten adottak a tudásintenzív vállalkozások létrejöttéhez és optimális fejlődéséhez szükséges feltételek. Az alapinfrastruktúra kiépítésének első üteme már lezárult, a második pedig folyamatban van. Idén elkezdődik a cégek betelepítése. A területen inkubátorház is épül, amely az egyetemi profilba illeszkedő és/vagy egyetemi tulajdonú spin-off és start-up vállalkozások számára biztosít majd megfelelő környezetet.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	Az iparterület infrastruktúrájának teljes kiépítése	T3, T4
2	Bekötőút létesítése a Balmazújvárosi út felől	T2
3	A terület bekapcsolása a közösségi közlekedésbe	T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése

Dobozikert AT								
<u>Lehatárolás:</u> Ótmető utca – Db.-Nyh. vasútvonal – Faraktár utca – Hajnal utca – Rakovszky utca által határolt lakótelep								
<u>Terület:</u> 37,7 ha								
<u>Állandó népesség száma</u> (2008. február): 6.113 fő								
<u>Népsűrűség:</u> 16.206,6 fő/km ²								
<u>A Lakótelepek városrész stratégiában meghatározott célja:</u>								
V3. Az infrastruktúra modernizálásával, a szociális és közösségi terek megújításával az életkörülmények átfogó javítása								
<u>Megerősítendő funkciók:</u>								
Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
				++		++		+
<p>A Dobozikert Debrecen legrégebb (1960-as-1970-es évek) lakótelepi technológiával épített városrészei közé tartozik, az akcióterület megegyezik az azonos nevű városrészszel. Az anti-szegregációs terv megállapításai szerint a városrész egyike Debrecen hátrányos helyzetű térségeinek. A legfontosabb fejlesztési célok a lakókörnyezet minőségének javítása (lakóépületek, zöldfelület, közterek), illetve a közösségi funkciók erősítése.</p>								
	Indikatív tevékenységek						Középtávú kapcs. célok	
1	A városrész lakótelepi lakásállományának felújítása (fűtési és gépészeti rendszer, nyílás-zárók, hőszigetelés)						T7	
2	A lakótelep környezetének felújítása (pl. játszóterek, parkok) a civil szervezetek munkájának bevonásával és a lakosság önszerveződésének segítségével						T7	
3	Közösségi funkciók erősítése						T8	
Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:								
T7. Az épített környezet védelme és felújítása								
T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése								

Sóház AT

Lehatárolás: Faraktár utca – Db.-Nyh. vasútvonal – Vágóhid utca – Hajnal utca által határolt terület

Terület: 19,5 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 882 fő

Népsűrűség: 4.532,5 fő/km²

A Lakótelepek városrész stratégiában meghatározott célja:

V3. Az infrastruktúra modernizálásával, a szociális és közösségi terek megújításával az életkörülmények átfogó javítása

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
				++	+	++		++

A Sóház Debrecen legrégebb (1960-as évek) lakótelepi technológiával épített városrészei közé tartozik (téglaépítésű, gázkonvektoros kis alapterületű lakások, elavult hőszigetelési és gépészeti rendszerrel). Az akcióterület az azonos nevű városrészszel megegyezik, lakófunkció csak a terület északi részén található (Hajnal, **Alkotmány** és Faraktár utcák által határolt terület). Az anti-szegregációs terv megállapításai szerint a városrész egyike Debrecen hátrányos helyzetű térségeinek. A legfontosabb fejlesztési célok a lakókörnyezet minőségének javítása (lakóépületek, zöldfelület, közterek), a közösségi funkciók erősítése, illetve a jelenleg beépítetlen területek hasznosítása.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	A régi lakóépületek felújítása, korszerűsítése (fűtési és gépészeti rendszer, nyílászárók, hőszigetelés)	T7
2	A lakótelep környezetének felújítása (zöldfelület, közterek) a civil szervezetek munkájának bevonásával és a lakosság önszerveződésének segítségével	T7
3	A városrészben található beépítetlen területek megfelelő hasznosítása	T3, T7
4	A városrész belső úthálózatának felújítása	T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

Nagymacs AT

Lehatárolás: a város központi belterületétől egyik legtávolabb eső belterületi besorolású városrész, amely Debrecen nyugati külterületébe ágyazva fekszik

Terület: 55 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 1.011 fő

Népsűrűség: 2.022 fő/km²

A Külső településrészek városrész stratégiában meghatározott célja:

V9. A helyben élő lakosság életkörülményeinek javítása, az idegenforgalom fejlődéséhez szükséges feltételek megteremtése, figyelembe véve a természeti környezet megővésének a szükségességét

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
					+	+	+	++

Debrecen város központi belterületétől elkülönülve, a külterületbe beágyazódva a több mint 10 ezer lakosú, népszerű lakóhelyként funkcionáló Józsa mellett további 8 kisebb belterületi besorolású városrész található. Ezek közül a 33-as útról zsáktelepülés-szerűen megközelíthető Nagymacs a legnagyobb (1011 fős lakosság), egyszersmind a város központjától az egyik legtávolabb fekvő és legnehezebben elérhető településrész. Nagymacs kedvezőtlen fekvése miatt „fizikai szegregátumnak” tekinthető és az anti-szegregációs tervben is megjelölt, hátrányos helyzetű terület. A településrész rendelkezik egy felújításra szoruló általános iskolával, viszont óvodája nincs és a közösségi funkciók is gyakorlatilag teljesen hiányoznak.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	Közösségi funkciók erősítése	T8
2	Az általános iskola épületének felújítása	T7
3	A településrész elérhetőségének javítása (tömegközlekedés)	T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T7. Az épített környezet védelme és felújítása

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

Nagysándortelep AT

Lehatárolás: Harsona utca – Kunhalom utca – Poprád utca – Görgény utca – Tegez utca – Kishegyesi út által határolt, kertvárosi jellegű lakóterület

Terület: 80 ha

Állandó népesség száma (2008. február): 3.077 fő

Népsűrűség: 3.844,1 fő/km²

A Kertváros városrész stratégiában meghatározott célja:

V5. A lakosság közintézményekkel való ellátásának és a városrész megközelíthetőségének a javítása, valamint a város felsőoktatási és K+F szerepének növelése

Megerősítendő funkciók:

Közigazgatási	Kereskedelmi	Ipari, logisztikai	Turisztikai	Zöldfelületi	Közlekedési	Lakó	Mezőgazdasági	Közösségi
				+		+		++

A Kertváros városrészbe sorolt Nagysándortelep akcióterület megegyezik az azonos nevű városrészszel. A beépítettség kertvárosias jellegű, ahol saját tulajdonú kis alapterületű, általában alacsony komfortfokozatú kertes házak dominálnak. A városrész felmerülő problémái sok szempontból azonban eltérnek Debrecen más kertvárosi részeinek problémáitól: a keleti és délkeleti kertségekhez hasonlóan itt is alacsony a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége és a pormentes burkolattal ellátott utcák aránya, a városrész megközelíthetősége és fekvése viszont kedvező, alapvető intézményekkel jól el van látva, a közelben pedig számos kereskedelmi egység is található. Ebből kifolyólag a Kertváros IVS-városrészre megfogalmazott célok itt csak igen korlátozottan érvényesek. Pontos adatok nem állnak ugyan rendelkezésre, de a becslések alapján a Nagysándortelepen számottevő a roma lakosság aránya. A lakosság képzettségi és foglalkoztatási mutatói kedvezőtlenek, a közösségi funkciók hiányosak, és a városrész az anti-szegregációs tervben is nevesítésre került.

	Indikatív tevékenységek	Középtávú kapcs. célok
1	Közösségi funkciók erősítése (teleház)	T8
2	Képzés megvalósítása (szociális-munkaerőpiaci, szocikulturális)	T8
3	A városrész belső úthálózatának felújítása, pormentes burkolattal való ellátása	T2

Az akcióterület tervezett tevékenységeihez kapcsolódó középtávú célok:

T2. A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása

T8. A város oktatási és közművelődési infrastruktúrájának a fejlesztése

8. A stratégia megvalósíthatósága

8.1. Ingatlangazdálkodási terv

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia részeként a városoknak ingatlangazdálkodási tervet kell készíteniük az IVS-ben megjelölt akcióterületekre az önkormányzati ingatlanok vonatkozásában. A ingatlangazdálkodási tervben az önkormányzat megfogalmazza, hogy a fejlesztési területekhez kapcsolódó ingatlantulajdonát milyen módon kívánja hasznosítani, mi az értékesíthető, rehabilitációba bevonható vagyon, és mely az, amelyet hosszú távon önkormányzati tulajdonban és kezelésben kíván az önkormányzat tartani.

8.2. A városrehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek

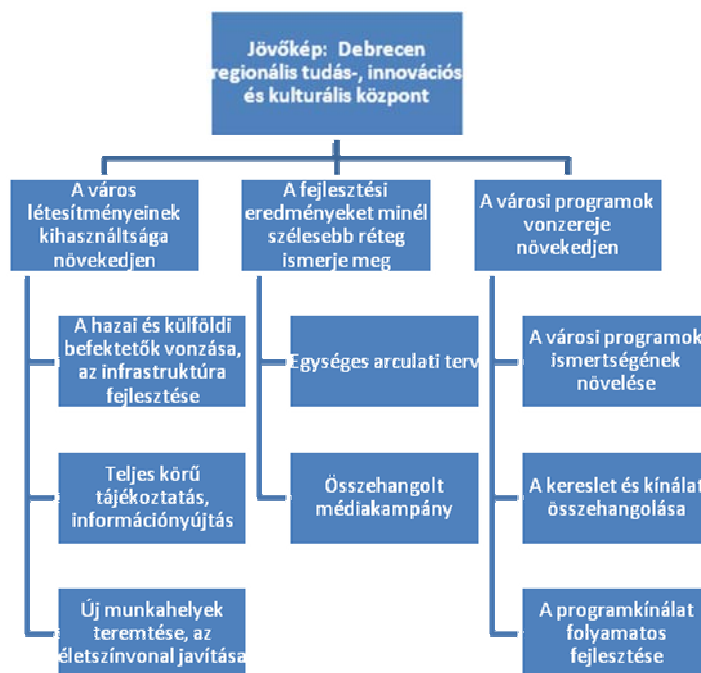
8.2.1. Városmarketing stratégia

Debrecen Megyei Jogú Város az ország kiemelkedő funkciógazdag regionális központja, amelynek stratégiájában megjelölt legfontosabb prioritásai közé tartozik a versenyképes gazdaság, az oktatás és K+F, valamint az idegenforgalom fejlesztése. A sikeres fejlesztések egyik fontos feltétele, hogy Debrecenről pozitív és vonzó kép alakuljon ki a befektetők, a turisták, a város szolgáltatásait igénybe vevők (pl. diákok, különféle rendezvények iránt érdeklődők, azt egészségügyi ellátórendszert használók stb.), valamint a lakosság tudatában. Ebből kifolyólag a jól megszervezett, tudatos és célcsoport-orientált városmarketing tevékenység jelentős mértékben támogathatja a városrehabilitációs célkitűzésének hatékony megvalósítását például a városban tervezett fejlesztések, megvalósult beruházások, vagy akár a város stratégiai elképzeléseinek megfelelő célcsoportokkal való megismertetése által.

Debrecen Megyei Jogú Város jelenleg tervezés alatt álló városmarketing stratégiája abból indul ki, hogy Debrecen regionális tudás-, innovációs és kulturális központ. A stratégia elsődleges céljai közé tartozik a Debreceni létesítmények kihasználtságának növelése, a városi fejlesztési eredmények ismertebbé tétele, valamint a város által tervezett programok vonzerejének emelése. A kitűzött célok elérését a marketingeszközök (termékpolitika, árpolitika, disztribúció, promóció) integrált és koordinált alkalmazása biztosítja. A városmarketing akciók elsődlegesen az alábbi célcsoportokra koncentrálnak:

- *vállalkozói szféra*: helyi és hazai gazdasági tevékenységet folytató vállalkozások, külföldi befektetők
- *civil szféra*: a város és környezetének lakossága, illetve a turisták

A városmarketing stratégia tervezett célpiramisa:

8.2.2. Helyi szabályozási rendszer

A városrehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek sorolható ám a fejlesztéseket alapvetően befolyásoló tényező a helyi szabályozási környezet és gyakorlat. Az önkormányzati rendeletek és szabályzatok hatékony alkalmazása olyan háttérteret teremthet, amely igen jelentős mértékben képes segíteni a fejlesztéseket és a különböző források felhasználását. Megfelelő háttérteret és támogatást biztosító helyi szabályozás hiányában viszont az erőforrások felhasználásának hatékonysága is számottevően rosszabb lehet.

Fontos, hogy az önkormányzati szabályozás kiszámítható és következetes legyen, illetve, hogy az önkormányzati rendeletek megalkotásánál vagy módosításánál vegyék figyelembe a város kitűzött és elfogadott stratégiai célrendszerét, ezzel elősegítve azok minél hatékonyabb megvalósítását. Ugyancsak lényeges, hogy a szabályozási háttér támogató adminisztrációs környezetben működjön.

8.2.3. Helyi adókedvezmények

Az Európai Unió előírásoknak megfelelően a helyi adókból a vállalkozóknak adott korábbi mentességek és kedvezmények 2007. december 31-én megszűntek. Debrecen városa ugyanakkor igyekszik preferálni a K+F tevékenységre nagyobb figyelmet és összegeket fordító végző cégeket, és ennek érdekében a helyi adókról szóló 35/1999. (XII.10.) számú önkormányzati rendelet 2007-ben végrehajtott módosítása (29/2007. (VI. 28.) rendelet) értelmében 2008. január 1-től lehetőséget biztosít a helyi iparüzési adó más módon történő megfizetésére. A jogszabály szerint

“(1) A vállalkozó a helyi iparüzési adót teljesítheti

- a.) a felmerülés adóévében a számviteli törvény szerinti alap kutatás, alkalmazott kutatás vagy kísérleti fejlesztés közvetlen költségei, illetve a kizárólag kutatási-fejlesztési tevékenységhez kapcsolódó szabadalom használati díja 5%-ának
- b.) vagy az értékcsökkenés elszámolásának adóévében, ha az adózó a költséget vagyoni értékű jogként vagy kísérleti fejlesztés aktivált értékeként az immateriális javak között állományba veszi, a tárgyévi elszámolt értékcsökkenés 5%-ának az adóból – legfeljebb a fizetendő adó 80%-áig – történő elszámolásával.

(2) Az adózó nem veheti figyelembe az (1) bekezdés szerinti elszámoláskor a fejlesztés céljára vagy a tevékenység költségei (ráfordításai) ellentételezésére a mérlegkészítés napjáig az állami adóhatóságtól igényelt, vagy az adóévben – visszafizetési kötelezettség nélkül – kapott támogatás, juttatás összegét, illetve – ha él a választási lehetőséggel – a támogatás, juttatás alapján az adóévi adózás előtti eredménye javára elszámolt bevételt.”

8.3. Partnerség

A városfejlesztés egy regionális központ esetében különösen összetett folyamat, amelynek során számos szereplő (önkormányzat, lakosság, gazdasági szereplők, Debreceni Egyetem stb.) érdekeit kell figyelembe venni, ugyanakkor a fejlesztések hatékonysága megköveteli a források koncentrálását is. Az IVS-el szemben elvárás a partnerségi alapú tervezés és megvalósítás, amely biztosítja, hogy az érintett csoportok szempontjait is figyelembe vegyék a stratégiában kialakított célok megfogalmazásánál.

Ennek megfelelően az Debrecen Integrált Városfejlesztési Stratégiájának kidolgozása során törekedtünk a partnerség szempontjainak megfelelő tervezés megvalósítására, amely az IVS elfogadottságának, a magántőke részvételének és a civil szféra érdekeinek képviselője

szempontjából egyaránt fontos szerepet játszik. A legfontosabb partnerségi csoportok a következők:

- az önkormányzat különböző szakterületeinek képviselői,
- külső szakértők,
- lakosság,
- civil szervezetek,
- vállalkozások,
- szakhatóságok.

Az önkormányzat szakterületeinek képviselőivel a kapcsolattartás természetesen folyamatos, hiszen az IVS megalapozásához szükséges szakmai koncepciók és tervek, valamint a szükséges önkormányzati adatbázisban rendelkezésre álló adatok biztosítása mellett véleményezik is az anyagot. Több alkalommal került sor önkormányzati egyeztetésekre, illetve az egyes szakterületek képviselőivel egyéni konzultációkra.

A tervezés során a tervezői team elképzeléseit szakmai fórumokon vitattuk meg, amelyeken az integrált városfejlesztés stratégiát készítők mellett a Debreceni Egyetem külső szakértői is részt vettek és elmondták véleményüket.

A partnerség egyik legfontosabb szempontja a nyilvánosság biztosítása volt, így amikor az IVS tervezése a stratégia, illetve a lehetséges akcióterületek kijelölésének szakaszába lépett sajtótájékoztató keretében informáltuk a médiát (Debrecen TV, Hajdú Bihari Napló, Debrecen hetilap, HAON stb.) és rajtuk keresztül a lakosságot az IVS legfontosabb jellemzőiről, a megszervezésre kerülő lakossági és civil, valamint vállalkozói fórumok helyéről és időpontjáról. Az IVS tervezete letölthető formában felkerült Debrecen Megyei Jogú Város honlapjára is (www.debrecen.hu), biztosítva ezzel a még szélesebb körű nyilvánosságot, illetve az e-mail útján történő véleménynyilvánítás lehetőségét is.

A vállalkozókkal történő kapcsolattartás a kisebb vállalkozások esetében egyrészt igényfelmérést, másrészt pedig tájékoztatást jelent, mivel ők a fejlesztésekbe csak korlátozottan vehetnek részt (pl. saját akcióterületbe tartozó üzleteik felújítása, bővítése), inkább a létrehozott új kapacitások lehetséges felhasználóiként jelennek meg. Mivel a megyei jogú városok funkcióbővítő városfejlesztései esetében elvárás a magántőke bevonása, ezért fontos elem a tőkeerős potenciális befektetők mobilizálása, amely már személyes jellegű kapcsolattartást igényel.

Az IVS-ben tervezett fejlesztések volumene és komplexitása szükségessé teszi, hogy az érintett szakhatóságok (katasztrófavédelmi, építési, munkaügyi, természetvédelmi stb.) is tájékoztatást kapjanak a tervezés és a megvalósítás folyamatáról. A szakhatóságok

bevonásának jelentősége viszont a tervezés IVS-t követő későbbi fázisában, az akcióterületi tervek elkészítésekor (az engedélyes tervek kidolgozása során) lesz igazán jelentős.

8.4. Szervezeti háttér

8.4.1. Az IVS megvalósításában közreműködő szervezetek

Debrecen Megyei Jogú Városban az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósításában részt vevő – az önkormányzathoz kötődő – szervezeteket alapvetően négy csoportba lehet besorolni:

- I. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlése és ennek különböző bizottságai*
- II. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala*
- III. Debrecen Megyei Jogú Város 100%-os tulajdonában lévő Debreceni Vagyonkezelő Zrt. és ennek tagvállalatai, kiemelten a Cívus Ház Zrt.-t, mint lehetséges városfejlesztő társaságot*
- IV. egyéb szervezetek*

I. Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése és ennek különböző bizottságai

Debrecen Megyei Jogú Város szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános keretfeltételeinek és fő irányainak a meghatározása (pl. különböző fejlesztési tervek és koncepciók elfogadása) a városi közgyűlés feladata. A jelenleg érvényben lévő SZMSZ (Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének 17/2000. (V. 1.) Kr. rendelete Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról) 3. melléklete és 3. függeléke ugyanakkor bizonyos hatásköröket az állandó bizottságokra ruházott át. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósítása szempontjából a legfontosabb a Városfejlesztési Bizottság, amely

- dönt:

- a kormányzati terület- és településfejlesztési célokat szolgáló eszközök igénybe vételéről,
- a helyi építési szabályzat és településrendezési terv - az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9. § (4) bekezdése szerinti – véleményeztetése során valamennyi eltérő vélemény elfogadásáról, illetve elutasításáról,
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9. § (2) bekezdésében meghatározott településrendezési eszköz kidolgozásáról

- véleményezi:

- a városfejlesztési, gazdaságfejlesztési és beruházási terveket,
- az önkormányzat tulajdonát képező egyes vagyontárgyak forgalomképesség szerinti átminősítésére vonatkozó előterjesztést,

- a településrendezési programot, annak módosításait és tervezeteit,
 - a településfejlesztési koncepció és módosításai tervezetét,
 - a településszerkezeti terv és módosításai tervezetét,
 - a helyi építési szabályzat és szabályozási terv, valamint ezek módosítási tervezetét,
 - a helyi parkolási rendet, illetőleg annak módosítása tervezetét,
 - az önkormányzat illetékességi területén lévő és műemléki oltalmat érdemlő értékek védetté nyilvánítására, illetőleg a védekezés megszüntetésére irányuló kezdeményezést,
 - az ipari park és egyéb területfejlesztési egység létrehozására vonatkozó előterjesztést,
 - a közút forgalmi rendjének a város közlekedésében jelentősebb változást eredményező intézkedések tervezetét,
 - a helyi adók bevezetésére, módosítására vonatkozó rendelet-tervezetet,
- ellenőrzi:
- az önkormányzat közútkezelői feladatainak ellátását, az útellenőri szolgálatműködését,
 - a helyi tömegközlekedést ellátó gazdálkodó szervezet szolgáltató tevékenységét,

A Városfejlesztési Bizottság mellett ugyanakkor az állandó bizottságok jelentős része is rendelkezik az Integrált Városfejlesztési Stratégiával kapcsolatos jogkörökkel: a saját szakterületükön részt vesznek a tervezést megalapozó dokumentumok elkészítésében, véleményezik az előterjesztéseket, figyelemmel kísérik a fejlesztések megvalósítását, és ezzel összefüggésben felügyelik az önkormányzat különböző intézményeit. Ezen általános jogkörök mellett több bizottság esetében az IVS-hez kötődő speciális feladatok is léteznek:

Egészségügyi Bizottság	az önkormányzat által fenntartott egészségügyi közintézmény szakmai fejlesztési programjának véleményezése
	az egészségügyi közszolgáltatás ellátására közzétett felhívásokra benyújtott pályázatok véleményezése
	jogszabályi keretek között a lakosság egészségügyi ellátásának a figyelemmel kísérése, az összegyűjtött adatok elemzése alapján az egészségügyi ellátás fejlesztésére vonatkozó koncepció kidolgozása, illetve a statisztikai elemzésekből adódó feladatok meghatározása
Európai Integrációs Bizottság	az önkormányzat illetékességi területén az Új Magyarország Program kapcsán kidolgozásra kerülő terület-, gazdaságfejlesztési, innovációs és egyéb ágazati stratégiai és operatív programokat véleményezése
	az Európai Unió projektben való részvétel véleményezése
	az Európai Unió Strukturális, Kohéziós és Szociális Alapjainak, illetve a RIS, illetve az Operatív Programok elérhetőségének a figyelemmel kísérése
Környezet-védelmi Bizottság	a Nemzeti Környezetvédelmi Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a település rendezési tervével összhangban az önkormányzat illetékességi területére készített települési környezetvédelmi program tervezetének véleményezése
	az önkormányzat illetékességi területén a környezet állapotának értékelésére vonatkozó elemzések véleményezése
	helyi jelentőségű természeti terület védetté nyilvánításáról, óvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, valamint természeti állapotának fejlesztéséről való gondoskodás körében készített, továbbá a védettség feloldására irányuló előterjesztés véleményezése
	a közhasználatú zöldterületek fenntartásával kapcsolatos önkormányzati feladatellátás ellenőrzése
	a település forgalmi rendjének, a helyi közlekedés és a közlekedéssel összefüggő környezeti terhelés alakulásának figyelemmel kísérése
	a természeti értékek megóvásának és őrzésének figyelemmel kísérése
	a város közigazgatási területén fekvő gazdasági célt szolgáló erdők kezelésének, a rekultivációs célokat szolgáló erdőterületek használatának, fejlesztési beruházásaik megvalósításának a figyelemmel kísérése
	a város közművelődési, idegenforgalmi és civil koncepciójának előkészítése
Kulturális Bizottság	az önkormányzati közművelődési feladatok ellátása céljából kötendő közművelődési megállapodások véleményezése
	az önkormányzat által fenntartott kulturális, közművelődési, művészeti és idegenforgalmi intézmények és gazdasági társaságok működésével, megszüntetésével, átszervezésével, nevének megállapításával, költségvetésének meghatározásával és módosításával, továbbá a műsortervekkel és munkatervekkel összefüggő előterjesztések véleményezése
	a kulturális, közművelődési és művészeti idegenforgalmi célkitűzések megvalósulásának ellenőrzése
	a városi oktatásfejlesztési koncepció kidolgozásának előkészítése
Oktatási Bizottság	a nevelési és oktatási intézmények fejlesztésére kiírt pályázatok véleményezése
	a városi oktatásfejlesztési koncepció kidolgozásának előkészítése

Pénzügyi Bizottság	az önkormányzati gazdálkodást érintő fejlesztési, működtetési, átszervezési koncepciók és tervezetek véleményezése
	a cél- és címzett, valamint egyéb állami támogatások igénylésével kapcsolatos előterjesztések véleményezése
	az önkormányzat költségvetési szerveinek, vállalatainak és kizárólagos önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságainak gazdálkodásának és pénzügyi helyzetének véleményezése
	az önkormányzati fejlesztések, beruházások pénzügyi kihatásainak ellenőrzése
Szociális Bizottság	a szociális ellátó és gyermekjóléti intézményrendszer fejlesztésével, átszervezésével kapcsolatos koncepciók és tervezetek véleményezése
	a foglalkoztatáspolitikával, a munkanélküliség kezelésével kapcsolatos koncepciók és tervezetek véleményezése
	a város polgárai szociális helyzete alakulásának figyelemmel kísérése
Tulajdonosi Bizottság	a kormányzati terület- és település fejlesztési célokat szolgáló eszközök igénybeviteléről és az ezekhez kapcsolódó helyi feladatok meghatározásáról szóló előterjesztés véleményezése
	a fejlesztési és beruházási tervek véleményezése
	a 25 %-nál nagyobb önkormányzati tulajdonnal működő gazdasági társaságok beszámolójának és üzleti tervének véleményezése
	a forgalomképes önkormányzati vagyon hasznosítási joga

II. Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósításában fontos szerepet vállaló második szervezet Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala, illetve ennek különböző szervezeti egységei. Az egységek között kiemelkedő jelentőségű a Városfejlesztési Főosztály, az Építésügyi Főosztály, a Gazdálkodási Főosztály, valamint az önálló szervezeti egységek.

A *Városfejlesztési Főosztály* keretein belül két osztály és egy különálló csoport működik. A Városépítészeti Osztály beruházási, felújítási, környezetvédelmi és műszaki nyilvántartási feladatokat lát el (pl. az önkormányzat közép és rövid-távú beruházási programjai, tervei készítésében való közreműködés, támogatási szerződések szerinti támogatások lehívása és elszámolása, a helyi jelentőségű természeti terület védetté nyilvánításáról, óvásáról, őrzéséről, fenntartásáról, valamint természeti állapotának fejlesztéséről való gondoskodás, továbbá a védettség feloldására irányuló munkálatok előkészítése), a Városüzemeltetési Osztály végzi a közlekedési, vízügyi, energiaügyi és a tág értelemben vett városüzemeltetési ügyek intézését (pl. a parkok fenntartásával kapcsolatos feladatok ellátása, koordinálása, a városi forgalomszervezés irányítása, közlekedésfejlesztési tervek és koncepciók előkészítése, a megvalósításuk végrehajtása, közlekedési beruházásokban való közreműködés), míg a Programvégrehajtó Csoport a támogatással megvalósuló nagy fejlesztési projektek (közműfejlesztés, közlekedés) megvalósításában működik közre.

Az *Építésügyi Főosztály* két osztály munkáját fogja össze. A Műszaki Osztály feladatkörébe tartozik a szerkezeti és szabályozási tervek előkészítése során a javaslatétel, a vélemény-nyilvánítás (pl. telekalakítási ügyek ellátása, építésügyi szakhatósági állásfoglalások kiadása, jogszabályban előírt építéshatósági nyilvántartások vezetése). A Várostervezési osztály településrendezési és -fejlesztési feladatokat lát el:

- főépítési feladatok ellátása,
- műemlékvédelmi, zöldfelület fejlesztési terv készítése,
- a városi településfejlesztéshez és területfejlesztéshez szükséges döntések, koncepciók előkészítése,
- a város településrendezési terveinek (szabályozási terv és helyi építési szabályzata, valamint településszerkezeti terv) előkészítése.

A *Gazdálkodási Főosztály* egységei közül az Integrált Városfejlesztési Stratégia szempontjából kiemelkedő jelentőségű a Pénzügyi Osztály és a Vagyongazdálkodási Osztály. Az előbbi feladatai közé tartozik többek között az Európai Unió Strukturális Alapjaiból és Kohéziós Alapjából származó támogatások elnyerésére kiírt pályázatok előkészítésében pénzügyi szempontból való közreműködés, az elnyert pályázatok nyilvántartása, a támogatási megállapodások megkötésének előkészítése, azok teljesülésének figyelemmel kísérése, a támogatások éves költségvetésen belüli előirányzat kezelése, míg az utóbbi a rövid- és középtávú vagyongazdálkodási koncepció elkészítésében közreműködéssel, a városfejlesztési célkitűzések az ingatlanpiac, a befektetői igények folyamatos elemzésével, a szabályozási terv módosítására irányuló javaslatkészítéssel és az önkormányzati tulajdonú ingatlanokkal kapcsolatos tulajdonosi döntések előkészítésével és azok végrehajtásával járul hozzá az IVS sikeréhez.

Az önálló szervezeti egységek közé tartozik a Közbeszerzési Osztály és a Titkárság. Az előbbi végzi a közbeszerzési eljárások teljes körű adminisztrációját (ajánlati felhívás előkészítése, megjelentetése, dokumentáció elkészítése, boríték bontás és elbírálás előkészítése, jegyzőkönyvek elkészítése, ajánlattevőkkel való kapcsolattartás, eredményhirdetés előkészítése, mellékletek elkészítése, postázása, esetleg jogorvoslati eljárás lefolytatása), míg az utóbbi feladatai közé tartozik az önkormányzat idegenforgalmi feladatainak megvalósításában való közreműködés, a pályázati lehetőségek feltárása és előkészítése, a hazai és nemzetközi támogatási források igénylése, nyilvántartása, valamint gazdaságfejlesztési és térségi kapcsolati feladatok ellátása.

III. Debrecen Megyei Jogú Város 100%-os tulajdonában lévő Debreceni Vagyonkezelő Zrt. és ennek tagvállalatai

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában foglalt elképzelések gyakorlati megvalósításában kiemelt szerepet játszik a 100%-ban Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonában lévő Debreceni Vagyonkezelő Zrt., amely a képviselőtestület a a 41/2000. (III.09.) Kh. számú határozata alapján alakult meg. A vállalat létrehozásának elsődleges célja az volt, hogy egy olyan holdingszervezet jöjjön létre, amely a város kizárólagos tulajdonában lévő gazdasági társaságok vonatkozásában gyakorolja a tulajdonosi jogokat. A DV Zrt. keretein belül jelenleg az alábbi tagvállalatok működnek: Cívis Ház Zrt., Debrecen Önkormányzat Lapkiadó Kft., Debreceni Gyógyfürdő Kft., Debreceni Hőszolgáltató Zrt., Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft., Debrecen Városi Televízió Kft., Debreceni Vízmű Zrt., DKV Debreceni Közlekedési Zrt., DV Info Kft., Friss Rádió Kft., Debreceni Sportuszoda Kft., DEHIR Kft.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósításában a fenti tagvállalatok közül elsősorban a Cívis Ház Zrt., a Debreceni Gyógyfürdő Kft., Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft. és a DKV Debreceni Közlekedési Zrt. tölt be fontos szerepet. A *Cívis Ház Zrt.* az önkormányzati tulajdonú bérlakások, valamint a saját és az önkormányzat tulajdonában lévő üzlethelyiségek kezelésével, bérbeadásával, karbantartásával, felújításával és üzemeltetésével foglalkozik. Emellett az utóbbi időben az önkormányzattal együttműködve terveket dolgoz ki a belváros egyes területeinek (pl. a nyugati tehermentesítő út környéke), valamint egyéb városrészeknek (pl. a repülőtér bizonyos területei) fejlesztésére, valamint tevéken szerepet vállal bizonyos tömb-rehabilitációs programok (pl. Gambrius-köz) megvalósításában. A *Debreceni Gyógyfürdő Kft.* a város magas színvonalú idegenforgalmi kínálatának a biztosításában játszik igen fontos szerepet. A Kft. üzemelteti a Debreceni Gyógyfürdőt (részei a termálfürdő, a strandfürdő, a fedett uszoda és a szauna), az 1998-ban átadott négycsillagos Aquaticum Debrecen Termál és Wellness Hotelt, a 2003-ban a Széchenyi-terv keretében elkészült Aquaticum Mediterrán Élmenyfürdőt, a Régi Vígadó éttermet, a 2006-ban átadott négycsillagos Hotel Lycium szállodát, valamint a 2007-ben elkészült Debreceni Sportuszodát. Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában megfogalmazott elképzelések közül a vállalat a Nagyerdőhöz köthető projektekben fog fontos szerepet játszani.

Debreceni Regionális és Innovációs Ipari Park Kft. egyrészt a város nyugati részén elhelyezkedő Határ úti Ipari Park kezelője, és ebben a szerepben koordinálja az objektum bővítését, és az új terület infrastruktúrával történő ellátását. Másrészt a Debreceni Vagyonkezelő Zrt. Igazgatóságának 365/2006. (12.01.) számú határozata alapján a vállalat

kapta meg a 113 hektár nagyságú Debreceni Déli Ipari Park fejlesztésének a szervezési és koordinációs feladatait. A *DKV Debreceni Közlekedési Zrt.* egyrészt ellátja a menetrendszerinti közösségi személyszállítási feladatokat (villamos- és trolibusz-közlekedés), másrészt Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 250/2001. (XII.20.) Kh. határozata alapján 2002. január 1-től üzemelteti a városban található a fizető várakozóhelyeket. A vállalat az Integrált Városfejlesztési Stratégia A városon belüli közlekedés feltételeinek javítása tematikus céljának megvalósításában tölt be fontos szerepet.

IV. Egyéb szervezetek

Az egyéb szervezetek közé egyrészt a 100%-ban az önkormányzat tulajdonában lévő *Főnix Rendezvényszervező Kht.* és a *Nagyerdei Kulturpark Kht.* tartozik. Az előbbi – mint a Kölcsey Központ, a Főnix Csarnok és az Apolló mozi kezelője – a város idegenforgalmában tölt be fontos szerepet, és így tevékenységével a minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése tematikus cél megvalósításához járul hozzá, míg az utóbbi a Nagyerdei Kulturpark fejlesztésével segíti elő ugyanezen tematikus cél elérését.

Az IVS megvalósításában közreműködő szervezetek közé kell sorolni a különféle *civil szervezeteket* is, amelyek az IVS társadalmasításától kezdve fontos szereplői a folyamatnak. A civil szervezetek egyrészt a különböző szakterületek képviseltetik magukat és mondják el véleményeiket, illetve tesznek javaslatokat, másfelől viszont a konkrét városrehabilitációs programok (különösen a kapcsolódó „soft” és ESZA típusú tevékenységek) lebonyolításában is fontos szerepet játszanak.

8.4.2. Városfejlesztő társaság (Cívis Ház Zrt.)

A Városrehabilitáció 2007-2013 Kézikönyv a városok számára útmutató, valamint a Tervezési útmutató a Megyei Jogú Városok Városrehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslataihoz dokumentum a megyei jogú városok számára kötelezően írja elő városfejlesztő társaság létrehozását. A DMJV gazdasági társaságait tömörítő Debreceni Vagyonkezelő Rt. tagvállalataként működő Cívis Ház Zrt. alkalmas a városfejlesztő társasággal szemben megfogalmazott elvárások teljesítésére, a szükséges feladatok lebonyolítására, így nem indokolt új társaság létrehozása.

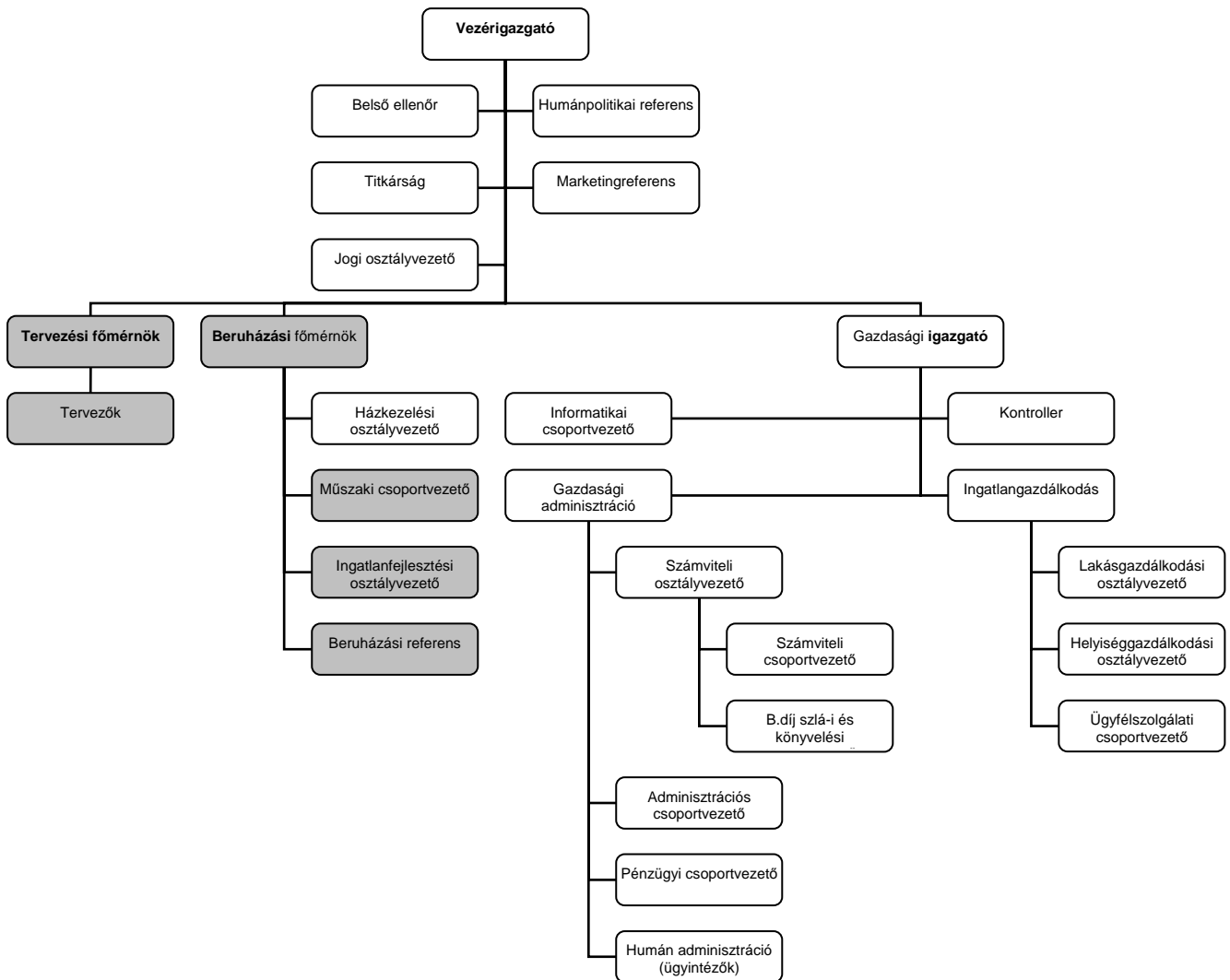
8.4.2.1. Jelenlegi gazdasági forma, tulajdonosi szerkezet

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata a városi lakás- és helyiségvagyon hatékony és szakszerű hasznosítása érdekében 1994 márciusában létrehozta a Cívis Ház Zrt. elődjét, a Cívis Ház Kft.-t. A társaság 1996-tól részvénytársasági formában végzi tevékenységét, a törvényi szabályozásnak megfelelően a részvénytársaság neve 2006 júliusától Cívis Ház Zrt.-re módosult.

A Cívis Ház Zrt. 2000-ben a Debreceni Vagyonkezelő Rt. – a városi tulajdonú gazdasági társaságokat magába tömörítő holdingszervezet – tagvállalata lett, és a városfejlesztési profil ettől kezdve kiemelt jelentőségűvé vált.

A Cívis Ház Zrt. munkaszervezete:

(kiemelve a városrehabilitációban közvetlenül érintett egységeket)

A cég tevékenységi köre az évek folyamán fokozatosan bővült, és a kezdeti városi és közcélú feladatok ellátásán túl mára Debrecen ingatlan- és városfejlesztésében kulcsfontosságú szerepet betöltő szervezetté vált.

A Cívis Ház Zrt. 70 fővel működik. A létszám hét év alatt a felére csökkent, miközben a vállalat összbevétele és adózott eredménye folyamatosan növekedett. A létszám és a munkaszervezet alakítása során mindig elsődleges szempont volt a komplex szakmai összetétel kialakítása és megtartása, hogy a társaság megfelelhessen a város- és ingatlanfejlesztési feladatok által támasztott elvárásoknak.

A társaság 4 fős felső vezetésében 3 fő felsőfokú műszaki – ebből 2 építész – végzettségű szakember található. A tizenöt fős középvezetői gárda 1 tagja középfokú, további 4 tagja pedig felsőfokú műszaki – ebből 3 építész – végzettséggel rendelkezik. A beosztotti állományban – műszaki területen, szakterületnek megfelelő szakági eloszlásban – további 13 közép- és felsőfokú műszaki végzettségű szakember dolgozik, aki között található tervező, műszaki ellenőr, műszaki menedzser és műszaki ügyintéző beosztású is.

8.4.2.2. Feladatok

A lakások és helyiségek hasznosításával kapcsolatos feladatokat az Önkormányzattal kötött vagyonkezelési megállapodás keretében 1994 tavasza óta a Cívis Ház Zrt. végzi. A lakásállomány kezelésénél arra törekszik, hogy bérlőinek minél jobb lakás-körülményeket biztosítson, továbbá hogy a város-rehabilitációban hasznosított lakásokat kiváltsa, a rossz állagúakat lebontsa, és a bérlők lakhatását egyéb módon megoldja.

A társaság a saját-, és a kezelt önkormányzati tulajdonú üzlethelyiségeinek számát tekintve jelentősen meghatározza a bérleti piacot. A részvénytársaság a helyiséggazdálkodási tevékenységével, a piaci tendenciák követésével törekszik a helyiség-portfólió minél gazdaságosabb működtetésére. Az elmúlt években a kevésbé frekvenciált helyen lévő helyiségek egy része a bérlők részére értékesítésre került. A Cívis Ház Zrt. célja, hogy az értékesítési bevételekből a helyiség-portfólió bővítésére kerüljön sor. Ezt az elvet az ingatlanfejlesztési projektek előkészítése során is szem előtt tartjuk.

A társaság a létesítménygazdálkodáson túl, azzal szerves egységben, ingatlanfejlesztési és város-rehabilitációs tevékenységet is végez. Fejlesztéseit elsősorban a belvárosban úgy pozicionálja, hogy azok lehetőség szerint essenek egybe az Önkormányzat által elhatározott városfejlesztési, város-rehabilitációs szándékokkal, segítsék azok megvalósulását és erősítsék azok externális hatásait. Ennek megfelelően ezek a fejlesztések

minden tekintetben összetettek, hiszen több telket, esetleg teljes városi tömböt érintenek, vegyes tulajdonosi összetételben. Az ilyen projektekkel sokszor együtt járó nonprofit város-rehabilitációs illetve közcélú feladatokat is vállal, de előfordul azok önálló megvalósítása is.

Ezeknek a projekteknek az előkészítésében és lebonyolításában előnyt jelent a társaság speciális helyzete, kapcsolata az Önkormányzattal és a holding többi gazdasági társaságával. Ennek köszönhetően sokszor olyan projektet is elő tud készíteni, amit egy „egyszerű” piaci befektető nem is tud felvállalni.

Ingatlan- és városfejlesztési, város-rehabilitációs tevékenységgel közvetlenül a Beruházási főmérnök és szakterületének nagy része (elsősorban Ingatlanfejlesztési osztály, továbbá a Műszaki csoport és a Beruházási referensek), illetve a Tervezési főmérnök és szakterülete (Tervezők) érintett.

Szakterületeiknek megfelelően ezek a szervezeti egységek végzik a projekt-lehetőségek felkutatását, kidolgozását, előkészítését és a teljes folyamat menedzselését (Ingatlanfejlesztési osztály), a belső tervezéssel és engedélyeztetéssel kapcsolatos munkákat (Tervezési főmérnök és Tervezők), illetve a beruházási feladatok pályáztatását, előkészítését (Beruházási referensek) és műszaki ellenőrzését (Műszaki csoport).

A társaság többi szervezeti egysége az általános cégműködésen keresztül közvetett módon biztosítja az úgynevezett „támogató” tevékenységeket, de azok a tényleges munkaidő-ráfordítás arányában elkülönítetten kerülnek kimutatásra.

8.4.2.3. Szabályozók

A Cívis Ház Zrt. működését az általános jogi környezetten túl kettős szabályozó-rendszer határozza meg.

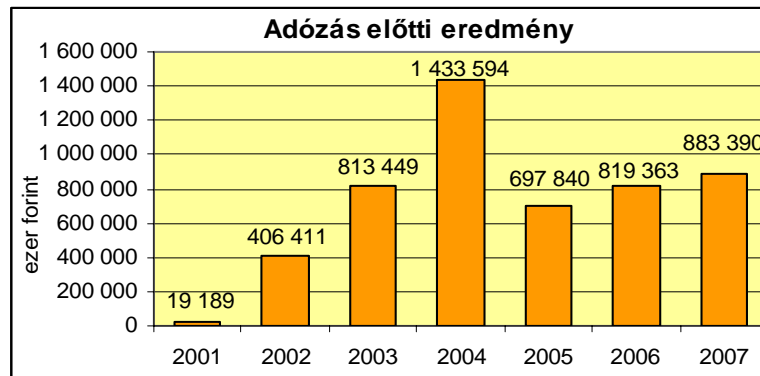
Egyrészt az önkormányzati vagyon kezelése tekintetében kötött vagyonkezelési szerződés, és azon keresztül az önkormányzatot is kötő előírások (SZMSZ, Önkormányzati törvény, vagyonrendelet, Lakások és helyiségek bérbeadására és eladására vonatkozó önkormányzati rendeletek, egyedi döntések, stb.), másrészt a Holding tagvállalataként alkalmazandó szabályzatok, előírások, eljárási rend és egyedi döntések.

Ez utóbbi természetesen nem független az önkormányzattól, mint közvetett tulajdonostól, hiszen a döntéshozatalban és az ellenőrzésben az önkormányzat által delegált szakemberek és politikusok vesznek részt.

8.4.2.4. Gazdasági eredmények

A Cívis Ház Zrt. 3.800 lakást és több mint 500 helyiséget kezel összesen 180 ezer m²-en. A saját tulajdonú ingatlanok könyv szerinti értéke 7,5 Mrd Ft, a vagyonkezelésben lévő önkormányzati ingatlanok könyv szerinti értéke 12 Mrd Ft.

A részvénytársaság 2001. óta nyereségesen gazdálkodik, az elmúlt 7 év adózás előtti eredménye összesen meghaladta az 5 Mrd Ft-ot. 2007. évben az előzetes adatok szerint 3,44 Mrd Ft saját tőkével, 9,65 Mrd mérlegfőösszeggel és 2,32 Mrd Ft árbevéttel 883,4 M Ft adózás előtti eredményt ért el, ami 35%-os árbevétel arányos jövedelmezőséget jelent.

8.4.2.5. Városfejlesztési tevékenység előzménye

Amellett, hogy a társaság tulajdonosként és vagyonkezelőként önállóan dolgoz ki és készít elő fejlesztési és rehabilitációs projekteket, számos esetben kap ilyen tartalmú eseti felkéréseket az önkormányzattól is. Ezek a felkérések, döntések vagy megbízások szólhatnak egy-egy közcélú beruházás megvalósítására (pl: parkolóház fejlesztés), azokban való részfeladatok ellátására (pl: kisajátítás) vagy önálló programok, tanulmányok készítésére (Lakáskonceptió és lakbérreform, Város-rehabilitációs stratégia és program).

A társaság a 2001-2004. közötti időszakra terjedően kifejezetten város-rehabilitációs és ingatlanfejlesztési tárgyban keret-megállapodást kötött DMJV Önkormányzatával, melynek célja, eszközei és pénzügyi konstrukciója alapjaiban egyezik meg a létrehozandó Városfejlesztő társaság és az önkormányzat közötti javasolt együttműködéssel. Ennek köszönhetően az együttműködő felek ezen a területen is szereztek már tapasztalatot, így nem ismeretlen a javasolt konstrukció.

8.4.2.6. Elvárásoknak való jelenlegi megfelelés

- A társaságnak megalakulása óta fő jellemzője a piaci szemléletű menedzsment és nyereségérdekelt működés.
- Az önkormányzati költségvetés részleges és esetenkénti mentesítése a működés egyik alappillére, amire a vagyongazdálkodási szerződés, egyedi beruházási döntések, megállapodások adnak lehetőséget, esetenként kötelezettséget.
- A társaság és a holding tervezési és koordinálási rendszere, gazdasági modellje és működési elvei hosszútávú, tervezhető, kiszámítható finanszírozású város-rehabilitációs tevékenységet tesznek lehetővé.
- Számos eddigi projekt valósult és valósul meg az önkormányzat, a társaság és a magántőke bevonásával.
- A vagyongazdálkodási szerződésen és a tulajdonosi szerkezeten keresztül biztosított az önkormányzat irányítási és ellenőrzési szerepe.
- Az önkormányzattal kialakított közvetlen együttműködés (vagyongazdálkodási szerződés) és a holdingon szervezetebe való betagozódás kettőssége, továbbá a munkaszervezeti ágak kialakítása biztosítja a vagyongazdálkodási- és városüzemeltetési szemléletű, illetve a fejlesztési szemléletű tevékenység szétválasztását.
- A felügyelő bizottság és az igazgatóság biztosítja a képviselő testület rálátását, amit erősítenek az évenkénti közgyűlés előtti beszámolók. A 5 fős Felügyelő Bizottság önkormányzati képviselőkkel (politikusok), a 6 tagú Igazgatóság pedig az önkormányzat, mint tulajdonos által delegált szakemberekből áll.
- Számos eddigi döntésével bizonyította az önkormányzat, a Holding és a társaság vezetése, hogy a gazdálkodás eredményét további fejlesztési célokra fordítja, és a fiskális szemlélet helyett előtérbe tudja helyezni a fejlesztési szemléletet (Gambrinusz köz projekt, Széchenyi u. 31. alatti irodaház projekt, Város-rehabilitációs keret-megállapodás, stb.)
- Kialakult és folyamatos az együttműködés a társaság és az önkormányzat vagyongazdálkodásért felelős vezetője között (vagyongazdálkodási szerződés és SZMSZ-ek szerint).
- Kialakult, folyamatos és intézményesített az együttműködés a holding társaságai és a Civis Ház Zrt. között (kétheti rendszerességű Holding Vezetői értekezlet)
- Példák igazolják, hogy szükség esetén projekt cég létrehozásával, és abban az önkormányzat nevében a társaság részvételével valósult meg fejlesztési beruházás (pl.: Ítélezési Centrum térszín alatti parkolóháza a Civis Ház Ingatlan Kft. beruházásában).
- Az eddigi tevékenység, és a megvalósult projektek is bizonyítják, hogy a társaságot komplex összetétele alkalmassá teszi a város-rehabilitációs projektek előkészítésére és lebonyolítására, illetve azok utóhasznosítására is.

8.4.2.7. További teendők

A társaság a városfejlesztő tevékenységet – lehetőség szerint – a továbbiakban is alapvetően a jelenlegi felállásban, a korábbi együttműködés analógiájára, de az alábbi fontosabb pontosításokkal kívánja elvégezni.

- Az önkormányzatnak rendeletben is szabályoznia kell a holding menedzsmentjével és a társasággal kialakított és jelenleg is működtetett viszonyrendszerét, figyelembe véve a

gazdálkodás egyes elemeivel és a döntési kompetenciákkal kapcsolatos bizonyos változtatási kötelezettséget is.

- Apróbb technikai és szervezet-felépítési változtatásokkal tökéletesíteni kell a társaság működését annak érdekében, hogy teljes mértékben igazolható legyen a szervezeten és számvitelileg már most is különválasztottan működő fejlesztésért és üzemeltetésért felelős részlegek kellő elválasztottsága (tervezés és beruházás, illetve a bérbeadás és házkezelés).
- A társaságon túl a feltételrendszer szerint létrehozandó dokumentumokon keresztül a többi érintett félnek is (Önkormányzat, Holding) ki kell nyilvánítania az akcióterületre vonatkozó fejlesztési szemlélet melletti elkötelezettségét a „fiskális” szemlélettel szemben.

8.5. A stratégia megvalósulásának monitoringja

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának megvalósulását a városi közgyűlés a városfejlesztő társaság (Cívis Ház Zrt.) által két évente elkészített beszámoló alapján ellenőrzi. A beszámoló az alábbi dolgokat tartalmazza:

- a stratégia keretében megvalósuló tematikus célokhoz és városrészekhez köthető projektek aktuális állapota,
- az egyes projektek megvalósításhoz elnyert támogatások, valamint az egyéb forrásból (pl. magántőke) bevont pénzeszközök nagysága, az aktuális felhasználás állapota,
- a 2. mellékletben közölt indikátorrendszerre támaszkodva az indikátorok kiinduló és aktuális értékeinek az összehasonlítása.

9. Mellékletek

1. melléklet: Debrecen településrészeinek elnevezése
(a 32/2007. (VI. 28.) Önkormányzati rendelet 1. számú függeléke

<i>Ssz.</i>	<i>Városrésznev</i>	<i>Határleírás</i>
1.	Akadémiakert	Vezér utca – Böszörményi út – Akadémia utca – Bán Imre utca – Károli Gáspár utca
2.	Augusztza	belterületi határ – Pallagi út – Móricz Zsigmond út – Kartács utca
3.	Basahalom	Hszob.-Db. vasútvonal – Db.-Mikepércs vasútvonal – belterületi határ
4.	Belváros	Mester utca – Hunyadi utca – Rákóczi utca – Burgundia utca – Klaipeda utca – Sumen utca – Wesselényi utca – Erzsébet utca – nyugati új körút – Antall József utca – nyugati új körút
5.	Boldogfalvikert	Hszob.-Db.-Nyh. vasútvonal – Mikepércsi út – Jász utca – Epreskert utca – külterületi határ (Repülőtér városrész) – Egyetkert utca
6.	Burgundia	Csapó utca – Árpád tér – Rakovszky utca – Hajnal utca – Faraktár utca – Kossuth utca – Burgundia utca
7.	Csapókert	Sámsoni út – Budai Nagy Antal utca – Kurucz utca – Db.-Nyíregyháza vasútvonal
8.	Csigekert	Füredi út – Böszörményi út – Bartók Béla utca – Csigekert utca
9.	Dobozikert	Ótemető utca – Db.-Nyh. vasútvonal – Faraktár utca – Hajnal utca – Rakovszky utca
10.	Egyetemváros	Móricz Zsigmond út – Pallagi út – Nagyerdei krt. – Dóczy József utca
11.	Epreskert	Jász utca – Mikepércsi út – külterületi határ (Repülőtér) – Epreskert utca
12.	Falóger	Huszár Gál utca – Budai Nagy Antal utca – Komáromi Csipkés György tér – Faraktár utca – Db.-Nyh. vasútvonal
13.	Nagyerdőalja	Hadházi út – Kassai út – Árpád tér – Nyíl utca
14.	Gerébytelep	Acsádi út – Veres Péter utca – Vámospércsi út – Budai Nagy Antal út – Sámsoni út
15.	Gyógyszergyár	belterületi határ – Köztemető Ny-i kerítése – Benczúr Gyula utca – Pallagi út
16.	Hatvan utcai kert	Bartók Béla út – Pesti utca – Kishegyesi út – Db.-Tiszalök vasútvonal
17.	Homokkert	Vágóhid utca – Diószegi út – Borzán Gáspár utca – Monostorpályi út – Mikepércsi út – Db.-Nyh. vasútvonal
18.	Hőforrás	belterületi határ – Acsádi út – Sámsoni út
19.	Ispotály	Erzsébet utca – Wesselényi utca – Sumen utca – Nyh.-Db.-Hszob. vasútvonal – Salétrom utca
20.	József Attila-telep	Diószegi út – belterületi határ – Monostorpályi út – Borzán Gáspár utca
21.	Júliatelep	belterületi határ – Sámsoni út – Db.-Nyh. vasútvonal
22.	Kandia	Kossuth utca – Faraktár utca – Hajnal utca – Szent Anna utca – Klaipeda utca
23.	Kerekestelep	Monostorpályi út – Alma utca – belterületi határ – Mikepércsi út
24.	Kertváros	Akadémia utca – Böszörményi út – Füredi út – vízmű melletti utcanyitás – Bán Imre utca
25.	Kétútköz	4. sz. főút – István út – Db.-Hszoboszló vasútvonal – belterületi határ
26.	Kincseshegy	Kurucz utca – Budai Nagy Antal utca – Huszár Gál utca – Db.-Nyh. vasútvonal
27.	Kondoros	Db.-Nyírábrány vasútvonal – belterületi határ – Lahner utca
28.	Köntösgát	Balmazújvárosi út – Kishatár utca – Nagysándortelep határa – Kishegyesi út – belterületi határ
29.	Köntökert	Balmazújvárosi út – Csigekert utca – Bartók Béla út – Db.-Tiszafüred vasútvonal
30.	Köztemető	belterületi határ – 4. sz. főút – Benczúr Gyula utca – Köztemető Ny-i kerítése
31.	Lencztelep	Monostorpályi út – belterületi határ – Alma utca
32.	Biharikert	Db.-Nyírábrány vasútvonal – Lahner utca – Diószegi út – Hétvezér utca
33.	Libakert	Füredi út – Egyetem sugárút – Mester utca – Csemete utca – Dózsa György út
34.	Majorság	Hszob.-Db. vasútvonal – Egyetkert utca – külterületi határ (Repülőtér) – Kanális utca
35.	Mesterfalva	Mester utca – nyugati új körút – Hatvan utca – Pesti utca
36.	Miklóskapu	Miklós utca – nyugati új körút – Erzsébet utca
37.	Műhelytelep	Faraktár utca – Komáromi Csipkés György tér – Db.-Nyírábrány vasútvonal – Db.-Nyh. vasútvonal
38.	Nagyerdő	Nagyerdei krt. – Hadházi út – Egyetem sugárút
39.	Nagyerdőpark	Benczúr Gyula utca – Hadházi út – Nagyerdei körút – Pallagi út
40.	Nagyerdőtölgyes	külterületi rész a belterület (Nyulas, Augusztza, Gyógyszergyár és Köztemető) határán
41.	Nagysándortelep	külterületi rész a belterület (Nyulas, Augusztza, Gyógyszergyár és Köztemető) határán
42.	Nyulas	belterületi határ – Kartács utca – Doberdó utca – Böszörményi út
43.	Pércsikert	Vámospércsi út – belterületi határ – Db.-Nyírábrány vasútvonal – Komáromi Csipkés György tér
44.	Péterfia	Füredi út – Bem tér – Eötvös utca – Rákóczi utca – Hunyadi utca – Egyetem sugárút
45.	Postakert	Széchenyi utca – Külső vásártér – Szoboszlói út – István út
46.	Repülőtér	külterületi rész a belterület (Tégláskert, Majorság, Boldogfalvikert, Epreskert, Kerekestelep) határán
47.	Sámsonikert	Kassai út – Db.-Nyíregyháza vasútvonal – Ótemető utca – Rakovszky utca – Árpád tér

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

<i>Sz.</i>	<i>Városrésznev</i>	<i>Határleírás</i>
48.	Sestakert	Békessy Béla utca – Dóczy József utca – Egyetem sugárút – Füredi út – Nádor utca – Thomas Mann utca – Mikszáth Kálmán utca
49.	Sóház	Faraktár utca – Db.-Nyh. vasútvonal – Vágóhid utca – Hajnal utca
50.	Széchenyikert	Kishegyesi út – Segner tér – Nyugati utca – Széchenyi utca – István út
51.	Szentlászlófalva	Hadházi út – Nyíl utca – Árpád tér – Csapó utca – Rákóczi utca – Eötvös utca – Bem tér
52.	Téglagyár	Kishegyesi út – Lóskúti utca – Határ út – belterületi határ
53.	Tégláskert	Db.-Hszob. vasútvonal – Kanális utca – belterületi határ – Db.-Mikepércs vasútvonal
54.	Tizenháromváros	Hatvan utca – nyugati új körút – Miklós utca – Külső vásártér – Nyugati utca – Segner tér
55.	Tócóliget	belterületi határ – Károli Gáspár utca – Bán Imre utca – vízmű melletti utcanyitás – Balmazújvárosi út – belterületi határ
56.	Tócórét	Balmazújvárosi út – Db.-Tiszalök vasútvonal – Nagysándortelep keleti határa – Görgény utca – Kishatár utca
57.	Tócóskert	Kishegyesi út – István út – 4. sz. főút – Derék utca
58.	Tócóvolgy	Kishegyesi út – Derék utca – 4. sz. főút – belterületi határ – Lóskúti utca
59.	Újkert	Doberdó utca – Kartács utca – Békessy Béla utca – Mikszáth Kálmán utca – Thomas Mann utca – Nádor utca – Füredi út – Böszörményi út
60.	Úrrétje	belterületi határ – Böszörményi út – Vezér utca – belterületi határ
61.	Vargakert	Szoboszlói út – Erzsébet utca – Salétrom utca – Db.-Hszoboszló vasútvonal – István út
62.	Vénkert	Füredi út – Dózsa György út – Csemete utca – Mester utca – Böszörményi út
63.	Veres Péter-kert	Ácsádi út – belterületi határ – Vámospércsi út – Veres Péter utca
64.	Wesselényi	Szent Anna utca – Attila tér – Vágóhid utca – Db.-Nyh. vasútvonal – Sumen utca
65.	Zsibogó	Db.-Nyirábrány vasútvonal – Hétvezér utca – Vágóhid utca – Db.-Nyh. vasútvonal
66.	Alsójózsa	külterületben, a Szentgyörgyfalvi úttól keleti irányban
67.	Bánk	külterületben
68.	Dombos	külterületben
69.	Felsőjózsa	külterületben, a Szentgyörgyfalvi úttól nyugati irányban
70.	Haláp	külterületben
71.	Kismacs	külterületben
72.	Nagycsere	külterületben
73.	Nagymacs	külterületben
74.	Ondód	külterületben
75.	Pallag	külterületben

Forrás: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzatának Közlönye, 2007. évi 12. szám (VI.28.)

2. melléklet: Az IVS célrendszerének monitoring mutatói

Célok	Az indikátor neve	Mértékegység	Adatok forrása	Kiinduló érték
Átfogó cél				
<i>A város földrajzi elhelyezkedésére, valamint jól mobilizálható és megújulni képes természeti, gazdasági és humán erőforrásaira támaszkodó magyarországi és nemzetközi szinten is versenyképes gazdaság, amely az értékek megőrzésével és fenntartható használatával hosszú távon biztosítja a minőségi élet feltételeit az itt élők számára.</i>	A bruttó hozzáadott érték egy lakosra jutó reálértéke (cél: növekedés)	Ft	KSH	1.342.480 (2006)
	Az adófizetők száma (cél: növekedés)	fő	KSH	92.741 (2006)
	A regisztrált munkanélküliek aránya (cél: csökkenés)	%	KSH	5,2 (2006)
	A lakónépesség száma (cél: stabilizálódás majd növekedés)	fő	KSH	204.124 (2007.01.01.)
Középtávú tematikus célok				
T1. <i>A város elérhetőségének a javítása</i>	A Debreceni Repülőtér utasforgalma (cél: növekedés)	fő	Debreceni Repülőtér	43.950 (2007)
	A városba bevezető újonnan kiépített 2x2 sávú utak hossza (cél: növekedés)	km	Közútkezelő Kht.	-
	A város körüli környező utak hossza (cél: növekedés)	km	Közútkezelő Kht.	12,7 (2006)
T2. <i>A városban belüli közlekedés feltételeinek a javítása</i>	A városban felújított és újonnan kialakított utak hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	-
	A Belvárosban található felszín alatti és parkolóházban fekvő parkolóhelyek száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	560 (2007 vége)
	A közösségi közlekedést igénybe vevők száma (cél: stabilizálódás majd növekedés)	Ezer fő	KSH	165.739 (2006)
	A városban található kerékpárutak hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	31,8 (2006 vége)

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

T3. A gazdaság igényeit kielégítő infrastruktúra-fejlesztés	Az újonnan létrehozott megfelelő infrastruktúrával ellátott ipari területek nagysága (cél: növekedés)	ha	Debreceni Regionális Innovációs Ipari Park Kft	-
	Az újonnan kialakított iparterületekre beköltöző vállalatok által foglalkoztatottak száma (cél: növekedés)	fő	Debreceni Regionális Innovációs Ipari Park Kft	-
T4. A Debreceni Egyetem és az MTA ATOMKI oktatási-kutatási infrastruktúrájának a fejlesztése, a gazdasági élet szereplőivel kialakított kapcsolat magasabb szintre emelése	A műszaki és természettudományi oktatásban (IK, MK, TTK) részt vevő hallgatók száma (cél: stabilizálódás majd növekedés)	fő	Debreceni Egyetem	7.996 (2008.03.15)
	A K+F kiadások reálértéke Hajdú-Bihar megyében (cél: növekedés)	millió Ft	KSH	14.405 (2006)
	A K+F területén foglalkoztatottak száma Hajdú-Bihar megyében (cél: növekedés)	fő	KSH	3.164 (2006)
T5. A minőségi turizmus feltételeinek megteremtése, a meglévő adottságok magasabb szintre emelése	A szállodákban és panziókban eltöltött vendégéjszakák száma (cél: növekedés)	db	KSH	szálloda: 235.126 (2006) panzió: 34.743 (2006)
	Az átlagos tartózkodási idő a szállodákban és a panziókban (cél: növekedés)	db	KSH	szálloda: 2,9 (2006) panzió: 2,0 (2006)
T6. A természeti környezet védelme, állapotának javítása	A város belterületén a gondozott zöldfelületek nagysága (cél: növekedés)	m ²	Polgármesteri Hivatal	??
T7. Az épített környezet védelme és felújítása	A Belvárosban és a Hagyományos beépítésű belső lakóterület városnegyedben újonnan kialakított és felújított lakások száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
	A felújított iparosított technológiával épült lakások száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
T8. A város oktatási és közművelődési Infrastruktúrájának a fejlesztése	A két-tannyelvű és idegen-nyelvű oktatásban részt vevő diákok száma (cél: növekedés)	fő	Polgármesteri Hivatal	??
	Számítógépek száma a közoktatási intézményekben (cél: növekedés)	db	KSH	4.698 (2006)
	A települési (nyilvános) könyvtárakból kölcsönzött könyvtári egységek száma (cél: stabilizálódás majd növekedés)	db	KSH	681.378 (2006)
	Rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (cél: növekedés)	fő	KSH	18.496 (2006)
T9. A szociális és egészségügyi hálózat fejlesztése	A felújított és újonnan kialakított szociális férőhelyek száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
	Az egynapos ellátásban részesülők száma (cél: növekedés)	fő	VESZ	-

Debrecen Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája

Városrészi célok				
V1. Belváros	A városrész lakónépesség-száma (cél: stabilizálódás majd növekedés)	Fő	Polgármesteri Hivatal	10.080 (2001)
	Az újonnan kialakított és felújított lakások száma (cél: növekedés)	db	KSH	-
	A gondozott zöldfelületek nagysága (cél: növekedés)	m ²	Polgármesteri Hivatal	??
	A felszín alatti és parkolóházban található parkolóhelyek száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	560 (2007 vége)
V2. Hagyományos beépítésű belső lakóterület	Az újonnan kialakított és felújított lakások száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
	A gondozott zöldfelületek nagysága (cél: növekedés)	m ²	Polgármesteri Hivatal	??
	A felújított utcák hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	-
V3. Lakótelepek	A felújított iparosított technológiával épült lakások száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
	A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (cél: csökkenés)	%	KSH	17,84 (2001)
V4. Villanegyed	A felújított utcák hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	-
V5. Kertváros	A felújított utcák hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	-
	Az újonnan létrehozott és felújított óvodai férőhelyek száma (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	-
V6 Ipari üzem terület	Az újonnan létrehozott megfelelő infrastruktúrával ellátott ipari területek nagysága (cél: növekedés)	ha	Debreceni Regionális Innovációs Ipari Park Kft	-
	Az újonnan kialakított iparterületekre beköltöző vállalatok által foglalkoztatottak száma (cél: növekedés)	fő	Debreceni Regionális Innovációs Ipari Park Kft	-
V7. Nagyerdő	A városrész szálláshely-kapacitása (cél: növekedés)	db	Polgármesteri Hivatal	784 (2007 vége)
	A Nagyerdei Kulturpark vendégforgalma (cél: növekedés)	fő	Nagyerdei Kulturpark Kht.	189.415 (2006)
	A felújított zöldfelületek nagysága	m ²	Polgármesteri Hivatal	-
V8. Józsa	A városrész és a központi belterület közötti átlagos közlekedési idő (cél: csökkenés)	perc	Hajdú Volán Zrt.	-
V9. Külső településrészek	Az újonnan kialakított szilárd burkolattal rendelkező utcák hossza (cél: növekedés)	km	Polgármesteri Hivatal	-
V10. Egyéb területek	A Debreceni Repülőtér utasforgalma (cél: növekedés)	fő	Debreceni Repülőtér	43.950 (2007)
	A logisztikai infrastruktúrával rendelkező újonnan kialakított terület nagysága (cél: növekedés)	ha	Polgármesteri Hivatal	-

3. melléklet

Debrecen azon belterületi utcái*, ahol részben, vagy egészében nem található: közvilágítás, pormentes út, járda, vezeték gáz, szennyvíz-csatorna (a hátrányos helyzetű gyermekek számának és arányának megjelölésével)

*Azok a belterületi utcák, ahol 2008. februárjában volt bejelentett lako:

**Közterület: a több városrészhez tartozó utcák többször is szerepelhetnek az adott városrészhez tartozó szakaszaikkal

***Pormentes út és járda: azok az utcák, amelyeken a pormentes burkolat, és/vagy járda hiánya eléri a teljes utcahossz 20%-át, vagy a 200 métert

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezeték gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyermekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
1.	TÍMÁR	UTCA	1.	Belváros						2	1,7
2.	FONATOS	UTCA	2.2.	Északkeleti hagyományos						1	5,6
3.	MALOMKÖZ	UTCA	2.2.	Északkeleti hagyományos							
4.	ÖKÜT	UTCA	2.2.	Északkeleti hagyományos						1	2,3
5.	SÁROK	UTCA	2.2.	Északkeleti hagyományos							
6.	SERHÁZ	UTCA	2.2.	Északkeleti hagyományos						1	0,6
7.	SÁRVÁRI PÁL	UTCA	3.1.	Nyugati lakótelep						12	3,1
8.	NYÁR	UTCA	3.3.	Libakert						12	2,7
9.	SZEGFŰ	UTCA	3.3.	Libakert						3	1,4
10.	ÚRHAJÓSOK	TERE	3.3.	Libakert						2	4,9
11.	VIOLA	UTCA	3.3.	Libakert						4	1,2
12.	KARÁCSONY GYÖRGY	UTCA	3.4.	Dobozikert						32	3,7
13.	MUNKÁCSY MIHÁLY	UTCA	3.4.	Dobozikert						2	4,3
14.	TOMPA MIHÁLY	UTCA	3.5.	Wesselényi							
15.	CSENGŐ	UTCA	3.6.	Sóház						1	1,6
16.	KÉSMÁRK	UTCA	3.6.	Sóház						2	9,5
17.	EPERFA	UTCA	3.8.	Epreskert						1	3,2
18.	EPRESKERT	UTCA	3.8.	Epreskert						46	7,8
19.	JÁSZ	UTCA	3.8.	Epreskert							
20.	SELYEM	UTCA	3.8.	Epreskert						4	2,9
21.	KOMLÓSSY	ÚT	3.9.	Sestakert						4	1,0
22.	BESSENYEI	UTCA	4.	Villanegyed						3	4,7
23.	KOMLÓSSY	ÚT	4.	Villanegyed							
24.	NYÍREGYHÁZI	UTCA	4.	Villanegyed							
25.	BÁN	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	1,8
26.	ERŐSS LAJOS	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
27.	FÖLDI	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	0,8
28.	GYÁR	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
29.	GYOLCSOS	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						2	1,2
30.	HERCZEG	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	1,6
31.	JÁNOS VITÉZ	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
32.	KADOSA	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
33.	KELETI	SOR	5.1.	Délnyugati kertváros						2	2,4
34.	KÖZÉP	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	0,8
35.	KRISTÁLY	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
36.	KRÚDY GYULA	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
37.	KÜRTÖS	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	0,8
38.	LEGÁNYI	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
39.	NYÁRAD	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	1,8
40.	SÁRKÁNY	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros							
41.	VARGAKERT	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						2	0,8
42.	ZELEMÉR	UTCA	5.1.	Délnyugati kertváros						1	1,0
43.	AKÁCFA	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
44.	ALMA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	2,8
45.	ÁLMOSS	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
46.	BÁDOGOS	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
47.	BALATON	UTCA	5.2.	Déli kertváros						8	2,0
48.	BALOGH MIHÁLY	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
49.	BECSKY	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
50.	BIRSALMA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	2,0
51.	BOLDOGKERT	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	1,1
52.	BORSOVI	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	0,8
53.	BUJDOSÓ	UTCA	5.2.	Déli kertváros						4	2,1
54.	CSER	KÖZ	5.2.	Déli kertváros						4	2,6
55.	CSERMELY	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	9,5
56.	CSÓNAK	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
57.	CSORDÁS	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
58.	CSOROSZLYA	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
59.	DÁRDA	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
60.	EGYLETKERT	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	1,2
61.	EPER	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
62.	EPRESKERT	UTCA	5.2.	Déli kertváros						4	1,9

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
63.	ERDÉLY	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	1,1
64.	FOKOS	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
65.	GERGELY	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	2,6
66.	GHILÁNYI	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
67.	HALÁSZ	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
68.	HID	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	5,8
69.	HOMOKKERT	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	1,1
70.	HORGÁSZ	UTCA	5.2.	Déli kertváros						7	3,3
71.	KABAR	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	6,5
72.	KALOTASZEG	TÉR	5.2.	Déli kertváros							
73.	KANÁLIS	UTCA	5.2.	Déli kertváros						8	3,2
74.	KASZA	KÖZ	5.2.	Déli kertváros							
75.	KAVICS	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
76.	KEREKES FERENC	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	1,0
77.	KEVE	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	4,5
78.	KIRGIZ	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
79.	KISMARJA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	1,4
80.	KISS ÁRON	UTCA	5.2.	Déli kertváros						4	1,9
81.	KLAUZÁL GÁBOR	UTCA	5.2.	Déli kertváros						2	11,8
82.	KÖKÖRC SIN	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
83.	KUN	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
84.	LADIK	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	3,8
85.	LÁZÁR	UTCA	5.2.	Déli kertváros						11	3,5
86.	LEININGEN	UTCA	5.2.	Déli kertváros						4	1,4
87.	LILIAM	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	14,3
88.	LOMNIC	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
89.	MIKEPÉRC SI	ÚT	5.2.	Déli kertváros						3	0,8
90.	MOGYORÓ	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	2,0
91.	PAJTÁS	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	1,5
92.	PÁKÁSZ	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	2,3
93.	PÁSZTOR	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
94.	POVOLNY FERENC	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
95.	ROZMARING	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	3,2
96.	SOMLYAI	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
97.	SZEPESI	UTCA	5.2.	Déli kertváros						12	2,5
98.	TARÁNYI JÓZSEF	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
99.	TARR	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
100.	TÉGLÁSKERT	UTCA	5.2.	Déli kertváros						8	2,1
101.	TÖRÖK	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
102.	TUBARÓZSA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	4,2
103.	TUSNÁD	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
104.	TÜDŐS KLÁRA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	4,8
105.	URAY	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
106.	VADALMA	UTCA	5.2.	Déli kertváros						4	5,3
107.	VADÁSZ	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
108.	VÁRAD	UTCA	5.2.	Déli kertváros							
109.	VARSÁ	UTCA	5.2.	Déli kertváros						3	4,3
110.	VEKER	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	1,7
111.	WEKERLE	UTCA	5.2.	Déli kertváros						1	4,2
112.	ALMA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
113.	ÁRNYAS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,5
114.	BÉKÉS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	4,3
115.	BÉKÉSCSABA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
116.	BODZA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,3
117.	BORÓKA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,2
118.	C SERESZNYE	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						5	3,5
119.	CSONGRÁD	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	2,0
120.	CSUTORÁS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	2,2
121.	DOBVERŐ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
122.	DOROZSMA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
123.	GYOMA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
124.	JEGENYE	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,1
125.	KASKÓTÓ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	3,0
126.	KISDOBOS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						5	4,4
127.	KISTELEK	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	2,3
128.	KOPÁNC S	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	6,9
129.	KORCSOLYÁS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
130.	KÖSZMÉTE	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						5	3,2
131.	LENCZ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	0,6
132.	MAGTÁR	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	2,0
133.	MAKÓ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,6

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
134.	MÁLNA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	1,4
135.	MAROKSZEDŐ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,5
136.	MONOSTORPÁLYI	ÚT	5.3.	Délkeleti kertváros						3	1,4
137.	MUSKOTÁLY	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,0
138.	NAGYDOBOS	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
139.	OROSHÁZA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	2,6
140.	PAPRIKA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						3	3,6
141.	POHL FERENC	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						5	2,7
142.	PRÉSHÁZ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
143.	PUTTONY	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						4	3,3
144.	RETEK	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	3,7
145.	RIBIZLI	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						3	2,8
146.	RINGLÓ	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
147.	SARKAD	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
148.	SZEGED	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						6	2,9
149.	SZÉNA	TÉR	5.3.	Délkeleti kertváros							
150.	SZENTES	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						2	1,4
151.	SZILVA	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						4	3,4
152.	SZÖREG	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros							
153.	TÉL	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						3	4,0
154.	VENYIGE	UTCA	5.3.	Délkeleti kertváros						1	1,1
155.	APAFÁJA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	1,2
156.	ÁRVA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
157.	ASZTALOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,4
158.	BAJONETT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
159.	BÁLINT ZOLTÁN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	1,7
160.	BENEDEK MIHÁLY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,3
161.	BIBIC	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	4,6
162.	BIHARI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	2,7
163.	BIRÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,5
164.	BORHÁZ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,8
165.	BÚZA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
166.	CSENDES	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,3
167.	CSENGER	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
168.	CSEREI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
169.	CSOBOLYÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
170.	CSUKA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,5
171.	CSÜRY BÁLINT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	4,9
172.	DARU	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	3,8
173.	DESSEWFFY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
174.	DÉVAI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,7
175.	DIÓSZEGI	ÚT	5.4.	Keleti kertváros							
176.	DOLMÁNY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	6,7
177.	ELŐKERT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						16	38,1
178.	ERDEI FERENC	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						7	4,2
179.	ERKEL FERENC	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	2,6
180.	FEHÉRGYARMAT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	0,6
181.	FIÁKERES	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
182.	FILLÉR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,5
183.	FORDULÓ	KÖZ	5.4.	Keleti kertváros							
184.	FUTÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
185.	GÁSPÁR ENDRE	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	9,1
186.	GOLYÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	3,9
187.	GYALOG	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,7
188.	GYÜRÜ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	2,8
189.	HAJÓS ALFRÉD	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,4
190.	HÁRMASHEGY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
191.	HEGYKÖZ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						6	8,2
192.	HETÉNYI JÁNOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	5,0
193.	HÉTVEZÉR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	4,2
194.	HEVESI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,0
195.	HÖVIRÁG	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	0,8
196.	IRÁNYI DÁNIEL	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
197.	IRÉN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,8
198.	JÁMBOR LAJOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						6	1,7
199.	JÓSIKA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	0,6
200.	JÓZSAI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
201.	JUHÁSZ GÉZA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	2,0
202.	KAKAS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
203.	KAKUKK	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
204.	KANDÓ KÁLMÁN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
205.	KÁNTOR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
206.	KÁNYA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	3,4
207.	KÁRD	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						8	1,7
208.	KÉRECSÉN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,7
209.	KÉRÉSZ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	3,5
210.	KERESSZEGI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	1,3
211.	KERESZTESI	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	1,3
212.	KNÉZICH KÁROLY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,6
213.	KOLÓNIA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,2
214.	KOMÁROMI CSIPKÉS GY. TÉR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	10,0
215.	KORSÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
216.	KOSÁRFONÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	2,2
217.	KÖKÉNY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	13,6
218.	KÖNYVKÖTŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	2,8
219.	KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	1,8
220.	LAHNER	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,0
221.	LAHNER	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	1,3
222.	LENKEY JÁNOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,5
223.	LÉTAI ÚT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						9	2,8
224.	LŐPOROS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
225.	LÓTÉR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
226.	MAKKAI SÁNDOR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
227.	MÁLYVA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
228.	MESZÖLY GÉZA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	2,6
229.	MÉZESHEGY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	4,2
230.	MÉZESKALÁCSOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
231.	MIKES KELEMEN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	2,3
232.	NAGY JENŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
233.	NAGY LAJOS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
234.	NAGYBÁNYA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	2,5
235.	NAGYECSED	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,6
236.	NYEREG	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	4,8
237.	ÓKÖRITŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
238.	ÖRMESTER	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	4,3
239.	ŐZ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
240.	PANDÚR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
241.	PÉRCSIKERT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	20,0
242.	PILLANGÓ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	4,5
243.	PIPÓHEGY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,0
244.	POLGÁR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
245.	PORTÓRŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
246.	REZEDA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
247.	RÉZMETSZŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	2,2
248.	RIPPL-RÓNAI JÓZSEF	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,8
249.	SÁTOR	ZUG	5.4.	Keleti kertváros							
250.	SCHWEIDEL JÓZSEF	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	5,3
251.	SIMON ISTVÁN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	3,2
252.	SOM	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	3,7
253.	SOMOGYI PÁL	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
254.	STROMFELD AURÉL	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	3,6
255.	SÜVEG	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
256.	SZARVAS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,1
257.	SZÉLSŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	0,9
258.	SZÉP	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						6	3,7
259.	SZIKRA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	3,0
260.	SZILÁGYI ERZSÉBET	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
261.	SZŐLŐSKERT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						4	3,4
262.	SZURONY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
263.	TIZEDES	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
264.	TORDAI GÁBOR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	3,3
265.	TORNAI ISTVÁN	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
266.	TÖLGYFA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	2,3
267.	TÖLTÉNY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
268.	TÖR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
269.	TÖRÖK IGNÁC	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
270.	TYUKÓD	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	2,9
271.	ÚJ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	0,7
272.	UNGVÁRIKERT	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
273.	VADLIBA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	1,4
274.	VÁLYI NAGY TIBOR	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	2,2
275.	VASPÁLYA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						3	3,8

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
276.	VASTORONY	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
277.	VASUTAS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros							
278.	VERESEGYHÁZI TAMÁS	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						1	1,1
279.	VIKÁR BÉLA	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						2	1,5
280.	ZÓLYOM	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						6	5,7
281.	ZOVÁNYI JENŐ	UTCA	5.4.	Keleti kertváros						5	3,4
282.	BÁN IMRE	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
283.	BENDEGÚZ	TÉR	5.5.	Északnyugati kertváros							
284.	BOGNÁR REZSŐ	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
285.	HOLLÓS	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros						1	1,7
286.	JENŐ	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
287.	KARTÁCS	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
288.	TESSEDIK SÁMUEL	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
289.	THURÓCZI GYULA	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros						1	3,3
290.	TÜCSÖK	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
291.	VARSÁNY	UTCA	5.5.	Északnyugati kertváros							
292.	ÁCS	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	1,4
293.	ÁRVALÁNYHAJ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
294.	BÁN IMRE	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
295.	BAY ZOLTÁN	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
296.	BEZERÉDJ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
297.	BOJTORJÁN	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
298.	DÉLIBÁB	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	14,3
299.	FÜRESZ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	4,8
300.	GÉZA	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						4	5,5
301.	GOHÉR	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						3	1,9
302.	HALASTÓ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	1,1
303.	IPOLY	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
304.	KÁLMÁN BÉLA	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
305.	KECSKERÁGÓ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
306.	KERTVÁROS	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
307.	KISS ERNŐ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	0,8
308.	KÖTELES	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
309.	LIBATOP	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
310.	LÓSKÜTI	ÚT	5.6.	Nyugati kertváros						11	4,3
311.	MAROS	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
312.	NAPRÓZSA	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
313.	OND	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
314.	SÁNDOR	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						4	5,4
315.	SASZLA	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	25,0
316.	SELYEMFŰ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
317.	SOMKÖRÖ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
318.	SZABÓ LŐRINC	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	1,8
319.	TÓCÓPART	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	2,2
320.	TÓHÓTÓM	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros						1	0,5
321.	ZÖRGÖFŰ	UTCA	5.6.	Nyugati kertváros							
322.	BARCASÁG	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						19	7,5
323.	BOKRÉTA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						3	12,0
324.	CIMBALOM	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						6	5,2
325.	CITERA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						3	9,4
326.	DÉVÉNY	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
327.	DOB	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						3	3,4
328.	ÉRMELLÉK	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
329.	FURULYA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
330.	GÖRGÉNY	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						5	5,5
331.	GYULAI	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						10	8,8
332.	HARGITA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						1	1,0
333.	HARSONA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						5	8,3
334.	KADARCS	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						2	8,3
335.	KISTEGEZ	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						2	15,4
336.	KÓCSÁG	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
337.	KUNHALOM	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						16	5,6
338.	LANT	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						2	5,6
339.	MEGYER	KÖZ	5.7.	Nagysándortelep						3	7,5
340.	MEGYER	TÉR	5.7.	Nagysándortelep						1	10,0
341.	PÓPRÁD	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
342.	PÓSA	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						6	2,9
343.	SÁRMÁS	UTCA	5.7.	Nagysándortelep							
344.	SÍP	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						1	33,3
345.	TEGEZ	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						31	5,7
346.	TÉGLAVETŐ	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						2	7,7

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
347.	VILÁGOS	UTCA	5.7.	Nagysándortelep						2	4,7
348.	BALÁSHÁZY JÁNOS	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						3	9,4
349.	BALMAZÚJVÁROSI	ÚT	6.1.	Nyugati iparterület							
350.	CSALOGÁNY	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						4	4,4
351.	HARSONA	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						2	7,7
352.	HÁZGYÁR	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület							
353.	KIRÁLY	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						7	14,9
354.	SZENT MIHÁLY	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						2	4,3
355.	TAVASZ	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület							
356.	VADVIRÁG	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület							
357.	VULKÁN	UTCA	6.1.	Nyugati iparterület						5	6,3
358.	BASAHALOM	UTCA	6.2.	Délnyugati iparterület						10	5,4
359.	VÉRTESI	ÚT	6.2.	Délnyugati iparterület							
360.	BÖLLÉR	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
361.	HARANGOS	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
362.	ÖDÖN	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
363.	SIMON LÁSZLÓ	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
364.	SÍPOS	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
365.	TENGERÉSZ	UTCA	6.3.	Keleti iparterület						1	1,4
366.	VASÚTAS	UTCA	6.3.	Keleti iparterület							
367.	BENCZÜR GYULA	UTCA	7.	Nagyerdő							
368.	KARTÁCS	UTCA	7.	Nagyerdő							
369.	MEDGYESSY	SÉTÁNY	7.	Nagyerdő							
370.	ALSÓJÓZSAI	UTCA	8.	Józsa						1	1,4
371.	ARANYKAPU	UTCA	8.	Józsa						1	1,6
372.	BERKENYE	UTCA	8.	Józsa							
373.	BOCSKAI ISTVÁN	ÚT	8.	Józsa						3	1,9
374.	BODAI	UTCA	8.	Józsa						2	1,0
375.	BONDORHÁT	UTCA	8.	Józsa						1	4,8
376.	CSONKATORONY	UTCA	8.	Józsa						1	0,3
377.	CSÚCS	UTCA	8.	Józsa						1	2,4
378.	ELEK	UTCA	8.	Józsa						18	2,8
379.	ERDŐHÁT	UTCA	8.	Józsa						11	3,9
380.	ÉRSEK	UTCA	8.	Józsa						2	2,9
381.	FÉNY	UTCA	8.	Józsa						1	2,2
382.	GÖNCZY PÁL	UTCA	8.	Józsa						5	1,6
383.	HÁTHÁZ	UTCA	8.	Józsa						6	5,4
384.	HÁTSZEG	UTCA	8.	Józsa							
385.	HOMOKHÁT	UTCA	8.	Józsa							
386.	JÓSA MIKLÓS	UTCA	8.	Józsa						1	7,7
387.	JÓZSAKERT	UTCA	8.	Józsa						3	2,5
388.	KASTÉLY	UTCA	8.	Józsa						1	1,6
389.	KERTEKALJA	UTCA	8.	Józsa							
390.	KISERDŐ	UTCA	8.	Józsa						4	2,1
391.	KISKERT	UTCA	8.	Józsa							
392.	MÁRCIUS 15.	UTCA	8.	Józsa						1	0,7
393.	MIHÁLYLAKI	UTCA	8.	Józsa						5	4,0
394.	MONOSTORERDŐ	UTCA	8.	Józsa						7	2,4
395.	NAGYSZENTGYÖRGY	UTCA	8.	Józsa						5	1,6
396.	ÓISKOLA	UTCA	8.	Józsa						1	0,6
397.	OKTÓBER 6.	UTCA	8.	Józsa						4	1,8
398.	ÖRDÖGKERT	UTCA	8.	Józsa							
399.	PLATÁN	UTCA	8.	Józsa							
400.	RÓZSAVÖLGY	UTCA	8.	Józsa						15	2,6
401.	SILLYE GÁBOR	UTCA	8.	Józsa						11	2,3
402.	SINTELEP	UTCA	8.	Józsa							
403.	SZÁRAZMALOM	UTCA	8.	Józsa							
404.	SZENTGYÖRGYFALVI	ÚT	8.	Józsa							
405.	SZŐLŐHEGY	UTCA	8.	Józsa							
406.	TELEK	UTCA	8.	Józsa						2	1,5
407.	TEMPLOM	UTCA	8.	Józsa						5	2,7
408.	TÓCÓS	UTCA	8.	Józsa						2	0,9
409.	TOKAJI	UTCA	8.	Józsa						1	1,0
410.	UNOKAKERT	UTCA	8.	Józsa						1	2,6
411.	VASHÁMOR	UTCA	8.	Józsa						2	1,8
412.	ZSINDELY	UTCA	8.	Józsa						4	1,6
413.	BÜKK	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)						2	2,0
414.	FÁCÁN	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)						5	4,0
415.	FOGOLY	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)						2	4,3
416.	FÜRJ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)						7	5,0
417.	MELINDA	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)							

Sorszám	Közterület**		IVS városrész		Közvilágítás	Pormentes út***	Járda***	Vezetékes gáz	Szennyvíz-csatorna	Hátrányos helyzetű gyerekek száma	
	neve	jellege	száma	neve						fő	aránya (%) (állandó népességhez)
418.	SZÁRCSA	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Bánk)						3	1,8
419.	ÁROK	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Dombos)							
420.	SZŐLŐ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Dombos)						3	2,4
421.	CSÍZ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)							
422.	ERDŐSOR	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						4	6,9
423.	FAKOPÁNC	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						2	5,0
424.	FECSKE	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						1	2,9
425.	HARKÁLY	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						2	3,4
426.	SÁRMÁNY	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						3	2,2
427.	SEREGÉLY	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Haláp)						1	2,6
428.	NAPRAFORGÓ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						2	1,1
429.	NEFELEJCS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						2	3,8
430.	ORGONA	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						1	2,1
431.	VIHAR	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						1	1,5
432.	VIRÁGOS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)							
433.	ZÁPOR	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						1	1,9
434.	ZÖLDMEZŐ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Kismacs)						1	1,3
435.	CSEPLŐ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagycsere)							
436.	GUBACS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagycsere)							
437.	MAKKOS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagycsere)						1	2,1
438.	TRAKTOROS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagycsere)							
439.	ARATÓ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						3	2,9
440.	DOHÁNYOS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						2	2,4
441.	FENYVES	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	1,1
442.	GYÜMÖLCS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	2,9
443.	KASTÉLYKERT	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						7	3,1
444.	LÁTÓKÉP	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	1,1
445.	LOMB	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	2,9
446.	MACSI	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	3,3
447.	MÁTAI	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						3	3,1
448.	NAGYHÁT	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						7	6,9
449.	ONDÓDI	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)							
450.	PARK	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						1	1,9
451.	SUMMÁS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Nagymacs)						2	6,7
452.	BOJTÁR	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						6	6,0
453.	HINTÓS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						3	2,4
454.	KALÁSZ	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						2	3,2
455.	KISKÚT	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						4	6,8
456.	KOCSIS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						3	4,4
457.	KÖLES	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						1	7,1
458.	KÖR	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						1	1,3
459.	MUSKÁTLI	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						1	2,6
460.	NYÁRFÁS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)						2	3,3
461.	SZEKERES	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Ondód)							
462.	DARÓCZI VILMOS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
463.	DOHÁNYKERT	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
464.	FEKETE ISTVÁN	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
465.	MANNINGER GUSZTÁV	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
466.	MATHIASZ JÁNOS	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
467.	MORVAY ZOLTÁN	UTCA	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)							
468.	ZSÁLYA	KÖZ	9.1.	Egyéb belter. (Pallag)						2	6,1

Kiadja: Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala
Kiadásért felelős: Lukácsné dr. Pócsi Ildikó

S z e r k e s z t i :

Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának
Szervezési és Jogi Főosztálya

Szerkesztésért felelős: Dr. Veres Tünde

K é s z ü l t :

a Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
Ellátási Osztályának Nyomdájában

Felelős: Derzsy Kálmán

ISSN 1215-0975

Készült: 265 példányban

Ára: 323.- Ft